

จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม)
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2560

จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

เทียนทิพย์ เดียวก็

คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุหงา ชัยสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ)

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรชัญญ์ คุรุจิต)

..... กรรมการ
(ดร.มานะ ตีรียาภิวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุหงา ชัยสุวรรณ)

..... คณบดี
(ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

_____/_____/_____

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์
ชื่อผู้เขียน	นางสาวเทียนทิพย์ เดียวกี
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม)
ปีการศึกษา	2560

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ 2) สร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม และ 3) ศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ซึ่งศึกษาจากเอกสาร และการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นตัวแทนนักข่าวพลเมือง 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักข่าววิชาชีพ จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 4 คน และตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 4 คน และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 คน โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง โดยสาเหตุของปัญหาดังกล่าว แบ่งเป็น 8 สาเหตุ ได้แก่ สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้กับตัวเอง สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร สาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร และสาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ

2. แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปภาพ ด้านเสียง และด้านการได้มาของข่าว

3. นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ มีการยอมรับแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์และมีความคิดเห็นว่าแนวทางจริยธรรมดังกล่าวมีประโยชน์

จากการวิจัย ยังพบข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยหน่วยงานภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษา ควรให้ความรู้ เพื่อเป็นการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีหลักสูตรให้นักข่าวพลเมืองได้รับการอบรม มีการทำความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมกันสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีใบประกาศหรือใบรับรองแก่นักข่าวพลเมือง ผ่านกระบวนการ MEL ที่ย่อมาจาก การตรวจสอบ (Monitor), การให้ความรู้ (Educate) และ การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) รวมทั้งผู้บริโภคร่วมช่วยกันตรวจสอบด้วย

ABSTRACT

Title of Thesis	The Ethics of Citizen Journalist on Children News Reporting via Social Media
Author	Thianthip Diawkee
Degree	Master of Arts (Communication Arts and Innovation)
Year	2017

The objectives of this research are 1) to study the problems of children's news reported by citizen journalists in social media, 2) to create the ethical guidelines for presenting children's news to citizen journalists on social media properly and 3) to study the ethical concepts of children's news reported by citizen journalists in social media. This study was conducted as a mixed method research studied from reviewed document and In-depth Interview among 14 inspected samples in various groups of people, classified as 4 citizen journalists, 4 professional journalists, 4 mass communication academicians and 4 child and youth academicians, including the survey research from 30 citizen journalist Facebook page's administrators. The study result indicates that:

1. The problems of presenting children's news through social media of citizen journalists can be classified as 3 issues which are child infringement, inaccuracy and unreliable data, and neutrality. The causes of aforementioned issues can be classified as 8 categories which are 1) lack of understanding in media ethics, 2) claim unintentional as self-defense in order of infringement 3) lack of clear guidelines 4) lack

of information screening process 5) influence of marketing dominance 6) carelessness of the reporters 7) social values and the demand of the news receivers and 8) shortage of experienced staff and equipment.

2. The ethics of children's news reported by citizen journalists properly on social media can be classified as 4 dimensions which are content, image, audio and news acquisition.

3. Most of citizen journalists have accepted the ethical guidelines in reporting children's news via online social media and have agreed the guidelines are beneficial.

The findings also suggested on how to prevent and solve the problems of children's news reported by the citizen journalists via online social media. The government agencies or educational institutions should educate in order to prevent and solve problems throughout the training programme that gives out a mutual understanding to establish a clear guideline and certify the trainees through the MEL process which stands for M (Monitor), E (Educate) and L (Law enforcement). Also, the news should be checked by the helps of the consumers.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถและความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ผศ.ดร. บุษงา ชัยสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำ และเสนอแนะการดำเนินงานต่างๆที่ดีเสมอมา พร้อมทั้งติดตามเอาใจใส่ และให้กำลังใจที่ดีแก่ข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาการศึกษา จนทำให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ ผศ.ดร.วรัชญ์ ครุจิต ประธานกรรมการ และ ดร.มานะ ตริรยาภิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับกำลังใจและคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการทุกท่านที่ดูแลเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือที่ดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักข่าวพลเมือง กลุ่มนักข่าววิชาชีพ กลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และกลุ่มนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน ที่ให้ข้อมูลเชิงลึก และแอดมินเพจนักข่าวพลเมืองทั้ง 30 เพจ ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ ตลอดจนบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการ ให้ความอนุเคราะห์ประสานงานในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

ขอบคุณพระเจ้า ที่ทรงรับฟังคำอธิษฐานและคำใคร่ครวญ ทั้งทรงเป็นที่พึ่งของข้าพเจ้าในทุกๆ กรณี ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิเทศนิต้า และทีมคุณแม่เงิน (พี่ไหม พี่ปาย พี่เกมส์) สำหรับคำปรึกษาและกำลังใจ ด้วยประโยคที่ว่า “เดี๋ยวมันจะดี” ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทีมสงขลาแพมิลี่ (ไบเตย พี่เน็ก น้องอ้น น้องมด) สำหรับคำปรึกษา กำลังใจ และเสียงหัวเราะที่มีให้กันเสมอมา และที่สำคัญ ขอขอบคุณครอบครัว เดียวกี้ – สามารถ คุณพ่อ คุณแม่ น้องเพชร และพี่เบิร์ด ที่คอยสนับสนุนในทุกๆ อย่าง เป็นกำลังใจและแรงผลักดันสำคัญในการศึกษาต่อในครั้งนี้

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณโครงการ True Future Journalist Award – FJA ที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้ข้าพเจ้า และขอขอบคุณทุนการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่คอยสนับสนุนตลอดการศึกษาและเป็นเครื่องเตือนใจว่า ข้าพเจ้าต้องพัฒนาและสร้างประโยชน์ให้แก่ สังคมและประเทศชาติ ตามปณิธานของสถาบันต่อไป

เทียนทิพย์ เดียวกี้

กรกฎาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำการวิจัย	7
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.5 นิยามศัพท์.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชนและความรับผิดชอบต่อสังคม	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับข่าว การนำเสนอข่าวและนักข่าว.....	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าวพลเมือง (Citizen Journalism).....	23
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว	27
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว.....	33
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก	47
2.7 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู.....	60

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	66
3.1 วิธีการศึกษา	67
3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	67
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	71
3.5 การตรวจสอบความถูกต้องของการวิจัย.....	74
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ	74
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	76
4.1 ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง.....	76
4.2 แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม.....	98
4.3 แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์	104
บทที่ 5 การสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	119
5.1 การสรุปผลการวิจัย	119
5.2 การอภิปรายผล	130
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม.....	142
ภาคผนวก.....	149
ประวัติผู้เขียน.....	174

สารบัญตาราง

หน้า

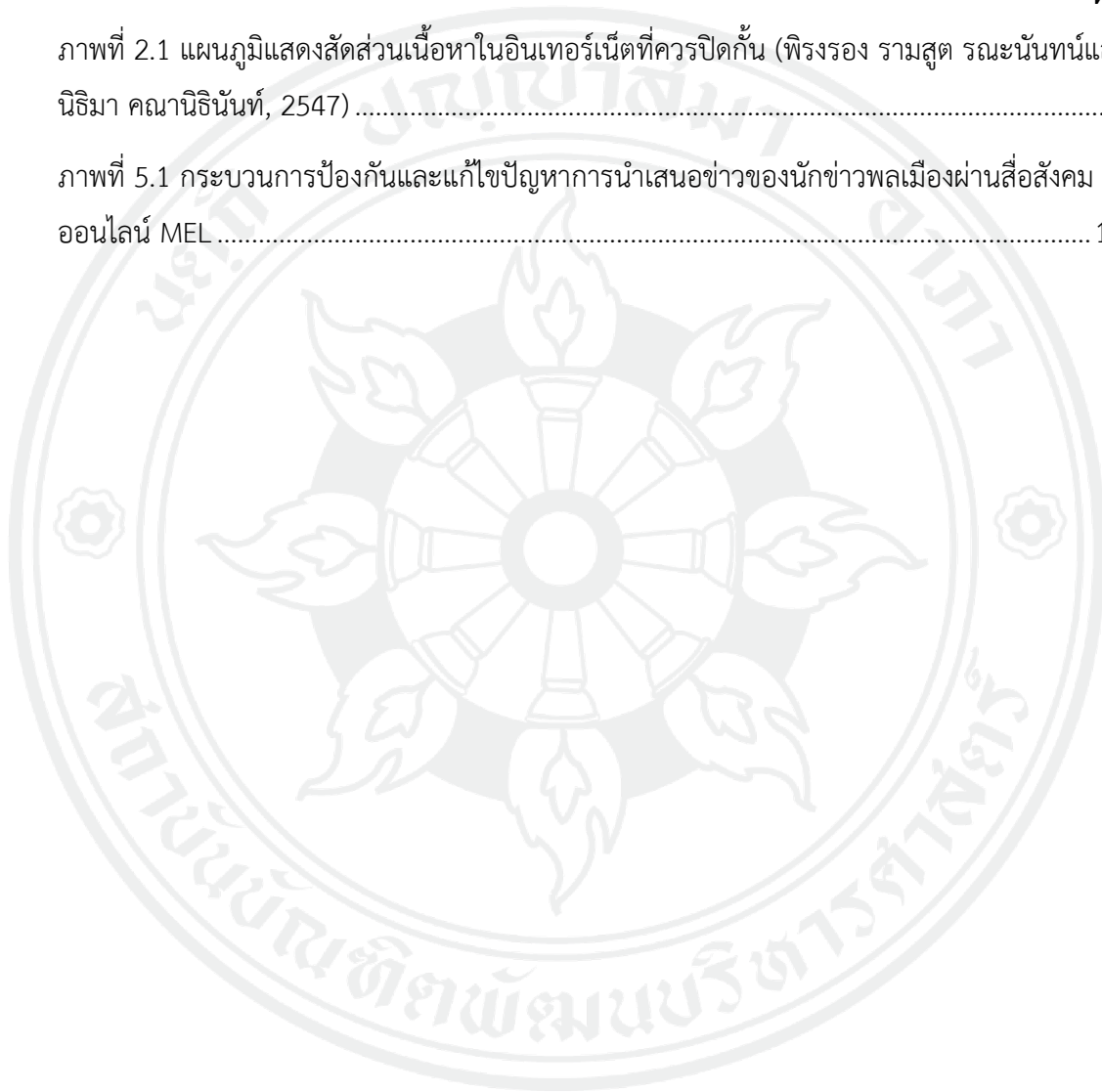
ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะจริยธรรมทั่วไปของสื่อมวลชน	46
ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2556)	54
ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงลักษณะจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็ก.....	59
ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อ FACEBOOK PAGE ที่จะศึกษา	69
ตารางที่ 4.1 แสดงแนวทางจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์	103
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	105
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด.....	106
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด	107
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมือง.....	107
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจ	108
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์.....	108
ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE	109
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE	109
ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของ การยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์.....	110

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความคิดเห็นจากกรอบแนวทาง
จริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์..... 115

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงสัดส่วนเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตที่ควรปิดกั้น (พิรงรอง รามสูต วัฒนันท์และ นิธิมา คณานิธินันท์, 2547)	32
ภาพที่ 5.1 กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ MEL	135

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลในแง่ของการสื่อสารในปัจจุบัน และสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารทั้งในระดับบุคคล องค์กร รวมไปถึงสื่อมวลชน โดยก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการเข้าถึงข้อมูล และการติดต่อสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

Lev Manovich (2001) ได้ให้คำจำกัดความของสื่อใหม่ว่า หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตและจัดแสดงเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ข้อความที่เผยแพร่บนคอมพิวเตอร์ ซึ่งหมายถึง เว็บไซต์ หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ก็ถือเป็นสื่อใหม่ รูปภาพในแผ่นซีดีที่ต้องอาศัยคอมพิวเตอร์ในการเข้าถึงข้อมูลก็จัดเป็นสื่อใหม่เช่นกัน ในขณะที่ข้อความที่เขียนหรือพิมพ์บนกระดาษ ก็ย่อมไม่ใช่สื่อใหม่นั้นเอง และจากองค์ความรู้ดังกล่าว Madeleine Sorapure (2003) ได้สรุปหลักการ 5 ประการ ของสื่อใหม่ ได้แก่ 1.การแทนตัวเลข เนื่องจากเนื้อหาสื่อใหม่ทั้งหมดประกอบด้วยโค้ดดิจิทัล จึงต้องแทนด้วยตัวเลข 2.ประกอบด้วยหน่วยต่างๆ ที่สามารถรวมกันได้ เช่น รูปภาพ เสียง ข้อความ 3. การทำงานอัตโนมัติ 4.ความแปรปรวน เช่น สื่อแบบข้อความหรือสื่อเชิงโต้ตอบที่ให้ผู้ใช้งานใช้เส้นทางต่างๆ ผ่านข้อความและเข้าถึงเนื้อหาที่แตกต่างกันได้ และ 5.การแปลงรหัส โดยสื่อใหม่ ทำให้เกิดชุมชนที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของข้อมูลได้ โดย Mark Poster (1995) ได้กำหนด the second media age หรือการเข้าสู่สื่อยุคใหม่ ในทศวรรษ 1990 โดยเกิดระบบโต้ตอบขึ้นของคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารในยุคปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1.เป็นสื่อใหม่ที่สื่อทำหน้าที่แบบหลวมๆ 2.ความมุ่งมั่นที่จะนำไปสู่รูปแบบใหม่ของการใช้สื่อเพื่อตอบสนองข้อมูลข่าวสาร และ 3.เปลี่ยนสภาพความเป็นยุคสงครามเย็นมาสู่ยุคใหม่ที่เน้นความนิยมและความแพร่หลายของประชาชน โดยการเข้ามาของเทคโนโลยี ทำให้สื่อในวงการนิเทศศาสตร์ ไม่ได้จำกัดอยู่ที่สื่อกระแสหลักอีกต่อไป ผู้คน ประชาชนคนธรรมดา เริ่มใช้ช่องทางสื่อดิจิทัล ในการสร้างสื่อของแต่ละปัจเจกขึ้นมา (ชุตินันต์ เกิดวิบูลย์เวช, 2558)

ประเทศไทย มีลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตในกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 พบว่า กิจกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต 5 อันดับแรก ได้แก่ ส่วนใหญ่ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค (เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, กูเกิลพลัส, โลงัน, อินสตาแกรม) ร้อยละ 91.5 รองลงมาคือ ใช้ในการดาวน์โหลด รูปภาพ/หนังสือ/วิดีโอ/เพลง/เกมส์ เล่นเกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง วิทยุ ร้อยละ 88.0 ใช้ในการอัปโหลดข้อมูล รูปภาพ/ถ่ายภาพ วิดีโอ เพลง software เพื่อแบ่งปัน(share) บนเว็บไซต์ ร้อยละ 59.9 ติดตามข่าวสาร/อ่านหรือดาวน์โหลด นสพ. นิตยสาร ร้อยละ 46.5 และค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ร้อยละ 40.8 ตามลำดับ ส่วนอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 90.4 ใช้ PC ร้อยละ 50.1 ใช้Notebook ร้อยละ 24.9 และ Tablet ร้อยละ 15.2 และจากรายงานเรื่อง Digital in 2016 ของ We Are Social ดิจิทัลเอเจนซีชื่อดังในสิงคโปร์ ระบุว่า สถิติผู้ใช้ในประเทศไทย จากจำนวนประชากรทั้งหมด 68 ล้านคน นั้น เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 38 ล้านคน คิดเป็น 56% ของประชากร และ ทั้ง 38 ล้านคนนี้ใช้งาน Social Media ทั้งสิ้น (9tana.com, 2559)

จากสถิติดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่มักใช้อินเทอร์เน็ตผ่านทาง Social Network ในรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า คนส่วนใหญ่มักรับ-ส่งข้อมูล ข่าวสาร ผ่านช่องทางนี้ และในขณะเดียวกัน รูปแบบการสื่อสารก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้มีการสลับบทบาท จากผู้รับสารกลายเป็นผู้ผลิตสารได้เช่นกัน

ในแง่ของการรายงานข่าวออนไลน์ กลุ่มผู้อ่านสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเนื้อหา และมีปฏิกริยาตอบสนองต่อบทความเนื้อหาข่าวต่างๆ ที่นำเสนอออนไลน์อย่างทันทีทันใด ข้อคิดเห็นหรือข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อความต่างๆ ของผู้อ่านนั้นก็สามารถตอบสนองได้อย่างทันทีทันใดเช่นกัน (สิริชัย วงษ์ชาติศาสตร์, 2549) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า ความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นนักข่าว และช่างภาพ ที่จะรายงานความเป็นไปรอบๆตัว ให้กับส่วนอื่นๆของสังคมได้ เพราะวันนี้ ทุกคนล้วนเป็นนักข่าวได้หมดแล้ว (สุทธิชัย หยุ่น, 2551)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการสลับบทบาทในการรับและส่ง ข้อมูลข่าวสาร ทำให้นักข่าวไม่ได้จำกัดเพียงแค่สื่อมวลชนหลักอีกต่อไป ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ของนักข่าวพลเมือง โดย (Peat, 2010) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง มักใช้อุปกรณ์ คือ โทรศัพท์มือถือ หรือ สมาร์ทโฟน โดยจะถ่ายภาพและเพิ่มคำอธิบาย หรือเขียนข้อความสั้นๆ อัปโหลดผ่านอินเทอร์เน็ตสำหรับเพื่อนในโลกออนไลน์ รวมไปถึงคนอื่นๆ ที่สามารถเข้าถึงได้เช่นกัน นอกจากนี้ Mark Glaser (2006 อ้างถึงใน เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2553) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ คนธรรมดาที่ไม่เคยผ่านการอบรมเพื่อเป็นสื่อมืออาชีพ สามารถใช้เครื่องมือของเทคโนโลยีสมัยใหม่และการกระจายตัวไปทั่วโลกของอินเทอร์เน็ต ในการสร้างต่อยอด หรือ ตรวจสอบสื่อด้วยตนเอง หรือด้วยการร่วมมือกับคนอื่น

ดังนั้น จึงสามารถอธิบายได้ว่า นักข่าวพลเมือง คือ ใครก็ตามที่ลงไปทำข่าวเอง ไม่มีสังกัดใน การทำงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อหลัก แต่มีตัวตนที่ชัดเจน สามารถติดตามการทำงานได้ รวมถึงสามารถ บอกเล่าเรื่องราว รายงานเหตุการณ์ ในรูปแบบของ ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ และยิ่งปัจจุบันที่ เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทำให้สื่อใหม่ หรือ สื่อสังคมออนไลน์ ที่เป็นพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารอย่างอิสระ ไม่มีการควบคุมหรือคัดกรองในการเผยแพร่ข้อมูล ทำให้ผู้ใช้งานสามารถ ผัน ตัวเองมา เป็นนักข่าวพลเมือง ในการรายงานข่าวหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยไม่รู้ตัว

เช่นเดียวกับปัจจุบัน สังคมและปัจเจกชนเริ่มตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพของตนเอง ที่จะแสดง ความคิดเห็น ในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งในบางครั้ง อาจละเลยประเด็นในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ทำให้เกิดการละเมิด หรือ เกิดประเด็นอื่นๆที่ส่งผลเสียตามมา โดยผลการวิจัย เรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเกี่ยวกับสถานการณ์ โดยทั่วไป ด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในปัจจุบัน 4 ประการ ได้แก่ 1.สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความ คิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป 2.สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรง มากกว่าหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ 3.สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรอง ข้อเท็จจริงและตรวจสอบแหล่งที่มา และ 4.สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความ เสียหายกับผู้อื่นหรือสังคม (ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์, 2559)

การทำข่าวของสื่อ ที่เปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีทั้งสื่อออนไลน์และสื่อสังคม ออนไลน์นั้น ทำให้แหล่งข่าวและนักข่าวมีความสะดวกสบายในการที่จะได้ข่าว โดยไม่ต้องเช็คหรือ ตรวจสอบถึงที่มา เพราะข่าวจากแหล่งข่าวถูกส่งผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ตั้งค่าเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะ เป็นแอปพลิเคชันต่างๆ ที่เอื้อต่อการรายงานข่าว ทำให้นักข่าว หยิบข่าวจากพื้นที่ดังกล่าว มา นำเสนอข่าว โดยไม่มีการสื่อสารโดยตรงกับแหล่งข่าว (สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2559) ทั้งนี้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นพื้นที่ที่สร้างอำนาจการสื่อสารให้กับมนุษย์ธรรมดาใน ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางให้คนธรรมดา ได้สร้างเนื้อหาข่าวสารด้วยตนเอง ไม่ขึ้นแต่สื่อหลักเพียง ด้านเดียว และการทำสื่อด้วยตัวเอง ก็ไม่ได้นำมาซึ่งความเท่าทันเสมอไป ในฐานะผู้ผลิตสื่อ ในนาม นักข่าวพลเมือง ก็ต้องการความรู้เท่าทันในฐานะคนผลิตเช่นกัน (อาทิตย์ สุริยะวงศ์, 2554)

สถานการณ์การนำเสนอข่าวเด็กในสังคมออนไลน์ปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งกรณีที่มีการถกเถียงถึง ความเหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กและเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยล่าสุดจากกรณี กรณีคนร้ายก่อเหตุข่มขืนกระทำชำเรา ด.ญ.เอ (นามสมมุติ) อายุ 14 ปี ช่วงเดือนเมษายน 2560 ใน เขตพื้นที่รับผิดชอบของ สภ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี และมารดาของเด็กหญิงผู้เสียหายได้ไปร้องเรียน หน่วยงานต่างๆและแฟนเพจชื่อดังในโลกออนไลน์ ทำให้เกิดการแชร์ต่อ และเป็นกระแส วิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก ซึ่งจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ นายธวัชชัย ไทยเขียว รองปลัด และ โฆษกกระทรวงยุติธรรม ได้ออกมาโพสต์ข้อความถึงเรื่องดังกล่าวในแง่ของการนำเสนอภาพเด็กที่เป็น

เหยื่อและเด็กที่กระทำความผิด(เดลินิวส์, 2560) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติ คຸ່ມครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ระบุว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ซึ่งประเทศไทย ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ลงนาม อนุมัติสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child = CRC) ขององค์การสหประชาชาติ โดยอนุมัติสัญญา ดังกล่าว ได้ระบุสิทธิพื้นฐานในการคุ้มครองเด็ก 4 ประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ได้แก่ 1.สิทธิการมีชีวิตอยู่รอด (Right of Survival) 2.สิทธิในการพัฒนา (Right of Development) 3. สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง (Right of Protection) และ 4. สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of Participation)

ดังนั้น ในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่ตามมา ทั้งต่อตัวเด็กเองหรือคนรอบข้าง แต่ถึงกระนั้น ก็มักพบว่าสื่อมวลชนมีการละเมิดสิทธิเด็ก ในหลากหลายกรณี ดังจะเห็นได้จาก ผลการศึกษาเรื่อง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านสื่อมวลชน ซึ่งจัดทำโดย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้การสนับสนุนขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย พบว่า ร้อยละ 36 ของข่าวซึ่งรวมถึงเนื้อหาและภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 34 ของข่าวในโทรทัศน์ละเมิดสิทธิเด็ก (ชาตรี ใต้ฟ้าพูล และ ประไพ พิศ มุทิตาเจริญ , 2552 อ้างถึงใน มติชนออนไลน์, 2552) โดยจากผลวิจัยดังกล่าว ยังสามารถจำแนกประเภทของการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ละเมิดสิทธิเด็ก ได้ 5 ประการ ได้แก่ 1.การพาดหัวข่าวที่ดูรุนแรง 2.การใช้ภาษาหรือข้อความที่เร้าอารมณ์ให้สะเทือนใจ 3.ใช้ภาษาที่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือไม่เหมาะสม 4.การเปิดเผยชื่อเด็กหรือผู้เกี่ยวข้อง และ 5.การเปิดเผยใบหน้าของเด็กหรือผู้เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ นายสมพงษ์ จิตระดับ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและนวัตกรรมด้านเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้สัมภาษณ์ในมติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2560 ระบุว่า การติดตาม เผ่าระวัง ลงภาคสนาม การวิจัย และประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน พบว่า มีสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยง 10 ประการ ได้แก่ 1.ความรุนแรงปรากฏในหมู่เด็กและเยาวชนทุกระดับจนยากแก่การควบคุม และแก้ไขให้ดีขึ้น เด็กอาชีวะตีกัน เด็กแว้น สก๊อย เด็กทำร้ายรุนแรงสาหัส 2.แม่วัยใส เด็กหญิงตั้งครรรภ์ในวัยเรียน ปัญหาไม่ลดลง ยังติดอันดับ 2 ของโลกเหมือนเดิม การสอนเพศศึกษาล้มเหลว ล้าสมัย ไม่ทันกับสถานการณ์ที่มีอยู่ 3.ยาเสพติดกลับมาแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมากขึ้น กระบวนการสามารถแทรกซึมเข้าไปในโรงเรียน สถานศึกษาได้ ไม่มีใครกล้าขัดขวาง เสี่ยงอันตรายมาก 4.เด็กเรียนรู้แต่บเล็ด เล่นเกม การ์ตูนได้คล่องแคล่วว่องไว ครอบครัวไทยป้อนแท็บเล็ตเด็กอายุ 2-3 ขวบ ไม่ให้ชกชน มีปรากฏพบเห็นแทบทุกแห่ง 5.เด็กและเยาวชนอยู่กับสังคมก้มหน้า วันละ 7-8 ชั่วโมง ใช้เพื่อพูดคุย เล่นไลน์ เฟซบุ๊กมากกว่าการเรียนรู้ ศึกษาด้วยตนเอง 6.เด็กและเยาวชนขาดวินัยอย่างรุนแรง 7.เด็กเรียนรู้ไม่มี

ความสุข เครียด กดดัน นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ไม่เกิดขึ้น 8.ร้านขายเหล้า เบียร์ บุหรี่ รอบสถาบันการศึกษา เพิ่มขึ้นอย่างหน้าตกใจ เกิดนักดื่ม นักสูบบุหรี่ใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิง 9.มีเด็กยากจนด้อยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์ เด็กประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่การเป็นเหยื่อ และเครื่องมือทางเพศ ยาเสพติด แรงงานเด็ก ขอทานเด็ก โสเภณีเด็กเพิ่มขึ้นเงี่ยๆ และ 10.เด็กไทยเกิดน้อยลงแต่ด้อยคุณภาพ (มติชนออนไลน์, 2560)

จากสถานการณ์เรื่องเด็กข้างต้นที่พบนั้น ล้วนเป็นประเด็นที่น่าจับตามองทั้งในแง่ของการแก้ไขปัญหาและการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็กทั้ง 10 ประการ โดยสถานการณ์ปัจจุบันสิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุดคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในยุคไร้พรมแดน ซึ่งสามารถสื่อสารและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ควบคุมดูแลได้อย่างไม่ทันการณ์ ได้นำภาพเด็กถูกละเมิด เด็กค้าประเวณี เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในลักษณะต่างๆ มาลงเผยแพร่กันอยู่ทั่วไป (วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์, ม.ป.ป.) ซึ่งข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559 หมวด 2 ข้อ 13 ระบุว่า หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีอัตลักษณ์แตกต่างในสังคม (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2559) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 27 ระบุว่า ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, 2546)

ด้านสื่อโทรทัศน์ก็เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก โดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้ระบุจริยธรรมและแนวปฏิบัติของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ว่า การรายงานข่าวหรือการนำเสนอรายการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ต้องคำนึงถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน(องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2554) โดยจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นสื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ล้วนเล็งเห็นถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กแทบทั้งสิ้น จึงได้มีข้อบังคับและแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ได้กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม นักข่าวพลเมือง เริ่มมีการแสดงบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ หากมีการโพสต์รายงานข่าวหรือสถานการณ์ ก็มักจะมีการแชร์ต่อ หรือแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ โดยเฉพาะข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก ซึ่งในบางครั้งข่าวที่รายงานออกไปอาจก่อให้เกิดผลกระทบ หรือ ไม่สมควรที่จะเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้งต่อสาธารณะ เพราะอาจมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และสร้างความสะเทือนใจต่อผู้พบเห็น รวมถึงอาจละเมิดสิทธิของผู้ที่ตกเป็นข่าว หรือกล่าวได้ว่า ขาดจริยธรรมใน

การนำเสนอข่าว ดังนั้น หากมีจริยธรรมที่กำหนดเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาจทำให้การนำเสนอข่าวมีความสมบูรณ์ เหมาะสมมากยิ่งขึ้นและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ทั้งนี้ จริยธรรมของนักข่าวพลเมือง ยังไม่มีการระบุและประกาศเป็นที่รับรู้อย่างชัดเจน ถึงแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก นับว่า เป็นเรื่องละเอียดอ่อนและมักส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นศึกษาถึงจริยธรรมนักข่าวของสื่อกระแสหลัก เช่น หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ ซึ่งยังไม่มียานวิจัยใดที่พูดถึงจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็ก รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองทางสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นสื่อทางเลือกสื่อใหม่ ที่เพิ่งเข้ามามีบทบาทในกระบวนการสื่อสารและได้รับความนิยมในปัจจุบัน นอกจากนี้ จากงานวิจัย ของ พรธณี อมรวิพุธพนิช (2559) เรื่อง มโนทัศน์จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นด้วยกับการจัดทำแนวปฏิบัติจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมือง โดยเสนอให้เป็นคู่มือจริยธรรมที่นักข่าวพลเมืองหรือประชาชนทั่วไปที่ต้องการนำเสนอข่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน ของ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์ (2559) พบว่า สถานการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมีปัญหาเพิ่มมากขึ้น การที่มีองค์กรเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสื่อใหม่และสื่อชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างเสรี อาทิ สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุชุมชน อินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้วิชาชีพรองรับอย่างเป็นทางการ ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่มีแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน กลายเป็นช่องว่างและโอกาสในการผลิตและนำเสนอเนื้อหาที่ขาดความรับผิดชอบและขาดจริยธรรม

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยจะเห็นได้ว่า การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์นั้น เป็นอีกบริบทที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้นจึงมุ่งวิจัย เพื่อเพื่อศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง เพื่อสร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตลอดจนเพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

1.2 ปัญหาการวิจัย

1. ปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างไร
2. แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
3. นักข่าวพลเมืองมีแนวความคิดเห็นอย่างไร จากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อสร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม
3. เพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษา เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งในแง่บวกและแง่ลบของนักข่าวพลเมือง และศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อ ในการทำงานของสื่อมวลชน มักจะมีข้อจริยธรรมกำหนดไว้ให้ปฏิบัติตามอยู่แล้ว แต่ในแง่ของนักข่าวพลเมือง ยังไม่มีกรอบ หรือข้อกำหนดที่ชัดเจน ดังนั้น การศึกษาในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นการหาคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การสร้างหลักจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองที่เหมาะสม

1.4.2 ขอบเขตด้านการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน ได้แก่ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาเอกสาร และการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งกลุ่มที่จะศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. นักข่าวพลเมืองที่มีตัวตนในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น มูลนิธิ หรือศูนย์ข่าว

2. นักข่าววิชาชีพ
3. นักวิชาการด้านสื่อมวลชน
4. นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและจัดเก็บข้อมูล คือ มิถุนายน-ธันวาคม 2560

1.5 นิยามศัพท์

นักข่าววิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่รายงานสถานการณ์ หรือบอกเล่าเรื่องราว โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากต้นสังกัด หรือองค์กรสื่อมวลชน เช่น สถานีโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุ เป็นต้น รวมถึงได้รับการอบรม หรือมีความรู้ ด้านจริยธรรม และทักษะในด้านนิเทศศาสตร์ หรือสื่อสารมวลชน

นักข่าวพลเมือง หมายถึง ใครก็ตามที่ลงไปทำข่าวเอง ไม่มีสังกัดในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อหลัก แต่มีตัวตนที่ชัดเจน สามารถติดตามการทำงานได้ รวมถึงสามารถบอกเล่าเรื่องราว รายงาน เหตุการณ์ ในรูปแบบของ ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ ผ่านทางช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม

จริยธรรม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้กำกับดูแลการทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง ที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบหรือความเดือดร้อนจากผลของการกระทำ ประพฤติ ปฏิบัติ เป็นกรอบแนวคิด ที่กำหนดทิศทางในการประพฤติปฏิบัติทั้งส่วนบุคคล องค์กร และสถาบัน

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ยกเว้นที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

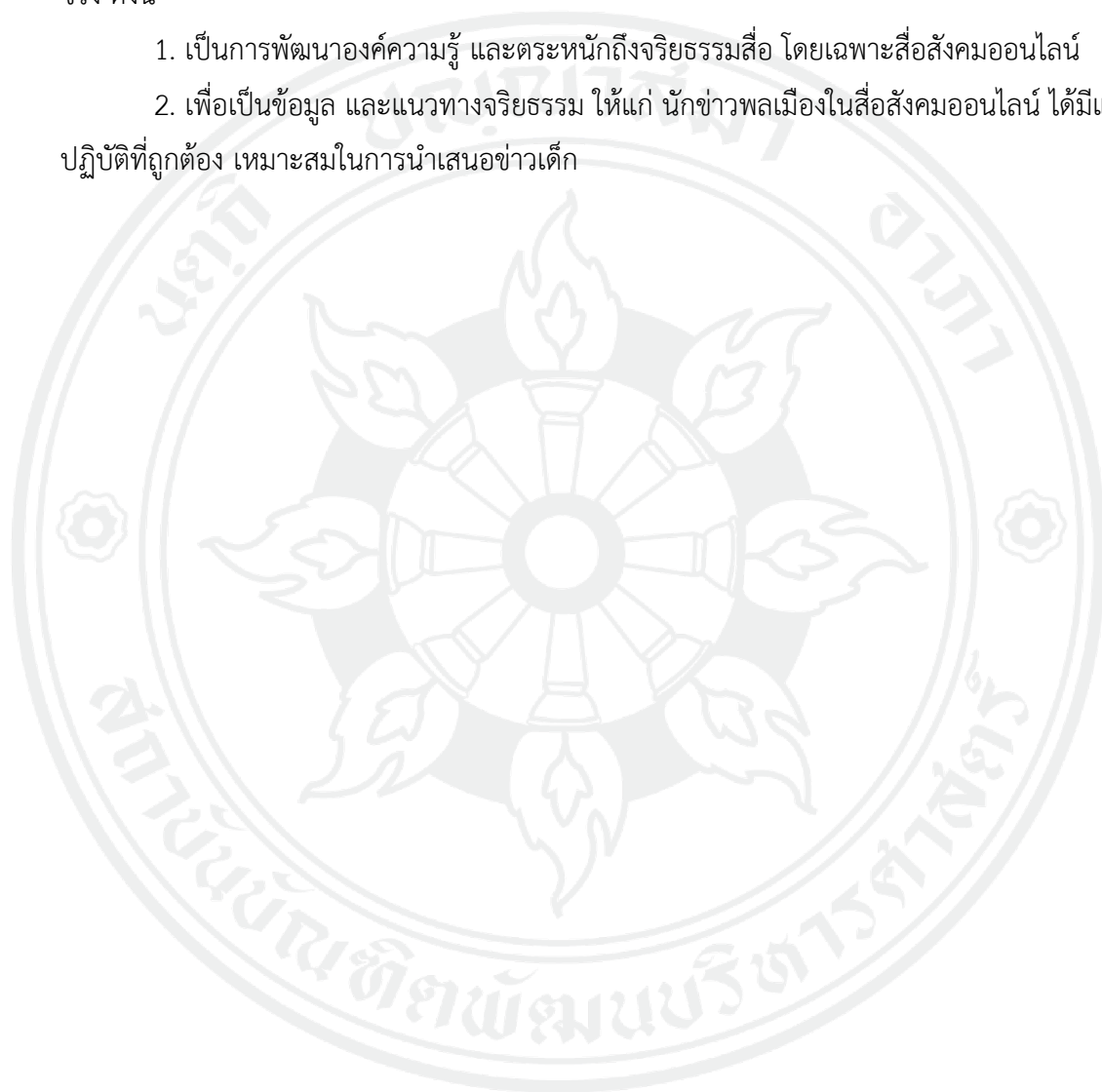
การนำเสนอข่าวเด็ก หมายถึง การบอกเล่าเรื่องราว สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไปสู่คนจำนวนมาก

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นสื่อใหม่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ใช้โต้ตอบ รับส่ง และแลกเปลี่ยนข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ทั้งตัวอักษร รูปภาพ วิดีโอ ของสมาชิกทั่วโลก ตามเงื่อนไขของเว็บไซต์สื่อที่ให้บริการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้จริง ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาองค์ความรู้ และตระหนักถึงจริยธรรมสื่อ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางจริยธรรม ให้แก่นักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ได้มีแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสมในการนำเสนอข่าวเด็ก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์” ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผล รวมถึงตอบปัญหาการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชนและความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับข่าว การนำเสนอข่าวและนักข่าว
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าวพลเมือง (Citizen Journalism)
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษ
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชนและความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชนและความรับผิดชอบต่อสังคม มีหลากหลายทฤษฎี ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่สำคัญของสื่อมวลชนในแขนงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าว โฆษณา ประชาสัมพันธ์ วิทย์ เทคโนโลยี และภาพยนตร์ ในการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีและสร้างสรรค์สังคม รวมไปถึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้อธิบายการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน มี 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน
2. ทฤษฎีปทัสถานและความรับผิดชอบต่อสังคม
3. ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

2.1.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน เป็นการอธิบายถึงลักษณะบทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบของสื่อมวลชน ในการนำเสนอ รายงานข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในแง่ต่างๆ เช่น เป็นสื่อกลางในการขับเคลื่อนสังคม เป็นกลไกสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศ เป็นต้น

Lasswell 1948: 37-51 และ Wright 1974: 605-620 (อ้างถึงใน อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และ พงศ์ภัทร อนุมติราชกิจ, 2554) ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่า มีบทบาทหน้าที่ในการสอดส่องดูแล (Surveillance) และรายงานเหตุการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้น โดยการสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม
2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ
3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม

ในขณะเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2556) ได้อธิบายถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนจากทัศนะของ Lasswell & C Wright ว่า คือการธำรงรักษาเสถียรภาพทางสังคม โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. หน้าที่สอดส่องดูแล (Surveillance) เพื่อตรวจตรา ว่ามีอะไรเกิดขึ้นในสังคม
2. หน้าที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (Correlation) เป็นหน้าที่ ที่มากกว่าการรายงานข่าวเฉยๆ แต่หากหมายถึง การวิเคราะห์ ตีความ อธิบาย ชี้แนะ เพื่อให้สังคมมีความเข้าใจ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. หน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมทางสังคม (Cultural Transmission) ในหน้าที่นี้ สื่อมวลชนได้รับมอบหมายให้ช่วยธำรง พิทักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมของสังคมให้มีความยั่งยืนไปสู่ช่วงรุ่นลูก รุ่นหลาน ต่อไปเรื่อยๆ

นอกจากนี้ นิยดา พุทธรังค์ (2534) ได้อธิบาย ถึงบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชน ในด้านต่างๆ ซึ่งสื่อมวลชนเปรียบเสมือนกระจกที่มีการสะท้อนถึงความเป็นอยู่และลักษณะในด้านต่างๆ ของประเทศ โดยสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการส่งข้อมูลไปยังประชาชนจำนวนมาก ซึ่งบทบาทของสื่อมวลชน สามารถแบ่งออกตามลักษณะ ได้ 4 ด้าน คือ

1. บทบาททางด้านสังคม สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงต่อสังคมในด้านต่างๆ ในขณะเดียวกัน สื่อมวลชนก็เป็นตัวขับเคลื่อนสังคมในบริบทต่าง ดังนี้

- 1.1 เป็นสื่อกลางให้คนในสังคมได้ทราบข่าวคราว
- 1.2 การเป็นเวทีกลางให้คนในสังคมแสดงความคิดเห็น
- 1.3 การให้ความบันเทิงแก่สังคมในรูปแบบต่างๆ
- 1.4 สื่อมวลชนสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบันขึ้นในมวล

ประชากร

2. บทบาททางการเมือง บทบาทของสื่อมวลชนด้านการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ก็คือสื่อกลางในการติดต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยสามารถจำแนก ได้ดังนี้

2.1 สื่อกลางการติดต่อจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน สื่อมวลชนมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวหรือประเด็นที่มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ได้แก่

- ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง ความเคลื่อนไหวทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร นโยบายต่างประเทศ

- การให้สัมภาษณ์บุคคลสำคัญในวงการรัฐบาล และหัวหน้าหน่วยงานราชการ ระดับสูง

- การให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในยามจำเป็น

2.2 สื่อกลางการติดต่อจากประชาชนสู่รัฐบาล สื่อมวลชนนำความคิดเห็นจากประชาชนไปสู่รัฐบาล ได้แก่

- การหยิบยกปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

- การเผยแพร่จดหมายร้องทุกข์ ร้องเรียน หรือข้อคิดเห็นของประชาชน

3. บทบาททางด้านเศรษฐกิจ การตอบสนองของสื่อมวลชนในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงนับว่าจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสาร ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและการเกษตร ดังนี้

3.1 บทบาทในการช่วยส่งเสริมในด้านการค้า นอกจากสื่อมวลชนจะนำเสนอสินค้าหรือบริการในรูปแบบของการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์แล้วนั้น สื่อมวลชนยังทำหน้าที่สื่อถึงความต้องการทางด้านรสนิยม ทศนคติของผู้บริโภคต่อผู้ผลิตเช่นกัน ก่อให้เกิดการแข่งขันของสินค้านำมาซึ่งคุณภาพที่ดีที่สุด

3.2 บทบาทในการช่วยส่งเสริมในด้านการลงทุน สื่อมวลชนเป็นพลังสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจลงทุนทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นภาวะการค้า ตลาดหุ้น หรือตลาด ก็ล้วนเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

4. บทบาททางการศึกษา สื่อมวลชนมีบทบาททางการศึกษาในแง่ของการให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่ง่าย ตรง รวดเร็ว ถือได้ว่าสื่อมวลชนให้ประโยชน์แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงขยายเป็นวงกว้างโดยไม่จำกัด โดยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพสังคมให้ดีขึ้น โดยแยกเป็นระดับต่างๆ 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคล การให้ข่าวสาร ข้อคิด ของตนเอง เพื่อพัฒนาต่อยอดไปสู่ การงาน อาชีพ และสังคม เป็นต้น

2. ระดับกลุ่มชน การให้ข่าวสาร ข้อคิด การทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและอำนาจต่อรองต่างๆ

3. ระดับชุมชนและระดับชาติ การให้ข่าวสาร ข้อคิด และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการ ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นต้น

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงการทำงานและบทบาทของสื่อมวลชนที่เป็นตัวกลางในการพัฒนาสังคมและประเทศในด้านต่างๆ ทั้งนี้ บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเน้นหนักไปที่ การนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง และมีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคมในด้านต่างๆให้ดียิ่งขึ้น สื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการส่งต่อข้อมูล ดังนั้น ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารพึงระมัดระวังว่าข้อมูลที่นำเสนอไปนั้น ก่อให้เกิดผลเสียต่อปัจเจกชน หรือกระทบต่อสถาบันทางสังคมต่างๆ ตามมาหรือไม่ หรือพิจารณาว่า การทำหน้าที่ของตนมีประโยชน์ต่อสาธารณชนมากพอหรือยัง ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อตอบปัญหาการวิจัยว่า แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ซึ่งทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน สามารถนำมาอธิบายบทบาทหน้าที่ในการทำงานของสื่อมวลชนและนักข่าวพลเมืองได้

2.1.2 ทฤษฎีปทัสถานและความรับผิดชอบต่อสังคม

ทฤษฎีปทัสถานและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการอธิบายถึง การทำงานของสื่อมวลชนที่แม้จะมีอิสระและเสรีภาพในกระบวนการทำงาน แต่ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม จากการทำงานนั้นเช่นกัน ซึ่งทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีพื้นฐานหลักในแง่ของกระบวนการทำข่าวของสื่อมวลชน ที่เน้นย้ำให้มีความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าว ผู้ที่ตกเป็นข่าว รวมถึงผลกระทบต่อสังคม

ปทัสถาน หมายถึง สิ่งที่ควรจะเป็น ทฤษฎีปทัสถาน จึงว่าด้วยระบบของสื่อที่ควรจะดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยมทางสังคมที่สื่อมวลชนพึงกระทำ เช่น สื่อจะวางตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสมด้วยการคำนึงถึงความรู้และความจริงสำหรับสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้ สื่อจึงต้องเรียนรู้และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รวมไปถึงสร้างความก้าวหน้าให้กับวิชาชีพ สถาบันสื่อ ตลอดถึงสังคม ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยนั้น สื่อมีเสรีภาพและความอิสระ ทั้งในเรื่องของการปกครองตนเองและความรับผิดชอบต่อในการเสนอข้อมูลข่าวสาร ไม่ใช่เพียงแค่ความรวดเร็วเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ความถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสาธารณชนอีกด้วย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2557)

สุกัญญา รัตนเดชาชัย (2549) อธิบายว่า ทฤษฎีนี้ เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2490 ได้มีการเสนอรายงานเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์ โดยมีการระบุถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในเรื่องต่างๆ เช่น สื่อมวลชนให้ข้อเท็จจริง และกรองข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอข้อมูลข่าวสารและค่านิยมทางสังคม ตลอดจน จัดหาข่าวในทุกๆด้าน โดยทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเพื่อให้สื่อมีแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยมี หลัก 3 ประการ เพื่อให้การทำงานมีความเป็นกลางและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม ดังนี้

1. ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร
2. สื่อต้องมีอิสรภาพ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร
3. สื่อต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนภายใต้ทฤษฎีนี้คือ

1. สนับสนุนระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าวสาร และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆของส่วนรวม
2. เพิ่มพูนสติปัญญาของสาธารณชน และส่งเสริมกระบวนการทางประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง
3. ปกป้องรักษาสีทธิของปัจเจกบุคคลโดยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล
4. สนับสนุนระบบเศรษฐกิจ โดยทำหน้าที่ให้บริการสื่อโฆษณา โดยรายได้ส่วนนี้จะต้องไม่ทำลายอิสรภาพของสื่อมวลชน
5. ให้ความบันเทิงที่คัดเลือกมาแล้วว่ามีคุณภาพ
6. หลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบ หรือความแตกแยกในสังคม
7. จะต้องสะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างรวมทั้งเปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามได้ใช้สิทธิโต้ตอบ

ในขณะที่ Mcquail (2010, อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนเสถียร, 2557) ได้อธิบายถึงหลักเกณฑ์ของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม คือ

1. สื่อควรยอมรับและเติมเต็มพันธกรณีที่แน่นอนต่อสังคม
 2. พันธกรณีเป็นสิ่งสำคัญในลำดับต้นๆ และต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพในเรื่องความเป็นข่าวสาร ความจริง ความถูกต้อง ความเป็นวัตถุวิสัย และความสมดุล
 3. ในการยอมรับและการปฏิบัติตามพันธกรณี สื่อควรจะปกครองตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและความเป็นสถาบันหลัก
 4. สื่อควรหลีกเลี่ยงอะไรก็ตามที่จะชี้นำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง ความไร้ระเบียบของสังคม หรือการรุกรานชนกลุ่มน้อย
 5. สื่อทั้งหมดควรจะยอมรับความเป็นพหุนิยมและสะท้อนความหลากหลายของสังคม และยอมให้กลุ่มคนเหล่านั้นไปแสดงมุมมองต่างๆหรือสิทธิที่จะตอบความคิดเห็น
 6. สังคมและสาธารณะมีสิทธิ์ที่จะคาดหวังมาตรฐานระดับสูงของการแสดงออกและการแทรกแซง สามารถถูกพิจารณาถึงความปลอดภัย หรือสิ่งที่ดีต่อสาธารณะ
 7. นักวารสารศาสตร์และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อควรจะรับผิดชอบต่อสังคม นายจ้าง และตลาด
- ในส่วนของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น วัฒนา พัฒนพงศ์ และคณะ (2530) อธิบายว่า เป็นแนวคิดที่พัฒนาและต่อยอดมาจากทฤษฎีเสรีนิยม ที่เชื่อมั่นในคุณภาพของคน รวมถึงเสรีภาพ

ของสื่อมวลชน ในขณะที่เดียวกันก็สังเกตเห็นว่าสื่อมวลชนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยสร้างสำนึกแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพ และรวมตัวกันก่อตั้งเป็นสมาคม หรือองค์กรเพื่อจัดระเบียบและควบคุมการทำงานกันเองของผู้ร่วมวิชาชีพ โดยปราศจากการแทรกแซงของสถาบันอื่นๆ

เช่นเดียวกับ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2557) อธิบายว่า ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นอีกหนึ่งที่ทฤษฎีที่เข้ามามีบทบาทที่ใช้เป็นแนวทางและสร้างความชอบธรรม ในการดำเนินงานของสื่อ คือ ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) โดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากกระบวนการทำงานนั้น สื่อมีเสรีภาพและอิสระในการรายงานข่าว และหน้าที่ของสื่อคือ ปกป้องตนเองหรือสังคมด้วยการนำเสนอความจริงทั้งในการพิมพ์ การแพร่ภาพ และกระจายเสียง ความคิดเห็น รวมไปถึงความเชื่อใดๆ ที่สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ

อย่างไรก็ตาม สื่อถูกเรียกร้องจากหลายๆ ฝ่ายให้ มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นทดแทนความอิสระและเสรีภาพที่ไร้ขอบเขต จนทำให้เกิด The canons of journalism หรือ ประมวลจรรยาบรรณของสื่อ เพื่อกำกับดูแลและเป็นแนวทางในกระบวนการทำงานของสื่อมวลชน แต่ถึงกระนั้น ความเป็นวิชาชีพของสื่อก็ยังเป็นข้อจำกัดและเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ความเป็นวิชาชีพของสื่อเป็นเรื่องที่ผืนใจที่จะกำหนดตัวเองและมักมีการดำเนินเพื่อนร่วมงานว่าละเมิดมาตรฐานวิชาชีพ
2. มาตรฐานวิชาชีพเป็นนามธรรมและกำกวมมากเกินไป
3. สื่อเป็นวิชาชีพที่แตกต่างจากวิชาชีพอื่นๆ ตรงที่ไม่มีมาตรฐานการฝึกอบรมวิชาชีพและการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อย่าง แพทย์ ครู หรือทนายความ
4. สื่อแตกต่างจากมาตรฐานวิชาชีพอื่น ตรงที่การควบคุมความเป็นอิสระจะน้อยลงในการทำงาน
5. ในอุตสาหกรรมสื่อ การละเมิดมาตรฐานวิชาชีพ ยากที่จะวิจารณ์การละเมิดว่าอยู่ในขั้นที่เป็นอันตรายจริงหรือไม่

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสื่อ เน้นคุณค่าอยู่ที่ความรับผิดชอบต่อสื่อและความรับผิดชอบต่อผู้รับสาร ที่จะไม่ทำให้สื่อออกนอกกรอบจริยธรรมที่วางไว้ รวมถึงเป็นข้ออ้างที่จะไม่ให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานของสื่อ ยกเว้นต้องมีเหตุผลจริงๆ แต่ถึงกระนั้นสาเหตุที่สื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องมาจากความเป็นพหุนิยมของวัฒนธรรมกลุ่มย่อยจำนวนมากที่ไร้ซึ่งอำนาจด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีดังกล่าว จึงมองสื่อในแง่ดีที่เต็มใจจะรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งไม่ได้มองแค่กำไรเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงเพื่อรักษาสถานภาพเดิมที่สื่อเคยมีเสรีภาพ

สื่อมวลชนมีการทำหน้าที่รายงานข้อมูลข่าวสาร และมักจะได้ยินเสมอว่า สื่อมวลชนมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอและการได้มาของข่าว แต่ในขณะที่เดียวกันก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้สังคมไม่เกิดปัญหาหรือผลเสียตามมาภายหลัง

ทฤษฎีปทัสถานและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงหน้าที่ที่พึงกระทำของสื่อมวลชน ให้อยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่สร้างความแตกแยก ชัดแย้ง และปัญหาต่างๆ ในสังคม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าทฤษฎีนี้เป็นแนวทางของสื่อที่จะมีวิธีการอย่างไรในการนำเสนอข่าวสารนั่นเอง โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัยได้

2.1.3 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึง การสื่อสารในแนวนอน ที่ไม่ได้จำกัดเพียงเจ้าของสื่อ หรือ สื่อมวลชนวิชาชีพเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายถึง พลเมือง ภาคประชาชน ที่เข้ามามีส่วนร่วม มีสิทธิในการโต้ตอบและแสดงความคิดเห็น โดยเน้นความต้องการและผลประโยชน์ของผู้รับสารในทุกๆ ระดับ เป็นหลัก

McQuail (1987, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2556) ได้ระบุหน้าที่ของสื่อมวลชน ตามทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ไว้ ดังนี้

1. พลเมืองทุกคนและชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม มีสิทธิที่จะเข้าถึงสื่อมวลชน และมีสิทธิที่จะใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
2. องค์กรของสื่อและเนื้อหาสื่อจะต้องไม่ถูกควบคุมจากหน่วยงานของรัฐ
3. สื่อจะต้องมีอยู่เพื่อประชาชนมิใช่เพื่อองค์กรเอง มิใช่เพื่อนักวิชาชีพ หรือบรรดาลูกค้า (ภาคธุรกิจ) ของสื่อ
4. กลุ่ม องค์กร และชุมชน ควรจะเป็นเจ้าของสื่อได้เอง
5. สื่อขนาดเล็กที่มีลักษณะ interactive และเปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมย่อมจะดีกว่าสื่อขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยนักสื่อสารมวลชนมืออาชีพ ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว
6. การสื่อสารนั้นมีความสำคัญมากกว่าที่จะปล่อยให้สื่ออยู่ในมือของสื่อมวลชนวิชาชีพเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีที่นำไปอธิบายปรากฏการณ์ของสื่อมวลชนภาคพลเมือง ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจ้าของสื่อ หรือเงินทุน โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับข่าว การนำเสนอข่าวและนักข่าว

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับข่าว การนำเสนอข่าว และนักข่าว เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงบริบทและขอบเขต รวมถึงองค์ประกอบของงานข่าว ในทุกกระบวนการ ทั้งก่อนการผลิต การผลิต และการ

เผยแพร่ข้อมูล โดยแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้อธิบายกระบวนการข่าว สามารถแบ่งเป็น 3 แนวคิด คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับข่าว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอข่าว
3. แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าว

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

คำว่า ข่าว นั้นได้มีนักวิชาการ และนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ได้นิยามความหมายของคำดังกล่าว สามารถสรุปได้ ดังนี้

Berger (1990 : 121 อ้างถึงใน มีเดียไทยแลนด์, 2554) ข่าว คือ การบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคม โดยเฉพาะเมื่อเหตุการณ์นั้นมีผลกระทบต่อสังคม การเมือง สาธารณชน ข่าวจึงมีไว้เพื่อตอบคำถามสังคมว่า เกิดอะไร ที่ไหน อย่างไร และเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า ข่าว หมายถึง คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่หรือเป็นที่สนใจ คำบอกกล่าว คำเล่าลือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ (2556) ได้ระบุความหมายของข่าว ไว้ในตำราหลักสูตรอบรมผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ระดับกลาง ว่า ข่าว เป็นเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นที่สื่อมวลชนนำมาเสนอ โดยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือค้นพบใหม่ และเป็นที่น่าสนใจของคนในวงกว้าง

ฤทัยวรรณ โชคทวีพาณิชย์, ม.ป.ป.) อธิบายความหมายของข่าว คือ การรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญ และเป็นที่น่าสนใจอันมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชนหรือสังคม

ณรงค์ ชื่นนรินทร์ (2549) อธิบายว่า ข่าว หมายถึง เรื่องราวที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภัยพิบัติ เทคโนโลยีใหม่ ๆ อาชญากรรม สิ่งแวดล้อมโดยจะต้องมีข้อจำกัดที่เกิดขึ้นใหม่

จากความหมายของคำว่า ข่าว ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ข่าว คือ การรายงานปรากฏการณ์ เหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้น ซึ่งได้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆและได้รับความสนใจจากสังคมนั่นเอง

โครงสร้างข่าว

ในการเขียนและรายงานข่าว โครงสร้างข่าว เป็นหลักการเขียนข่าวเบื้องต้น ที่นักสื่อสารมวลชน นำมาเป็นแนวทางในการบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดย สิริวรรณ นันทจันทูล (2546, อ้างถึงใน พิริยา เพชรแก้ว, 2552) ได้อธิบายและจำแนกโครงสร้างข่าว ไว้ 3 ส่วน ดังนี้

1. พาดหัวข่าว (Headline) คือ การนำประเด็นสำคัญของเหตุการณ์มาไว้ด้านบน โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้รับสารทราบว่าเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง เรียกร้องความสนใจให้ติดตามข่าว เป็นส่วนที่บอกว่าเกิดอะไรขึ้นนั่นเอง

2. ความนำข่าว (lead) คือ สารสำคัญของเหตุการณ์เรื่องราวโดยย่อ ที่สามารถทำให้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้ง่าย

3. เนื้อข่าว (Body) คือ ส่วนที่อธิบายรายละเอียดของทั้งพาดหัวข่าวและความนำข่าว และเพิ่มเติมข้อมูลที่ยังไม่ได้กล่าวถึงในสองส่วนข้างต้น เพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบถึงเรื่องราวทั้งหมดอย่างละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น

ประเภทของข่าว

พรหมพิไล ปุกหุด (2553) ได้จำแนกข่าว เป็น 4 ประเภท คือ แบ่งตามระดับของข่าว แบ่งตามการตอบสนองของผู้รับสาร แบ่งตามพื้นที่ขอบเขตการทำข่าว และแบ่งตามชนิดของข่าว โดยสามารถอธิบายประเภทของข่าวแต่ละชนิด ได้ดังนี้

1. แบ่งตามระดับของข่าว ได้ 2 ประเภท คือ

1) ข่าวหนัก (hard news) คือ ข่าวที่มีเนื้อหาที่เป็นสาระ มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อสังคม ได้แก่ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ต่างประเทศและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2) ข่าวเบา (soft news) คือ ข่าวที่เข้าใจง่าย เน้นให้ผู้รับสารเกิดความบันเทิง และเกิดอารมณ์คล้อยตาม เช่น ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และข่าวอาชญากรรม เป็นต้น

2. แบ่งตามการตอบสนองของผู้รับสาร ได้ 2 ประเภท คือ

1) ข่าวที่ผู้รับสารมีปฏิกิริยาตอบสนองทันที คือ ข่าวที่ผู้รับสารมีปฏิกิริยาหลังจากได้รับข่าว เช่น ข่าวที่ตื่นตื่นหวาดเสียว ข่าวชูชิบ และข่าวอุบัติเหตุ เป็นต้น

2) ข่าวที่ผู้รับสารตอบสนองช้า คือ ข่าวที่มีเนื้อหาสาระ เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวการศึกษา เป็นต้น

3. แบ่งตามพื้นที่ขอบเขตการทำข่าว ได้ 3 ประเภท คือ

1) ข่าวท้องถิ่น คือ ข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละเขตเมือง ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล นั้นๆ

2) ข่าวระดับชาติ คือ ข่าวที่เกิดในเมืองหลวงและปริมณฑล ที่เกี่ยวข้องกับระดับชาติ ที่เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

3) ข่าวต่างประเทศ คือ ข่าวที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ และเกิดผลกระทบต่อประเทศอื่นๆทั่วโลก

4. แบ่งตามชนิดของข่าว ได้ 12 ประเภท คือ

1) ข่าวอาชญากรรม คือ ข่าวที่เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน หรือสร้าง

ความกดดันให้บุคคลทำผิดกฎหมาย เช่น การฆาตกรรม การปล้น การลักพาตัว เป็นต้น

2) ข้าราชการการเมือง คือ ข้าราชการที่รายงานหรือเกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองในแง่ต่างๆ เช่นการบริหารงานของรัฐบาล หรือ เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ ของการบริหาร เป็นต้น

3) ข่าวยุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยพิบัติ คือ ข่าวที่เกิดขึ้นกะทันหัน โดยไม่มีใครคาดคิดมาก่อน สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน มักเกิดจากความประมาทและความผิดพลาดของธรรมชาติ

4) ข่าวศาล คือ ข่าวที่เกิดขึ้นตามกระบวนการยุติธรรม ส่วนใหญ่เป็นหมายศาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งหรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น

5) ข่าวเศรษฐกิจ คือ ข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชน ที่มักส่งผลกระทบต่อการค้าในชีวิต

6) ข่าวการศึกษา คือ ข่าวที่เกี่ยวกับระบบการศึกษาทั้งหมด ทั้งเรื่องของคุณครู ระบบการจัดการ รวมไปถึงด้านวิชาการต่างๆ

7) ข่าวสังคม คือ ข่าวที่เกี่ยวกับบุคคลในระดับต่างๆ กิจกรรม ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดในสังคม

8) ข่าวบันเทิง คือ ข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในวงการบันเทิง หรือ กิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความสนุกสนานแก่คนทั่วไป

9) ข่าววัฒนธรรม คือ ข่าวที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ในด้านต่างๆ รวมไปถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ศิลปะ และภาษา เป็นต้น

10) ข่าวกีฬา คือ ข่าวที่นำเสนอกองแข่งขันกีฬาในรายการและประเภทต่างๆ รวมไปถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับนักกีฬาเช่นกัน

11) ข่าวบริการ คือ การแจ้งเรื่องต่างๆ เช่น รับสมัคร ราคาสินค้าประจำวัน ของหาย เป็นต้น

12) ข่าวเกษตรกรรม คือ ข่าวที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและการลงทุน การค้าขาย เป็นต้น

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอข่าว

ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน สิ่งที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจะเลือกเสนอข่าว หรือไม่นั้น มักขึ้นอยู่กับคุณค่าข่าว ซึ่งคุณค่าข่าว เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่า เรื่องราวใดที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นข่าว โดย ศศิธร ยุวโกศล (2545) ได้สรุปคุณค่าข่าวตามแนวคิดของนักวิชาการ และนักวิชาชีพด้านสื่อมวลชน โดยแบ่งเป็น 10 ประการ ดังนี้

1. ความทันต่อเหตุการณ์ (immediacy) คือ ความรวดเร็วในการรายงานข่าวสารที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความน่าสนใจ ยิ่งเกิดขึ้นเร็วเท่าไร ความสนใจของผู้รับสารก็มากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เหตุการณ์ แม้ว่าจะเกิดขึ้นในอดีตแต่เพิ่งเปิดเผยก็ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบของข่าวที่สร้างความน่าสนใจได้เช่นกัน

2. ความใกล้ชิด (proximity) คือ เหตุการณ์ที่ใกล้ชิดกับผู้รับสาร ในด้าน เวลา ระยะทาง รวมไปถึงการรู้จักบุคคลในข่าว สถานที่ หรือสถานการณ์ในข่าวก็เช่นกัน ลักษณะของคุณค่าข่าว ประเภทนี้ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มักจะให้ความสนใจในสิ่งใกล้ตัวอยู่แล้ว

3. ความสำคัญหรือความเด่น (prominence) ความเด่นในที่นี้ หมายถึง ความเด่นในด้านต่างๆ ทั้งบุคคล สถานที่ และสิ่งของ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักสร้างความอยากรู้อยากเห็น ให้แก่ผู้รับสาร

4. ผลกระทบต่อเนื้อหรือที่ตามมา (consequence) คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมและส่งผลกระทบต่อคนวงกว้าง ทั้งในด้านความเป็นอยู่ การครองชีพ หรือทางสังคม เป็นต้น ซึ่งอาจเกิดขึ้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

5. ความลึกลับซ่อนเงื่อน (mystery) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและยังไม่สามารถคลี่คลายให้กระจ่างชัด หรือยังไม่สามารถค้นหาสาเหตุของเรื่องนั้นๆ ได้ คุณค่าข่าวด้านนี้มักกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้และติดตามถึงข้อสรุปของเหตุการณ์

6. ความผิดปกติ (unusual) มนุษย์จะสนใจสิ่งที่ไม่เคยเห็นหรือ สิ่งที่เป็นของแปลกในสังคม

7. ความขัดแย้ง (conflict) คือ เรื่องราว หรือสถานการณ์ความขัดแย้งหรือการเผชิญหน้ากัน เช่น ด้านผลประโยชน์ ด้านอุดมการณ์ ด้านความคิด เป็นต้น

8. องค์ประกอบทางด้านเพศ (sex) เช่น ความผิดปกติทางเพศ ไม่ได้รวมเฉพาะหญิงกับชายเท่านั้น แต่ยังหมายถึง กิจกรรมอื่นๆทางสังคมด้วย เช่น การต่อสู้เพื่อแก้กฎหมาย เป็นต้น

9. ความน่าสนใจตามปฏิกิริยาวิสัย (human interest) คุณค่าข่าวด้านนี้ เกี่ยวข้องกับอารมณ์ของมนุษย์ ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับบุคคลในข่าวด้วย

10. ความก้าวหน้า (progress) คือ เรื่องราวและปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางสังคม ทางวิชาการ การศึกษา และความเจริญและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

นอกจากนี้ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน รวมถึงนักวิชาชีพ ยังมีการระบุคุณค่าข่าว นอกเหนือจากคุณค่าข่าว 10 ประการ ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่ง วิจิตร ภักนิกร (2553) ได้จำแนกคุณค่าข่าว 12 ประการ โดยมีคุณค่าข่าว 2 ประการ ที่นอกเหนือจาก ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนี้

1. ความขบขัน (amusement) ขาวขบขัน อาจเกิดจากการกระทำที่ตลกให้ตลก หรือจากเหตุการณ์อื่นๆ ที่ทำให้ผู้รับสารเห็นแล้วเกิดอารมณ์ผ่อนคลาย

2. ความเปลี่ยนแปลง (change) สังคมมนุษย์ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

อย่างไรก็ตาม คุณค่าข่าว ทั้ง 12 ประการ ที่กล่าวมานั้น สื่อมวลชนมักใช้เป็นกรอบตัดสินเบื้องต้นในการเลือกทำข่าวและรายงานข่าวออกสู่สาธารณชน ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการ และความสนใจของผู้รับสารนั่นเอง

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าว

แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าว เป็นการอธิบายถึง บทบาทหน้าที่ ของนักข่าว ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ในกระบวนการสื่อสารของสื่อมวลชน ไปยังผู้รับสารผ่านทางช่องทางคือสื่อต่างๆ นั่นเอง ดังนั้น นักข่าว จึงมีความสำคัญในกระบวนการข่าว เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญและตัวกลางในการผลิตเนื้อหาข่าว ที่ถูกต้อง น่าสนใจ และครบถ้วนสมบูรณ์ และรับผิดชอบต่อสังคม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า นักข่าว หมายถึง ผู้สื่อข่าว ผู้รายงานข่าว ผู้เขียนข่าว ผู้บอกข่าว (ใช้เฉพาะทางสื่อสารมวลชน) ผู้ส่งข่าว ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ในขณะที่ ฌรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2549) อธิบายว่า นักข่าว หรือผู้สื่อข่าว (press) หมายถึง ผู้รวบรวมข้อมูลข่าวสารแล้วส่งสาร ผ่าน สื่อ ไปยังผู้รับสารสื่อสารมวลชน

จากคำนิยาม และความหมายของ นักข่าว ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า นักข่าว หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่แสวงหาข้อมูลข่าวสาร และข้อเท็จจริง แล้วนำมาเรียบเรียงให้เข้าใจได้ง่าย กระชับ และรอบด้าน แล้วส่งข้อมูลข่าวสารนั้นผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร

ด้านคุณสมบัติ หรือทักษะ สำหรับนักข่าวนั้น พัชรศรี เบญจมาศ นักข่าว ผู้ประกาศ และพิธีกร รายการโทรทัศน์ ได้ให้สัมภาษณ์กับเว็บไซต์ มติชน ออนไลน์ ในเรื่องของคุณสมบัตินักข่าวที่ดี 5 ประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. ความอยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้นกับสิ่งรอบๆ ตัวเสมอ 2. ความอดทน 3. ทำงานด้วยความตั้งใจและสนุก 4. ใจกว้าง เปิดใจยอมรับกับคำวิจารณ์ 5. หมั่นฝึกซ้อมอยู่เสมอ (มติชนออนไลน์, 2555)

ในขณะเดียวกัน ฌรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2549) ได้สรุปและรวบรวมองค์ความรู้ ในเรื่องของคุณสมบัตินักข่าวไว้ 10 ประการ คือ 1. ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม 2. มีนิสัยรักการอ่านอยู่เสมอ 3. มีจริยธรรมและคุณธรรม 4. จับประเด็นใจความเก่ง 5. มีความรับผิดชอบต่อสังคม 6. มีมุขข่าวหรือไวต่อเรื่องที่เป็นข่าว 7. เป็นนักคิด นักตั้งคำถาม และตีความเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล 8. รู้จักกาลเทศะ 9. มีทักษะในการสื่อข่าวและเขียนข่าวได้ดี 10. มีความอดทน สามารถทำงานภายใต้กดดันต่าง ๆ ได้ มีใจรักงานข่าว มีความรู้ขั้นพื้นฐานทั่ว ๆ ไปอย่างกว้างขวางและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

จากคุณสมบัติของนักข่าวที่ดี ข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ทักษะในด้านต่างๆล้วนสำคัญในกระบวนการที่เรียกว่า การสื่อสาร เพราะนักข่าว นับว่าเป็นผู้ส่งสาร ในกระบวนการสื่อสาร ตามโมเดล SMCR ทั้งยังต้องมีความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่ต่อสังคมและส่วนรวม รวมถึงถือประโยชน์

ของสังคมเป็นหลัก สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้คุณภาพของงานหรือข่าวที่นำเสนอออกมานั้น ดี และมีประโยชน์สูงสุด

อย่างไรก็ตาม จากลักษณะคุณสมบัติของนักข่าวข้างต้นในแต่ละทักษะนั้น ได้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของนักข่าว โดยทั่วไป มักจะเข้าใจว่า นักข่าวคือคนลงทำข่าวหรือคนที่มาพูดออกอากาศทางสื่อต่างๆ เท่านั้น แต่จริงๆ แล้ว หน้าที่ของนักข่าว มีมากกว่านั้น เพราะต้องรับผิดชอบและดำเนินการในทุกขั้นตอนกว่าที่จะได้ข่าวใดข่าวหนึ่งมา โดย ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2549) ได้อธิบายลักษณะหน้าที่ของนักข่าวในทุกขั้นตอนของการผลิตและนำเสนอข่าว สรุปได้ ดังนี้

1. เสาะแสวงหาข่าว เป็นการตรวจสอบสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และตรวจสอบกระแสข่าวจากทุกสื่อ จากบุคคล หรือจากเครือข่าย รวมถึงต้องวางแผนและเข้าใจถึงบริบทหรือทิศทางของการนำเสนอข่าว โดยรับนโยบายและทิศทางมาจากบรรณาธิการ

2. ประสานงานกับแหล่งข่าว เป็นการติดต่อกับแหล่งข่าวในการขอข้อมูล หรือการสัมภาษณ์ โดยติดต่อทางโทรศัพท์ อีเมล หรือจดหมาย หรือผ่านทางตัวบุคคล ก็แล้วแต่สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการประสานงาน อย่างไรก็ตามผู้สื่อข่าวอาจจะต้องมีข้อมูลติดต่อพื้นฐานอยู่เสมอ เช่น หน่วยงานรัฐ หรือเอกชน

3. เตรียมอุปกรณ์ทำข่าว ผู้สื่อข่าวต้องมีความพร้อมอยู่เสมอในการรับมือกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ดังนั้น อุปกรณ์ที่สำคัญ เช่น กระดาษ ปากกา ไมโครโฟน เครื่องบันทึกเทป หมั่นตรวจเช็คและเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้พลาดต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

4. สื่อข่าว ในกระบวนการนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะเป็นการรับข้อมูลก่อนที่จะนำมาเขียนหรือเรียบเรียง ดังนั้น ก่อนสัมภาษณ์ ควรเตรียมประเด็นที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และสร้างความคุ้นเคย กับแหล่งข่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ครบถ้วนและถูกต้อง

5. เขียนข่าว ขั้นตอนนี้ เป็นการใช้ทักษะทั้งหมด ทั้งการสังเกต การเขียน การจับประเด็น รวบรวมเนื้อหาที่ไปสัมภาษณ์และจากข้อเท็จจริงทั้งหมด มาเรียบเรียงให้น่าสนใจ ถูกต้อง ครบถ้วน และรับผิดชอบ ส่งต่อไปให้บรรณาธิการตรวจสอบ ก่อนนำเสนอสู่สาธารณชน

บทบาทหน้าที่ของผู้สื่อข่าวทั้ง 5 ขั้นตอน ข้างต้น เป็นเพียงหน้าที่และขั้นตอนพื้นฐานเท่านั้น แต่ในทางวิชาชีพ บางองค์กร หรือหน่วยงาน อาจมีเพิ่มเติมนอกเหนือจากนี้ เช่น นักข่าวต้องทำเป็นทุกอย่าง ทั้งเขียนข่าว ถ่ายภาพ และตัดต่อ เพราะงานข่าวมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา หากนักข่าว 1 คน สามารถทำทุกอย่างได้ ก็จะทำให้ระยะเวลาในการผลิตข่าวสั้นลงและมีคุณภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากนักข่าวทำเองทุกขั้นตอนทำให้การสื่อสารที่ออกมานั้น สอดคล้องกันทั้งเนื้อหาข่าวและลำดับภาพนั่นเอง

การทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับข่าว การนำเสนอข่าวและนักข่าว ทำให้เข้าใจบทบาทของข่าว การนำเสนอข่าวและการทำหน้าที่ของนักข่าว ตามกระบวนการสื่อสาร SMCR ซึ่งนำไปสู่กรอบคำถามวิจัย และนำไปใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะการทำงานของสื่อมวลชนได้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าวพลเมือง (Citizen Journalism)

แนวคิดเกี่ยวกับนักข่าวพลเมือง เป็นการศึกษา ความเป็นมา นิยาม และลักษณะของนักข่าวพลเมืองในบริบทการสื่อสารจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้กระบวนการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป สื่อทางเลือกอย่างอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อใหม่ โดยเฉพาะ สื่อสังคมออนไลน์ ได้ส่งผลกระทบต่อสื่อสารเป็นอย่างมาก โดยมีการสลับบทบาทของประชาชนพลเมือง จากผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่งสาร มีการบอกเล่าเรื่องราว ข้อมูลข่าวสาร ปราบกฏการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภาพ และเสียง ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กับสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ประชาชนพลเมือง สามารถผันตัวเองเป็น นักข่าวพลเมืองได้

นิยามความหมายของนักข่าวพลเมือง

คำว่า วารสารศาสตร์พลเมือง หรือ นักข่าวพลเมืองนั้น ได้มีนักวิชาการ และนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ได้นิยามความหมายของคำดังกล่าว สามารถสรุปได้ ดังนี้

เครือข่ายพลเมืองเน็ต (2553) ได้ให้นิยามของคำว่า สื่อพลเมือง คือ ใครก็ตามที่ไม่ใช่นักข่าวมืออาชีพ ที่บันทึก รวบรวม รายงาน วิเคราะห์ หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะผ่านช่องทางที่คนจำนวนมากเข้าถึงได้

Allan and Thorsen (2009) ได้ให้นิยามความหมายของนักข่าวพลเมืองว่า การกระทำที่เกิดขึ้นเองของคนธรรมดาที่ติดอยู่ในเหตุการณ์พิเศษที่รู้สึกอัดอั้นใจและใช้บทบาทของนักข่าว

Peat (2010) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง มักใช้อุปกรณ์ คือ โทรศัพท์มือถือ หรือ สมาร์ทโฟน โดยจะถ่ายภาพและเพิ่มคำอธิบาย หรือเขียนข้อความสั้นๆ โดยอัปโหลดผ่านอินเทอร์เน็ตสำหรับเพื่อน โลกออนไลน์ รวมไปถึงคนอื่นๆ ที่สามารถเข้าถึงได้เช่นกัน

Lasica (2003) ได้ให้คำนิยามของคำว่า นักข่าวพลเมือง หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการข่าว โดยไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่เป็น ผู้สร้างเนื้อหา เพราะความหมายของนักข่าวพลเมือง ไม่มีขอบเขตการตัดสินสมบูรณ์ โดยลักษณะของนักข่าวพลเมือง มีดังนี้

1. มักจะเกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต และสื่อดิจิทัลแบบโต้ตอบ
2. นำเสนอความท้าทายของสื่อกระแสหลัก

ในขณะที่ Mark Glaser (2006, อ้างถึงใน เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2553) นักข่าวอิสระ และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อใหม่ อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ คนธรรมดาที่ไม่เคยผ่านการอบรมเพื่อเป็นสื่อ

มีอาชีพ สามารถใช้เครื่องมือของเทคโนโลยีสมัยใหม่และการกระจายตัวไปทั่วโลกของอินเทอร์เน็ต ในการสร้าง ต่อยอด หรือ ตรวจสอบสื่อด้วยตนเอง หรือด้วยการร่วมมือกับคนอื่น

นอกจากนี้ จารยา บุญมาก (2552) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ ปรากฏการณ์ที่ประชาชน จากหลายกลุ่ม หันมาจับกล้องสวมบทบาทเป็นนักข่าว บอกเล่าเรื่องราวในท้องถิ่นของตน โดยแนวคิด นี้กำลังอยู่ในกระแสความสนใจ โดยมีการขยายแนวคิดนี้ไปยังภูมิภาคต่างๆ ให้คนธรรมดาที่สนใจได้ เปลี่ยนบทบาทเป็นนักข่าวพลเมือง

ยุรชฎ ชาติสุทธิชัย (2553) ระบุว่า การทำหน้าที่สื่อพลเมือง คือ การมีส่วนร่วมมากขึ้นใน การตรวจสอบและเฝ้าดูความเป็นไปของสังคม อีกทางหนึ่ง ทั้งยังเพิ่มโอกาสแก่คนธรรมดาที่อาจไม่เคยมีปากเสียงให้สามารถสื่อสารกับสาธารณะได้ นักข่าวพลเมือง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เรียนด้านข่าว แต่หลายๆ คนก็จะมีรู้เฉพาะด้าน หลายๆ ด้าน ทำให้เราได้รู้ข้อมูลในเชิงลึก ซึ่งการทำหน้าที่ของ นักข่าวพลเมือง ทำให้เราได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างรวดเร็ว และอาจจะได้เห็นมากกว่าจาก นักข่าวจริงๆ เสียอีก ยิ่งคนคนนั้นอยู่ในพื้นที่ด้วยยิ่งแล้วใหญ่ เฉลียวๆ นักข่าวพลเมืองคนนั้น อาจได้ ภาพที่นักข่าวยังไม่สามารถทำได้ด้วยซ้ำ

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทยนั้น มานะ ตรียาภิวัฒน์ (2552) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ คนที่ใช้ Blog ส่วนตัว เพื่อเป็นกระบอกเสียง หรือเป็นสื่อของตนเอง สื่อสารแนวคิดทัศนคติ มุมมองต่อประเด็นทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หลายคนใช้เพื่อตอบโต้ ถ่วงดุลกับข้อมูลข่าวสารของนักข่าวในสื่อกระแสหลักต่างๆ หลายคนใช้ Blog เป็นกระบอกเสียงบอกเล่าถึงข่าวสารความเป็นไปของชุมชนตนเอง ทั้งชุมชนในรูปแบบของภูมิศาสตร์และชุมชนในเชิงจินตนาการมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน นักข่าวพลเมือง สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสาร อย่างเป็นอิสระ ปลอดภัย การควบคุมของภาครัฐและองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ ดังนั้น หากจะเขียนหรือนำเสนอข่าวสารใดๆ ไม่ต้องกังวลว่าจะถูกเซ็นเซอร์ ยุบรายการ หรือ ถูกตัดความช่วยเหลือด้านเงินทุน

ทั้งนี้ ในงานเสวนา “พลังของสื่อพลเมืองกับการสร้างสังคมที่เป็นธรรม” ชีรมล บัวงาม บรรณาธิการมูลนิธิสื่อประชาธรรม ได้กล่าวถึงนักข่าวพลเมือง ว่า การเกิดขึ้นของสิ่งที่เรียกว่านักข่าวพลเมืองหรือการสื่อสารที่ประชาชนลุกขึ้นมาสื่อสารด้วยตัวเอง หลายๆ ที่เริ่มต้นจากการประสบปัญหาหรือเผชิญความไม่เป็นธรรมบางอย่าง และพบว่าพื้นที่ข่าวของรัฐหรือเอกชนมันมีข้อจำกัดบางอย่าง ประกอบกับความเป็นพลเมืองในทุกวันนี้มันยาก การจะเท่าทันสื่อมันยากมาก หนึ่งคือต้องมีต้องมีเงินจ่ายค่าอินเทอร์เน็ต มีเงินจ่ายค่าหนังสือความรู้ต่างๆ มีเงินพาตัวเองมาในวงเสวนาแบบนี้ ต้องมีโอกาสดูต้องมีต้นทุน แต่ไม่ได้หมายความว่าคนไม่มีโอกาสไม่มีทางเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว เราต้องเข้าใจว่าคนมีความเหลื่อมล้ำ เราต้องคิดว่าทำยังไงให้มีโครงสร้างที่ทุกคนมีสิทธิเท่ากันก่อน (ประชาไท, 2560)

จากแนวคิดที่ศึกษา ดังกล่าว สรุปได้ว่า วารสารศาสตร์พลเมือง หรือ นักข่าวพลเมือง คือ ใครก็ตามที่ลงไปทำข่าวเอง ไม่มีสังกัดในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อหลัก แต่มีตัวตนที่ชัดเจน สามารถ

ติดตามการทำงานได้ รวมถึงสามารถบอกเล่าเรื่องราว รายงานเหตุการณ์ ในรูปแบบของ ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ ผ่านทางช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม

ความเป็นมาของนักข่าวพลเมือง

Gabriele (2004, อ้างถึงใน ธัญญา จันทร์ตรง, 2556) ระบุว่า ในประเทศตะวันตก นักข่าวพลเมือง เริ่มจากการเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยของสื่อ และสิทธิของพลเมืองในการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ทำให้เกิดสื่อเพื่อชุมชนพลเมืองที่มีบทบาทสำคัญในสังคมประชาธิปไตย โดยเริ่มจากการปฏิรูปสื่อในระดับรากหญ้า และอาศัยกลุ่มองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ตลอดจนเครือข่ายโลกระดับชาติเพื่อส่งเสริมและสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของพลเมือง

สำหรับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า สื่อหลายองค์กร เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับการเข้ามาของนักข่าวพลเมือง โดยเริ่มต้นจาก เนชั่น โดยคุณสุทธิชัย หยุ่น ได้ออกมาส่งนักข่าวคอลัมน์นิสในสังกัดเขียน blog ใน www.oknation.net พร้อมทั้งเชิญคนอ่านมาร่วมเป็นนักข่าวพลเมือง หรือนักข่าวอาสา นำเสนอเรื่องราวข่าวสารใน blog ของเนชั่น โดยยึดสโลแกนที่ว่า ทุกคนเป็นนักข่าวได้ หลังจากนั้น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้ทำโครงการ ไทยรัฐ-กระปุก รีพอดเตอร์ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง เว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์และเว็บไซต์กระปุกดอทคอม โดยมุ่งไปที่ นิสิต นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ คัดเลือกไปอบรมทำข่าวส่งไปยังเว็บไซต์ไทยรัฐ ด้านสื่อโทรทัศน์ ThaiPBS ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถส่งข่าวมายังสถานี นอกเหนือจากสตริงเกอร์หรือนักข่าวท้องถิ่นเฉพาะกิจ และยังจัดโครงการฝึกอบรมนักข่าวพลเมืองขึ้นตาม ในจังหวัดต่างๆ เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของสื่อวิทยุคลื่น จส.100 ที่สร้างความร่วมมือกับผู้ฟังให้รายงานข่าวสารการจราจร และเรื่องราวร้องทุกข์ต่างๆ (มานะ ตรีรยาภิวัฒน์, 2552)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีมีความเอื้ออำนวยต่อการผลิตข่าวสาร ทำให้องค์กรสื่อมวลชนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และยังคงมีการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนพลเมืองอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังมีองค์กรสื่อมวลชนอื่นๆ ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของนักข่าวพลเมือง เพื่อนำข้อมูลข่าวสารมาเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อเท็จจริงในการนำเสนอข่าวสารของนักข่าวมืออาชีพ

กระบวนการทำงานของนักข่าวพลเมือง

รายงานผลการวิจัยเรื่อง สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าวของ สกฤตศรี ศรีสารคาม (2554) พบว่า รูปแบบของการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวมีความโดดเด่นในเรื่องการใช้เพื่อความรวดเร็วโดยนำมาใช้เพื่อการรายงานข่าวให้ทันต่อเหตุการณ์และจากสถานที่เกิดเหตุการณ์ โดยสื่อสังคมถูกนำไปใช้ในกระบวนการหาข่าวและเผยแพร่ข่าวที่มีเครือข่ายของข้อมูลมากขึ้น มีแหล่งข่าวใหม่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการ ยังมีการแสดงความ

คิดเห็น สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร รวมถึงสร้างเครือข่ายชุมชนออนไลน์ของตนเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว จะเป็นการอธิบายถึงอิทธิพลของสื่อสังคมที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทำข่าวของนักข่าววิชาชีพ ซึ่งมีบริบทการทำงานที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกับกระบวนการการทำงานของนักข่าวพลเมือง โดย จากผลวิจัยของ ธัญญา จันทรตรง (2556) เรื่อง นักข่าวพลเมืองกับการใช้สื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย พบว่า นักข่าวพลเมืองใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ อาทิ สมาร์ทโฟน กล้องถ่ายภาพ กล้องวิดีโอ คอมพิวเตอร์ ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการผลิตเนื้อหา (News Gathering) ส่วนการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสาร (Distributed Reporting) ตลอดจนการแลกเปลี่ยนแบ่งปันกับผู้รับสาร (Feedback) นักข่าวพลเมือง จะใช้สื่อออนไลน์อย่าง บล็อก เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ทวิตเตอร์ และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ซึ่งเป็นช่องทางในการส่งข่าวและติดต่อสื่อสาร ตาม กระบวนการหลักของนักข่าวพลเมืองในการรายงานข่าวผ่านสื่อออนไลน์ในสังคมไทย ในขั้นตอนต่างๆ ได้ดังนี้

1. การคัดเลือกประเด็น

- 1) นักข่าวพลเมืองมีอิสระเต็มที่
- 2) มีความต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยในระดับปัจเจกบุคคล เช่น ความสนใจพื้นฐานความรู้ อาชีพ ประสบการณ์ ความใกล้ชิด เป็นต้น
- 3) มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่ ไม่ค่อยปรากฏในสื่อหลัก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและผลิตเนื้อหา

- 1) ใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สมาร์ทโฟน กล้อง
- 2) ใช้เทคนิคเฉพาะบุคคลในการเข้าถึงข้อมูล
- 3) ใช้ภาพถ่าย ไฟล์ คลิปวิดีโอ ประกอบการรายงาน
- 4) กระบวนการผลิตมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น ส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับปัจเจกมากกว่าทำเป็นทีม ยกเว้น ไทยพีบีเอส

3. การตรวจสอบแก้ไข

- 1) นักข่าวพลเมืองจะเป็นผู้ตรวจสอบแก้ไขก่อนส่งหรือเผยแพร่ทุกครั้ง
- 2) เน้นเรื่องประเด็น ข้อมูล เนื้อหา การใช้คำ ภาษา ภาพ ชื่อบุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 3) จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมจากกองบรรณาธิการ เว็บไซต์ในเรื่องการใช้คำ ภาษา ภาพ ป้องกันการละเมิดสิทธิผู้อื่นและการกระทำผิดกฎหมาย และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์
- 4) เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างนักข่าวพลเมือง และบรรณาธิการเว็บไซต์รวมถึงเพื่อนร่วมเครือข่าย

4. การแพร่กระจายข้อมูล

1) ใช้หลากหลายช่องทาง อาทิ

- เว็บไซต์องค์กรที่เปิดพื้นที่ให้
- เว็บไซต์เครือข่ายเฉพาะกลุ่ม
- สื่อสังคมออนไลน์
- สื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก

2) เป็นการสื่อสารสองทางที่รวดเร็ว (Two-way Communication) ผ่าน พื้นที่ทำข่าว/ ระบบแสดงความคิดเห็นของเว็บไซต์

5. การติดตาม Feedback

1) ในกลุ่มนักข่าวอาสาของบล็อกโอเคเนชั่น มีการติดตามอย่างสม่ำเสมอมากกว่านักข่าวพลเมืองในเว็บไซต์อื่นๆ

2) การตอบกลับจากผู้รับสารจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลและประเด็นข่าว

อย่างไรก็ตาม จากผลวิจัยข้างต้น ในเรื่องของกระบวนการทำข่าวทั้งของนักข่าววิชาชีพและนักข่าวพลเมือง จะมีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร และความสะดวกรวดเร็ว ยังคงทำให้การผลิตข่าวสารเกิดประสิทธิภาพ และมีอิสระในการผลิตและนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยไม่ได้คำนึงถึงองค์กรที่สนับสนุนเงินทุนและความช่วยเหลืออื่นๆ

จากการทบทวนแนวคิดแนวคิดเกี่ยวกับนักข่าวพลเมือง ทำให้เกิดความเข้าใจ ลักษณะของความเป็นนักข่าวพลเมือง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษา นักข่าวพลเมืองเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่มีอิทธิพลในยุคปัจจุบันที่มีอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสาร ดังนั้น องค์ความรู้ในเรื่องแนวคิดดังกล่าว จะนำไปสู่การวิเคราะห์การทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมือง และกระบวนการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองได้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว เป็นการศึกษาถึงลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันเรื่องราว และเป็นเครื่องมือของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวนั้นเอง โดยประเด็นที่จะศึกษาในแนวคิดนี้ แบ่งได้ 3 ประเด็น คือ

1. ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์
2. ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์
3. การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว

ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ ถือได้ว่าเป็นสื่อทางเลือกสื่อใหม่ ที่เข้ามาในกระบวนการสื่อสารของวงการสื่อสารมวลชน มีอิทธิพลต่อการ รับส่งข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของความรวดเร็ว สะดวก และเรื่องของต้นทุนการผลิต โดยมีนักวิชาการ และนักวิชาชีพ ได้ให้ความหมาย ของสื่อสังคมออนไลน์ หรือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนี้

พิชิต วิจิตรบุญรักษ์ (2554) ได้ให้ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อที่ผู้ส่งสาร แบ่งปันสาร ที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบซึ่งกันและกันได้ ที่ใช้ก็บ่อยๆคือ บล็อก(Blogging) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media sharing)

วิยะดา ฐิติมชฌิมา (2553) ระบุว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นพื้นที่สาธารณะ ที่สมาชิก คือ คนทุกเพศทุกวัย ทุกเชื้อชาติและศาสนา ทุกระดับการศึกษา ทุกสาขาอาชีพ และทุกกลุ่มสังคมย่อย จากทั่วโลก เป็นผู้สื่อสาร หรือเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ รูปภาพ และวิดีโอ ที่สมาชิก เขียนและทำขึ้นเอง หรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำข้อมูลมาแบ่งปันผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ ธิภัทรา เพ็งจันทร์ (2554) อธิบายว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันเป็นสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกันบนอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของเว็บไซต์มีการแพร่ขยายออกไปเรื่อยๆ เป็นรูปแบบการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิดเป็นสังคมขึ้นมา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร และสามารถสร้างประโยชน์และทำกิจกรรมต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น การศึกษา ธุรกิจ และความบันเทิง โดยในบริการเครือข่ายสังคม จะประกอบไปด้วย การแชท ส่งข้อความ ส่งอีเมลล์ วีดีโอ เพลง อัปโหลดรูปภาพ บล็อก โดยสามารถจำแนก ออกเป็น 7 ลักษณะ ดังนี้

1. Publish การเผยแพร่ข้อมูล เอกสาร หรือบทความ
2. Share การแบ่งปันข้อมูล รูปภาพ หรือความรู้
3. Discuss สังคมในการระดมความคิด
4. Commerce เครือข่ายสังคมที่เกี่ยวกับธุรกิจ
5. Location การแบ่งปันสถานที่ที่น่าสนใจ
6. Network เครือข่ายเพื่อน ธุรกิจ งาน
7. Game เครือข่ายเกม

จากแนวคิดที่ศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อใหม่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ใช้โต้ตอบ รับส่ง และแลกเปลี่ยนข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ทั้งตัวอักษร รูปภาพ วิดีโอ ของสมาชิกทั่วโลกตามเงื่อนไขของเว็บไซต์สื่อที่ให้บริการ โดยสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยม เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ไลน์ (Line), ทวิตเตอร์(Twitter) และ อินสตาแกรม (Instagram) เป็นต้น

ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

มานะ ตริรยาภิวัฒน์ (2553; Safko & Brake, 2010 อ้างถึงใน วัฒน ภูวทิศ, 2554) อธิบายว่า สื่อสังคมออนไลน์มีหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการเลือกใช้งานจากเว็บไซต์สื่อออนไลน์ที่เปิดให้บริการ โดยสามารถจำแนก ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ ได้ดังนี้

1. Weblogs หรือ Blog คือสื่อส่วนบุคคล ที่บอกเล่าเรื่องราว ข้อมูลข่าวสาร บันทึกส่วนตัว ข้อคิด สารความรู้ ที่เปิดเป็นพื้นที่สาธารณะ แบ่งปันให้บุคคลอื่นสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกันได้ โดยนิยมเรียกผู้เขียนบล็อก ว่า บล็อกเกอร์

2. Social Networking หรือเครือข่ายสังคมในอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อเครือข่ายที่ใช้เชื่อมต่อสื่อสารระหว่างกัน ในระดับต่างๆ ทั้ง บุคคล องค์กร กลุ่ม หรือสถาบัน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนแบ่งปัน ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน เช่น Facebook, Line, และ Instagram เป็นต้น

3. Micro Blogging และ Micro Sharing หรือ บล็อกจ๊ว เป็นบริการที่จำกัดการแบ่งปัน ตัวอักษร ซึ่งมีขนาดจำนวนไม่เกิน 140 ตัว ส่วนใหญ่จะเรียกการทำงานลักษณะนี้ว่า Status ซึ่งเป็นการบ่งบอกสถานะว่าทำอะไรอยู่ หรือ เกิดอะไรขึ้น ตัวอย่างเช่น Twitter

4. Online Video เป็นเว็บไซต์ที่บริการวิดีโอออนไลน์ ในรูปแบบต่างๆ ทั้งเพลง ละคร ภาพยนตร์ ข่าว โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ปัจจุบันเป็นที่ได้รับความนิยมและมีการขยายตัวเร็วมาก ด้วยการเอื้ออำนวยต่อผู้รับสารให้สามารถเลือกรับสารตามความต้องการได้ เช่น Youtube

5. Photo Sharing เป็นบริการฝากภาพ โดยสามารถอัปโหลดภาพ เพื่อนำมาใช้งาน และยังสามารถแบ่งปันรูปภาพ รวมถึงเปิดให้สมาชิกสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นได้ เช่น Flickr, Photo bucket และ Photosop

6. Wikis เป็นเว็บไซต์ที่เน้นเนื้อหาสาระ ข้อมูล และความรู้ ผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ หรือนักวิชาชีพที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ซึ่งผู้ใช้สามารถเปลี่ยนเนื้อหา หรือเพิ่มเติม ได้อย่างอิสระ เช่น Wikipedia และ Google Earth

7. Virtual Worlds เป็นการจำลองโลกจินตนาการให้เสมือนจริง มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ ปัจจุบันเว็บไซต์ที่ใช้หลัก Virtual Worlds ที่ประสบผลสำเร็จและมีชื่อเสียง คือ Second life

8. Crowd Sourcing มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อค้นหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ เป็นบริการที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิดเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจน

ช่วยตรวจสอบหรือคัดกรองข้อมูลซึ่งเป็นปัญหาสาธารณะร่วมกันได้ เช่น Idea storm, Mystarbucks Idea

9. Podcasting หรือ Podcast คือการบันทึกภาพและเสียง แล้วนำมาไว้ในเว็บเพจ (Web Page) เพื่อเผยแพร่ให้บุคคลภายนอก (The public in general) ที่สนใจดาวน์โหลดเพื่อนำไปใช้งาน เช่น Dual Geek Podcast, Wiggly Podcast

10. Discuss / Review/ Opinion เป็นเว็บบอร์ดที่ผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็น โดยอาจจะเกี่ยวกับ สินค้า หรือบริการ ประเด็นสาธารณะทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เช่น Epinions, Moutshut, Yahoo!Answer, Pantip, Yelp

สื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 10 ประเภทข้างต้นนั้น หากมองในแง่การนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง มักจะใช้อยู่แค่ไม่กี่ประเภท เช่น Social Networking และ Photo Sharing ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ โดยในการศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาที่สื่อสังคมออนไลน์ ประเภท เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งมีการเผยแพร่และแบ่งปันเรื่องราว ทั้งภาพ และคลิปวิดีโอ รวมถึงมีการบรรยายข้อความประกอบ ด้วยนั่นเอง และจะเห็นได้ว่าปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อใหม่ที่ผู้คนส่วนใหญ่นิยมใช้งานเพื่อติดต่อสื่อสาร และแบ่งปันข้อมูล

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว

ปัจจุบัน ค่านิยมการสื่อสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จาก รายงานเรื่อง Digital in 2016 ของ We Are Social ดิจิทัลเอเจนซีชื่อดังในสิงคโปร์ ระบุว่า สถิติผู้ใช้ในประเทศไทย จากจำนวนประชากรทั้งหมด 68 ล้านคน นั้น เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 38 ล้านคน คิดเป็น 56% ของประชากร และ ทั้ง 38 ล้านคนนี้ใช้งาน Social Media ทั้งสิ้น (9tana.com, 2559) ประกอบกับ ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 พบว่า กิจกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต 5 อันดับแรก ส่วนใหญ่ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค (เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, กูเกิลพลัส, ไลน์, อินสตาแกรม) ร้อยละ 91.5 รองลงมาคือ ใช้ในการดาวน์โหลด รูปภาพ/หนังสือ/วิดีโอ/เพลง/เกมส์ เล่นเกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง วิทยุ ร้อยละ 88.0 ใช้ในการอัปโหลดข้อมูล รูปภาพ/ถ่ายภาพ วิดีโอ เพลง software เพื่อแบ่งปัน (share) บนเว็บไซต์ ร้อยละ 59.9 ติดตามข่าวสาร/ อ่านหรือดาวน์โหลด นสพ. นิตยสาร ร้อยละ 46.5 และค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ร้อยละ 40.8 ตามลำดับ ส่วนอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 90.4 ใช้ PC ร้อยละ 50.1 ใช้Notebook ร้อยละ 24.9 และ Tablet ร้อยละ 15.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

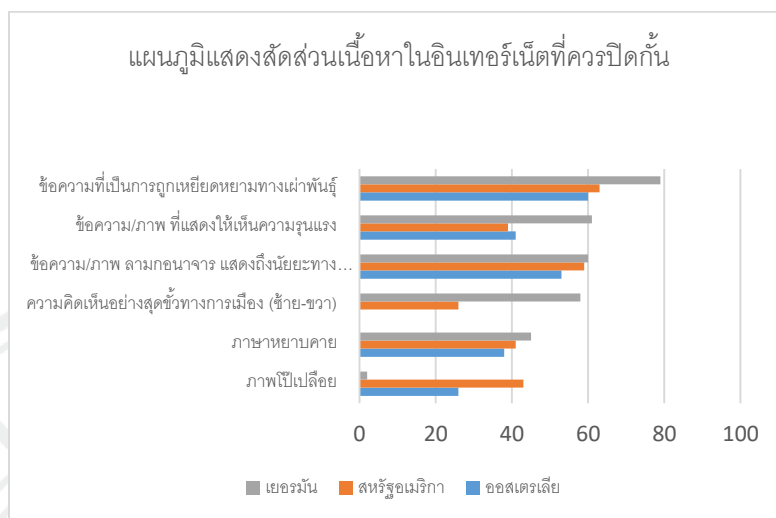
จากสถิติดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพฤติกรรมการเล่น Social Network มากที่สุด ซึ่งจุดประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตเล่น Social Media ก็มักจะแตกต่างออกไป เช่น ใช้ติดต่อสื่อสาร เพื่อธุรกิจ เพื่อรับรู้ข่าวสาร

ด้านของปัจเจกชน ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้น มีข้อดีคือ ความสะดวกและความรวดเร็ว แต่เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวไกลมากขึ้น ทำให้ผู้รับสารผันตัวเองเป็นผู้ส่งสาร และอาจละเลยถึงจริยธรรมจรรยาบรรณ หรือ การเคารพสิทธิมนุษยชนซึ่งกันและกัน ในการที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมา

ด้านขององค์กรสื่อสารมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ นับว่าเป็นช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบการทำงานของนักข่าววิชาชีพ องค์กรข่าวมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลหรือการรายงานข่าว เช่น มีแฟนเพจ เฟซบุ๊ก เป็นของตนเอง และใช้แอปพลิเคชันของเว็บไซต์ที่มีบริการในการเอื้ออำนวยต่อการส่งต่อข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็น การ live ถ่ายทอดสด การอัพโหลดรูปภาพ และวิดีโอ เหล่านี้ ล้วนมีการแข่งขันในเชิงธุรกิจข่าว โดยสื่อสังคมออนไลน์ เอื้อประโยชน์ทั้งต้นทุนและความเร็วของข่าว

ในขณะเดียวกัน พิงรอง รามสูตร วัฒนันท์และนิธิตา คณานิธินันท์ (2547) ได้ทำการศึกษาถึงเนื้อหาของสื่ออินเทอร์เน็ตที่ควรปิดกั้น โดยการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป ในประเทศ เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ซึ่งแบ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็น 6 ประการ ได้แก่ 1) ข้อความที่เป็นการถูกเหยียดหยามทางเผ่าพันธุ์ 2) ข้อความ/ภาพที่แสดงให้เห็นความรุนแรง 3) ข้อความ/ภาพ ลามกอนาจาร แสดงถึงนัยยะทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง 4) ความคิดเห็นอย่างสุดขั้วทางการเมือง (ซ้าย-ขวา) 5) ภาษาหยาบคาย และ 6) ภาพโป๊เปลือย ซึ่งสรุปผลการศึกษาดังแผนภาพดังนี้

เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตที่ควรปิดกั้น

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงสัดส่วนเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตที่ควรปิดกั้น (พิรงรอง รามสูต ธรณะนันท์และ นิธิมา คณานรินทร์, 2547)

โดยจะเห็นว่า เนื้อหาบางประการ กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาก็ไม่เห็นด้วยที่จะเข้าถึงข้อมูล และนำมาเผยแพร่ ซึ่งในประเด็นต่างๆที่ศึกษานั้น ล้วนแล้วแต่สร้างผลกระทบและมีทิศทางไปในด้านลบแทบทั้งสิ้น และการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก็เช่นกัน ควรหลีกเลี่ยงเนื้อหาดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่ตามมา

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นไปอย่างมีระบบและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม สภาวิชาชีพวิทยุและโทรทัศน์ไทย (2553) จึงได้บัญญัติ แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2553 ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

ในหมวดนี้ จะอธิบายถึงลักษณะและบริบท ของ สื่อสังคมออนไลน์ องค์กรสื่อมวลชน ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาบทบาทและการทำหน้าที่ ที่จะกล่าวถึงในแนวปฏิบัติฉบับนี้

หมวด 2 แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชน

เป็นการอธิบายและระบุถึงแนวปฏิบัติในกรณีต่างๆในการที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น การระบุตัวตนขององค์กร ทั้งสัญลักษณ์ หรือ ชื่อย่อ เป็นต้น หรือแม้แต่การคัดลอก ข้อความใดๆ ต้องขออนุญาตเจ้าของข้อความนั้นๆ ก่อน เป็นต้น

หมวด 3 แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

ในการเผยแพร่และรายงานข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชน พี่ระลึกถึง จริยธรรมและสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึง ต้องสามารถ แยก ข่าวกับ ความคิดเห็น ออกจากกันให้ได้

การทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว ทำให้เข้าใจบริบทนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ปัจจุบันง่าย และสะดวกต่อการเผยแพร่ และเข้าถึงข้อมูลส่วนนี้ และศึกษาถึงแนวปฏิบัติของสื่อมวลชนที่มีข้อบังคับต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าว ก็จะนำไปสู่การวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน สื่อใหม่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสาร ทำให้การนำเสนอข่าวมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ด้วยเทคโนโลยีต่างๆที่ทันสมัย จริยธรรมและจรรยาบรรณนักข่าว จึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก ซึ่งเป็นข่าวที่ละเอียดอ่อน ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกทั้งต่อตัวเด็กเองและคนรอบข้าง ดังนั้น การศึกษาในเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการทำเสนอข่าว ได้อธิบายถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 2 แนวคิดคือ

1. ความหมาย ของจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน
2. จริยธรรมและจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าว

2.5.1 ความหมาย ของจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน

จริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดหรือวางทิศทางให้ประพฤติและปฏิบัติไปในทางที่ดี และไม่สร้างความเดือดร้อน โดยเป็นเรื่องของการตีความ มีความหมายและคำนิยามที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม โดยนักวิชาการ และนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ได้นิยามความหมายของคำดังกล่าว สามารถสรุปได้ ดังนี้

จริยธรรมแบ่งเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) จริยธรรม หมายถึง มาตรฐานที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ซึ่งกำหนดว่ามนุษย์ควรจะทำอย่างไร 2) จริยธรรม หมายถึง การศึกษาและพัฒนามาตรฐานทางจริยธรรมของคนคนหนึ่ง และจริยธรรม หมายถึง ความพยายามอย่างต่อเนื่องในการศึกษาความเชื่อทางศีลธรรม และการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมุ่งมั่นเพื่อให้มั่นใจว่าอยู่ในมาตรฐานที่เหมาะสมและมั่นคง (Manuel Velasquez, Claire Andre, Thomas Shanks, S.J., 2015)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

พิชญาพร ประคองใจ (2558) อธิบายว่า จริยธรรม (Ethics) มาจากคำว่า จริย หรือจรรยา กับ คำว่า ธรรม ซึ่งจริย หรือจรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ธรรม หมายถึง ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ คุณความดี คำสั่งสอนทางศาสนา ดังนั้น จริยธรรม จึง หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม และหลักศีลธรรม ซึ่งแต่ละสังคม กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตัดสินว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ

นิตดา พุทธรังค์ (2534) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวกับคุณความดี หรือคุณความดีที่ควรประพฤติปฏิบัติในตนเอง จริยธรรมเป็นหลักปรัชญา หรือระบบที่เกี่ยวกับความประพฤติของคนทั้งสังคม จริยธรรมไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติส่วนบุคคลเน้นเรื่องคุณงามความดี เน้นหน้าที่และความรับผิดชอบทางศีลธรรม โดยแบ่งจริยธรรม เป็น 3 ระบบ ดังนี้

1.หลักจริยธรรมที่ผูกพันกับกฎเกณฑ์ในสังคม (Legalistic Ethics) เป็นระบบที่ผูกพันและขึ้นอยู่กับจารีตประเพณี ข้อตกลงทางสังคมหรือขึ้นอยู่กับหลักศีลธรรมในศาสนา ระบบนี้จะกำหนดหลักจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การละเมิดจริยธรรมก็เหมือนกับการละเมิดกฎประเพณีของสังคมนั้นเอง

2.หลักจริยธรรมที่ปราศจากกฎเกณฑ์ (Antinomian Ethics) ระบบนี้จะถือหลักแห่งความอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ใดๆ ผู้ปฏิบัติจะตัดสินใจในทุกสิ่งทุกอย่างด้วยสามัญสำนึกและสัญชาตญาณของตนเอง

3.หลักจริยธรรมที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Situation Ethics) ระบบนี้เป็นระบบประนีประนอมระหว่าง 2 ระบบที่กล่าวข้างต้น ซึ่งจะไม่ผูกพันกับระบบระเบียบอย่างเข้มงวด อาศัยเหตุผลมากกว่าสัญชาตญาณ พร้อมกันนั้นก็ยังมีอาศัยกฎเกณฑ์บางอย่างทางสังคม

ด้าน จรรยาบรรณ เป็นสิ่งที่มักมีควบคู่กันกับจริยธรรมเสมอ โดย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

พิชญาพร ประคองใจ (2558) ระบุว่า จรรยาบรรณ (Code of Ethics) มาจากคำว่า “จรรยา” แปลว่า ความประพฤติ หรือกิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ “บรรณ” แปลว่า ข้อความ หนังสือ สิ่งที่มีประมวลเข้าไว้ด้วยกันเป็นหมวดหมู่ ดังนั้น จรรยาบรรณ หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรประพฤติ

จากแนวคิดที่ศึกษา ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณ คือ เครื่องมือที่ใช้กำกับดูแลการทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง ที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบหรือความเดือดร้อนจากผลของการ

กระทำ ประพฤติ ปฏิบัติ เป็นกรอบแนวคิด ที่กำหนดทิศทางในการประพฤติปฏิบัติทั้งส่วนบุคคล องค์กร และสถาบัน

2.5.2 จริยธรรมและจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าว

การศึกษาถึง จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อขององค์กรวิชาชีพต่างๆ ที่มีบทบาทด้าน สื่อสารมวลชน โดยได้รวบรวมและจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย และ กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนต่างประเทศ ซึ่งแต่ละกลุ่ม ประกอบไปด้วย ข้อบังคับ จริยธรรมและจรรยาบรรณรวมถึงแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. กลุ่มองค์กรวิชาชีพในประเทศไทย ได้แก่

1. จริยธรรมวิชาชีพ ของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
2. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2559
3. จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
4. จริยธรรมและแนวปฏิบัติของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
5. จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

2. กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนต่างประเทศ ได้แก่

1. EJN หรือ The Ethical Journalism Network
2. SPJ หรือ The Society of Professional Journalists
3. ASNE หรือ American Society of Newspaper Editors
4. MEAA หรือ Media, Entertainment & Arts Alliance
5. IFJ หรือ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists

1. กลุ่มองค์กรวิชาชีพในประเทศไทย

1. จริยธรรมวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2559) ได้กำหนด จริยธรรมวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย 6 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. ให้ประชาชนได้ทราบข่าวเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวสารใดๆ ออกพิมพ์ โฆษณา เผยแพร่ ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความเป็นจริง ต้องรีบจัดการแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว
3. ในการได้มาซึ่ง ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอื่นใด มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์เท่านั้น
4. เคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว

5. ปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยมุ่งหวังต่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือหมู่คณะโดยไม่ชอบธรรม

6. ไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

2. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2559

สภาการหนังสือพิมพ์ เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลตนเองในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ตามสิทธิและเสรีภาพในการทำข่าว โดยได้มีการประกาศใช้ ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2559 โดยแบ่งเป็น 3 หมวด รวม 30 ข้อ (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2559) สรุปได้ ดังนี้

หมวดที่ 1 หมวดทั่วไป

เป็นการอธิบายถึง คำจำกัดความของ คำ ที่ใช้ ข้อบังคับ เช่น ความหมาย ของคำว่า ภาพข่าว การแสดงความคิดเห็น เนื้อหาทั่วไป หนังสือพิมพ์ ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ ยังระบุถึง สิทธิ หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต และมีเสรีภาพบนความรับผิดชอบ

หมวดที่ 2 หลักจริยธรรมทั่วไป

หมวดที่ 2 จะอธิบายถึงหลักจริยธรรมทั่วไป ของนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความถูกต้องและข้อเท็จจริง
2. ประโยชน์สาธารณะ
3. ความสมดุลและความเป็นธรรม
4. การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หมวด 3 หลักกระบวนการทำงาน

หลักกระบวนการทำงาน เป็นการระบุถึง หลักปฏิบัติในการลงทำข่าวและการนำเสนอข่าวของนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ โดยจำแนก เป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. การปกปิดและเคารพแหล่งข่าว
2. ความรับผิดชอบในการแก้ข่าว
3. การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น
4. การละเว้นอำิสสินจ้างและประโยชน์ทับซ้อน
5. การได้มาของข้อมูลโดยไม่ละเมิด
6. โฆษณาที่ไม่แอบแฝงและงมงาย

3. จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ได้ประกาศ ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2540 และข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2541 มีเนื้อหาโดยรวมที่คล้ายกับข้อกำหนดของหนังสือพิมพ์ทั่วโลก (สุกานดา วรพันธุ์พงศ์, 2554) คือ

1. เน้นการเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นจริง ไม่คลาดเคลื่อน ไม่เติมแต่ง ไม่เกินจริง
2. เน้นเรื่องความเป็นธรรม ให้โอกาสทุกฝ่ายได้ชี้แจง ไม่ลำเอียงหรืออคติ
3. เน้นการเสนอเนื้อหาเพื่อประโยชน์สาธารณะ ไม่เสนอภาพที่ลามกอนาจาร หรืออูจาด
4. เน้นมารยาทในการเสาะหาข้อมูล การเสนอเนื้อหา การรักษาแหล่งข่าวและการแก้ไข

ข้อผิดพลาด

ในขณะที่ สุกัญญา รัตนเดชาชัย (2549) ระบุว่า คณะกรรมการบริหารสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้มีมติกำหนดหลักจริยธรรมขึ้น ในที่ประชุมเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2510 เพื่อ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) การรู้จักหน้าที่ของตนเองที่พึงกระทำ และการยอมรับผิดและแก้ไขความผิด ได้แก่ การรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
2. ความมีเสรีภาพ (Freedom) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ไม่ว่าจะ เป็น เสรีภาพที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย เสรีภาพในด้านข่าวสาร เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมไปถึง เสรีภาพในการจำหน่ายแจก เป็นต้น
3. ความเป็นไทย (Independence) คือ ความไม่ตกเป็นทาสของใคร ความเป็นอิสระ ซึ่งสื่อมวลชนไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกายและใจ โดยไม่รับอำมิสสินจ้างอื่นใด
4. ความจริงใจ (Sincerity) หมายถึง ความถูกต้อง ซื่อสัตย์ โดยไม่มีเจตนาบิดเบือน หากผิดพลาด ต้องรับแก้ไขให้ถูกต้อง
5. ความเที่ยงธรรม (Impartiality) ไม่ลำเอียง ตรงไปตรงมา ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
6. ความมีใจเป็นนักกีฬา (Fair play) ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้จะเป็นเรื่องที่เอื้อต่อสาธารณประโยชน์
7. ความมีมารยาท (Decency) การใช้ภาษาที่สุภาพ ไม่หยาบคายหรือลามกอนาจาร

4. จริยธรรมและแนวปฏิบัติของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส (ThaiPBS) เป็นสื่อสาธารณะ ที่ผลิตและเผยแพร่รายการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยไทยพีบีเอส เป็นสื่อที่ไม่มี การแทรกแซง เป็นสื่อเพื่อรักษาประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก โดย ได้มีคู่มือจริยธรรมสื่อสาธารณะ ฉบับประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการ

ทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งได้บัญญัติข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 โดยแบ่งเป็นจริยธรรมในด้านต่างๆ รวม ด้าน ดังนี้ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2554)

1. จริยธรรมด้านความถูกต้องเที่ยงตรง
2. จริยธรรมด้านความสมดุล เป็นธรรม
3. จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพความรับผิดชอบต่อสาธารณะและการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
4. จริยธรรมด้านความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล
5. จริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่มีความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมาย หรือศีลธรรม อบายมุขและภาษาหยาบคาย
6. จริยธรรมด้านการปฏิบัติของผู้เคราะห์ร้าย หรือผู้ที่มีความเศร้าโศก
7. จริยธรรมด้านการปกครองและปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม
8. จริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาอาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณะและเหตุร้ายแรง มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคม
9. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาการเมืองและนโยบายสาธารณะ
10. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์ความขัดแย้ง การชุมนุม การประท้วง การจลาจล การปะทะ การปราบปรามที่รุนแรง การก่อการร้ายและภาวะสงคราม
11. จริยธรรมในการรายงานเหตุการณ์หายนะ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ ภัยธรรมชาติ ภาวะฉุกเฉิน
12. จริยธรรมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุการณ์ข่มขู่ หรือคุกคาม

5. จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ โดยสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มาจากการประชุมและลงนามสัตยาบันของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2519 ทั้งนี้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ต่อประชาชน จึงได้กำหนดจรรยาบรรณดังกล่าวขึ้นมา โดยมีรายละเอียด (สุกัญญา รัตนเดชาชัย, 2549) ดังนี้

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใด สำหรับการประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็น ต้องเป็นไปตามความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตนหรืออามิสสินจ้างใดๆ

3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความจริง พึงละเว้นการเติมต่อเสริมแต่ง หากปรากฏว่าข่าวใดๆ ไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว

4. การที่จะให้ข่าว ภาพ หรือ ข้อมูลอย่างใดๆ มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์

5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน

6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัวหรือหมู่คณะโดยไม่ชอบธรรม

7. ต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมอาชีพ

2. กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนต่างประเทศ

1. EJN หรือ The Ethical Journalism Network

EJN หรือ The Ethical Journalism Network (2015) เป็นองค์กรการกุศลจดทะเบียนในอังกฤษและเวลส์ ซึ่งได้บัญญัติ หลักการสื่อสารมวลชนจริยธรรม 5 ประการ เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของสื่อมวลชน หลักการพื้นฐานของการสื่อสารมวลชนด้านจริยธรรมที่กำหนดไว้นั้น ถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับทุกคนที่ต้องการจะทำงานในด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งหลักจริยธรรมนั้นมีมากมาย แต่ที่กลุ่มวิชาชีพ องค์กรด้านสื่อมวลชนเน้นมากที่สุดนั้น มีดังนี้

1. ความจริงและความถูกต้อง

ผู้สื่อข่าวควรมุ่งมั่นและตั้งใจในการแสวงหาความจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่มีนั้นถูกต้องและเป็นความจริง

2. เสรีภาพ

ผู้สื่อข่าวต้องมีอิสระในการทำข่าว ไม่ควรกระทำเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าจะเป็น ด้านการเมืององค์กร หรือวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. ความเป็นธรรมและความเป็นเหตุเป็นผล

เรื่องราวที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ก็มีสองด้านเสมอ ในขณะเดียวกัน บางสถานการณ์ผู้สื่อข่าวอาจไม่ได้มีความเป็นกลางเสมอไป เช่น การโหดร้ายหรือการทารุณ แต่การรายงานที่เป็นกลางสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจได้

4. การเคารพสิทธิมนุษยชน

นักข่าวควรเคารพสิทธิมนุษยชน ไม่ละเมิด จากสิ่งที่เผยแพร่หรือรายงานออกไป และควรตระหนักถึงผลกระทบจากคำพูดและภาพพจน์ของการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวต่อชีวิตของผู้อื่นด้วย

5. ความรับผิดชอบ

เครื่องหมายของความเป็นมืออาชีพและการสื่อสารมวลชนในการรับผิดชอบคือความสามารถในการรับผิดชอบต่อตัวเอง เมื่อกระทำผิดพลาดจะต้องแก้ไขให้ถูกต้องและการแสดงความเสียใจหรือขอโทษต้องเป็นไปอย่างจริงใจไม่ใช่การเหยียดหยาม

อย่างไรก็ตาม องค์กร EJN มีการสนับสนุนการสร้างกรอบทางกฎหมาย จริยธรรม และด้านสังคมที่ส่งเสริมให้นักข่าวเคารพและปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้บัญญัติไว้

2. SPJ หรือ The Society of Professional Journalists

SPJ หรือ The Society of Professional Journalists (2014) สมาคมผู้สื่อข่าวมืออาชีพเป็นองค์กรสื่อสารมวลชนที่ดำเนินไปอย่างกว้างขวางที่สุด ตั้งอยู่ที่เมืองอินเดียนาโพลิส ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้มีการสื่อสารมวลชนที่อิสระและกระตือรือร้นมาตรฐานสูงของพฤติกรรมทางจริยธรรม ก่อตั้งขึ้นใน ปี พ. ศ. 2452 ซึ่งส่งเสริมการไหลเวียนอย่างเสรีของข้อมูลที่มีความสำคัญต่อพลเมืองที่ได้รับความสนใจอย่างดีจากการทำงานประจำวันของสมาชิกประมาณ 7,500 คน ทำงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและให้ความรู้กับผู้สื่อข่าวทั้งในปัจจุบันและอนาคตผ่านทาง การพัฒนาวิชาชีพ โดย ได้มีประกาศหลักการ 4 ประการ ซึ่งเป็นรากฐานของการสื่อสารมวลชนด้านจริยธรรม ดังนี้

1. แสวงหาความจริงและรายงาน

ผู้สื่อข่าวควรมีความถูกต้องและเป็นธรรม ควรซื่อสัตย์และกล้าหาญในการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง รายงานและตีความข้อมูล โดย

1. รับผิดชอบต่อความถูกต้องของผลงานของพวกตนเอง ยืนยันข้อมูลก่อนรายงานออกสู่มวลชน
2. อย่าลืมหากเน้นความเร็วอาจทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง
3. โปรรณะมัตระวังเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้บิดเบือนความจริง
4. รวบรวม ให้ข้อมูลใหม่และแก้ไขข้อมูลตลอดอายุของข่าว
5. ระมัดระวังในการทำสัญญา แต่ต้องรักษาคำมั่นสัญญาเช่นกัน
6. ระบุแหล่งข้อมูลอย่างชัดเจน ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการตัดสินใจที่น่าเชื่อถือและแรงจูงใจของแหล่งข้อมูล
7. ระมัดระวังในการระบุชื่อแหล่งข่าวสงวนชื่อที่ไม่เปิดเผยชื่อสำหรับแหล่งที่อาจประสบกับอันตรายการลงโทษหรืออันตรายอื่น ๆ และมีข้อมูลที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่น อธิบายว่าเหตุใดจึงได้รับการเปิดเผยชื่อ

8. ทำข่าวอย่างครอบคลุม
9. หลีกเลี่ยงการปกปิดหรือวิธีการแอบแฝงอื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
10. ระมัดระวังและกล้าเผชิญกับผู้มีอำนาจ และรับฟังกับผู้ที่ไม่มีสิทธิ์ออกเสียง
11. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนมุมมองที่เปิดกว้างและเป็นกลาง
12. ตระหนักถึงหน้าที่ ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และองค์กรสาธารณะ ว่ามีการดำเนินการอย่างเปิดเผยและบันทึกสาธารณะที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนหรือไม่
13. ให้การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเมื่อมีความเกี่ยวข้องและเหมาะสม
14. กล้านำเสนอเรื่องราวของความหลากหลายและที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ หาแหล่งข้อมูลที่ไม่ค่อยมีใครนำเสนอ
15. ผู้สื่อข่าว มักกำหนดทิศทางในการนำเสนอรายงานข้อมูล
16. อย่าบิดเบือนข้อเท็จจริงอย่างจงใจ รวมไปถึงภาพข่าว และข้อมูลภายในข่าว
17. ไม่ขโมยความคิดคนอื่น หรือคัดลอกข่าวคนอื่น

2. ลดอันตราย

จริยธรรมสื่อสารมวลชน จะต้องเคารพสิทธิมนุษยชน ไม่ละเมิดแหล่งข่าวหรือผู้ตกเป็นข่าว โดย

1. ให้ความสมดุลกับความต้องการของประชาชน ในการขอข้อมูลเพื่อป้องกันอันตรายหรือความรู้สึกไม่สบายใจ
2. แสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากข่าว และใช้ความไวของสัญชาตญาณพิจารณาเพิ่มขึ้นเมื่อต้องเจอกับกับเยาวชนผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเพศ
3. ยอมรับว่าการเข้าถึงข้อมูลตามกฎหมายแตกต่างจากเหตุผลทางจริยธรรมในการเผยแพร่หรือออกอากาศ
4. ตระหนักว่าบุคคลเอกชนมีสิทธิมากขึ้นในการควบคุมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองมากกว่าบุคคลสาธารณะ และคนอื่นที่แสวงหาอำนาจอิทธิพล
5. ให้สิทธิ์ผู้ต้องหาในการพิจารณาคดีอย่างเป็นทางการก่อน ที่จะปรักปรำว่าเป็นผู้กระทำในคดีอาญา

3. ทำหน้าที่อย่างอิสระ

ข้อผูกพันสูงสุดและวัตถุประสงค์พื้นฐานของการสื่อสารมวลชนด้านจริยธรรมคือการให้บริการประชาชน โดย

1. หลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์จริงหรือการรับรู้ เปิดเผยความขัดแย้งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้
2. ปฏิเสธของขวัญ หรือ อุปการะค่าธรรมเนียมการเดินทาง หรืออามิสสินจ้าง
3. ระวังแหล่งข้อมูลที่เสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์หรือเงิน ไม่ต้องจ่ายเงินสำหรับการเข้าถึงข่าว ควรระบุเนื้อหาจากภายนอกโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

4. ปฏิเสธการให้การสนับสนุนแก่ผู้ลงโฆษณาผู้บริจาดหรือความสนใจเป็นพิเศษอื่น ๆ
5. แยกแยะข่าวจากโฆษณา

4. รับผิดชอบและโปร่งใส

การสื่อสารมวลชนทางจริยธรรม หมายถึง การรับผิดชอบต่องานของตนเองและอธิบายการตัดสินใจของตนต่อสาธารณชน โดย

1. อธิบายถึงทางเลือกและกระบวนการทางจริยธรรมแก่ผู้ชม ส่งเสริมให้มีการพูดคุยกับประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านข่าวความคุ้มครองและเนื้อหาข่าว
2. ตอบคำถามเกี่ยวกับความถูกต้องความชัดเจนและความเป็นธรรม
3. ยอมรับความผิดพลาดและแก้ไขให้ถูกต้องและรวดเร็ว อธิบายการแก้ไขและการชี้แจงอย่างละเอียดและชัดเจน
4. เปิดเผยพฤติกรรมทางจริยธรรมในการสื่อสารมวลชนรวมทั้งภายในองค์กรของตน
5. แสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมในการสื่อสารมวลชน

3. American Society of Newspaper Editors (ASNE)

ASNE หรือ American Society of Newspaper Editors (2017) สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งอเมริกา ได้กำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของสื่อมวลชนไว้เพื่อเป็นมาตรฐานในการส่งเสริมให้เกิดผลงานด้านจริยธรรมและวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ

วัตถุประสงค์หลักของการรวบรวมและแจกจ่ายข่าวและความคิดเห็นคือการให้สวัสดิการโดยการแจ้งให้ประชาชนทราบและทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่างๆได้ สื่อมวลชนอเมริกันไม่ได้เป็นเพียงแค่การแจ้งหรือเพียงเพื่อใช้เป็นเวทีสำหรับการอภิปราย แต่ยังรวมถึงการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังอำนาจในสังคมรวมถึงการดำเนินการอย่างเป็นทางการในทุกระดับของรัฐบาล

2. เสรีภาพสื่อมวลชน

เสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นของประชาชน ต้องได้รับการปกป้องจากการบุกรุกหรือทำร้ายร่างกายจากทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้สื่อข่าวต้องตื่นตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบการทำงานของสื่อสาธารณะและต้องระมัดระวังกับทุกคนทุกองค์กรที่จะใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนเพื่อจุดประสงค์ที่เห็นแก่ตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

3. ความเป็นอิสระ

ผู้สื่อข่าวต้องหลีกเลี่ยงความไม่ถูกต้องและการปรากฏตัวของความไม่ถูกต้องตลอดจนความขัดแย้งทางผลประโยชน์หรือการปรากฏตัวของความขัดแย้ง

4. ความจริงและความถูกต้อง

ความเชื่อที่ติดกับผู้อ่านเป็นรากฐานของการสื่อสารมวลชนที่ดี สื่อมวลชนต้องพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้มั่นใจว่าเนื้อหาข่าวมีความถูกต้องปราศจากอคติและในบริบทและแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนทุกด้าน เช่นเดียวกับบทบรรณาธิการบทความวิเคราะห์และข้อคิดเห็น ควรจัดให้มีมาตรฐานความถูกต้องเช่นเดียวกับข้อเท็จจริงที่เป็นรายงานข่าว และที่สำคัญข้อผิดพลาดของข่าวควรได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและเด่นชัด

5. ความเป็นเหตุเป็นผล

การวางตัวเป็นกลาง ไม่อคติ และการปฏิบัติด้านเสียงจะต้องมีความแตกต่างอย่างชัดเจนสำหรับผู้อ่านระหว่างการรายงานข่าว ไม่ควรใส่อารมณ์เกินควร รวมถึงความคิดเห็น ควรมีการระบุบทความที่มีความคิดเห็นหรือการตีความส่วนบุคคล

6. การเคารพสิทธิ

ผู้สื่อข่าวควรเคารพสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าว โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและรับผิดชอบต่อประชาชนเพื่อความเป็นธรรมและความถูกต้องของการรายงานข่าว

อย่างไรก็ตาม หลักการเหล่านี้มีไว้เพื่อปกป้องรักษาและเสริมสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความเคารพระหว่างผู้สื่อข่าวชาวอเมริกันและชาวอเมริกันซึ่งเป็นพันธะที่จำเป็นต่อการรักษาสิทธิเสรีภาพที่ได้รับมอบหมายจากทั้งสองประเทศโดยผู้ก่อตั้งประเทศนั่นเอง

4. MEAA หรือ Media, Entertainment & Arts Alliance

MEAA หรือ Media Entertainment & Arts Alliance (2017) เป็นสหภาพที่ใหญ่ที่สุดและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดและเป็นผู้สนับสนุนอุตสาหกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านความคิดสร้างสรรค์ของออสเตรเลีย เริ่มต้นขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2453 ในฐานะสมาคมผู้สื่อข่าวออสเตรเลีย (AJA) ในเมลเบิร์น ซึ่งมีความยินดีที่จะต้อนรับสมาชิกที่ทำงานในอุตสาหกรรมสื่อและการสื่อสารของออสเตรเลียรวมทั้งผู้ที่ทำงานบนแพลตฟอร์มใด ๆ ที่พิมพ์ออกอากาศดิจิทัล เป็นผู้สื่อข่าวบรรณาธิการ ช่างภาพ นักออกแบบ ผู้ผลิตศิลป์ นักเขียนการ์ตูน นักเขียนบรรณาธิการ รวมถึงผู้ที่ทำงานเป็นพนักงานเต็มเวลานอกเวลาและไม่เป็นทางการหรือเป็นผู้รับเหมาอิสระอิสระและในกิจการสาธารณะและการสื่อสาร โดยมีสมาชิกประมาณ 5,500 คน โดยสมาชิกสื่อมวลชน ของ MEAA มีหลักในการทำงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) ความสุจริต 2) ความเป็นธรรม 3) ความเป็นอิสระ และ 4) เคารพสิทธิของผู้อื่น และ ใช้มาตรฐานทางจริยธรรม ดังต่อไปนี้

1. รายงานและตีความอย่างเที่ยงธรรม มุ่งมั่นเพื่อความถูกต้อง ความเป็นธรรมและการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่สำคัญทั้งหมด ห้ามปรามปรามข้อเท็จจริงที่มีอยู่หรือให้ความสำคัญที่บิดเบือน และพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้โอกาสในการตอบกลับ
2. อย่าให้ความสำคัญที่ไม่จำเป็นเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงเชื้อชาติ สัญชาติ เพศ อายุความสัมพันธ์ทางเพศ ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ความเชื่อทางศาสนา หรือความพิการทางร่างกายหรือทางสติปัญญา
3. ระบุข้อมูลไปยังแหล่งที่มา ในกรณีที่ แหล่งข่าวไม่เปิดเผยตัวตน ก็ควรเคารพความคิดเห็นในทุกสถานการณ์
4. ไม่อนุญาตให้มีความสนใจส่วนบุคคลหรือความเชื่อ ความมุ่งมั่นการชำระเงิน ของขวัญ หรือประโยชน์ใด ๆ เพื่อทำลายความถูกต้องความเป็นธรรมหรือความเป็นอิสระ
5. เปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่ส่งผล หรืออาจส่งผลกระทบต่อความถูกต้อง ความเป็นธรรม หรือความเป็นอิสระของการสื่อสารมวลชน อย่าใช้ตำแหน่งนักข่าวเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอย่างไม่ถูกต้อง
6. อย่าอนุญาตโฆษณาหรือการพิจารณาทางการค้าอื่น ๆ เพื่อบ่อนทำลายความถูกต้องความเป็นธรรมหรือความเป็นอิสระ
7. พยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้แน่ใจว่ามีการเปิดเผยข้อมูลการชำระเงินทางตรงหรือโดยอ้อมที่เพิ่มขึ้นสำหรับการสัมภาษณ์รูปภาพข้อมูล หรือเรื่องต่างๆ
8. ใช้วิธีการที่ยุติธรรมในการได้ข่าว ระบุตัวของตนเองและนายจ้างหรือองค์กรก่อน ที่จะได้รับการสัมภาษณ์เพื่อเผยแพร่หรือออกอากาศ ไม่ควรใช้ประโยชน์จากช่องโหว่ของบุคคลหรือความไม่รู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อ
9. แสดงภาพและเสียงที่ถูกต้องและเที่ยงตรง ควรงดการเปิดเผยข้อมูลใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด
10. อย่าขโมยความคิด
11. เคารพความเสรีภาพส่วนตัวและความเป็นส่วนตัว ผู้สื่อข่าวมีสิทธิที่จะต่อต้านการบังคับให้เข้าไปก้าวกาย
12. พยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดการแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างเป็นธรรม

5. IFJ หรือ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists

IFJ หรือ International Federation of Journalists (1986) สหพันธ์ผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ เป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุดในโลกของผู้สื่อข่าว ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี พ. ศ. 2469 ในกรุงปารีส เป็นองค์กรระหว่างประเทศของผู้สื่อข่าว โดยในปี พ.ศ. 2489 ได้สูญเสียสมาชิกของตะวันตกไปสู่ยุค

สงครามเย็นและโผล่ขึ้นมาในรูปแบบปัจจุบันในปี พ.ศ. 2495 ในกรุงบรัสเซลส์ ปัจจุบันสหพันธ์นี้เป็นตัวแทนสมาชิกประมาณ 600,000 คน ใน 139 ประเทศทั่วโลก IFJ ส่งเสริมการดำเนินการระหว่างประเทศเพื่อปกป้องเสรีภาพในการกดขี่และความยุติธรรมทางสังคมผ่านทางการค้าที่เป็นอิสระและเป็นอิสระจากผู้สื่อข่าว วิทยาลัยสาขานี้ได้รับการประกาศให้เป็นมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพสำหรับนักข่าวที่มีส่วนร่วมในการรวบรวมแจกจ่ายเผยแพร่ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวและข้อมูลในการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ โดยให้นักข่าว ปฏิบัติตามจริยธรรมการนำเสนอข่าว 9 ประการ ดังนี้

1. การเคารพต่อความจริงและเพื่อความถูกต้องของสาธารณชนต่อความจริง คือหน้าที่แรกของผู้สื่อข่าว
2. ในการปฏิบัติตามหน้าที่นี้ของนักข่าว ทุกครั้งต้องปกป้องหลักเสรีภาพในการจัดเก็บ และตีพิมพ์ข่าวอย่างซื่อสัตย์ รวมถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นธรรมและการวิจารณ์
3. ผู้สื่อข่าวต้องรายงานเฉพาะตามข้อเท็จจริงที่ทราบว่าเป็นจริง นักข่าวจะต้องไม่ปรามปรามข้อมูลที่จำเป็นหรือปลอมเอกสาร
4. นักข่าวต้องใช้วิธีการที่เป็นธรรม ในการรับข่าว ภาพถ่ายและเอกสารเท่านั้น
5. นักข่าวต้องพยายามแก้ไขข้อมูลที่ได้รับการตีพิมพ์ที่พบว่าไม่ถูกต้อง
6. นักข่าวต้องปฏิบัติตามความลับ ที่เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ได้รับ
7. นักข่าวต้องตระหนักถึงอันตรายจากการเลือกปฏิบัติต่อสื่อมวลชน และจะพยายามอย่างเต็มที่เพื่อไม่ให้เกิดความสะดกในการเลือกปฏิบัติดังกล่าว โดยอาศัยเชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรืออื่น ๆ และ ชาตินิยมหรือสังคมนิยม
8. นักข่าวต้องถือว่ามีความผิดทางอาญา หากปฏิบัติดังต่อไปนี้
 - 1) การขโมยความคิด
 - 2) การบิดเบือนความจริงที่เป็นอันตราย
 - 3) กลั่นแกล้ง, ใส่ร้าย, หมิ่นประมาท, ข้อกล่าวหาที่ไม่มีมูล
 - 4) การรับสินบนในรูปแบบใด ๆ โดยคำนึงถึงการตีพิมพ์หรือปรามปราม
9. ผู้สื่อข่าวที่มีคุณค่าสมควรจะต้องปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวข้างต้น ภายใต้กฎหมายทั่วไปของแต่ละประเทศ ผู้สื่อข่าวจะรับรู้ในเรื่องวิชาชีพเฉพาะในเขตอำนาจศาลของเพื่อนร่วมงานเท่านั้นยกเว้นการแทรกแซงทุกประเภทของรัฐบาลหรือผู้อื่น

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็กของสื่อมวลชนจากองค์กรที่กำกับดูแลสื่อแต่ละประเภท ทั้งไทยและต่างประเทศนั้น จะเห็นได้ว่า สามารถจับกลุ่มประเด็นทางจริยธรรมสื่อในการนำเสนอข่าว สรุปได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะจริยธรรมทั่วไปของสื่อมวลชน

องค์กรกำกับดูแล	จริยธรรมทั่วไปของสื่อมวลชน				
	ความถูกต้อง ของข้อมูล	การไม่รับ สินจ้าง / ไม่ อคติ ลำเอียง	มีเสรีภาพ ในการ นำเสนอ	การไม่ละเมิด สิทธิมนุษยชน	มีความ รับผิดชอบ ต่อสังคม
1. จริยธรรมวิชาชีพ ของสมาคม นักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	✓	✓	✓	✓	✓
2. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่ง วิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการ หนังสือพิมพ์ พ.ศ.2559	✓	✓	✓	✓	✓
3. จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ	✓	✓	✓	✓	✓
4. จริยธรรมและแนวปฏิบัติของ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส	✓	✓	✓	✓	✓
5. จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	✓	✓	✓	✓	✓
6. EJN หรือ The Ethical Journalism Network	✓	✓	✓	✓	✓
7. SPJ หรือ The Society of Professional Journalists	✓	✓	✓	✓	✓
8. ASNE หรือ American Society of Newspaper Editors	✓	✓	✓	✓	✓
9. MEAA หรือ Media, Entertainment & Arts Alliance	✓	✓	✓	✓	✓
10. IFJ หรือ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางจะเห็นได้ว่า ทุกองค์กรที่กำกับดูแลเรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน มีการกำหนด
ประเด็นทางจริยธรรมที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในด้าน ความถูกต้องของข้อมูล การไม่รับอามิสสินจ้างและไม่

อคติลำเอียง การมีเสรีภาพในการนำเสนอ การไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน และการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทุกองค์กร ยังคงเห็นความสำคัญและยังคงดำรงหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนเหล่านี้ไว้ เพื่อเป็นแนวทางและกรอบในการปฏิบัติงานที่ดีของสื่อมวลชนต่อไป

กรอบจริยธรรมที่กล่าวมานั้น ล้วนสำคัญในกระบวนการทำหน้าที่สื่อมวลชนแทบทั้งสิ้น ถือได้ว่าข้อจริยธรรมและจรรยาบรรณที่ยกมาอธิบายข้างต้น เป็นข้อกำหนดพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานวิชาชีพได้ โดยจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก ทำให้เข้าใจถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณ รวมถึงแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวเด็ก ที่ดีและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบตามมา ดังนั้น แนวคิดนี้จึงนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคำถามการวิจัย และการวิเคราะห์ที่ได้

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก มีหลากหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาอธิบายถึงลักษณะของแนวคิดดังกล่าว ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญของสื่อมวลชนในการทำข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ ไม่ว่าจะเป็น การให้ความหมายของเด็ก สิทธิและการละเมิดสิทธิเด็ก รวมไปถึงหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณที่สื่อมวลชนพึงกระทำเมื่อต้องนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้อธิบายแนวคิดนี้มี 2 แนวคิด คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับเด็ก สิทธิ และการละเมิด
2. แนวคิดจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก

2.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับเด็ก สิทธิ และการละเมิด

แนวคิดเกี่ยวกับเด็ก สิทธิ และการละเมิด เป็นแนวคิดที่อธิบายถึง ความหมายของเด็กในทัศนคติต่างๆ ที่หลากหลาย แตกต่างกันไป รวมไปถึงการศึกษาเรื่องสิทธิและการคุ้มครองในด้านต่างๆที่เด็กควรจะได้รับ ซึ่งเมื่อได้ทราบถึงสิทธิแล้ว ประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิ ก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่มักจะพบในสังคม โดยแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้อธิบายบริบทในเรื่องดังกล่าว แบ่ง ออกเป็น 2 แนวคิด ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและสิทธิเด็ก
2. แนวคิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก

แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและสิทธิเด็ก

เด็ก เป็นวัยที่ได้รับความคุ้มครองและมีสิทธิพิเศษและข้อยกเว้นในหลายๆ เรื่อง เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มีการพัฒนาในหลายๆ ด้าน ทั้งสมองและร่างกาย ควบคู่กันไป โดยมีการให้ความหมายและคำนิยามที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม โดยพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและนักวิชาการ ได้นิยามความหมายของคำดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

พระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ระบุว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, 2546)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 4 ระบุว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2550)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า เด็ก หมายถึง คนที่มีอายุยังน้อย (กฎ) ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ซึ่งอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ในขณะที่ ทฤษฎีปัญหา (2559) อธิบายว่า เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น (สำหรับประเทศไทยบุคคลย่อมบรรลุนิติภาวะและพ้นจากความเป็นผู้เยาว์ เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ หรือสมรสเมื่ออายุ 17 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และได้รับคำยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม)

จากคำอธิบายข้างต้น สรุปได้ว่า เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ยกเว้นผู้ที่สมรสแล้วจะถือว่า บรรลุนิติภาวะ ซึ่งถือว่าพ้นจากวัยเด็กแล้วนั่นเอง

สิทธิเด็ก

เด็ก เป็นทรัพยากรบุคคลของชาติที่สำคัญ ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ที่อาจสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ทั้งนี้ ด้วยวัยและช่วงอายุ ทำให้มีหน่วยงานหลายองค์กร ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็ก ในการที่จะพัฒนา และคุ้มครองสิทธิ ในด้านต่างๆ โดยเด็กจะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย สังคม และสติปัญญา

สิทธิเด็ก หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็กและการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็กในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่นๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย (มูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม, เครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าความยุติธรรม และกลุ่มด้วยใจ, 2557)

องค์การสหประชาชาติได้เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นที่กล่าวมา จึงได้กำหนดพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนเฉพาะสำหรับเด็ก เรียกว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child = CRC) เพื่อให้ประเทศสมาชิกกว่า 195 ประเทศ ได้มีข้อปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันในการคุ้มครองเด็ก และประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็คนั้น ได้ระบุสิทธิพื้นฐานในการคุ้มครองเด็ก 4 ประการ(สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) คือ

1. สิทธิการมีชีวิตอยู่รอด (Right of Survival)

สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอด คือ สิทธิของเด็กในด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยเด็กที่เกิดมาต้องได้รับการจดทะเบียนการเกิด รวมไปถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ด้านสาธารณสุข การรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐาน การได้รับการดูแลและส่งเสริมสุขภาพ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพกาย และจิตใจ

2. สิทธิในการพัฒนา (Right of Development)

สิทธิในการพัฒนา คือ การได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด คุณธรรมและจริยธรรม รวมไปถึง การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีจากรัฐ เด็กทุกคนต้องจะต้องได้รับการศึกษาที่ดี ได้รับโภชนาการที่เหมาะสม

3. สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง (Right of Protection)

สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง คือ การได้รับการคุ้มครองจากการทารุณในทุกรูปแบบ เช่น การเลือกปฏิบัติ การล่วงละเมิด การถูกกลั่นแกล้ง การถูกทอดทิ้ง การกระทำทารุณ หรือการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองต้องช่วยดูแลให้เด็กอยู่ในที่ที่ปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ และหากผู้ใดพบเห็นลักษณะการทารุณดังกล่าว ต้องเร่งแจ้งประสานขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยเร็วที่สุด

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of Participation)

สิทธิในการมีส่วนร่วม คือ เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตตนเอง มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมในชุมชน สังคม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาดังกล่าว เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น ที่กำหนดให้ทุกประเทศสมาชิก ปฏิบัติร่วมกัน โดยข้อดีของอนุสัญญานี้คือ เป็นการคุ้มครองเด็กทุกคนทั่วโลก และเป็นหลักสิทธิสากล ไม่มีการแบ่งเพศ เชื้อชาติ ศาสนา รวมไปถึงมีการคุ้มครองครอบคลุมสิทธิต่างๆ อย่างสมบูรณ์

การศึกษาเกี่ยวกับความหมายของเด็กและสิทธิเด็ก ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึง ขอบเขตของคำว่าเด็ก และสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ผลการศึกษาและกระบวนการ

นำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง โดยสามารถนำข้อมูลด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า ละเมิด หมายถึง ล่วงเกินหรือฝ่าฝืนจารีตประเพณีหรือกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ (กฎ) จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ดังนั้น จากความหมายการละเมิด ข้างต้น สามารถอธิบาย คำว่า การละเมิดสิทธิเด็ก คือ การกระทำใดๆ ที่จงใจให้เกิดความเสียหายทั้งร่างกาย จิตใจ รวมไปถึงสิทธิ และเสรีภาพ ของเด็ก ผู้ซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์

ในการทำงานของสื่อมวลชน มักเกิดกรณีของการละเมิดสิทธิอยู่อย่างต่อเนื่อง และการละเมิดสิทธิเด็ก ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ออกมาย้ำเตือนให้ระมัดระวัง ก็ตาม

ผลการวิจัยของ อาจารย์ ประทุมมา (2554) เรื่อง ความคาดหวังของประชาชนในการปฏิรูปสื่อ พบว่า ประชาชนมีความเห็นว่า

1. สื่อต้องไม่ก้าวท้าวสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนมากเกินไป
2. สื่อควรเคารพสิทธิส่วนบุคคลให้มากกว่านี้
3. ไม่ยุ่งเรื่องส่วนตัวของคนอื่น
4. ไม่ไปก้าวท้าวสิทธิส่วนบุคคลมากเกินไปจนความจำเป็น โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ควรปรับปรุง

การละเมิดสิทธิ

จากผลวิจัยดังกล่าว ทำให้เกิดข้อสังเกตว่า ปัจจุบัน สื่อมวลชนมีการทำหน้าที่ที่ก้าวล้ำเข้าไปสู่ประเด็นของการละเมิดสิทธิ ทั้งสิทธิส่วนบุคคล และละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน นับได้ว่าปัญหาการละเมิดสิทธินั้น ยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องของสื่อมวลชนในฐานะ ผู้ส่งสาร แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ประเด็นที่มีการละเมิด ที่นับว่าส่งผลกระทบและเป็นประเด็นที่อ่อนไหว คงจะเป็นในส่วนของ การละเมิดสิทธิเด็ก เพราะนอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กเองแล้ว ยังรวมไปถึงสังคม และบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน

ในขณะที่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 27 ระบุว่า ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, 2546)

พระราชบัญญัติ ฉบับดังกล่าว เน้นย้ำและสร้างกรอบในการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก โดยเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาในสังคมที่เกิดจากการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งการละเมิดสิทธิเด็กในแง่ของการนำเสนอข่าว มีดังนี้

ผลการศึกษาเรื่อง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านสื่อมวลชน ซึ่งจัดทำโดย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้การสนับสนุนขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย พบว่า ร้อยละ 36 ของข่าวซึ่งรวมถึงเนื้อหาและภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 34 ของข่าวในโทรทัศน์ละเมิดสิทธิเด็ก (ชาติรี ใต้ฟ้าพูล และ ประไพพิศ มุทิตาเจริญ , 2552 อ้างถึงในมติชนออนไลน์, 2552) โดยจากผลวิจัยดังกล่าว ยังสามารถจำแนกประเภทของการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ละเมิดสิทธิเด็ก ได้ 5 ประการ ได้แก่

1. การพาดหัวข่าวที่ดูรุนแรง
2. การใช้ภาษาหรือข้อความที่เร้าอารมณ์ให้สะเทือนใจ
3. ใช้ภาษาที่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่เหมาะสม
4. การเปิดเผยชื่อเด็กหรือผู้เกี่ยวข้อง
5. การเปิดเผยใบหน้าของเด็กหรือผู้เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นของการทำหน้าที่สื่อมวลชน โดยเฉพาะนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่มักจะเกิดการละเมิดสิทธิเด็กโดยไม่ตั้งใจ เพียงเพราะอาจต้องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพียงเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาเรื่องการละเมิดสิทธิเด็ก จึงเป็นการอธิบายในเรื่องของลักษณะการกระทำที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิเด็ก นั่นเอง

2.6.2 แนวคิดจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก

จริยธรรมและจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวเด็ก เป็นข้อกำหนดที่ใช้ในการทำงานของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็ก อย่างไรก็ตามไม่เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ และร่างกาย ของทั้งตัวเด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในการทบทวนแนวคิดดังกล่าว ได้มีการศึกษาถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อขององค์กรวิชาชีพต่างๆ ที่มีบทบาทด้านสื่อสารมวลชน ได้แก่

1. แนวปฏิบัติการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อของ กสทช.
2. แนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ
3. การจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ของ กสทช.
4. จรรยาบรรณในการคุ้มครองเด็กสำหรับผู้สื่อข่าวขององค์การสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ
5. แนวทางการรายงานข่าวเด็กของ UNICEF

1. แนวปฏิบัติการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ ของ กสทช.

กสทช. หรือ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (2557) ได้จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพและวิชาชีพและการควบคุมการประกอบวิชาชีพหรือวิชาชีพตนเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม ซึ่งมีการร่วมมือกันกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อหวังจะส่งเสริมกลไกการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชน ในการนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน โดยได้กำหนดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ 8 หลักการ โดยในหลักการที่ 6 เรื่อง การปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2557 ได้ระบุแนวปฏิบัติการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ 41 ประการ โดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่มีความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อบายมุขและภาษาหยาบคาย
2. การปกป้องเด็กและเยาวชนจากการนำเสนอเหตุร้ายแรงที่กระทบกระเทือนจิตใจ
3. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรม
4. การถ่ายทำและสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนในรายการข่าว/รายการทั่วไป
5. การเสนอข่าวและภาพข่าวเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ
6. การสืบข่าว รายงานข่าวเด็กและเยาวชนจากการจัดแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. แนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (2560) โดยคำแนะนำของ คณะอนุกรรมการส่งเสริมจริยธรรม ได้กำหนดแนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศซึ่ง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2549 โดยได้ระดมความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานข่าว บรรณาธิการและผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่ง ได้มีข้อกำหนดในการนำเสนอข่าวและภาพในประเด็นปัญหาดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ
 - 1) หนังสือพิมพ์ต้องไม่ลงตีพิมพ์ชื่อ ชื่อสกุลหรือตำบลที่อยู่ของผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ รวมทั้ง ชื่อ ชื่อสกุลและตำบลที่อยู่ของญาติของผู้เสียหาย ไม่ว่ากรณีใดๆ หรือสิ่งที่ทำให้รู้หรือสามารถรู้ได้ว่าผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ เป็นใคร

2) ในกรณีที่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เสียชีวิต ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

3) การพาดหัวข่าว โปรมข่าว หรือการนำเสนอรายละเอียดของเนื้อหาข่าวผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งในเรื่องการใช้ภาษาและการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และไม่ตอกย้ำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเพศอันเนื่องมาจาก การละเมิดทางเพศนั้น

2. การนำเสนอภาพข่าวผู้หญิง และเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ

1) หนังสือพิมพ์ต้องไม่ลงตีพิมพ์ภาพข่าวของผู้หญิง และเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ และไม่ว่าผู้ที่ถูกละเมิดทางเพศนั้น จะเสียชีวิตหรือไม่ก็ตาม

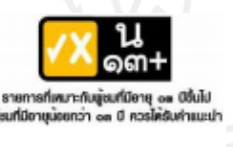

2) ในกรณีที่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ ได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต หนังสือพิมพ์อาจลงตีพิมพ์ภาพหน้าตรงของผู้เสียชีวิตขณะมี ชีวิตได้ ทั้งนี้ ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

3.การจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ของ กสทช.

แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2556) มีดังนี้

- ป รายการสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี
- ด รายการสำหรับเด็ก อายุ 6-15 ปี
- ท รายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกวัย
- น13 รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ผู้ชมที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี ควรได้รับคำแนะนำ
- น18 รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมที่มาอายุ 18 ปีขึ้นไป ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ควรได้รับคำแนะนำ
- ฉ รายการเฉพาะผู้ใหญ่ ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2556)

ตัวอักษร	สัญลักษณ์	เสียงประกอบ
ป		รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับเด็กปฐมวัย ผลิตขึ้นมาสำหรับผู้ชมในวัย 3-5 ปี
ด		รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับเด็ก ผลิตขึ้น สำหรับผู้ชมในวัย 6-12 ปี
ท		รายการต่อไปนี้เป็นรายการทั่วไป สามารถรับชม ได้ทุกวัย
น๑๓		รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปี ขึ้นไป อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ต้องใช้ วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี ควรได้รับคำแนะนำ
น๑๘		รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษา ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ที่ชมที่มีอายุ น้อยกว่า 18 ปี ควรได้รับคำแนะนำ
ฉ		รายการต่อไปนี้อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่ เหมาะสม ด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และ การใช้ภาษา เด็กและเยาวชนไม่ควรรับชม

โดยผู้ผลิตรายการควรระมัดระวังและใส่ใจเป็นพิเศษในการนำเสนอประเด็นต่างๆ ในรายการระดับต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายการระดับ “ป๓+” “ค๖+” และ “ท” ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความรุนแรง โดยเฉพาะการแสดงถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่อันตรายและเด็กสามารถเลียนแบบได้ ทั้งนี้ผู้ผลิตควรพิจารณาใช้เทคนิคพิเศษเพื่อลดความรุนแรงในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการนำเสนอได้

2. การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ สำหรับรายการในระดับ “ป” ผู้ผลิตสามารถนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงได้ เฉพาะในกรณีที่ตัวละครที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงดังกล่าวไม่ใช่มนุษย์ หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับมนุษย์เท่านั้น ทั้งนี้ต้องไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่องของการนำเสนอ และต้องไม่นำเสนอในลักษณะชี้แนะหรือชักจูงด้วย

3. รายการการ์ตูนสำหรับเด็กไม่ควรนำเสนอความรุนแรงเป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง และควรหลีกเลี่ยงการเสนอความรุนแรงที่อาจเลียนแบบได้

4. การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางจิตใจและความปลอดภัยของเด็ก เช่น ประเด็นความขัดแย้งในครอบครัว อาชญากรรม ฯลฯ

5. การนำเสนอภาพความรุนแรงที่สมจริงสมจัง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา หรือความขัดแย้ง

6. การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการชักจูงหรือสนับสนุนวิธีการแก้ปัญหาที่มอมเมา หรือขัดต่อหลักเหตุผลที่เป็นจริงและศีลธรรมอันดีของสังคม

7. การนำเสนอภาพความรุนแรงที่สมจริงสมจังที่อาจมีผลกระทบ ทั้งกรณีเด็กและเยาวชน เป็นเหยื่อและเป็นผู้กระทำ

8. การสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชน รวมถึงการให้เด็กที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เข้าร่วมรายการ ต้องได้รับความยินยอมจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสัมภาษณ์ประเด็นที่ละเอียดอ่อน เด็กไม่ควรต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดความสามารถที่จะตอบได้อย่างเหมาะสม

9. การร่วมรายการของเด็ก ไม่ควรส่งผลกระทบต่อเด็กในทางเสียหายแก่เด็กในภายหลัง

10. การนำเสนอภาพหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงอันตราย หรือบาดเจ็บ ต้องมีคำเตือนถึงอันตรายจากการเลียนแบบ โดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญดูแลใกล้ชิด

11. การนำเสนอที่ทำให้เกิดทัศนคติในด้านลบเกี่ยวกับบุคคล

12. การใช้คำหรือภาษาที่ไม่เหมาะสม

13. การแต่งกายของพิธีกร ผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

14. การผลิตรายการประเภทปกิณกะ หรือ talk show ผู้ผลิตควรกำหนดระดับความเหมาะสมของรายการที่ชัดเจนเป็นระดับเดียวตลอดอายุการออกอากาศของรายการ ตามจุดประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของการผลิต

15. การนำเสนอข่าวในลักษณะพูดคุย วิเคราะห์วิจารณ์ มีการแสดงความคิดเห็นของพิธีกรหรือผู้ร่วมรายการ ซึ่งอาจมีการชักนำชักจูงโน้มน้าวให้ผู้ชมคล้อยตามหรือขัดแย้ง หรือมีการพาดพิงถึงบุคคลที่สามของให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานีฯ ว่าสมควรต้องเป็นรายการที่ต้องมีการจัดระดับความเหมาะสมหรือไม่

16. การพิจารณากำหนดความเหมาะสมระดับ “ด” และ “ท” ผู้ผลิตควรคำนึงถึงจุดประสงค์ของรายการ เนื้อหาหลักที่นำเสนอ และกลุ่มเป้าหมายของผู้ชมประกอบกัน ทั้งนี้ผู้ผลิตควรคำนึงว่าการนำเสนอภาพ เสียงและเนื้อหาในระดับ “ท” จะต้องให้ผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนสามารถรับชมได้ตามลำพังอย่างปลอดภัย

17. การพิจารณากำหนดความเหมาะสมของรายการแต่ละระดับ ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบในทุกประเด็น โดยให้ถือระดับที่สูงที่สุดเป็นประเด็นหลัก

18. การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมไทย ผู้ผลิตต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

19. ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ผู้ผลิตควรคำนึงถึงผลกระทบ พัฒนาการ และประโยชน์สุขของผู้ชมเป็นหลัก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

20. รายการบันเทิงที่มีความยาวไม่เกิน 5 นาที ควรพิจารณาถึงรูปแบบ เนื้อหารายการ ตลอดจนภาพและเสียงที่นำเสนอ ว่าจำเป็นต้องมีการจัดระดับความเหมาะสมหรือไม่

4. จรรยาบรรณในการคุ้มครองเด็กสำหรับผู้สื่อข่าวขององค์การสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ

Unicef (2015) ได้อธิบายถึงจรรยาบรรณดังกล่าวว่า เป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการสื่อแห่งชาติประเทศกานา, สมาคมผู้สื่อข่าวกานา, องค์การสิทธิเด็กแห่งชาติ และยูนิเซฟ ซึ่งพยายามส่งเสริมและสนับสนุนนักข่าวให้ความสำคัญกับเด็กและสิทธิเด็กในการนำเสนอข่าว และ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆที่มีผลกระทบต่อเด็ก และยังเป็นแนวทางสำหรับนักข่าวในการทำงานเกี่ยวกับเด็ก ทั้งนี้หลักจรรยาบรรณคือการให้คำแนะนำสำหรับผู้สื่อข่าวในการรายงานปัญหาของเด็ก ให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณสื่อสารมวลชนโดยเฉพาะการเคารพศักดิ์ศรีและการส่งเสริมสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ซึ่งการรายงานเกี่ยวกับเด็กในประเทศกานาต้องเป็นไปตามหลักการดังต่อไปนี้

1. ความสนใจที่ดีที่สุดของเด็ก
2. รักษาสิทธิเด็กศักดิ์ศรีและความเคารพ
3. การบูรณาการเด็กเข้าไปในชุมชนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลีกเลี่ยงการตีตราและการเลือกปฏิบัติ

พฤติกรรมมาตรฐานของนักข่าวทุกคนในประเทศกานาต้องเป็นไปตามค่านิยมหลักเหล่านี้เพื่อ

1. ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและความรับผิดชอบของเด็กทุกคนในประเทศกานา
2. ประเมินความเป็นเอกลักษณ์และพัฒนาการของเด็กตามที่กฎหมายกำหนดและ เครื่องมือ

ต่างประเทศ

3. เสริมสร้างเสริมและสนับสนุนนโยบายสวัสดิการเด็กและครอบครัวที่มีอยู่
4. รู้จักเด็กในฐานะนักแสดงทางสังคมที่มีความสามารถในการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง
5. หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติต่อเด็ก
- 6 สร้างและสนับสนุนการบำรุงรักษาของการตั้งค่าที่ปลอดภัยและมีสุขภาพดีที่ส่งเสริมให้เด็ก

ทางกายภาพ,ปัญญา, สังคม, อารมณ์, คุณธรรมและจิตวิญญาณ

หลักเกณฑ์ทางจริยธรรมสำหรับการรายงานข่าวเด็ก จำแนกเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน ดังนี้

1. การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของเด็ก
2. การมีส่วนร่วมและการยินยอม
3. ความรับผิดชอบของนักข่าวต่อสังคมเพื่อผลประโยชน์ของเด็ก
4. การจัดวางภาพวิดีโอและข้อความในการรายงานข่าว

5. แนวทางการรายงานข่าวเด็กของ UNICEF

Unicef (2003) เป็นองค์กรระดับชาติที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กในด้านต่างๆ โดยได้พัฒนาแนวทางการรายงานข่าวเด็กเพื่อช่วยให้สื่อมวลชน ใช้ในการรายงานประเด็นที่เกี่ยวกับเด็ก ว่าส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก และข่าวที่จะนำเสนอมีความละเอียดอ่อนมากน้อยเพียงใด โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก ดังนี้

1. อย่าตีตราเด็ก หลีกเลี่ยงการจัดหมวดหมู่หรือคำอธิบายที่ทำให้เด็กรู้สึกถึงการตอบโต้เชิงลบรวมทั้งความเสียหายทางร่างกายหรือจิตใจหรือการใช้ความรุนแรงในการเลือกปฏิบัติหรือการปฏิเสธโดยชุมชนในท้องถิ่น ควรให้บริบทที่ถูกต้องสำหรับเรื่องราวหรือภาพของเด็ก เปลี่ยนชื่อและปิดบังข้อมูลภาพของเด็กที่ถูกระบุว่าเกี่ยวข้องกับบริบท ดังนี้

- 1) เหตุการณ์ทารุณกรรมทางเพศหรือการแสวงประโยชน์
- 2) ผู้กระทำความผิดทางร่างกายหรือทางเพศ
- 3) ผู้ป่วยเอชไอวี หรือใช้ชีวิตร่วมกับโรคเอดส์ เว้นเสียแต่ว่าเด็ก พ่อแม่ หรือผู้ปกครองให้ความยินยอมอย่างเต็มที่
- 4) เรียกเก็บเงินหรือถูกตัดสินว่าผิด,

2. นักสู้เด็กหรืออดีตนักต่อสู้เด็กที่ถืออาวุธหรืออาวุธ ในบางสถานการณ์ของความเสียหายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากอันตรายหรือการลงโทษให้เปลี่ยนชื่อและปิดบังภาพลักษณ์ของเด็กที่ถูกระบุว่าอยู่ในบริบท ดังนี้

1) อดีตนักต่อสู้เด็กที่ไม่ถืออาวุธ แต่อาจมีความเสี่ยง

2) ผู้ลี้ภัยหรือผู้พลัดถิ่น

3. ในบางกรณีการใช้อัตลักษณ์ของเด็ก - ชื่อ หรือภาพที่เป็นที่รู้จัก จะเป็นเป็นประโยชน์สูงสุดของเด็ก อย่างไรก็ตามเมื่อใช้ข้อมูลประจำตัวของเด็ก พวกเขาจะต้องได้รับความคุ้มครองจากอันตรายและได้รับการสนับสนุนจากการติตราหรือการแก้แค้น ตัวอย่างบางส่วนของกรณีพิเศษเหล่านี้คือ

1) เมื่อเด็กเริ่มติดต่อกับผู้สื่อข่าวต้องการใช้สิทธิในเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิในการแสดงความคิดเห็น

2) เมื่อเด็กเป็นส่วนหนึ่งของการชุมนุมทางสังคมและต้องการที่จะระบุไว้

3) เมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมและการระบุชื่อหรือเอกลักษณ์ของเด็ก ก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสุขภาพของเด็ก

ทั้งนี้ เมื่อสงสัยว่าเด็กมีความเสี่ยงจากการนำเสนอข่าวหรือไม่นั้น ให้รายงานสถานการณ์ทั่วไปสำหรับเด็ก แทนที่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ควรบอกเล่าก็ตาม

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก จากองค์กรที่กำกับดูแลสื่อแต่ละประเภท ทั้งไทยและต่างประเทศนั้น จะเห็นได้ว่าสามารถจับกลุ่มประเด็นทางจริยธรรมสื่อในการนำเสนอข่าว สรุปได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงลักษณะจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็ก

องค์กรกำกับดูแล	ประเด็นทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็ก			
	ภาพข่าว	ถ้อยคำ/ ภาษา	ข้อมูลสำคัญ	สิทธิมนุษยชน และสวัสดิการ
1.แนวปฏิบัติการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ ของ กสทช.	✓	✓	✓	✓
2.แนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ	✓	✓	✓	✓
3.การจัดระดับความเหมาะสมของรายการของ กสทช.	✓	✓	✓	✓
4.จรรยาบรรณในการคุ้มครองเด็กสำหรับผู้สื่อข่าวขององค์การสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ	✓	✓	✓	✓
5.แนวทางการรายงานข่าวเด็กของ UNICEF	✓	✓	✓	✓

จากรายตารางจะเห็นได้ว่า แนวปฏิบัติและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็กที่ยกตัวอย่างมา ทั้ง 5 องค์กรนั้น ล้วนมีข้อบังคับประเด็นทางจริยธรรมไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการระมัดระวังในการเสนอภาพข่าว การใช้ภาษาและถ้อยคำ การไม่เปิดเผยข้อมูลสำคัญของเด็กและผู้เกี่ยวข้อง และการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและสวัสดิการ

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเด็ก ทำให้เข้าใจถึงจริยธรรม และแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวเด็ก สิ่งใดควรระมัดระวัง หรือสิ่งใดไม่ควรนำมาเผยแพร่ ทั้งนี้ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็ก เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สื่อมวลชนควรระมัดระวังมากเป็นพิเศษ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคำถามการวิจัย และการอภิปรายผลได้

2.7 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่สำคัญภายใต้ในหมวดของ ทฤษฎีวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ เช่น ทฤษฎีลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน โดยต้องลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน จะมีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ ลงโทษให้ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เพื่อที่จะให้การศึกษา และพัฒนาไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมาประพฤติปฏิบัติลักษณะเช่นเดิมอีก เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ใช้เหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์ถูกกดดัน หล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำผิด แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู จึงเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัว ให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้คนที่ทำผิดไม่ให้ถลำตัวลึกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น (นัทธี จิตสว่าง, 2556)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นการลงโทษเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพ ให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกรำคาญจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2559)

วิธีการลงโทษตามทฤษฎีนี้ สหธน รัตนไพจิตร (2527 อ้างถึงใน มนสิชา บุณนาท, 2556) อธิบายว่า มี 4 วิธีการ ซึ่งจะเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเลือกที่จะใช้หลายวิธีรวมกันก็ได้ ดังนี้

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา เนื่องจาก หากได้รับโทษแล้วจะก่อให้เกิดความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง ไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติ

2. พยายามหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น แต่กลับใช้วิธีการอย่างอื่นแทน เนื่องจาก การกระทำดังกล่าวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงนิสัยและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับมาเป็นคนดีได้ และยังทำให้ผู้ถูกลงโทษกลับกลายเป็นผู้ร้าย เพราะเคยโดนจำคุกมาแล้ว ทำให้เมื่อเข้าสู่สังคมก็จะโดนมองไปอีกรูปแบบหนึ่ง

3. การลงโทษต้องลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล ต้องแยกความผิดและไม่ลงโทษเหมือนกัน เพราะแต่ละคนก็กระทำความผิดที่ต่างกัน

4. การให้มีการปรับปรุงผู้ต้องโทษในระหว่างถูกคุมขัง โดยการฝึกอบรม ให้การศึกษา ฝึกอาชีพ เพื่อที่จะได้มีการพัฒนาตนเอง และไม่กลับไปกระทำซ้ำอีก

จากการทบทวนทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ทำให้เข้าใจถึงลักษณะการกระทำผิดและวิธีเยียวยาที่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิดและสังคม ทั้งนี้ กระบวนการการลงโทษตามทฤษฎีดังกล่าว นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐควรหยิบมาพัฒนาเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิด ได้กลับมาเป็นคนดีในพื้นที่สังคมอีกครั้ง ดังนั้น แนวคิดนี้จึงนำไปสู่การอภิปรายผลในส่วนของแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ได้

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ อนันต์โท และสันหัตถ์ ทองรินทร์ (2559) ได้วิจัย เรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน หาแนวทาง/มาตรการ กำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน และ นำเสนอกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและคุณภาพ มีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชนและผู้บริหารสื่อประเภทต่างๆ คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต จำนวน 20 คน คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

2. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนและประชาชนจำนวน 400 คน จากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา

3. การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสื่อมวลชน มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

โดยผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย พบว่า

1. สื่อมวลชนมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย ผู้ให้ข้อมูลมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ส่วนการไม่ปฏิบัติตามหรือการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชน พบว่ามีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน การขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อและผู้ปฏิบัติงาน การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล การดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้

สื่อขาดจริยธรรมได้ ด้านสภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมตนเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวและเกรงใจกันเอง

2. การละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3 ส่วน คือ ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ

3. สำหรับแนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสนับสนุนการควบคุมกันเองโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม บางส่วนเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามสาขาวิชาชีพสื่อ เพราะธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ส่วนมาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ควรให้รัฐเป็นหน่วยงานหลักควบคุมไปกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และชุมชน ส่วนผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชนที่เกิดขึ้น รวมถึงทราบถึงความต้องการของสื่อมวลชนและภาคส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการต้องการจัดทำแนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนที่ชัดเจน โดยผลวิจัยในเรื่องดังกล่าว สามารถนำมาเป็นกรอบในการตั้งคำถาม และอภิปรายงานวิจัยได้

พรรณิ อมรวิพุธพนิช (2559) ได้ทำงานวิจัย เรื่อง มโนทัศน์ จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมืองไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ ศึกษา มโนทัศน์หรือแนวคิดจริยธรรมสื่อของนักข่าวพลเมือง ผู้กำลังมีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสื่อใหม่ของยุคสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองที่คัดเลือกผู้ได้รับรางวัลจากงาน ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ (Thailand Blog Awards) พ.ศ. 2554-2556 พร้อมด้วยการสำรวจเนื้อหาบล็อกของกลุ่มประชากรตัวอย่าง 5 คน มาวิเคราะห์เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า

1. นักข่าวพลเมืองให้ความสำคัญกับ แหล่งที่มาของข้อมูล และเรื่องของการละเมิดลิขสิทธิ์
2. นักข่าวพลเมืองทั้งหมดเห็นด้วยกับการ การสอดแทรกความคิดเห็น ในเนื้อหาข่าว
3. นักข่าวพลเมือง มีความเห็นแตกต่างกันสำหรับ การเปิดเผยแหล่งข่าว และ โฆษณาแฝง
4. จากการสำรวจตัวอย่างการใช้รูปภาพประกอบเนื้อหาในเว็บบล็อก พบการละเมิด สิทธิ

ส่วนบุคคลและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไม่เจตนา

5. กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นด้วยกับการจัดทำแนวปฏิบัติจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมือง โดยเสนอให้เป็นคู่มือจริยธรรมที่นักข่าวพลเมืองหรือประชาชนทั่วไปที่ต้องการนำเสนอข่าวสารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานจริง

จากการศึกษาเรื่อง มโนทัศน์ จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ ทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงลักษณะการทำงานและความคิดเห็นของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าว และต้องการให้จัดทำแนวปฏิบัติจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมือง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการกำหนดทิศทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ัญญา จันทร์ตรง (2556) ได้ทำงานวิจัย เรื่อง นักข่าวพลเมืองกับการใช้สื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการรายงานข่าวผ่านสื่อออนไลน์ของนักข่าวพลเมืองในสังคมไทย การใช้สื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย และหาแนวทางในการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของนักข่าวพลเมืองในการรายงานข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก นักข่าวพลเมือง นักข่าวอาชีพ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และบรรณาธิการเว็บไซต์ รวม 40 คน และวิเคราะห์เนื้อหาในเว็บไซต์สำนักข่าวที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษาพบว่า

1. นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนชั้นกลาง ที่ได้รับการศึกษาและสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมีกระบวนการรายงานข่าว คือ 1. การคัดเลือกประเด็น 2. การรวบรวมข้อมูลและผลิตเนื้อหา 3. การตรวจสอบและแก้ไข 4. การเผยแพร่และรายงาน ในแง่ของการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้น ผ่านทาง Facebook และ e-mail

2. ช่องทางของสื่อออนไลน์ในการรายงานข้อมูลข่าวสารและขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย เว็บไซต์ที่สื่อหลักและสื่อทางเลือกเปิดพื้นที่ให้เว็บไซต์เฉพาะกลุ่มที่สร้างขึ้น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

3. ประเด็นและเนื้อหาด้านสิทธิมนุษยชนที่นักข่าวพลเมืองนำเสนอ พบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนและวัฒนธรรม มากที่สุด รองลงมาคือ สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม และสิทธิทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ

จากการศึกษาเรื่องนักข่าวพลเมืองกับการใช้สื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ และรูปแบบการทำงานของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าว รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในประเด็นด้านสิทธิพลเมือง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับนักข่าวพลเมือง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการวิจัย

Wolelaw Eshetu (2012) ได้ศึกษาเรื่อง Journalistic Ethics in the Newsroom: The Case of the Amhara Mass Media Agency โดยมองว่า จริยธรรมทางหนังสือพิมพ์ถือเป็นสิ่งสำคัญของนักข่าวและนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ จำเป็นต้องมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ หาก

ไม่สามารถสร้างบทบาทนี้ได้ สังคมจะขาดความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ อย่างไรก็ตาม สื่อมีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาความเป็นอยู่ของประชาชนโดยให้เรื่องราวที่เป็นธรรม สมดุลและถูกต้องในลักษณะที่รับผิดชอบ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อระบุปัญหาทางจริยธรรมที่พบในห้องแถลงข่าวในกรณีของหน่วยงานสื่อมวลชนแอมฮารา

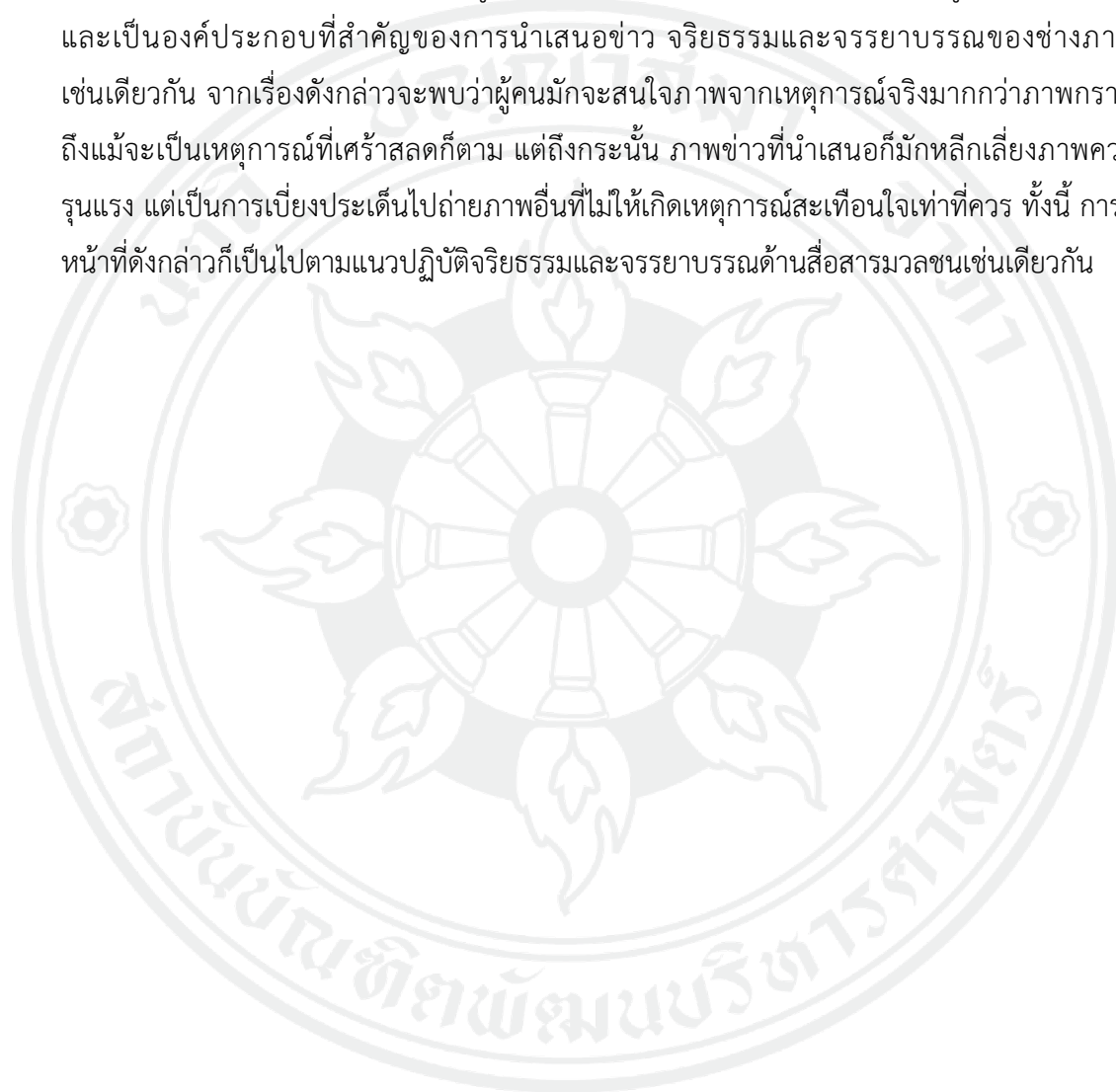
การศึกษานี้จัดทำขึ้นที่ห้องแถลงข่าวของสื่อมวลชนแอมฮารา โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับผู้สื่อข่าวและสื่อมวลชนของอาบูดาบี และเพื่อให้ผลการวิจัยเกิดความน่าเชื่อถือและถูกต้องมากที่สุด ผู้วิจัยยังใช้ความพยายามในการสังเกต โดยผู้ตอบแบบสอบถามหลักกล่าวว่า ความเป็นธรรมและการรายงานข้อมูลที่สมดุลความเที่ยงธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและความขัดแย้งทางผลประโยชน์มีผลกระทบในรูปแบบต่างๆในห้องแถลงข่าว นอกจากนี้ยังสามารถหารายละเอียดมากมายเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกของนักข่าวที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรมในห้องแถลงข่าว ได้แก่ บุคคลกลุ่มเล็ก ๆ (บรรณาธิการผู้จัดการหรือเพื่อนร่วมงาน) ปัญหาทางวิชาชีพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางจิตวิทยา และการเซ็นเซอร์ตัวเองของผู้ทำงาน ผู้วิจัยได้แนะนำว่า สิ่งที่สำคัญในห้องแถลงข่าว คือ สื่อมวลชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านข่าว ต้องมีจรรยาบรรณและความมั่นใจ มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญในห้องแถลงข่าวของนักข่าว

จากการศึกษาเรื่อง Journalistic Ethics in the Newsroom: The Case of the Amhara Mass Media Agency ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงหลักจริยธรรมพื้นฐานของสื่อมวลชนที่ทำข่าวในห้องแถลงข่าว โดยพบว่า หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณที่สำคัญ คือ ความเป็นธรรม ความสมดุล และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานของสื่อมวลชนในทุกแขนง

Minla Linn Shields (2014) ได้ศึกษา Ethics in Photojournalism: Authenticity and Sensitivity in Coverage of Tragic Events ซึ่งรูปถ่ายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสื่อสารเพราะช่วงเวลาเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงข้อเท็จจริง อำนาจนี้มาพร้อมความรับผิดชอบต่อสังคมและจุดตั้งเครียดระหว่างรูปถ่ายและการปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน เรื่องดังกล่าวได้อภิปรายหัวข้อเฉพาะสำหรับรูปถ่าย ประเภทของการจัดการความเป็นส่วนตัว และ เนื้อหากราฟิโดยวิทยานิพนธ์เล่มนี้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ตกอยู่ในรูปแบบที่ซ้อนทับกันของความถูกต้องและความเร็ว โดยได้ใช้การวิเคราะห์ภาพ 4 ภาพ ซึ่งจะพิจารณาว่าผู้สื่อข่าวได้จัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายภาพกับทฤษฎีด้านข่าวกับกรอบความถูกต้องและความเร็วของจริยธรรมนี้ได้อย่างไร และอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการรายงานเหตุการณ์โศกนาฏกรรมจากมุมมองในโลกแห่งความเป็นจริงของช่างภาพ โดยพบว่า จากกรณีภาพข่าวตัวอย่างนั้น ผู้คนส่วนใหญ่สนใจภาพที่ถ่ายจากเหตุการณ์จริงที่มีความถูกต้องและรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันภาพที่ถูกนำเสนอด้วยกราฟิกไม่ค่อยได้รับการเลือก เพราะถือเป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่น่าสลดใจน้อยลง ตรงกันข้าม

การแสดงความน่ากลัวที่แท้จริงของเหตุการณ์อาจเป็นการบงกชความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้น และพบว่ากฎระเบียบที่เคร่งครัดอาจใช้ไม่ได้ในบางกรณี และพบว่าความถูกต้องและความรวดเร็วของภาพถ่าย ก็เป็นคุณค่าที่สำคัญในบริบทของการนำเสนอข่าว

จากการศึกษาเรื่อง Ethics in Photojournalism: Authenticity and Sensitivity in Coverage of Tragic Events ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงบริบทของภาพถ่ายที่มักมาคู่กับการเขียนข่าว และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนำเสนอข่าว จริยธรรมและจรรยาบรรณของช่างภาพก็เช่นเดียวกัน จากเรื่องดังกล่าวจะพบว่าผู้คนมักจะสนใจภาพจากเหตุการณ์จริงมากกว่าภาพกราฟิก ถึงแม้จะเป็นเหตุการณ์ที่เศร้าสลดก็ตาม แต่ถึงกระนั้น ภาพถ่ายที่นำเสนอก็มักหลีกเลี่ยงภาพความรุนแรง แต่เป็นการเบี่ยงประเด็นไปถ่ายภาพอื่นที่ไม่ให้เกิดเหตุการณ์สะเทือนใจเท่าที่ควร ทั้งนี้ การทำหน้าที่ดังกล่าวก็เป็นไปตามแนวปฏิบัติจริยธรรมและจรรยาบรรณด้านสื่อสารมวลชนเช่นเดียวกัน

บทที่ 3

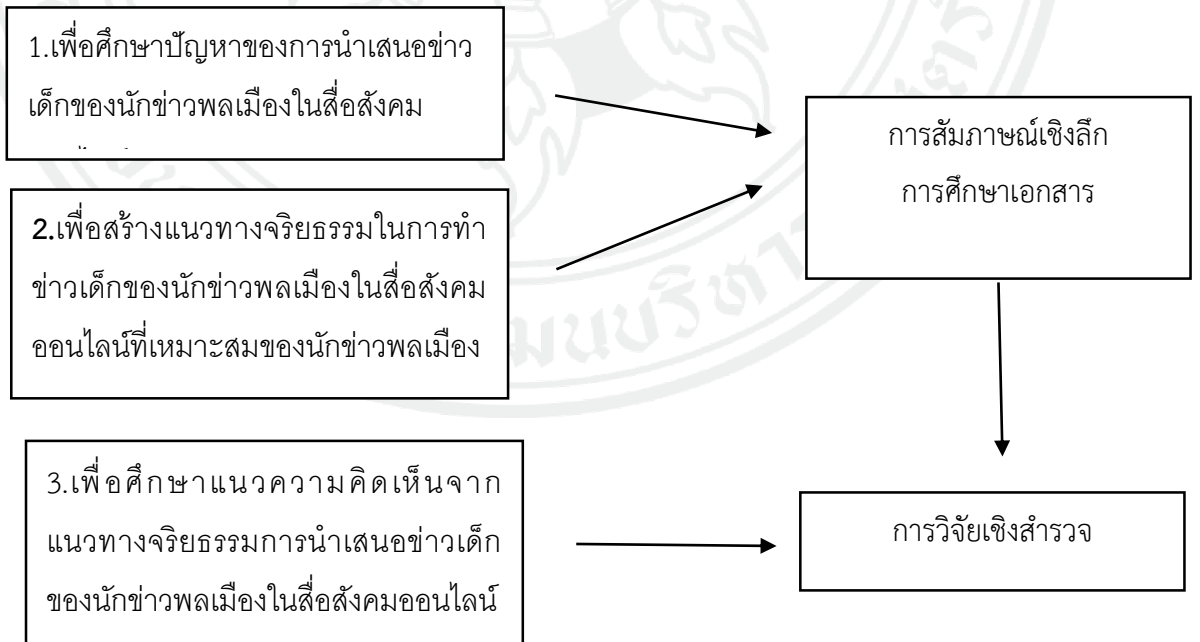
ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ซึ่งศึกษาจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นตัวแทนนักข่าวพลเมือง 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักข่าววิชาชีพ จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 4 คน และตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 4 คน โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และนำข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสาร นำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 คน ผ่านแบบสอบถามโดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคม
2. เพื่อสร้างแนวทางจริยธรรมในการทำข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมของนักข่าวพลเมือง
3. เพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

กระบวนการวิจัย

3.1 วิธีการศึกษา

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์จากผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น นักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ และนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และนำข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผ่านแบบสอบถาม

3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แบ่ง เป็น 2 แหล่ง คือ

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล คือ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลชั้นต้น โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) นักข่าวพลเมืองที่มีตัวตนในสื่อสังคมออนไลน์
- 2) นักข่าววิชาชีพ
- 3) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน
- 4) นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

1. แนวปฏิบัติการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ ของ กสทช.
2. แนวปฏิบัติของสภากาชาดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ
3. การจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ของ กสทช.
4. จรรยาบรรณในการคุ้มครองเด็กสำหรับผู้สื่อข่าวขององค์การสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ
5. แนวทางการรายงานข่าวเด็กของ UNICEF

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน รวมเป็น 16 คน ดังนี้

1. ตัวแทนนักข่าวพลเมืองที่มีตัวตนในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีการคัดเลือกตัวแทนจากนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ของแต่ละภาค รวม 4 ภาค ได้แก่

- 1) ภาคใต้ นครออนไลน์
- 2) ภาคกลาง เราชักแปดริ้ว Welove8riew.com
- 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์ ข่าว-ภาพ สว่างจรรยาธรรม
- 4) ภาคเหนือ ชมรมคนกัญญาจังหวัดเชียงใหม่

2. ตัวแทนนักข่าววิชาชีพ

1. คุณสุรัชย์ ปานน้อย Executive Producer สถานีโทรทัศน์ ThaiPBS
2. คุณนันทพร ทาวะระ ผู้สื่อข่าวไทยรัฐทีวี ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลข่าวและสารคดีเชิงข่าวส่งเสริมสิทธิเด็กประเภทสื่อโทรทัศน์ สารคดีกลุ่มสื่อมวลชนทั่วไป ประจำปี 2559
3. คุณชนิษฐา อมรเมศวรินทร์ ผู้สื่อข่าวสำนักข่าวไทย บมจ.อสมท ได้รับรางวัลชมเชยข่าวและสารคดีเชิงข่าว ส่งเสริมสิทธิเด็ก ประเภทสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ประจำปี 2556
4. คุณเยาวณัฐ เจียรดำรงรัมย์ ผู้สื่อข่าว สถานีข่าว TNN24 ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดข่าวและสารคดีเชิงข่าวส่งเสริมสิทธิเด็กประเภทสื่อโทรทัศน์ ภาคพลเมือง ประจำปี 2557

3. ตัวแทนนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

1. อาจารย์บรรยงค์ สุวรรณผ่อง ประธานกรรมการจริยธรรมวิชาชีพ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
2. ผศ.วิโรจน์ ศรีหิรัญ เลขาธิการ สภาสถาบัน นักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

3. ผศ.สกุลศรี ศรีสารคาม หัวหน้าสาขาวารสารศาสตร์คอนเวอร์เจนท์
คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญา
ภิวัฒน์
4. รศ.ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระจิว รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ และ
นวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์ (NIDA)
4. ตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน
- 1.คุณวัลลภ ตังคณานุรักษ์ สถาบันบัญญัติแห่งชาติและประธานอนุกรม
การจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน
แห่งชาติ
- 2.คุณทองพล บัวศรี ผู้จัดการโครงการครูช่างถนน มูลนิธิสร้างสรรค์
เด็ก
- 3.คุณเชษฐา มั่นคง ผู้อำนวยการ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
- 4.คุณสุรัชย์ เขียวอ่อน ผู้อำนวยการ มูลนิธิบ้านนกขมิ้นและผู้จัดการ
สถานสงเคราะห์หิโน กทม.

3.3.2 การวิจัยเชิงสำรวจ

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้ โดยการตอบแบบสอบถาม คือ นักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักเหตุผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แอดมินนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 เเพจ ที่สอดคล้องตามนิยามศัพท์ที่ได้ระบุไว้ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อ FACEBOOK PAGE ที่จะศึกษา

ลำดับที่	FACEBOOK PAGE
1	หน่วยกู้ภัยมูลนิธิจันทิมา
2	ศูนย์ข่าวประชาสัมพันธ์ ใต้เด็กตั้งเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
3	เรารักแปดริ้ว
4	หน่วยกู้ภัยสว่างจรรยาธรรม บุรีรัมย์
5	หอข่าวชาวปกาการ
6	nakhonnews.com
7	กู้ชีพ-กู้ภัยเทศบาลนครรังสิต
8	เพจกู้ภัยท่าศาลา

ลำดับที่	FACEBOOK PAGE
9	ร่วมใจท่าศาลา ประชาสัมพันธ์
10	มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี หาดใหญ่
11	หน่วยกู้ภัยศีลานคร
12	กู้ชีพ KU
13	ชมรมกู้ภัยจังหวัดนครสวรรค์
14	กู้ภัยบัวใหญ่
15	ท่าศาลานิวิสัย
16	กู้ภัยสว่างอริยะะ. จ.นครนายก
17	เพจ หน่วยกู้ภัยสุรินทร์
18	หน่วยกู้ภัยสยามทุ่งสง
19	สมาคมกู้ภัยบ่อพลอย กาญจนบุรี
20	สมาคมกู้ภัยสรรเพชญพิจิตร
21	สมาคมกู้ภัยสรรเพชญ และร่วมกตัญญูจุดหนองบัวนครสวรรค์
22	สมาคมอยุธยาธรรมใจหน่วยกู้ภัยอยุธยา
23	หน่วยกู้ชีพ อบต.อวน
24	นครออนไลน์
25	มูลนิธิกู้ภัยอุทัยธานี
26	ชมรมคนกู้ภัยจังหวัดเชียงใหม่
27	มูลนิธิประชาร่วมใจ อำเภอทุ่งสง
28	มูลนิธิกู้ภัยบางปู811
29	ประตูอาสาพยาบาล
30	อาสากู้ชีพ-กู้ภัย อ.หัวไทร

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบไปด้วยประเด็นคำถาม แบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้แหล่งข้อมูลมีอิสระ ในการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ โดย แบ่ง ชุดคำถามตามกลุ่มประชากรที่จะศึกษา ดังนี้

1.คำถามสำหรับตัวแทนแทนจากนักข่าวพลเมืองที่มีตัวตนในสื่อสังคมออนไลน์

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัญหาในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยนักข่าวพลเมือง

- 1) ท่านให้ความสำคัญเกี่ยวกับเด็ก ในการที่จะนำเสนอข่าว มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
- 2) ท่านนำเสนอข่าวเด็กในลักษณะใด มีข่าวประเภทใดบ้าง
- 3) ประเภทของข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่จำเป็นต้องนำเสนอ
- 4) บทบาทของนักข่าวพลเมืองในการคัดกรองข่าวก่อนนำเสนอเป็นอย่างไร
- 5) ขั้นตอนและกระบวนการ การนำเสนอข่าวเป็นอย่างไร
- 6) ปัญหาและอุปสรรคในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กมีอะไรบ้าง
- 7) ผลกระทบในการนำเสนอภาพข่าวและเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในแง่ของนักข่าวพลเมือง และผลกระทบต่อเด็ก เป็นอย่างไร
- 8) ท่านคิดเห็นอย่างไร กับสถานการณ์ของนักข่าวพลเมืองหรือสื่อมวลชน ในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- 9) ความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ จริยธรรมจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็ก

- 1) จริยธรรมและจรรยาบรรณมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่นักข่าวพลเมืองอย่างไร
- 2) เลือกใช้จริยธรรมใดบ้างที่ใช้ตัดสินใจในการนำเสนอข่าวเด็ก และหลักในการนำเสนอข่าวเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง
- 3) ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับเกี่ยวกับการทำงานของนักข่าวพลเมืองที่ไม่เหมาะสม หรือขัดต่อแนวปฏิบัติ ในการนำเสนอข่าวเด็ก
- 4) ท่านคิดว่าควรมีมาตรการหรือวิธีแก้ไขปัญหาแบบใด เพื่อลดการเสนอข่าวที่ละเมิดสิทธิเด็ก
- 5) ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะอย่างไร ในการเลือกตัดสินใจเสนอข่าวเด็ก

2.คำถามสำหรับตัวแทนนักข่าววิชาชีพ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัญหาในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยนักข่าวพลเมือง

- 1) ท่านคิดเห็นอย่างไร กับสถานการณ์ของนักข่าวพลเมือง ในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ มีอะไรบ้าง
- 3) นักข่าวพลเมืองมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ในแง่ของการสื่อสารในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ จริยธรรมจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็ก

- 1) จริยธรรมและจรรยาบรรณมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่นักข่าวพลเมืองอย่างไร
- 2) การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในปัจจุบันที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ มีอะไรบ้าง
- 3) หลักการสำคัญในการนำเสนอข่าวเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง เพราะเหตุใด
- 4) ท่านคิดว่าควรมีมาตรการหรือวิธีแก้ไขปัญหาแบบใด เพื่อลดการเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ละเมิดสิทธิเด็ก
- 5) ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะอย่างไร ในการเลือกตัดสินใจเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง

3. คำถามสำหรับตัวแทนนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัญหาในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยนักข่าวพลเมือง

- 1) ท่านคิดเห็นอย่างไร กับสถานการณ์ของนักข่าวพลเมือง ในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ มีอะไรบ้าง
- 3) นักข่าวพลเมืองมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ในแง่ของการสื่อสารในปัจจุบัน
- 4) ท่านคิดว่า นักข่าวพลเมือง มีความน่าเชื่อถือ มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ จริยธรรมจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็ก

- 1) จริยธรรมและจรรยาบรรณมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่นักข่าวพลเมืองอย่างไร
- 2) การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในปัจจุบันที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ มีอะไรบ้าง
- 3) หลักการสำคัญในการนำเสนอข่าวเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง เพราะเหตุใด
- 4) ท่านคิดว่าควรมีมาตรการหรือวิธีแก้ไขปัญหาแบบใด เพื่อลดการเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ละเมิดสิทธิเด็ก
- 5) ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะอย่างไร ในการเลือกตัดสินใจเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง

4. คำถามสำหรับตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัญหาในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยนักข่าวพลเมือง

- 1) ท่านคิดเห็นอย่างไร กับสถานการณ์ของนักข่าวพลเมือง ในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้น ในด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก และสังคม จากการนำเสนอข่าวเด็ก ของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ มีอะไรบ้าง
- 3) นักข่าวพลเมืองมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ในแง่ของการสื่อสารในปัจจุบัน
- 4) ท่านคิดว่า นักข่าวพลเมือง มีความน่าเชื่อถือ มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ จริยธรรมจรรยาบรรณและแนวปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็ก

- 1) จริยธรรมและจรรยาบรรณมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่นักข่าวพลเมืองอย่างไร
- 2) การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในปัจจุบัน ที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ มีอะไรบ้าง
- 3) หลักการสำคัญในการนำเสนอข่าวเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง เพราะเหตุใด
- 4) ท่านคิดว่าควรมีมาตรการหรือวิธีแก้ไขปัญหาแบบใด เพื่อลดการเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ละเมิดสิทธิเด็ก
- 5) ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือข้อเสนอแนะอย่างไร ในการเลือกตัดสินใจเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ที่ศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยแบ่งโครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

3.5 การตรวจสอบความถูกต้องของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านแหล่งข้อมูล คือ มีผู้ให้ข้อมูลแบบหลากหลาย ได้แก่ แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกควบคู่กับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบ รวมไปถึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

การศึกษาวิจัย เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์จากผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ นักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ และนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลโดยแยกเป็นประเด็น และถอดเทปที่บันทึกการสัมภาษณ์ พร้อมกับทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ด้วยการนำแนวคิดและทฤษฎีมาเชื่อมโยง ด้วยวิธีเชิงพรรณนา และนำข้อมูลดังกล่าว มาสรุปผล และทำแบบสอบถามเชิงสำรวจในขั้นตอนต่อไป

2. การวิจัยเชิงสำรวจ

การวิจัยเชิงสำรวจ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ และนำข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) การใช้ข้อมูลสถิติ ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE และ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด}-\text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากการหาค่าเฉลี่ยดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามระดับคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อการวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ ได้แก่ ศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ สร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม และศึกษาแนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์จากผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น นักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และขั้นตอนที่สอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) จากแอดมินเพจนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน โดยมีผลในการศึกษาวิจัย ดังนี้

4.1 ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

สำหรับคำถามในข้อนี้สามารถแบ่งเป็นประเด็นคำถามย่อย ได้อีก 3 ข้อ คือ ปัญหาและสาเหตุในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยนักข่าวพลเมือง ผลกระทบในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

4.1.1 ปัญหาและสาเหตุในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามในข้อนี้ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง และสาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

4.1.1.1 ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง
 สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ
 นักข่าวพลเมืองของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคม
 ออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง แบ่งได้เป็น 3 ความคิดเห็น คือ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหา
 ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง

1) ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก

สำหรับประเด็นปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่
 สอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 13 จาก 16 คน ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาการนำเสนอ
 ข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือการละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งรูปภาพและเนื้อหาข่าว
 โดยมักจะไม่มี การเซ็นเซอร์ และปกปิดตัวตนของเด็กผู้เสียหาย ส่งผลให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ
 ตามมาทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว ตลอดจนสังคม เนื่องจาก ข้อจำกัดทางสื่อออนไลน์ที่ภาพจะปรากฏซ้ำ
 ไม่ลบออกจากสื่อ ทำให้ยากต่อการควบคุมและแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดผ่านสื่อสังคม
 ออนไลน์ จะทำให้ส่งผลต่อไปในระยะยาว ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ละเมิดสิทธิเด็ก ส่วนใหญ่โซเชียลสมัยนี้ จะมีการขุดคุ้ยประวัติ ขุดคุ้ยรูปภาพ
 ต่างๆ ซึ่งมองว่าไม่สมควรที่จะไปถึงขนาดนั้น บางที่เป็นรูปภาพ อย่างสื่อใหญ่
 เอาไปเบล่อนหน้าแล้ว พลเมืองบางคนก็เอารูปภาพ เอาประวัติ เอาที่อยู่มาโพสต์
 บางทีมันก็เป็นเรื่องที่ไม่สมควร” แอดมินเพจชมรมคนกู้ภัยจังหวัดเชียงใหม่
 (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“ก็ยังมี การนำเสนอเยอะมาก เมื่อเทียบกับสมัยก่อนก็นำเสนอที่ละเมิดสิทธิเด็ก
 ก็มากกว่า ก็ยังเยอะที่ไม่คำนึงถึงการเซ็นเซอร์หรือสิทธิมนุษยชน สิทธิของ
 เยาวชน เยอะมากเลย” แอดมินเพจเรารักแปดริ้ว Welove8riew.com
 (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมือง คือการที่เขาส่งข่าวหรือเผยแพร่ข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์
 เขาไม่ได้คิดถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เพราะนี่คือพื้นฐานเลย
 ที่นี้จากปัญหาพื้นฐานก็จะส่งผลมาสู่เรื่องการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่
 คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล นักข่าวพลเมือง สนใจข่าวแต่ไม่ได้สนใจเรื่องสิทธิ
 มนุษยชนและสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะกับเด็ก ซึ่งจะต้องได้รับการปกป้อง
 คุ้มครองเป็นพิเศษ ถ้าอย่างนั้นแล้ว จะมีปัญหาหมดทุกอย่าง” บรรยงค์
 สุวรรณพ้อง (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ก็คือการส่งต่อภาพ ความรุนแรง การตบตี นั่นคือการละเมิดสิทธิเด็ก มีผลกระทบมาก โดยเฉพาะในต่างจังหวัดจะเยอะมาก ตรงนี้ละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์ของบุคคลทั่วไปด้วย” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“บางที เด็กถูกข่มขืนหรือถูกลากไป ลักพาตัวไปทำมิติมีร้าย ทุกคนก็ช่วยกันหมด พอช่วยกันหมดก็กระจายไป ที่อื่นเทอร์เน็ตมีร้ายกาจอย่างหนึ่งคือ พอมันกระจายไปแล้ว ลงรูปลงหน้าตาไปแล้ว เอาคืนแทบไม่ได้ มันอยู่ในเซิร์ฟเวอร์ทั่วไปเลย ซึ่งใครมาดูทีหลังก็ได้ อันนี้มันต่างจากพวกออนแอร์ เพราะออนแอร์นี่ลบเทปทิ้ง ไม่นำมาเสนอใหม่ นี่มันกำกับดูแลได้ แต่ว่าละเมิดจริยธรรมในอินเทอร์เน็ต ในสื่อออนไลน์ มันอยู่อย่างนั้น” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“เรื่องของการละเมิด เด็กถูกข่มขืน เด็กถูกแหวนคอ อุบัติเหตุ เห็นบ่อยมากในเพจ การละเมิดรูปภาพเป็นส่วนใหญ่ เห็นหน้าเด็กเต็มที แม่กำลังเป็นลม เราจะเห็นภาพพวกนี้ประจำ การเยียวยาในด้านจิตใจของครอบครัว จะเป็นปัญหาระยะยาว ภาพพวกนี้มันใช้เวลาเป็นสิบปีกว่าจะหายหลอน อันนี้เป็นเรื่องของการทารุณกรรมจิตใจของพ่อแม่ และถ้าคนไหนตัดไม่ออกมีลูกคนเดียว พ่อแม่อาจจะมีปัญหาสุขภาพจิต เพราะการฝังของภาพ เพราะภาพยังฝังมันก็ไม่หายไปจากออนไลน์” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

2) ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

สำหรับประเด็นปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 6 จาก 16 คน โดยมีความคิดเห็นว่า นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ มักจะมองข้ามเรื่องความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ เน้นความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งอาจมีการแต่งเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าสนใจมากขึ้น และมีการใส่ความคิดเห็นของตนเองลงไป ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“แต่สิ่งที่เขาสืมคือ ข้อเท็จจริง คือ บางที สิ่งที่โพสต์ไป มันจริงหรือเปล่าไม่รู้ แต่คนที่เขาอ่านมันเกิดอารมณ์ร่วมด้วย มันเกิดอะไรหลายๆ อย่าง และเกิดการแชร์ต่อไป จนสุดท้ายแล้ว นักข่าวเอาเรื่องนี้ไปสืบ คือ นักข่าวพลเมืองเป็นนักข่าวได้ แต่นำเสนอข่าวด้านเดียว ก็คือพอเจอเหตุการณ์อย่างนี้ก็โพสต์แชร์

แสดงความคิดเห็นเลย แต่มันไม่ใช่เนื้อหาข่าว มันไม่ใช่การรายงานข้อเท็จจริง มันคือการใส่ความเห็นลงไป” นันทพร ทาวะระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“แต่เมื่อไหร่ที่แพร่ไปที่สาธารณะคำถามแรกก็ต้องถามว่าจริงไม่จริง อันนี้เป็นเรื่องใหญ่เลยที่เห็นเนี่ยจริงหรือไม่จริง เพราะขณะนี้มันมีการเผยแพร่ข่าวแบบนี้เยอะมาก จนแม้กระทั่งผมเอง ก็ไม่แน่ใจว่าทุกข่าวจริงไม่จริงที่เห็น พอมันมีการสร้างข่าวขึ้นมาได้เยอะมากเหมือนกัน ซึ่งมันเลยกลายเป็นว่าขณะนี้ทุกคนสามารถเป็นพระเอกนางเอกเป็นผู้นำเสนอได้ทั้งนั้นจนเราไม่สามารถรู้ได้ว่าสิ่งนั้น จริง หรือ เท็จ” วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมืองในโลกออนไลน์ก็รายงานข่าวของเขา เขาก็เขียนไปในเพจทั้งดั่งและไม่ดั่ง เสร็จแล้วนักข่าววิชาชีพไปหยิบมาทำข่าว บางครั้งนักข่าววิชาชีพไม่ได้ลงไปดูข้อมูลจริง เขียนตามไปอย่างนั้น จนทำให้หลายองค์กรเกิดความเสียหายได้ เพราะว่าไม่ได้ข้อมูลจริง จนบางครั้งเกิดปัญหา เกิดการฟ้องร้อง เขาก็โยนมาให้คนที่เขียนเพจบอกว่าเอามาจากเพจนี้ นักข่าวพลเมืองมีเป็นสิ่งที่ดี แต่เขียนมันเกินความจริงหรือไม่ ตรวจสอบบ้างหรือไม่ ไม่อยากอ้างหลายๆเพจ บางเพจเขียนไปแล้วค่อยมาขอโทษ แต่จะทำยังไงให้ภาพสังคมที่เสื่อมไปแล้วกลับมาไม่ได้” สุรัชย์ สุขเขียวอ่อน” (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

“เราเชื่อถือในระดับหนึ่งแต่ต้องไม่พลิกข้อมูล บางทีไม่รู้เขาตายเพราะอะไร แต่ก็คาดเดากันไปแล้วว่ามีปัญหาทางครอบครัว จริงในบางเรื่องแต่ไม่ควรใส่ความคิดเห็นลงไป มันไม่ได้ส่งผลแก่คนที่ตายไปแล้วนะ แต่มันส่งผลกับคนที่ยังอยู่” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

“ความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับที่ไม่สามารถเชื่อถือได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีอะไรในโลกนี้เชื่อถือได้ เราต้องเสพให้มากกว่าหนึ่งเสมอ นักข่าวพลเมืองในจังหวัดเดียวกันยังพูดไม่เหมือนกันเลย” สกกุลศรี ศรีสารคาม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

3) ปัญหาด้านความเป็นกลาง

สำหรับประเด็นปัญหาด้านความเป็นกลาง ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 3 จาก 16 คน มองว่า การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ยังขาดความเป็นกลาง โดยส่วนใหญ่ นักข่าวพลเมือง ยังนำเสนอข่าวไม่รอบด้าน

“แนวทางการนำเสนอของนักข่าวพลเมือง บางทีจะนำเสนอเฉพาะสิ่งที่เขาเห็น รูปแบบการนำเสนอ ข้อความที่ที่ส่งออกไป อาจจะไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงก็ได้ เพราะเขาไม่ได้ถนัดในด้านการนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นการถ่าย บางทีก็ทำให้เห็นแค่มุมมองเดียว เมื่อเทียบกับนักข่าวอาชีพ และไม่ได้เป็นกลาง อาจจะบิดเบือนหรือนำเสนอแบบใดแบบหนึ่ง เพื่อชกแจง” เยาวณัฐ เจียรดำรงศรี (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560)

“คนที่นำเสนอต้องระมัดระวัง นำเสนอให้เป็นกลาง คือเวลานำเสนอข่าวต้องนำเสนอที่เป็นกลาง หลายๆด้าน หลายๆ มุมมอง ต้องเปิดมุมมองให้มากที่สุดเท่าที่จะเปิดได้ ต้องตั้งประเด็นให้หลากหลายที่สุด ไม่ใช่ตั้งประเด็นเจาะจง แล้วไปพาดพิงคนอื่น บุคคลที่สาม ในขณะที่มันยังไม่ชัดเจน” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“เราก็ควรจะมีการพิจารณา ศึกษาข้อมูลในหลายๆด้าน ไม่ใช่ว่ามีคนมาโพสต์แค่ด้านเดียว แล้วเราไปด่าเขาไปรุมประณามเขา ซึ่งที่จริงจากการโพสต์นั้นไม่ใช่เรื่องจริง มันเป็นเพียงการนำเสนอแค่ด้านเดียว เราก็ควรจะหาข้อมูล ศึกษาหลายๆอย่าง ใช้วิธีการพิจารณาในการตัดสินใจ เพื่อจะได้ข้อเท็จจริง อย่าไปประณามคนแค่ด้านเดียว เราควรจะฟังหลายๆด้านก่อนที่จะโพสต์ด่ากัน ไม่ใช่เอาสนุกอย่างเดียว” แอดมินเพจชมรมคนกัญญาจังหวัดเชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

4.1.1.2 สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยสามารถแบ่งสาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมืองได้เป็น 8 สาเหตุ คือ สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้กับตัวเอง สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร สาเหตุที่เกิด

จากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร และสาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ

1) สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 11 จาก 16 คน โดยการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมือง มีการให้ความเห็นจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ว่า นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของ จริยธรรมและจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าว เนื่องจากพวกเขา ไม่ได้รับการอบรมอย่างถูกต้องในด้านของนิเทศศาสตร์ และจริยธรรมสื่อ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“เมื่อพูดถึงนักข่าวพลเมือง เราต้องยอมรับในเรื่องที่เขาไม่ได้ยึดถือจริยธรรมวิชาชีพ เพราะฉะนั้น ความน่าเชื่อถือของนักข่าวพลเมืองจึงไม่สามารถนำมาเทียบกับนักข่าววิชาชีพได้ มันจึงขึ้นอยู่กับเนื้อหาข่าวกับตัวนักข่าวพลเมืองที่คนในสื่อสังคมรู้จัก การได้รับการยอมรับในสิ่งที่เค้าทำก่อนหน้านี้ที่ผ่านมา มันถึงเวลาแล้วที่นักข่าวพลเมืองต้องมีเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณ ยกเว้นสมัครเล่นเฉยๆ แต่ถ้าอยากทำงานให้สังคมจริงๆ ต้องพัฒนากระบวนการและการรายงานข่าว แล้วก็มีสัมมาอาชีพระองลงมาจากนักข่าวอาชีพ” บรรยงค์ สุวรรณผ่อง (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“นักข่าวอาชีพ ก็น่าจะเป็นคนที่รู้หลักการสื่อข่าว หรือหลักการทางวารสารศาสตร์อย่างถูกต้อง รวมถึงคุณค่าข่าว คุณภาพข่าว ซึ่งเรื่องพวกนี้มองว่านักข่าวพลเมืองไม่มี หรือรู้ไม่จริง รู้ไม่ถูกต้อง แต่นักข่าวมืออาชีพต้องรู้จริง และถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้นักข่าวอาชีพควรจะทำข่าวได้ถูกต้องตามหลักการสื่อข่าวตามหลักการวารสารศาสตร์ มากกว่านักข่าวพลเมือง เชื่อว่า นักข่าวพลเมืองไม่รู้หลักสื่อจริยธรรมของสื่อมวลชน เขาไม่ได้สนใจที่จะทำตามจริยธรรมสายมวลชน เขาทำตามที่เขาต้องการของเขาเอง” วิโรจน์ ศรีหิรัญ (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมืองในกลุ่มที่ไม่ผ่านการอบรม ไม่ผ่านการเรียนรู้กระบวนการทำข่าว อย่างจริงจัง และสิ่งที่หายไปคือ ความเข้าใจเรื่องจริยธรรม เขาไม่เข้าใจ

เรื่องจริยธรรม บทบาทหน้าที่อันพึงประสงค์ของสื่อ” สกฤศรี ศรีสารคาม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

ความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ สอดคล้องกับนักข่าววิชาชีพที่ได้แสดงความคิดเห็นในแง่การทำงานของนักข่าวพลเมืองที่มองว่า นักข่าวพลเมืองไม่ได้รับการอบรมในด้านของการสื่อข่าวโดยตรงและความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นสิ่งสำคัญและสิ่งที่ควรจะได้เรียนรู้และศึกษา เพื่อที่จะนำมาใช้ในการนำเสนอข่าวที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“นักข่าวพลเมืองเองก็เห็นแบบนี้ ทุกคนก็ลุกขึ้นมาทำได้ ข้อจำกัดไม่มีเพียงแต่การยอมรับทางวิชาชีพที่ถูกจริยธรรม มันเป็นข้อจำกัดโดยธรรมชาติเขา เพราะการที่เขากระโดดลงสู่อาชีพนี้หรืองานแบบนี้โดยไม่มีการเรียนรู้ก่อน มันก็เป็นข้อจำกัดในตัว” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“สิ่งหนึ่งของนักข่าวพลเมือง คือ ไม่ได้ผ่านการให้ความรู้ หรือการอบรมในเรื่องของจรรยาบรรณ” นันทพร ทาวะระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“บางอย่างเขาไม่ได้คิดไว้ ว่าสิ่งที่เขาทำ อาจจะช่วยเขาไม่รู้ว่ามีมันผิด ว่ามันเป็นการละเมิด บางทีก็ระวังแล้ว มันอาจไม่ได้มีการทำความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก ใจ ความเข้าใจไม่ตรงกัน ซึ่งตรงนี้คือการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจริยธรรมจรรยาบรรณ” ขนิษฐา อมรมะศวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

“สิ่งที่ควรจะมีมากที่สุดคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอข่าว เช่น ข้อมูลที่ลึก พวกหลักการ เช่น การที่เราจะนำเสนออะไรก็ควรจะมีการไตร่ตรอง ค้นหาข้อมูลให้ดีกว่า อาจจะไม่ใช้จรรยาบรรณนักข่าวหรอก แต่แค่เป็นหลักศีลธรรมที่คุณโพสต์ คุณแชร์อะไรก็ควรจะมีกรอบศีลธรรมครอบเอาไว้” เยาวณัฐ เจียรดำรงศรี (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560)

นอกจากนี้ นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มีการให้ความเห็นว่า ในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หากนักข่าวพลเมืองขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจริยธรรมและจรรยาบรรณ จะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและสังคม ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ความจริงถ้าพูดถึงเทคนิคและประสบการณ์นักข่าวอาชีพจะได้เปรียบอยู่แล้ว เนื่องจากว่า หนึ่ง เขาจบมาโดยตรง และสอง เพราะเป็นวิชาชีพของเขาที่จะต้องมีโอกาสไปประกอบวิชาชีพและประสบการณ์พอสมควรและที่สำคัญโลกใบนี้เป็นโลกที่มันแข่งการค่าสูงมากถ้านักข่าวที่ไม่เป็นวิชาชีพที่ดีพอ” วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“จรรยาบรรณในการที่จะสื่อสารออกไปให้คนที่ติดตามงานเรา ให้เขามีความรู้สึกเชิงบวกกับสิ่งที่เราเสนอไปอย่างไร อันนี้สำคัญ จรรยาบรรณ ดังนั้นอบรมจรรยาบรรณสำหรับผู้สื่อข่าวแบบนี้ ควรจะต้องมี และกฎหมายก็ต้องมี สำหรับที่คุณจะสื่อสาร จริยธรรมและจรรยาบรรณ มีความจำเป็นมาก กสทช. ต้องมาอบรม ถ้าใครในอนาคตข้างหน้าจะทำหน้าที่การสื่อสาร ว่าอะไรควรเสนอได้ ไม่ได้ หรือส่งผลกระทบต่อระยะยาว” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

สำหรับการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมือง นักข่าวพลเมือง มองว่าในบางเพจที่มีการนำเสนอข่าวที่ไม่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมจรรยาบรรณ เนื่องจาก นักข่าวพลเมืองไม่ได้มีการอบรมหรือได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าว ทำให้เนื้อหาข่าว หรือภาพที่ออกมา ยังคงมีกรณีการละเมิดสิทธิ อยู่อย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ถ้าเป็นเพจนักข่าวพลเมืองที่ไม่ได้เรียนเรื่องสื่อมาหรือไม่ได้อบรมมา ก็ยังเยอะที่ไม่คำนึงถึงการเซ็นเซอร์หรือสิทธิมนุษยชน สิทธิของเยาวชน” แอดมินเพจเรารักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“จริยธรรมจรรยาบรรณกับนักข่าวพลเมือง บางคนไม่มีความรู้ บางคนไม่เคยได้ศึกษาด้านนี้ หวังแต่จะเอายอดไลค์ยอดแชร์ มันจะทำให้สังคมสื่อพลเมืองโลกโซเซียล เจอปัญหาขึ้น” แอดมินเพจชมรมคนกู้ภัยจังหวัดเชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

2) สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้ตัวเอง

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้ตัวเอง ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 9 จาก 16 คน โดยปัจจุบัน การนำเสนอข่าวในเพจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง โดยเฉพาะเพจกู้ภัย หรืออาสาสมัครต่างๆ เมื่อนำเสนอข่าวลงไปแล้ว มักจะระบุตอนท้ายด้วยว่า การนำเสนอข่าวดังกล่าวไม่ได้มีเจตนาไม่ดี แต่เป็นเพียงแค่

นำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านไม่เกิดความประมาท หรือเพื่อเป็นวิทยาทานและอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ซึ่งพบว่า ในบางเพจก็มีการนำเสนอที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมจรรยาบรรณ อยู่แล้ว แต่อาจจะมีบางเพจที่ยังคงมีการนำเสนอที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิดังกล่าวอยู่ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงสังเกตเห็นว่า ในกรณีการระบุท้ายข่าวดังกล่าว อาจเป็นข้ออ้างในการนำเสนอเรื่องราวที่ไม่สอดคล้องหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ความผิดมันเกิดขึ้นไปแล้ว เหมือนโดนต่อยหน้า แล้วบอกว่า ซ้อมต่อย เขียนไปก็เท่านั้น ถ้าเกิดเขาฟ้องมันก็ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์” แอดมินเพจ เรารักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“บางครั้งในเพจเราจะนำเสนอเลยว่า การนำเสนอในครั้งนี้ แค่เป็นวิทยาทานให้คนที่เข้ามาดูเท่านั้น จะไม่มีผลกับทางคดี ถ้ามีผลกับทางคดีจะไม่รับผิดชอบ ถ้าเป็นลักษณะเพจ การนำเสนอของแอดมินหรือหลายๆเพจของทางก๊วยเซาก็จะลงแบบนี้ไว้ เพื่อกันไว้ก่อนเพื่อจะได้ไม่เป็นผลกระทบ” แอดมินเพจศูนย์ข่าว-ภาพ สว่างจรรยาธรรม (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2560)

“ทางเพจก๊วยส่วนใหญ่จะมี เป็นการนำเสนอภาพอุบัติเหตุเพื่อเป็นวิทยาทานเพื่อความปลอดภัย เพื่อไม่ให้ประมาท ไม่มีเจตนาในการนำเสนอ เป็นการชี้แนะหรืออะไรยังไง แต่รูปที่ลงไปก็เซ็นเซอร์แล้วแต่ก็มีการเขียนกำกับไว้ด้วย” แอดมินเพจชมรมคนก๊วยจังหวัดเชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“เป็นวิทยาทาน เป็นอุทาหรณ์นะได้ แต่ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลจริง ภาพจริง ควรจะเป็นเรื่องสมมติขึ้นมา หมู่บ้าน จังหวัดก็ต้องสมมติขึ้นมาแล้วให้เป็นวิทยาทาน แต่ถ้าบอกข้อมูลตรง ครบถ้วน ต่อให้บอกว่าเป็นวิทยาทาน แต่คุณได้ละเมิดสิทธิเขาไปแล้ว” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“ข้ออ้าง มันเป็นข้ออ้างเพื่อหลีกหนีเลย เพื่อจะเอาภาพจริง แต่ทำผิดไปแล้วแล้วพอไปถามต้นเรื่อง บอกว่าไม่ได้มีเจตนา ก็คนอื่นเขาไปเผยแพร่ต่อ ไม่มีเจตนาได้อย่างไร ก็ลงเป็นคนแรก ควรทำให้เรียบร้อย ก่อนที่จะลง ไป เอาในสิ่งที่เป็นคุณงามความดี เอาไปลงดีกว่า” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

“มันรู้แต่ว่ายังขายได้อยู่ มันก็ทำต่อ เพียงแต่อันนั้นเป็นช่องอธิบายว่าเขาที่รู้ แต่เป็นอะไรทำนองนี้ แต่ที่จริงไม่ได้เลย ผิดเลย แต่เขาทำเป็นดอกจันทร์ เพื่อเป็นช่องออกทางการค้าเท่านั้นเอง” สุรชัย ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“เขาอาจจะกลัวว่ามีอะไรที่หลุด มีอะไรที่ไม่ถูกต้องอีก ก็เป็นสิ่งที่ดีที่เขาทำแล้ว แต่ถ้าถามว่าต้องขอโทษไหม บางทีมันก็ไม่ต้องนะ เพราะเรารู้แล้วว่าเราทำข่าวเรื่องนี้เพราะอะไร เพื่อนำเสนอเป็นอุทธรณ์อะไรมันก็ชัดอยู่แล้ว อาจจะขอโทษก็ได้หรือไม่ขอโทษก็ได้ อันนี้คือความรู้สึกส่วนตัว ถ้าเขาทำถูกต้องแล้วมันก็ไม่มีอะไรผิดแล้วจะขอโทษใคร” ขนิษฐา อมรมเสวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

3) สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 8 จาก 16 คน ซึ่งมองว่า ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนหนึ่งมาจาก การขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ร่วมกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะที่ผ่านมา ยังไม่มีการวิจัยหรือผลการวิจัยที่สะท้อนแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงได้ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“น่าจะมีกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก ออกมาควบคุมอย่างชัดเจน ว่าห้ามละเมิด ห้ามอะไรต่างๆ หากมีแนวปฏิบัติชัดเจน คิดว่าช่วยแก้ปัญหา ต้องดูว่าเนื้อหาสาระมีอะไรบ้าง คิดว่าช่วยได้” แอดมินเพจ ศูนย์ ข่าว-ภาพ สว่างจรรยาธรรม (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2560)

“หากมีกรอบขึ้นมาก็ช่วยได้เยอะ ถ้ามีขอบเขต กฎระเบียบในการใช้สื่อโซเชียล มองว่า จะทำให้การปลุกปั่น ยุแหย่ลดลงเยอะ บางทีข่าวเป็นเรื่องธรรมดา แต่บางคนก็ปลุกปั่นให้เป็นกระแส เกลียดชังกันได้ เพราะสื่อโซเชียลมันไปไกลแล้ว คิดว่าหลายคนได้รับผลกระทบจากตรงนี้” แอดมินเพจชมรมคนกู้ภัยจังหวัด เชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“ควรจะมีจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมืองโดยเฉพาะ สุดท้ายแล้ว นักข่าวพลเมืองแต่ละภูมิภาคควรจะต้องมารวมตัวกันแล้วสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวออกมา” วิโรจน์ ศรีหิรัญ (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“คนที่จะเป็นนักข่าวพลเมืองจะต้องมีกฎหมายเฉพาะ โดยตรงเข้ามา เกี่ยวข้อง และให้คุณยึดถือปฏิบัติอันนั้น ไป” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

“กรอบจริยธรรมที่ยังไม่ชัดและข้อปฏิบัติที่ยังไม่ถูก กลายเป็นจุดส่งเสริมให้พวกเขาเติบโตอย่างรวดเร็วเพราะไปเล่นนอกกรอบได้ กรอบจริยธรรมกลายเป็นตัวอุปสรรค เพราะว่าสังคมเสพเขาด้วยความดิบ ความเถื่อน ไม่มีการสกรีน การแก้ไข อันนี้มันกลายเป็นเสน่ห์ของเขาส่วนที่คนดึงจุด มีให้ดูเยอะ” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

4) สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 8 จาก 16 คน โดยหากมองในเชิงเปรียบเทียบระหว่างนักข่าววิชาชีพกับนักข่าวพลเมือง ในแง่ของกระบวนการคัดกรองข่าว นักข่าววิชาชีพมีบุคลากรในการที่จะคัดกรองเนื้อหาและรูปภาพก่อนนำเสนอ ทั้ง ตัวนักข่าว ช่างภาพ ช่างตัดต่อ และ บรรณาธิการ โดยตรงนี้เป็นการการันตีได้ว่า ก่อนที่จะนำเสนอข่าวออกไป ต้องผ่านขั้นตอนดังกล่าวก่อน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบ ซึ่งในมุมมองการทำงานของนักข่าวพลเมืองนั้น ไม่ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนดังกล่าว เนื่องจาก ทำงานอย่างอิสระ และทำหน้าที่ต่างๆ ด้วยตัวเอง ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ในส่วนนี้มองว่าบางครั้งบางเพจไม่มีการคัดกรอง ไม่มีการกลั่นกรองดีๆในการนำเสนอ มันจะมีผลกระทบกับผู้เสียหายโดยตรง เกี่ยวกับคนที่เราเอามาลงหลายๆคน มีผลกระทบกับเขา” แอดมินเพจ ศูนย์ ข่าว-ภาพ สว่างจรรยาธรรม (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2560)

“ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ว่ามีเหตุ ส่วนใหญ่เราก็จะเดินทางไปตรวจสอบข้อมูล ถ่ายรูป เก็บข้อมูลจากทางญาติจากคนรู้จักรอบข้าง เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่แน่ชัด และเอามาประมวลเพื่อนำเสนออีกที ส่วนใหญ่ก็มีแอดมินหลักเป็นคนดูแล มี

แอดมินน้อยๆ ถ้ามีอะไรก็ต้องมาปรึกษาก่อน ถ้าเห็นว่าข้อมูลน่าสนใจ สามารถโพสต์ลงได้” แอดมินเพจชมรมคนกู้ภัยจังหวัดเชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“ความเป็น professional ของสื่อมันมีองค์การกำกับดูแล แล้วก็มันผ่านวิธีการคัดเลือกประเด็นการกรองสาร คือตัวองค์กร บก บกข่าว บกแต่ละหน้า เป็นคนคิด create ประเด็นตามสถานการณ์เพื่อตอบสนอง อาเจนด์้า ของสถานี อาเจนด์้าของรายการ อาเจนด์้าของผู้ประกอบการ” กุลทิพย์ ศาสตร์ระรุจิ (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2560)

“นักข่าววิชาชีพ อย่างที่บอกว่ามี บก. คอยควบคุมเนื้อหาที่ล่อแหลม แต่สังคมออนไลน์ที่เป็นนักข่าวพลเมือง จะต้องมีการควบคุมกันเอง ช่วยกันดูแลกันเอง” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมืองไม่ต้องกรอง ไม่ต้องมีนโยบาย มีอิสระในการนำเสนอ แต่นักข่าวทีวีเนี่ย ทำอะไรก็ได้ที่ไม่กระทบกับนโยบายของสถานี มันก็จะมีกรอบของมันในระดับหนึ่ง ก็มีขีดจำกัดในการนำเสนอ นักข่าวพลเมืองสัมภาษณ์ด้านเดียวแล้วก็ออกเลย เค้าอาจจะไม่ได้มีการตรวจตราของข้อมูล เพราะเขาไม่ได้มีขั้นตอนการทำข่าวหลายชั้นเหมือนสถานี โดยที่ไม่ให้มีใครมาแนะนำหรือฟังความคิดเห็นของใครหลายๆ คน ซึ่งก็ออกไปแล้ว” นันทพร ทาวระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

5) สาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ 7 จาก 16 คน เห็นสอดคล้องกัน คือ หลายๆ เพจในสื่อสังคมออนไลน์ มีการนำเสนอข่าวภายใต้อิทธิพลทางการตลาด โดยมักนำเสนอข่าวที่สอดแทรกเนื้อหาที่เร้าอารมณ์ ทั้งเนื้อหาข่าว และรูปภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนยอดไลค์ ยอดแชร์ ยอดผู้เข้าชม ตลอดจนเรตติ้ง ทำให้ผู้รับสารเกิดความนิยมและต่อ ยอดไปสู่ การมีรายได้โดยมีโฆษณาเข้ามาติดต่อ รวมไปถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งลักษณะดังกล่าว นำไปสู่ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่ละเลยในเรื่องของสิทธิมนุษยชน และผลกระทบของการนำเสนอที่มีต่อเด็ก ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ที่จริงแล้วการทำข่าวต้องคำนึงถึงผลกระทบด้วย ไม่ได้หาเรตติ้ง หาโลโก้ อะไรประมาณนั้น แล้ว ความถูกต้องไม่สำคัญ มันไม่ใช่ เราต้องมีจรรยาบรรณ คือมันเล่นข่าว พอขายได้ เรตติ้งเข้ามา โฆษณาเข้ามา ก็ไม่ค่อยถูกใจเรื่องความถูกต้อง” แอดมินเพจนครออนไลน์ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2560)

“ข่าวที่เขาลง มักจะเป็นเรื่องจริงอยู่แล้ว แคใส่สีตีไข่ ให้ดูน่าสนใจมากขึ้น เพจเขาก็จะได้รับความนิยมมากขึ้น ตัวเขาเองก็จะมีชื่อเสียงมากขึ้น บางครั้งก็สงสัยว่าเขาทำตัวเองให้ดังทำเพื่ออะไร ความสะใจ ยอดไลก์ ยอดแชร์เยอะ สุดท้ายก็มาถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจ” วิโรจน์ ศรีศิริธัญ (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“บางเรื่องเขาไม่รู้หรือว่าเขาผิด กับอีกพวกหนึ่งคือ รู้ว่าผิด แต่ไม่ได้เงิน ก็ยังไม่มีใครห้ามปรามโดยตรง มันก็จะนำไปสู่การที่ ทำงให้ตรามา ให้ขายได้ และเป็นที่น่าสนใจ โดยละเมิด หรือว่าทำร้ายเด็กซ้ำเติม คือทำผิดจริยธรรมด้านเด็ก มันค่อนข้างรุนแรง แต่ว่า เพื่อเรตติ้งหรือจำนวนวิว ทำให้เขาละเลย ก็มีกลุ่มหนึ่งก็คือทำโดยไม่รู้ว่ามีผิด กลุ่มนี้น่าสนใจ พอไม่รู้ว่ามีผิด แล้วมีคนไปอธิบายอย่างเป็นวิชาการ เขาก็จะปรับตัวเองอย่างรวดเร็วมาก กลุ่มที่ติดตึง เพราะมีรายได้ ก็ทำहुตงไปข้างหนึ่ง คนที่เป็น regulator มันยังไม่มี” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“อะไรที่มันดี ๆ ก็จะอยู่ไม่รอด แต่ถ้าอยู่รอดก็จะอยู่ไปเรื่อยๆ ไม่หือหาว ไม่ได้หวังเรตติ้ง แต่ถ้าอะไรที่หวังเรตติ้ง ที่ต้องอยู่เพื่อความอยู่รอด และมีรายได้เข้ามา พอมีคนในเพจเยอะ ก็มีโฆษณาเข้ามา นั่นแหละ” นันทพร ทาวะระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

6) สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 6 จาก 16 คน โดยมองว่าในการนำเสนอข่าว มีความปรารถนาดีในการกระจายข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่เป็นข่าว หรือประโยชน์ของสังคมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอ โดยเรื่องราวของเด็ก มักเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีคนให้ความสนใจ นักข่าวพลเมืองจึงอาจคิดว่า การกระทำดังกล่าว เป็น

กระบอกเสียงอีกหนึ่งช่องทางหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือตนเอง อย่างไรก็ตาม ในแนวคิดนี้ สามารถจำแนก เป็น 2 ลักษณะ คือ นำเสนอความจริงแต่ไม่คำนึงถึงผลกระทบ และ นำเสนอสิ่งที่ยังไม่ได้ตรวจสอบว่าจริง

- นำเสนอความจริงแต่ไม่คำนึงถึงผลกระทบ

“บ่อยครั้งเกิดมาจากความปรารถนาดีที่ไม่เพียงนักข่าวพลเมือง รวมถึงมูลนิธิอะไรต่างๆ ด้วย ที่ถือโอกาสเอาเด็กมาเพื่อจะหาเงินองค์กร แล้วมูลนิธิได้ออกข่าว โดยเฉพาะนักข่าวพลเมือง บ่อยครั้งเหลือเกินที่ความปรารถนาดีกลายเป็นการทำร้ายเด็ก” บรรยงค์ สุวรรณผ่อง (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“เขาก็นำเสนอข่าวในแบบของเขา เขาไม่ได้สนใจว่า จำเป็นหรือไม่ เขานำเสนอข้อมูลที่เรารู้จักว่าข่าว ในเนื้อหา รูปแบบ วิธีการที่เขาคิดว่าเขาอยากนำเสนอ เขาสนใจนำเสนอ เขาคงไม่ได้สนใจเรื่องผลกระทบมากกว่าความต้องการการนำเสนอข่าวส่วนตัว” วิโรจน์ ศรีหิรัญ (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมืองเห็นปัญหาปุ๊บ ก็อยากจะรายงานคิดว่ามันเป็นประเด็นทางสังคมของฉันทันทีที่ต้องการที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการตรวจสอบ ต้องการโชว์ อันนี้ฉันไม่สนใจ ไม่กลัวอะไรแล้ว” กุลทิพย์ ศาสตรระจักษ์ (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2560)

“แม้จะนำเสนอเพื่อเป็นอุทาหรณ์ แต่ว่าเจตนาดี แต่วิธีการมันอาจจะไม่ได้เป็นไปตามที่ควรจะเป็น ก็อาจจะไม่ตั้งใจเพราะไม่รู้ หรืออาจจะตั้งใจ แต่ว่ามันเป็นการละเมิดเด็กไปด้วย” ขนิษฐา อมรมศวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

- นำเสนอสิ่งที่ยังไม่ได้ตรวจสอบว่าจริง

“จริยธรรมและจรรยาบรรณ ถ้ามีกับนักข่าวพลเมืองก็จะดี ควรจะมี พ.ร.บ.คอมฯ เพราะบางคนเขียนไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์” สุรัชชัย สุขเขี้ยวอ่อน (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

“บางคนก็สนุกกับการแชร์ไปก่อนไม่ได้รู้ข้อเท็จจริง บางคนก็มีแต่คลิป แต่ไม่รู้เนื้อข่าว แต่ก็แชร์ไปแล้ว บางทีเรานักข่าวพลเมือง อาจจะทำด้วยความสนุก

ความคิดเห็นส่วนตัว ที่มีอารมณ์ส่วนตัวมากกว่าจะมองว่ามันได้รับผลกระทบอะไรกลับมามากกว่า” นันทพร ทาวะระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

7) สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 5 จาก 16 คน โดยมองว่าปัจจุบันผู้รับสารมักสนใจที่จะเสพข่าวด้านลบมากกว่าข่าวด้านบวกหรือเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเรื่องของความก้าวร้าว รุนแรง เมื่อหลายๆสื่อ ทั้งสื่อหลักและสื่อทางเลือก นำเสนอมากขึ้นเรื่อยๆ จึงกลายเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา นำไปสู่ การเพิกเฉย และสังคมยอมรับได้ในที่สุด ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“อย่าลืมว่า ถ้าสิ่งดีๆ คนจะไม่ค่อยอ่าน สิ่งที่ไม่ดีคนจะต้องการดูมาก เหมือนคนทำดีคนไม่ค่อยชอบรู้อะไรๆ พอคนทำชั่วคนอยากรู้” แอดมินเพจ นครออนไลน์ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2560)

“เรื่องดี ๆ ไม่ค่อยเป็นข่าว เรื่องร้ายๆมักเป็นข่าวที่ดี เด็กทำอะไรดี ๆ ไม่ค่อยเป็นข่าว” วิโรจน์ ศรีศิริ (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“สุดท้ายเรื่องการละเมิดกลายเป็นความเคยชิน เป็นเรื่องปกติ” สกฤตศรี ศรีสารคาม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

“น่ากลัวที่สุดคือ เป็นความรุนแรงที่ยอมรับได้ในสังคมอินเทอร์เน็ต เป็นเรื่องชาชิน ซึ่งตรงนี้เกิดสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรม วัฒนธรรมการเสพการรุนแรง การทำร้ายเด็ก เป็นเรื่องที่เพิกเฉยได้ ทนดูได้ ในที่สุดนำไปสู่การยอมรับได้ และก็ไม่แปลก พอไม่แปลกสังคมก็ขาดทุน และนี่เป็นความเสียหาย ซึ่งรุนแรงสุด เพราะมันทำลาย norm ของสังคม วัฒนธรรม คุณธรรมของสังคม เหมือนกับเราชาชินกับความรุนแรงที่อยู่บนหน้าจอ ยุคหนึ่ง กว่าเราจะเอากลับมาได้มันยากมาก” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

ในขณะที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 2 จาก 16 คน ให้ความคิดเห็นว่า นอกจากความเพิกเฉย และการยอมรับได้ของสังคมในการบริโภคข่าวที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมแล้ว ด้านความต้องการของผู้รับสาร ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลในทิศทางการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง จนทำให้การนำเสนอข่าว อาจมีการยึดหยุ่นทั้งกระบวนการได้มาของข่าวและการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์

“พลังของผู้บริโภคซึ่งกระหายที่จะรู้กดดันให้คนที่เป็นนักข่าวพลเมืองเป็ไปได้ เพราะว่าต้องไปตอบสนอง นอกจากทางด้านการตลาดและสปอนเซอร์แล้ว ก็ ต้องไปตอบสนองผู้บริโภคด้วยนั่นแหละ” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“ผู้เสพข่าวก็ไมู้ถึงสิทธิเด็ก บางที่เราทำตามใจทุกคนไม่ได้ ร้อยคนร้อยอย่าง มันไม่มีใครมานั่งฟังสิ่งที่ถูกต้องหมดทุกคน ทุกคนก็เอาความมัน เอาความสนุก เอาความอยากรู้ ข่าวเด็กมันพุดยาก ทำถูกจริง แต่อาจจะไม่ถูกใจ” ขนิษฐา อมรมศวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

8) สาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ

สำหรับสาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 5 จาก 16 คน มองว่า นักข่าวพลเมืองมีข้อจำกัดหลายๆด้าน เมื่อเทียบกับ นักข่าววิชาชีพ โดยที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การทำงานที่อิสระ ทำข่าวคนเดียว จึงทำได้แค่รายงานสถานการณ์แบบผิวเผิน ไม่ได้มีการตามต่อ หรือเจาะลึกประเด็น รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ก็มีเพียงแค่กล้อง 1 ตัว หรือ โทรศัพท์มือถือ ที่สามารถถ่ายแล้วเผยแพร่ผ่านทางสื่อออนไลน์ได้เลย ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย รวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าถึง ซึ่งจากข้อจำกัดที่กล่าวมานั้น นำไปสู่ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอออกไป ไม่มีมาตรฐานหรือคุณภาพเทียบเท่ากับนักข่าววิชาชีพ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“บางประเด็น มันมีผลต่อสังคม บางทีถ้าเราปูประเด็นอยู่คนเดียวบางทีมันก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าเกิดว่าทุกคนช่วยทำข่าว มันก็เหมือนกับว่า ข่าวมันก็จะใหญ่และได้รับการเปลี่ยนแปลง ข่าวเด็กก็ยังไม่ค่อยอยู่ เพราะตอนนี้ผมควบคุมอยู่คนเดียว คือ มีข่าวเด็กแค่ ราวๆ 10% เพราะว่าเรายังไม่มีนักข่าวแบบเจาะประเด็น ส่วนใหญ่ก็รายงานข่าวทั่วไปที่เกิดขึ้นประจำวันในพื้นที่” แอดมินเพจ เราชรักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“มีข้อจำกัดในเรื่องฝีมือถ่ายมือเทคนิครวมทั้งเครื่องมือเครื่องมือนั้นอาจจะทำให้หลายเรื่องเนื้อหาดีแต่่ววิธีการนำเสนออาจจะไม่ดีเท่ามืออาชีพหรืออาจจะไม่คมชัด มันมีทั้งข้ออ่อน และข้อเสียที่ต่างกัน” วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมือง มันเป็นอิสระ มันลงทุนต่ำ มันเป็นสมบัติ มันเป็นสื่อของประชาชนอย่างง่ายดาย กล้องราคาไม่เท่าไร ใช้กล้องมือถือก็ได้ เซฟเวอร์ก็มี เซฟเวอร์ฟรีๆ มีบริการทางโซเชียล โลกออนไลน์ เฟสบุ๊ก ยูทูบ ใครๆก็ลุกขึ้นมาทำได้ แต่ในข้อจำกัดทางเทคโนโลยี ทางเครื่องมือ ทางเงินทุน ทางเวลา ต่างๆ เขาน้อยกว่ามากมาย” สุรัชชัย ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“การทำงานเราไม่ได้ทำงานคนเดียว นักข่าวพลเมืองทำงานคนเดียว คือ มีกล้องก็ถ่ายได้แล้ว ใช้โทรศัพท์ถ่าย ตัดต่อก็ตัดคนเดียว แต่สื่อทีวี สื่อหลักๆ มีช่างภาพ ถ้าเราจะไม่ให้เห็นหน้าเด็ก เราก็คงจะคุยกับคนในทีมเราก่อนลงพื้นที่” นันทพร ทาวะระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ความเป็นนักข่าวพลเมือง มันคือความเป็นอิสระ มันไม่มีอะไรมาบังคับ อยากจะทำอะไรจะรายงานอะไรก็ได้ ไม่ต้องขึ้นอยู่กับใคร เขาไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการบังคับวิชาชีพ อยู่แล้วว่า เขาอยากเห็นอะไร เขารายงาน เขาเจออะไร เขารายงาน” ขนิษฐา อมรเมศวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 ใน 16 มองว่า นอกเหนือข้อจำกัดในด้านอุปกรณ์ หรือเทคโนโลยีแล้ว การได้มาของข่าว ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่นักข่าวพลเมืองยอมรับว่า บางครั้งไม่ได้ลงทำข่าวเอง มีสมาชิกในแฟนเพจส่งมาให้ และบางครั้งประเมินข่าวว่า ยังไม่มีผลกระทบมากพอที่จะลงไปทำข่าวเอง ดังจะเห็นจากการสัมภาษณ์

“ส่วนใหญ่เพื่อนส่งข่าวมาให้ เพราะไม่ค่อยได้ลงทำข่าวเอง แต่ทำข่าวเองก็มี ก็มีส่งข้อมูลมาให้ทางในบล็อกซ์ พอส่งมาเราก็ส่งไป ส่วนน้อยที่จะลงพื้นที่ เพราะเสียเวลา ส่วนมากก็ส่งลิงค์มาให้ ส่งมาทางอินบล็อกซ์แล้วก็เข้าไปดู” แอดมินเพจ นครออนไลน์ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2560)

“ชาวบ้านจะส่งเรื่องมาก่อน ส่วนใหญ่จะอินบล็อกซ์ เราก็ต้องคัดกรองก่อนว่า บางประเด็น เราไม่ต้องลงพื้นที่ก็ได้ เช่น การร้องเรียนบางอย่างที่เราพอจะรับทราบมา เราสัมภาษณ์จากเขา เราขอข้อมูลภาพ ก็ค่อนข้างเพียงพอแล้ว มันไม่ใช่ประเด็นที่เราจะลงพื้นที่ทำข่าว เป็นเรื่องใหญ่โต ในเรื่องที่ต้องลงพื้นที่ได้เนี่ยเราก็จะสัมภาษณ์ จนได้ข้อมูลที่ค่อนข้างแน่ชัด อย่างบางเรื่องที่เราได้ยินมา เราอาจไม่ได้ลงพื้นที่เลยในครั้งแรก เราก็ต้องเก็บประเด็นนี้ไว้ก่อน แต่ถ้ามีคน

ส่งมาเป็นครั้งที่สอง ส่งมาหลายคน เราค่อนข้างแน่ใจแล้วว่ามันเป็นจริง เราก็ตามเรื่องต่อไป แต่ถ้าเกิดเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เช่น เด็กดี ช่วยเปลี่ยนล้อยาง เราก็ต้องขอข้อมูลติดต่อ เพื่อที่จะลงสัมภาษณ์ เราพิจารณาเอง” แอดมินเพจเรารักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

4.1.2 ผลกระทบในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

สำหรับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามในข้อนี้ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบ

4.1.2.1 ผลกระทบด้านบวก

สำหรับการทำหน้าที่นำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ใน 16 มองว่า นักข่าวพลเมือง เป็นสื่อใหม่และสื่อทางเลือกที่สำคัญที่จะช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และนำเสนอข่าวสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และมีพลังมหาศาลในการสร้างการเข้าถึงและการรับรู้ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ผลกระทบมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ผลกระทบเรื่องของ ข่าวเด็กไร้สัญชาติที่ติดกับชายแดนพม่า ก็จะทำให้แรงงานเด็กเกิดขึ้น การนำเสนอข่าว มันก็จะมีแง่ดีของมันคือ โอเค ภาครัฐถ้าวุ่แล้วก็เข้ามาช่วยเหลือ มาจัดแจงให้เด็กจากที่ไม่มีสัญชาติก็ให้มีสัญชาติ เข้ามามีสิทธิให้เหมือนกับเด็กไทยทั่วไป แต่ถ้าคิดในมุมบวก มองในมุมมองเด็กเหล่านี้ก็อาจมีโอกาสมากขึ้นก็ได้” เยาวณัฐ เจียรดำรงศรี (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560)

“ข่าวบางอย่าง ภูมิภาคเราไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่ถ้ามีนักข่าวพลเมืองแต่ละชุมชนก็ถือเป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น ซึ่งถ้าทำดี ก็ถือว่าเป็นเรื่องดีๆ เกิดขึ้น” ขนิษฐา อมรมศวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

“ด้านดี มีโอกาสเผยแพร่ว่าใคร ทำอะไรที่ไหน อย่างไร ให้คนรู้จักมากขึ้น เป็นข่าวประชาสัมพันธ์ หรือ ต้องการให้คนช่วยเหลือ ให้รู้ว่าที่นี่ ขี้จุดให้คนมาช่วยเหลือมากขึ้น คิดว่าเป็นการดี เพราะเป็นกระบอกเสียง มันทำให้เป็นการกระตุ้นการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และกิจกรรม CSR สนับสนุนอื่นๆ คิดว่าดี ถ้าจะช่วยขับเคลื่อนในกระแสบวก ช่วยเป็นปากเป็นเสียง เพราะกระแสหลักไม่เล่น สื่อทางเลือกจึงช่วยเราได้เยอะ สื่อโซเชียลอาจจะพูดเป็นตอนๆ

ในขณะที่สื่อหลักนำเสนอครั้งเดียวและจบเลย มันทำให้งานด้านเด็กมีการรับรู้มากขึ้น ไม่ใช่วงไครวงมัน” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

“นักข่าวพลเมืองส่วนช่วยได้เยอะ ถ้านำเสนอกิจกรรมดีๆ ของเด็กและเยาวชน มันเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนให้เด็กคนอื่นๆ ได้เห็น และเลียนแบบพฤติกรรมดีๆ แต่ถ้านำเสนอภาพข่าวเชิงผลลบ เด็กก็ติดภาพลบไป” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

4.1.2.2. ผลกระทบด้านลบ

สำหรับการทำหน้าที่นำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 11 ใน 16 มองว่า การนำเสนอข่าวเด็กแก่นักข่าวพลเมือง ส่วนใหญ่นำไปสู่ผลกระทบในด้านลบ ทั้งต่อตัวเด็กเอง ผู้ปกครอง ตลอดจนสังคม ในด้านของจิตใจ และการดำรงชีวิตในระยะยาว รวมไปถึงตัวแอดมินเพจเอง ก็ทำให้ความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวลดน้อยลงไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“สำหรับเด็กเขาไม่สามารถปกครอง ปกป้องตนเองได้ เมื่อถูกละเมิดเขาก็ต้องมาฟ้องศาล เพราะกฎหมายไม่ได้เปิดให้ฟ้องศาลได้ เพราะเขายังไม่บรรลุนิติภาวะ เรื่องที่เกิด โดยเฉพาะเขาจะถูกกระทำ แล้วพอโตขึ้น สังคมก็รู้จักเขา ทั้งที่เขาไม่ได้เป็นผู้ก่อ เกิดจากคนอื่นมากกระทำเขา ที่คือผลกระทบที่รุนแรงและยิ่งใหญ่” บรรยงค์ สุวรรณผ่อง (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ทั้งนักข่าวพลเมืองและนักข่าวมืออาชีพ ควรจะคิดถึงวิธีการเลือกรูปแบบในการเล่าเรื่องที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเด็กในระยะยาวให้มากที่สุด ไม่ให้เห็นชัด ไม่จำเป็นต้องให้เห็นชัด การละเมิดสิทธิ คือการมองข้ามเรื่องเล็กๆน้อยๆ โดยลืมนึกไปโดยที่เราไม่ใช่เด็ก ถ้าเรามองย้อนไปเรายังจะอยากให้เกิดขึ้นไหม” สกุศลศรี ศรีสารคาม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

“ผลกระทบต่อตัวเด็ก ถ้ามันเป็นข่าวไม่ดี ถ้าคนรู้จักเด็กเขาคงจะอยากรู้ ก็คงไปถาม วันนั้นเห็นในคลิปตบกันเกิดอะไรขึ้นเหรอ ทำนองนี้ ด้วยความสนุกปาก คนเราก็ไม่รู้จะเกิดอะไรกันบ้าง มีโอกาสก้าวล้ำความเป็นส่วนตัว บางเรื่องเราก็ไม่อยากจะให้คนอื่นรู้เหมือนกัน อาจจะโดนล้อ อายเพื่อน ที่เขาต้องมีการคุ้มครองสิทธิเด็กไง เวลามันเกิดผลกระทบแล้วจะแรงกว่าผู้ใหญ่ มันจะพีค มัน

จะเครียดกว่า พ่อโดนถาม เด็กจะเครียด แล้วคงจะไปเล่าให้ใครต่อใครฟังอีก แล้วในหมู่บ้านรู้จักกันหมด มันแทบจะไม่ต้องบอกเลยนะว่าบ้านหลังไหน ถ้ามี พ่อออกมา ก็รู้เลยว่าลูกใคร มันเป็นเรื่องที่พูดยากจริงๆ เพราะบางทีก็ละเมิดไม่รู้ตัว” ขนิษฐา อมรเมศวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

“องค์กรบางองค์กรต้องดูแลเด็กเป็นจำนวนมาก และถ้าหากเขาลงว่าองค์กรนี้มีปัญหา เจ้าหน้าที่มีปัญหา ทั้งๆที่มันอาจจะมีปัญหาแค่จุดไม่มาก ซึ่งเราสามารถแก้ไขได้ แต่เขาลงไปในภาพ ทำให้คนในสังคมมองว่าที่นี่ดูแลเด็กไม่ดี เป็นสถานเถื่อน ผลกระทบก็คือว่าภาพลักษณ์องค์กรเสียไป องค์กรเอกชนที่อยู่ได้ด้วยคนสังคม สังคมหยุดสนับสนุนก็ส่งผลกระทบต่อเด็กอีก ห้าสิบลกสิบคน ร้อยคนจะอยู่ยังไง หากนำเสนอด้านลบเกี่ยวกับเด็กเสียหาย เด็กจะโดนผลกระทบ เราเรียกว่า ถูกกระทำซ้ำสอง ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องจริงก็แล้วแต่” สุธัช สุขเขียวอ่อน (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

“ไม่มีผลกระทบต่อตัวเรา เพราะเซ็นเซอร์หมดเลย จะลงรูปน้อย ถ้าไปในเชิงลบเราก็จะเซ็นเซอร์ทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ผลกระทบต่อเด็ก มองว่า ถ้าเซ็นเซอร์ก็ไม่มีผลกระทบอะไร แต่ถ้าเกิดเราพลาดหรือเราไม่ได้เซ็นเซอร์ ก็คือครอบครัวเขาก็จะลำบาก เพราะถ้านำเสนอทางโซเชียลไม่คำนึงถึง พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ต่างๆ ถ้าเกิดเราลงแล้วไม่มีการเซ็นเซอร์ก็จะเกิดการตำหนิ การตามล่าหาตัว หรือไปสร้างความผิดให้กับครอบครัวของเด็กๆ ถ้าเกิดเราไม่ระวังหรือเราพลาด ประเด็นตรงนี้ จะโดนสังคมลงโทษโดยที่ไม่เป็นธรรม” แอดมินเพจเรารักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

4.1.3 แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถาม ในข้อนี้ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2ความคิดเห็น คือ การให้การศึกษา และ ผู้บริโภคต้องช่วยกันตรวจสอบ

4.2.1 การให้การศึกษา

สำหรับแนวความคิดนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 10 จาก 16 คน โดยมองว่า การให้การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ควรนำมาใช้เป็นแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าว ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาหรือองค์กรที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องในด้านการสื่อสาร มีหลักสูตรให้นักข่าวพลเมืองได้รับการอบรม มีการทำความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมกันสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีใบประกาศหรือใบรับรองว่านักข่าวพลเมืองพงาดังกล่าว เป็นเพจที่ผ่านการอบรม ก็จะส่งผลให้เพจที่เข้าร่วมมีความกระตือรือร้นในการผลิตข่าวที่มีคุณภาพ รวมทั้งผู้รับสารเองก็ได้เสพข่าวที่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมทั้งยังเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“สถาบันวิชาการก็ได้ มาช่วยกำกับดูแลเขาให้มันดูดี มาช่วยพัฒนาเขา มีใบประกาศชัดเจน ทำให้มันดูดี สถาบันการศึกษาของรัฐก็ไปขอทุน จาก สสส. กสทช. ซึ่งพัฒนาเรื่องนี้โดยตรง จัดอบรมนักข่าวพลเมือง ให้เป็นหลักสูตรชัดเจน” บรรยงค์ สุวรรณผ่อง (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ให้การศึกษาคน สังคม มีกระบวนการอะไรถูกอะไรผิด อะไรถูก อะไรควรทำ ไม่ควรทำ ทำ content ดีๆให้ และ องค์กรสื่อจะต้องช่วยกัน เพราะองค์กรสื่อนี้คนเหมารวม คนเหมารวมคนด่าสื่อ คนไม่ได้เหมารวมว่านักข่าวพลเมืองคนละแบบ คนคิดว่านักข่าวพลเมืองคือสื่อ อ่า เพราะฉะนั้นสื่อต้องช่วยกัน ถ้าคนไม่เรียนก็ไม่รู้หรอก ที่สื่อนั้นสื่อนี้พวกนั้นไม่ได้อยู่ในองค์กร มันต้องช่วยกันกำกับดูแล” กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2560)

“ควรจะมีการให้ความรู้ ทำอะไรที่เป็นรูปแบบไม่ต้องถึงขั้นลงโทษ เฟสไหนที่ให้ข้อมูลให้ข่าวที่ดี อยู่ในจรรยาบรรณ สังคมควรจะให้รางวัลเป็นแบบอย่าง ให้มองว่ามีความน่าเชื่อถือ มีจรรยาบรรณ ไม่ใช่เอาเพียงความมั่นใจและความสนใจเพียงอย่างเดียว เพราะเป็นความรู้สึกไม่ดีที่ได้เจอ” สุรัชชัย สุขเขียวอ่อน (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

“ส่งเสริมด้านบวก ไป empower เขา เวลาเขาทำดี ก็ empower เขาด้านบวก เข้าไว้ คือการ ให้การให้การศึกษานักข่าวพลเมือง ควรจะเป็นยุทธศาสตร์หลัก สักดักัน เป็นตำรวจก็เป็นการแก้ปัญหาปลายน้ำ แต่การศึกษาจะมีใครลงทุนขนาดนั้น ถ้ามีคนสำรวจแล้วเจอว่าที่นี้เปิดเรียนฟรีมาเลย อบรมให้ ครึ่งวัน แล้วเอาใบรับรองให้ว่า เฟสบุ๊กคุณ เว็บไซต์นี้ ได้รับการรองรับว่ามีตราแล้ว มีดอกปลับหลังสีขาว ดอกมะลิสีขาวติดไว้ ประมาณนี้ ก็รับรองโดยภาครัฐ แต่ภาครัฐยังไม่เท่าไรหรอก สถาบันการศึกษานี้แหละที่จะ empower มาก และให้พวกนี้เรียนรู้กลไกนี้แล้วให้คนยอมรับ ว่าไม่ควรจะทำผิดอีก ทำถูกแล้วให้รางวัล ให้

ใบรับรองคุณไป พี่มองว่ากลไกนี้จะช่วยเยียวยาสังคม” สุรัชชัย ปานน้อย
(สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

4.2.2 ผู้บริโภคต้องช่วยกันตรวจสอบ

สำหรับแนวความคิดนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันเป็นจำนวน 6 จาก 16 คน โดยมองว่าผู้บริโภคข้อมูลข่าวสาร หรือภาคประชาชน เป็นผู้กำกับการทำงานของสื่อทุกประเภทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคม ยิ่งไปกว่านั้น ต้องรู้เท่าทันสื่อ ต้องช่วยกันสอดส่องดูแล หากพบว่าการนำเสนอข่าวมีการละเมิด หรือไม่สอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณ ก็ควรที่จะแนะนำ หรือ ตักเตือนไปยังแอดมินเพจทันที ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“มองว่าในอนาคต มีหน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องพวกนี้ ต้องเป็นสื่อภาคประชาชน ก็ต้องทำความเข้าใจต่อข้อปฏิบัติ ส่วนสื่อที่เป็นเพจสายมืด ก็แล้วแต่ เขาต้องรับผิดชอบตัวเองถ้าเขาพลาดมาเขาก็จะโดนฟ้องร้อง เราเป็นเพจสังคมเชิงบวก เราก็ต้องอยู่ในกรอบเดียวกัน” แอดมินเพจ เราชักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“สังคมต้องช่วยกันตรวจสอบ ให้คำแนะนำกับสิ่งที่เกิดขึ้น เรื่องไหนที่ไม่ดีไม่ควร อันนี้ต้องกล้าที่จะวิจารณ์ตรงๆ คือไปคอมเมนต์ ไปรีพอร์ตโดยตรง อย่าปล่อยให้ในระยะยาว หรือหน่วยงานที่ควบคุมโดยตรง เช่น กสทช. ถ้าสื่อกระแสหลักทำไม่ได้ หน่วยงานต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกัน ครอบครัวเองก็ต้องมีส่วนร่วมด้วย พ่อแม่ต้องบอกเด็กว่าเรื่องเนี่ย ถ้าถ่ายคลิปไป มันจะส่งผลไม่ดี อะใช้อย่างนี้” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“อะไรไม่ถูกต้อง ต้องชี้แจงค่ะ กรุณาชี้แจงไปเลย บอกเขาไป เลยกว่าขอโทษนะค่ะ ขอเสนอแนะว่าการเสนอเผยแพร่แบบนี้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นการละเมิดศพ เป็นการละเมิดสิทธิ ญาติจะได้ไม่ต้องมานั่งกังวลอยู่ว่ามันเกิดอะไรขึ้นในส่วนตรงนี้จะทำให้เขาได้เห็นว่ามีคนชี้แนะมีคนเฝ้าระวังอยู่นะ คือมีคนจับตามอง อธิบายเขาเลย ไม่ต้องรอช้า” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

4.2 แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่มีพฤติกรรมละเมิดสิทธิและไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่เป็นประจำ คือ การเปิดเผยตัวตนของเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาข่าว รูปภาพ เสียง และการได้มาของข่าว

1) เนื้อหาข่าว

สำหรับเนื้อหาข่าว ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันไปแนวทางเดียวกัน จำนวน 14 จาก 16 คน ให้ความเห็นว่า การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง เนื้อหาข่าว เป็นสิ่งที่อธิบายถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตามหลักการรายงานข่าว 5W+H ได้แก่ ใคร ทำอะไร เมื่อใด ที่ไหน ทำไม และอย่างไร โดยในส่วนของกรกระทำที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณสามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การเปิดเผยชื่อจริงและที่อยู่ของเด็ก และ การเปิดเผยชื่อจริงและที่อยู่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“เราเรียกว่า ถูกกระทำซ้ำสอง ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องจริงก็แล้วแต่ นักข่าวพลเมืองเสนอข่าวทั่วไป แต่การเขียนของเขาบ่งบอกได้หมดว่าใคร อยู่ที่ไหน อย่างไร ความรู้สึกในใจจะถูกทำร้าย ดังนั้นก็ต้องมีจรรยาบรรณในการเขียน ซึ่งข่าวทั่วไปจะไม่ลงชื่อจริง” สุรัชย์ สุขเขียวอ่อน (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

“ถ้ามันเป็นข่าวที่ส่งผลเสียกับเด็ก เราก็ไม่ควรทำอะไรที่ มันให้ระบुได้ถึงตัวตนของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นหน้า ชื่อ บ้าน พ่อแม่ บางทีไม่เห็นอะไรเลย แต่เห็นบ้านเลขที่ ก็รู้แล้วอะ บางทีมันก็ชั้วเว็บหนึ่ง ถ้าเนื้อหา พวกนามสมมุติ แต่ใช้ชื่อจริง แล้วจะสมมุติทำไม บางทีนามสมมุติจริงๆ แต่ลงบ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ก็รู้ว่าเป็นใครแล้ว” ขนิษฐา อมรมศวรรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

“ถ้ามีอายุต่ำกว่า 18 ไม่ควรจจะระบุชื่อลงไป อาจจะไม่ใช้นามสมมุติแทนประมาณนั้น” เยาวณัฐ เจียรดำรงรัศมี (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560)

“แม้แต่ในประเด็นพระพุทธศาสนาซึ่งดูแลกันด้วยเมตตาธรรมก็เกิดขึ้นในวัด และก็หลายเพจเลย ไม่ได้ปิดชื่อ เพราะความที่กระหายอยากรู้ว่าวัดไหน เณรองค์ไหน พระไหน มีความจำเป็นไหม เขาชื่ออะไร เขาเป็นใคร ถ้าบอกแค่ผู้กระทำผิด โดยไม่สาวถึงตัวเด็ก ก็ถือว่ายังพอรับได้ แค่มันเกิดเรื่องขึ้น ที่กว้างๆได้ไหม จ.สกลนคร ไม่บอกตำบล ไม่บอกอำเภอ โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนคร วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดนครพนม อะไรต่างๆ แบบนี้แทน” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

“การเปิดเผยชื่อ นามสกุล จริงๆ คนทำงานสื่อ ไม่บอกชื่อ แต่บอกชื่อหมู่บ้าน อยู่ใกล้หมู่บ้านนี้ เขาก็รู้แล้วว่าเป็นใคร มันเป็นการละเมิดสิทธิเด็กด้วยซ้ำไป เพราะว่าเปิดเผยชื่อก็ถือว่าผิดแล้ว แต่ไปบอก บรรยายละเอียด อันนี้ต้องระมัดระวัง แต่ไม่ว่าเด็กจะเป็นคนกระทำ หรือถูกกระทำต้องไม่บอกชื่อนามสกุล หรือชื่อหมู่บ้านด้วยซ้ำไป เพราะมันเกิดผลกระทบ ” เชษฐา มั่นคง (สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2560)

“ข่าวนักข่าวพลเมืองที่เป็นกระแสเด็ด เขาไม่รู้หรือว่าต้องอย่างนั้น ต้องปิดชื่อต่างๆ หรือเขารู้ เขาปิดชื่อ แต่เขาก็ดันบอกที่อยู่ หรือบอกชื่อพ่อแม่ แค่อือหมู่บ้านก็ไม่เหลือแล้ว มันไม่ใช่ชื่ออำเภอที่เดายาก” บรรยงค์ สุวรรณผ่อง (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ลงข่าว ชื่อนามสกุลเราก็จะเซ็นเซอร์ทั้งหมด เพราะว่า ใช้นามสกุลแฝง ชื่อแฝงทั้งหมด แต่อายุ เราลงอายุจริง” แอดมินเพจเรารักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“เนื้อหาข่าว ภาพกับเนื้อหาต้องสัมพันธ์กัน ใช้นามสมมุติไป เอ ปี เราไม่เจาะจงว่า เด็กชายนี้ นามสกุลนี้ เพื่อป้องกันปัญหาในการละเมิดความเป็นส่วนตัวของเด็ก และตัวเพจก็พลอยดูไม่ดีไปด้วย” แอดมินเพจ ศูนย์ ข่าว-ภาพสว่างจรรยาธรรม (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2560)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลัก 1 จาก 16 คน กลับมีความเห็นว่า ในการนำเสนอส่วนเนื้อหา อาจนำเสนอชื่อจริง แต่ไม่ระบุนามสกุล ก็ไม่สามารถเชื่อมโยงไปยังตัวเด็กได้แล้ว รวมไปถึงการนำเสนอดังกล่าว ยังคงอรรถรสในการบริโภคข่าวไว้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“เราจะไม่ระบุนามสกุล ในข่าวที่มีผลเสียกับเด็ก นามสมมติไม่เกี่ยวหรอก พี่ว่านะ ชื่อมันก็เหมือนกันทั่วประเทศ สมศักดิ์ทั่วประเทศ ถ้ามา นาย ก มันเสียอารมณ์ พี่ว่า ตัดแค่นามสกุลออก และที่บ้านเลขที่ออก น่าจะพอแล้ว ตำบลออกก็ได้ มีแค่อำเภอ มันก็กว้างพอแล้ว ให้ออกกว้างๆ ไม่ต้องมาเจาะจง ” แอดมินเพจ นครออนไลน์ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2560)

2) รูปภาพ

สำหรับรูปภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันไปแนวทางเดียวกันจำนวน 15 จาก 16 คน ให้ความเห็นว่า การนำเสนอรูปภาพในข่าวของนักข่าวพลเมืองนับว่า เป็นสิ่งที่มักจะเกิดความผิดพลาดอยู่เสมอ เนื่องจาก อาจเป็นขั้นตอนที่ซับซ้อน หลายขั้นตอนในการที่จะปักปิดตัวตน และต้องการความรวดเร็ว จึงมักจะละเลยในส่วนนี้ โดยการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การเปิดเผยใบหน้าของเด็ก และ การเปิดเผยของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ในกรณีที่ต้องขอภาพจากนักข่าวพลเมือง พวกโพสต์รูปเด็กโดนตีอะไรเนี่ย เขาก็ไม่เบลออยู่แล้ว เด็กก็โดนตี เราก็เอามาเบลอเอง” ชนิษฐา อมรมเสวรินทร์ (สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2560)

“การเปิดเผยใบหน้าเด็ก การจ่อไมค์สัมภาษณ์เด็ก สัมภาษณ์ได้แต่ต้องถามความสมัครใจ ถ้าเด็กเล็กยังตัดสินใจไม่ได้ ต้องถามพ่อแม่สมัครใจไหม ภาพเห็นชัดสุด เนื้อหาไม่เท่าไร เราไม่บอกบ้านอยู่แล้ว เรอบอกพิกัดเขาแค่บ้านไป แต่ไม่บอกชื่อชื่อนามสกุล แต่ถ้าภาพมันเห็นชัดไป ทรงผม เสียง พอคนรู้จัก เขาก็รู้ว่าเป็นใคร” นันทพร ทาวระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ถ้าตามหลักสิทธิเด็ก ก็ไม่เปิดเผยใบหน้า ไม่เปิดเผยตัวตน ถ้าเห็นพ่อแม่เขา ก็ไม่ได้เหมือนกัน อาจจะเชื่อมโยงมาถึงลูก สถานที่ศึกษา โรงเรียนของเขา” เยาวณัฐ เจียรดำรงรัศมี (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560)

“การลงรูปรูปภาพที่ชัด วิดีโอ มันก็คือภาพ เป็นประเภทเดียวกัน ภาพเคลื่อนไหวกับภาพนิ่ง ทุกอย่างคือการสื่อสารที่มันลบไม่ได้แต่ถ้าเชิงบวกไม่เสียหาย แต่ถ้าเชิงลบต้องคิดให้มาก” วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ (สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2560)

“ถ้าเด็กมีความผิดเช่น ดิทยา อาจจะไม่ลอบหน้า ปิดหน้าปิดตา” แอดมินเพจ นครออนไลน์ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2560)

“เยอะที่ไม่คำนึงถึงการเซ็นเซอร์หรือสิทธิมนุษยชน สิทธิของเยาวชน โดยที่เขา ลงแล้วไม่เซ็นเซอร์เด็ก มีเด็กบาดเจ็บ หรืออาจจะเป็นคดีต่างๆ บางที่เป็นคดีใหญ่ แต่ถ้าเด็กเป็นผู้เสียหาย บางทีเขาก็ลืม รูปภาพคือ จะเบลอลงทั้งหมด” แอดมิน เพจเรารักแปดริ้ว Welove8riew.com (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ที่เห็นบ่อยๆ คือ รูปภาพส่วนใหญ่จะไม่เซ็นเซอร์ ซึ่งหากภาพมันสุจริตก็ ต้อง เบลอภาพ เบลอสพ ถ้าเป็นเด็กเราก็ต้องเบลอลงหน้า หรือไม่ก็เราถ่ายให้น้องเค้า หันหลังก็ได้ รูปเด็กทั้งหมดต้องเบลอ ทั้งสองทั้งข่าวดีและไม่ดี ถ้าเด็กอายุไม่ถึง 15 ปี เราต้องเบลอ รัศมีดวงมากที่สุดเลย ภาพ ห้ามนำเสนอภาพเด็กที่ไม่ถึง 15 ถ้าจะนำเสนอต้องหามุมภาพอื่น ไม่ถ่ายหน้าตรง หรือต้องเบลอ ก่อน นำเสนอ” แอดมินเพจ ศูนย์ ข่าว-ภาพ สว่างจรรยาธรรม (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2560)

3) เสี่ยง

สำหรับเสี่ยง ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันไปไปในแนวทางเดียวกัน จำนวน 2 จาก 16 คน ให้ความเห็นว่า การเผยแพร่เสียง ของเด็ก ในข่าวที่นำเสนอโดยนักข่าว พลเมือง เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ควรระวัง เนื่องจาก เสียงก็สามารถนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็ก ได้ว่า เป็นใคร เพราะเมื่อมาประกอบเข้ากับ องค์ประกอบของข่าวอื่นๆ ทั้งเนื้อหาและภาพข่าว ก็ อาจจะทำให้รู้ว่า เด็กในข่าวเป็นใคร โดยการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและ จรรยาบรรณ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การเปิดเผยใบหน้าของเด็ก และ การใบหน้าของผู้ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“สุดท้ายแล้วเราก็ต้องเบลอไหม ปิบเสียงไหม แอบถ่ายข้างหลัง ไม่ระบุชื่อเด็ก ชื่อพ่อแม่ ไม่ไปบอกพื้นที่ที่อยู่อาศัย เพราะมันจะเป็นการทำให้คนรู้” นันทพร ทาวระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ในส่วนของเสียง ถ้า เป็นไปได้ก็ไม่ควรใช้เสียงเด็ก คือใช้เสียงเด็กได้ แต่ต้องใส่ เสียงเอฟเฟกต์ เพราะว่าถ้าใช้เสียงจริงก็ทำให้รู้ว่าเด็กคนนั้นเป็นใคร” ทองพูล บัวศรี (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2560)

4) การได้มาของข่าว

สำหรับการได้มาของข่าว ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความคิดเห็นสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันจำนวน 2 จาก 16 คน ให้ความเห็นว่า นอกเหนือจาก เนื้อหา รูปภาพ และเสียงแล้ว กระบวนการได้มาของข่าว ก็เป็นอีกประเด็นที่สำคัญ ที่ควรระมัดระวังในเรื่องของการขอความยินยอม และขออนุญาต เด็ก หรือผู้ปกครอง ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงคำถามในการสัมภาษณ์ก็เช่นกัน ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก เพราะอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจทั้งต่อตัวเด็กเอง รวมถึงผู้รับสารด้วย ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ต้องถามว่าพ่อแม่ยินยอมไหม เขาก็ตัดสินใจแทนเด็ก แต่ถึงพ่อแม่ไม่ยินยอมเราก็ไม่ปล่อยอยู่แล้วนะ พี่ก็จะเลี่ยงไปสัมภาษณ์ พ่อแม่แทนเด็ก แต่เด็กก็อาจจะถ่ายมือเขาเล่นของเล่น เขียนหนังสือ ถ่ายอุปกรณ์แทน แต่พ่อแม่ก็มีสิทธิ์ไม่ให้เราสัมภาษณ์ได้เหมือนกัน และตอนนี้ผู้เสียหายมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธในการออกมาแถลง มีสิทธิ์ในการที่ไม่ออกมาต่อหน้าสื่อ มีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถาม แต่ตัวสื่อเองอย่าว่าแต่สื่อพลเมืองเลย สื่อหลัก เมื่อก่อนคาดหวังว่าจะได้ประโยชน์เตี๊ยะๆ อยากเห็นน้ำตาแม่ อะไรแบบนี้ คือ ณ ตอนนี้ สื่อก็หันกลับมาพูดกันเองว่าทำอย่างนั้นทำไม ถามความรู้สึกทำไม ไม่มีประโยชน์อะไร” นันทพร ทวาระ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

“ถ้าถามความรู้สึกนี่คือต้องด่าเลย ผิดเลย สิ่งที่คุณทำทำร้ายความรู้สึกเขามาก ห้ามเลย เด็กเขาไม่เติบโตมากพอที่จะคุ้มครองตนเองได้ เขาจะอธิบายไม่ได้ แล้วกลายเป็นเด็กที่โดนกรณีต่างๆ มันไม่มีจริยธรรมข้อไหนที่เขียนและระบุว่าอนุญาตให้คุณทำอย่างนั้นได้ เพราะเด็กถ้าอายุต่ำกว่าเกณฑ์แล้วไม่สามารถจะบอกสิ่งที่เขาทำมันผิด สมมุติถ้าบอกว่าเราผิด หนูผิดไปแล้ว โน่นนี่ ก็ยังนำเสนอไม่ได้เลยนะ อ้าววันนั้นคุณโดนหลอกถามว่าให้ผิดนี้หว่า คุณยังไม่รู้ว่ามันติดกับตัวคุณตลอดไป ซึ่งไม่มีประโยชน์กับสังคมเลย คุณก็เขียนเด็กอยู่ในกลุ่มที่ติดกาว แต่ไม่จำเป็นต้องไปสัมภาษณ์หรือเอาเสียงเขา มา เอาหน้าตาเขา มา” สุรัชย์ ปานน้อย (สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2560)

จากผลการวิจัย โดยการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน 4 กลุ่ม ได้แก่ นักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านเด็ก และเยาวชนสามารถจำแนก แนวทางจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปภาพ ด้านเสียงและด้านอื่นๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงแนวทางจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

แนวปฏิบัติ	กรณีตัวอย่าง
ด้านเนื้อหา	
1. ในกรณีที่ เป็นข่าวด้านลบ นำเสนอ ชื่อ-สกุล ของเด็ก เป็นนามสมมุติ หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผย ข้อมูลได้	เด็กชายเอ (นามสมมุติ) เด็กหญิงบี (นามสมมุติ)
2. นำเสนอที่อยู่ของเด็ก ให้กว้าง ไม่ลงรายละเอียด ที่สามารถรู้ได้ว่าเด็กเป็นใคร อาศัยอยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่	เกิดเหตุทะเลาะวิวาท ในโรงเรียนเอกชน ชื่อดังแห่งหนึ่ง ในจังหวัดสกลนคร
3. ไม่เปิดเผยตัวตนและข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจนโดย ชื่อ ให้ใช้เป็นนามสมมุติ และ ที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ	มาดาของเด็กชายเอ (นามสมมุติ) ได้เข้า แจ้งความดำเนินคดี กรณีล้วงละเมิดทาง เพศ
4. พึงระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาที่รุนแรง ไม่อธิบาย รายละเอียดแบบเจาะลึก ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ให้เกิดความ ความอับอาย	สลด เด็กหญิงวัย 8 ขวบ เสียชีวิตอย่างมี เงื่อนงำ
5. นำเสนอเนื้อหา ข้อมูลให้ถูกต้อง ไม่เ้าข่าว	น้องปัท เด็กกตัญญู ช่วยพ่อแม่สร้าง รายได้
ด้านรูปภาพ	
6. หากเป็นข่าวด้านลบ ห้ามเผยแพร่ภาพของ เด็ก โดยตรง หรือภาพที่ทำให้เกิดความอับอาย ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น ต้องใช้ภาพตัวแทน ,ใช้มุกกล้อง หรือนำเสนอวิธี อื่น เช่น กราฟิกหรือ การ์ตูน เป็นต้น หากเป็นข่าวด้าน บวก สามารถเปิดเผยข้อมูล และภาพเด็กได้	หากเป็นข่าวด้านลบ ต้องเบลอนหน้าเด็กที่ เป็นผู้เสียหาย จากเหตุการณ์นั้นๆ หาก เป็นข่าวในเชิงสร้างสรรค์ ข่าวเด็กทำดี กตัญญู สามารถเปิดเผยใบหน้าของเด็ก ได้
7. หากเป็นข่าวด้านลบ ปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจน	ถ่ายภาพด้านหลังผู้ปกครองของเด็กขณะ ให้สัมภาษณ์ คดีลูกสาววัย 10 ขวบ ถูก น้ำชายล้วงละเมิดทางเพศ

แนวปฏิบัติ	กรณีตัวอย่าง
ด้านเสียง	
8.เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ฟังตัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง	ใช้ effect เข้าช่วยในกรณีที่ต้องปล่อยเสียงสัมภาษณ์เด็ก คดีอาชญากรรม
ด้านการได้มาของข่าว	
9. หลีกเลียงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก	ไม่ถามเด็กว่า รู้สึกอย่างไร ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
10.ถามความสมัครใจของเด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจจากผู้ปกครอง	ถามเด็กหรือผู้ปกครองก่อนทุกครั้งว่า เต็มใจให้สัมภาษณ์หรือไม่

4.3 แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นส่วนของการศึกษาความคิดเห็น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถามผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 30 ชุด มีเนื้อหาทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านการร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE และระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 4.3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE
- 4.3.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- 4.3.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

4.3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด ประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE ที่ศึกษา ตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจ การอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

(n=30)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-25 ปี	6	20.00
26-30 ปี	8	26.67
31-35 ปี	7	23.33
36-40 ปี	3	10.00
41 ปีขึ้นไป	6	20.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ในกลุ่มตัวอย่าง นักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 26-30 ปี มากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-35 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ลำดับต่อมา อยู่ในช่วงอายุ 20-25 ปี และ 41 ปีขึ้นไป เท่ากันคือ จำนวนช่วงละ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

(n=30)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	16.67
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	13.33
ปวส.	3	10.00
ปริญญาตรี	18	60.00
-รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์	6	33.33
-วิศวกรรมศาสตร์	3	16.67
- อื่นๆ เช่น นิติศาสตร์/เกษตรศาสตร์/	3	16.67
ก่อสร้าง		
-คอมพิวเตอร์/มัลติมีเดีย/เทคโนโลยี	2	11.11
สารสนเทศ		
-นิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์/สื่อสารมวลชน	2	11.11
-การท่องเที่ยว/การจัดการ	2	11.11
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ลำดับต่อมา อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และลำดับสุดท้าย อยู่ในระดับ ปวส. จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ในขณะที่จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาขาวิชาเอก ระดับปริญญาตรีในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 18 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ มากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาอยู่ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และอื่นๆ เช่น นิติศาสตร์/เกษตรศาสตร์/ก่อสร้าง เท่ากันคือ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และลำดับสุดท้าย อยู่ในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์/มัลติมีเดีย/เทคโนโลยีสารสนเทศ ,นิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์/สื่อสารมวลชน และการท่องเที่ยว/การจัดการ เท่ากัน คือ จำนวนสาขาวิชาละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด

(n=30)

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	14	46.67
6-10 ปี	14	46.67
มากกว่า 10 ปี	2	6.66
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ทำงานอยู่ในช่วง 1-5 ปี และ 6-10 ปี มากที่สุดจำนวนเท่ากันคือ ช่วงละ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาอยู่ในช่วง มากกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมือง

(n=30)

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	17	56.67
6-10 ปี	13	43.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมือง ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ทำงาน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมืองอยู่ในช่วง 1-5 ปี มากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาอยู่ในช่วง 6-10 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจ

(n=30)

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ดูแล	23	76.67
ผู้แก้ไข	5	16.67
ผู้ควบคุม	1	3.33
ผู้ลงโฆษณา	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า ตำแหน่งผู้ดูแลภายในเพจ มากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 รองลงมาอยู่ในตำแหน่งผู้แก้ไข จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และลำดับสุดท้ายตำแหน่งผู้ควบคุม และผู้ลงโฆษณา เท่ากันคือ จำนวนตำแหน่งละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์

(n=30)

การผ่านการอบรม	จำนวน	ร้อยละ
การผ่านการอบรม จริยธรรมทางวารสารศาสตร์		
เคย	8	26.67
ไม่เคย	22	73.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า นักข่าวพลเมืองไม่เคยผ่านการอบรม มากที่สุด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเคยผ่านการอบรม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน

FACEBOOK FANPAGE

(n=30)

การร้องเรียน	จำนวน	ร้อยละ
เคย	4	13.33
ไม่เคย	26	86.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า ไม่เคยได้รับการร้องเรียน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และได้รับการร้องเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

(n=4)

แหล่งร้องเรียน	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกFANPAGE	4	100.00
องค์กรทางกฎหมาย	1	25.00
องค์กรวิชาชีพสื่อ	1	25.00
ผู้คนใกล้ชิดของผู้ประสบเหตุ	1	25.00

*หมายเหตุ ในหนึ่งเพจของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์อาจเคยถูกร้องเรียนมากกว่า 1 องค์กร

จากตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า โดนร้องเรียนจากสมาชิก FANPAGE จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และองค์กรทางกฎหมาย,

องค์กรวิชาชีพสื่อ และ ผู้คนใกล้ชิดของผู้ประสบเหตุ มีจำนวนเท่ากัน คือ องค์กรละ 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 25.00

4.3.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าว เด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของ การยอมรับแนว ปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

(n=30)

แนวปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)			
ด้านเนื้อหา								
นำเสนอเนื้อหา ข้อมูล ให้ถูกต้อง ไม่เต้าข่าว กรณีตัวอย่าง : น้องปัท เด็กกตัญญู ช่วยพ่อแม่ สร้างรายได้	19 (63.34)	7 (23.33)	3 (10.00)	1 (3.33)	0 (0.00)	4.47	0.82	มากที่สุด
ในกรณีที่ เป็นข่าวด้านลบ นำเสนอ ชื่อ-สกุล ของเด็กเป็นนามสมมุติ หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูล ได้ กรณีตัวอย่าง : เด็กชาย เอ (นามสมมุติ) เด็กหญิงบี (นามสมมุติ)	15 (50.00)	11 (36.66)	4 (13.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.37	0.72	มากที่สุด
ไม่เปิดเผยตัวตนและ ข้อมูลของญาติ หรือ	12 (40.00)	15 (50.00)	1 (3.33)	2 (6.66)	0 (0.00)	4.24	0.82	มากที่สุด

แนวปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)			
หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใคร อย่างชัดเจนโดย ชี้ให้ใช้เป็นนามสมมติ และที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ กรณีตัวอย่าง : มารดาของเด็กชายเอ (นามสมมติ) ได้เข้าแจ้งความดำเนินคดี กรณีล่วงละเมิดทางเพศ								
พึงระมัดระวังเรื่องการ ใช้ภาษาที่รุนแรง ไม่ อธิบายรายละเอียดแบบ เจาะลึก ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ให้เกิดความอับอาย กรณีตัวอย่าง : สลด เด็กหญิงวัย 8 ขวบ เสียชีวิตอย่างมีเจ็อนงำ	11 (36.67)	14 (46.67)	4 (13.34)	1 (3.33)	0 (0.00)	4.17	0.80	มาก
นำเสนอที่อยู่ของเด็ก ให้กว้าง ไม่ลง รายละเอียด ที่สามารถรู้ ได้ว่าเด็กเป็นใคร อาศัย อยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่ กรณีตัวอย่าง : เกิดเหตุ ทะเลาะวิวาท ใน โรงเรียนเอกชนชื่อดัง แห่งหนึ่ง ในจังหวัด	9 (30.00)	16 (53.33)	3 (10.00)	1 (3.33)	1 (3.33)	4.03	0.93	มาก

แนวปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
สกลนคร									
						ค่าเฉลี่ยรวม	4.26	0.82	มากที่สุด

ด้านรูปภาพ

หากเป็นชาวตำบล	19	10	1	0	0	4.60	0.56	มากที่สุด
ห้ามเผยแพร่ภาพของเด็ก โดยตรง หรือภาพที่ทำให้เกิดความอับอาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ทั้งสิ้น ต้องใช้ภาพตัวแทน ,ใช้มุกมกล้อ หรือนำเสนอวิธีอื่น เช่น กราฟิกหรือการ์ตูน เป็นต้น หากเป็นชาวตำบลบวกลสามารถเปิดเผยข้อมูลและภาพเด็กได้กรณีตัวอย่าง : หากเป็นชาวตำบล ต้องเบลอน้ำเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากเหตุการณ์นั้นๆ หากเป็นชาวในเชิงสร้างสรรค์ ชาวเด็กทำดี กตัญญู สามารถเปิดเผยใบหน้าของเด็กได้								
หากเป็นชาวตำบลบวกลปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้	17	9	3	0	1	4.37	0.93	มากที่สุด
	(56.67)	(30.00)	(10.00)	(0.00)	(3.33)			

แนวปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจน กรณีตัวอย่าง : ถ่ายภาพด้านหลัง ผู้ปกครองของเด็กขณะ ให้สัมภาษณ์ คดีลูกสาว วัย 10 ขวบ ถูกล่วงละเมิดทางเพศ									
					ค่าเฉลี่ยรวม	4.49	0.75	มากที่สุด	
ด้านเสียง									
เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ฟังตัดแปด ไม่ให้รู้ว่า เป็นเสียงของเด็กคนใด หำมนำเสนอเสียง สัมภาษณ์จริง กรณีตัวอย่าง : ใช้ effect เข้าช่วยในกรณี ที่ต้องปล่อยเสียง สัมภาษณ์เด็ก เช่น คดี อาชญากรรม	7	10	7	3	3	3.50	1.25	มาก	
	(23.34)	(33.33)	(23.34)	(10.00)	(10.00)				
						ค่าเฉลี่ยรวม	3.50	1.25	มาก
ด้านการได้มาของข่าว									
ถามความสมัครใจของ เด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่ สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจ	20	8	1	1	0	4.57	0.73	มากที่สุด	
	(60.67)	(26.67)	(3.34)	(3.34)	(0.00)				

แนวปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)				
จากผู้ปกครอง กรณีตัวอย่าง : ถามเด็ก หรือผู้ปกครองก่อนทุกครั้ง ว่าเต็มใจให้สัมภาษณ์หรือไม่									
หลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก	18 (60.00)	10 (33.34)	2 (6.67)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.53	0.63	มากที่สุด	
กรณีตัวอย่าง : ไม่ถามเด็กว่า รู้สึกอย่างไร ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น									
						ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	0.68	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์							4.29	0.82	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 ระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาการยอมรับในแต่ละด้านพบว่า ด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดคือ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยถามความสมัครใจของเด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจจากผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย 4.57 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด และ หลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก มีค่าเฉลี่ย 4.53 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน

ด้านรูปภาพ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.48 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหากเป็นชาวตำบลบ ห้ามเผยแพร่ภาพของ เด็ก โดยตรง ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น โดยต้องเบลอหน้าเด็ก ,ใช้ภาพตัวแทน ,ใช้มุก ล้อ หรือนำเสนอวิธีอื่น เช่น กราฟิกหรือ การ์ตูน เป็นต้น หากเป็นชาวตำบลบว สามารถเปิดเผย ข้อมูล และภาพเด็กได้ มีค่าเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยรวม 4.26 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยโดยอยู่ในระดับมากที่สุด โดย นำเสนอเนื้อหา ข้อมูลให้ถูกต้อง ไม่เต้าข่าว มีค่าเฉลี่ย 4.47 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด นำเสนอ ชื่อ-สกุล ของเด็กเป็นนามสมมุติ ในกรณีที่เป็นชาวตำบลบ หากเป็นชาวตำบลบว สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ มีค่าเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับมากที่สุด ไม่เปิดเผยตัวตนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดย ชื่อ ให้ ใช้เป็นนามสมมุติ และ ที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.24 อยู่ในระดับมากที่สุด ระมัดระวังเรื่อง การใช้ภาษาที่รุนแรง ไม่อธิบายรายละเอียดแบบเจาะลึก ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ให้เกิดความอับอาย มี ค่าเฉลี่ย 4.17 อยู่ในระดับมาก และ นำเสนอที่อยู่ของเด็ก ให้กว้าง ไม่ลงรายละเอียด ที่สามารถรู้ได้ว่า เด็กเป็นใคร อาศัยอยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่ มีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับมาก และ หาก เป็นชาวตำบลบ ปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีค่าเฉลี่ย 4.37 อยู่ใน ระดับมากที่สุด

ด้านเสียง มีค่าเฉลี่ยรวม 3.50 อยู่ในระดับมาก โดยเสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ต้องดัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง มีค่าเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับมาก

4.3.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

(n=30)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ยอมรับมาก/มีประโยชน์	24	80.00
ยอมรับปานกลาง/นำไปใช้ได้ บางข้อ	2	6.67
ยอมรับน้อย/นำไปใช้ประโยชน์ ได้น้อย	1	3.33
ไม่มีคำตอบ/ไม่เข้าใจคำถาม	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความคิดเห็นจาก กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ในกลุ่มตัวอย่าง นักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ ไม่มีคำตอบ/ไม่เข้าใจคำถาม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ถัดมาคือ ยอมรับปานกลาง/นำไปใช้ได้บางข้อ จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 6.67 และสุดท้าย คือ ยอมรับน้อย/นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ให้ความเห็นว่า กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าว พลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ มีประโยชน์ เพื่อจะได้นำไปพัฒนาสื่อต่อไป และทำให้เป็นสื่อมืออาชีพ มากขึ้น รวมถึงแนวปฏิบัติจริยธรรมดังกล่าว เป็นสิ่งที่ดี เพราะสังคมออนไลน์สมัยนี้ไวมาก ควรให้ทุก คนได้รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งควรเป็นแนวทางในการนำเสนอข่าวของทุกๆสื่อที่ยังไม่ปฏิบัติ ตามแนวทางที่มีอยู่

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นยอมรับปานกลาง/นำไปใช้ได้บางข้อ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ให้ความเห็นว่า กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคม ออนไลน์ ควรเสนอข่าวให้ถูกต้อง และครบถ้วน เป็นเรื่องของครอบครัวและอนาคตของครอบครัวส่ง ผลเสียต่อการอยู่อาศัยได้ และ ก็ต้องดูสถานการณ์ หลากๆอย่าง ประกอบด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับน้อย/นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ให้ความเห็นว่า กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ใน กรณีเสียงสัมภาษณ์ของเด็ก บางครั้งก็ไม่ต้องตัดแหล่งก็ได้ ปล่อยเสียงสัมภาษณ์เด็กไปเลย

บทที่ 5

การสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม และเพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ซึ่งศึกษาจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นตัวแทนนักข่าวพลเมือง 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักข่าววิชาชีพ จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 4 คน และตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 4 คน และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 คน

5.1 การสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แก่ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 16 คน ซึ่งมีแนวคำถามทั้งหมด 2 แนวทาง ได้แก่ ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นของนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 คน เพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมืองสามารถแบ่งเป็นประเด็นคำถามย่อย ได้อีก 3 ข้อ คือ ปัญหาและสาเหตุในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยนักข่าวพลเมือง ผลกระทบในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

5.1.1.1 ปัญหาและสาเหตุในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าว

พลเมือง

ผู้วิจัยสามารถแบ่งแนวความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 แนวความคิดเห็น ดังนี้

1) ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง คือ การละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งรูปภาพและเนื้อหาข่าว โดยมักจะไม่มีการเซ็นเซอร์ และปกปิดตัวตนของเด็กผู้เสียหาย ส่งผลให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมาทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว ตลอดจนสังคม เนื่องจาก ข้อจำกัดทางสื่อออนไลน์ที่ภาพจะปรากฏชัด ไม่ลบบอกจากสื่อ ทำให้ยากต่อการควบคุมและแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จะทำให้ส่งผลต่อไปในระยะยาว รวมทั้งนักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ มักจะมองข้ามเรื่องความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ เน้นความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจมีการแต่งเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และมีการใส่ความคิดเห็นของตนเองลงไป และการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ยังขาดความเป็นกลาง โดยส่วนใหญ่ นักข่าวพลเมือง ยังนำเสนอข่าวไม่รอบด้าน

2) สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง สามารถจำแนกได้เป็น 8 สาเหตุ คือ

1. สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ โดยการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมือง มีการให้ความเห็นจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ว่า นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของ จริยธรรมและจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าว เนื่องจากพวกเขา ไม่ได้รับการอบรมอย่างถูกต้องในด้านของนิเทศศาสตร์ และจริยธรรมสื่อ ประกอบกับความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ที่สอดคล้องกับนักข่าววิชาชีพที่ได้แสดงความคิดเห็นในแง่มุมมองการทำงานของนักข่าวพลเมืองที่มองว่า นักข่าวพลเมืองไม่ได้รับการอบรมในด้านของการสื่อข่าวโดยตรงและความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นสิ่งสำคัญและสิ่งที่ควรจะเรียนรู้และศึกษา เพื่อที่จะนำมาใช้ในการนำเสนอข่าวที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มีการให้ความเห็นว่า ในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หากนักข่าวพลเมืองขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจริยธรรมและจรรยาบรรณ จะส่งผลกระทบในการนำเสนอข่าวต่อตัวเด็กและสังคม

2. สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้ตัวเอง โดยปัจจุบัน การนำเสนอข่าวในเพจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง โดยเฉพาะเพจกุ๊กกั๊ย หรืออาสาสมัครต่างๆ เมื่อนำเสนอข่าวลงไปแล้ว มักจะระบุตอนท้ายด้วยว่า การนำเสนอข่าวดังกล่าวไม่ได้มีเจตนาไม่ดี แต่เป็นเพียงแค่นำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านไม่เกิดความประมาท หรือเพื่อเป็นวิทยาทานและอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ซึ่งพบว่า ในบาง

เพจก็มีการนำเสนอที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมจรรยาบรรณ อยู่แล้ว แต่อาจจะมีบางเพจที่ยังคงมีการนำเสนอที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิดังกล่าวอยู่ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงสังเกตเห็นว่า ในกรณีการระบุท้ายข่าวดังกล่าว อาจเป็นข้ออ้างในการนำเสนอเรื่องราวที่ไม่สอดคล้องหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ

3. สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนหนึ่งมาจาก การขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ร่วมกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะที่ผ่านมา ยังไม่มีการวิจัยหรือผลการวิจัยที่สะท้อนแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงได้

4. สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร หากมองในเชิงเปรียบเทียบระหว่างนักข่าววิชาชีพกับนักข่าวพลเมือง ในแง่ของกระบวนการคัดกรองข่าว นักข่าววิชาชีพมีบุคลากรในการที่จะคัดกรองเนื้อหาและรูปภาพก่อนนำเสนอ ทั้ง ตัวนักข่าว ช่างภาพ ช่างตัดต่อ และ บรรณาธิการ โดยตรงนี้เป็นการการันตีได้ว่า ก่อนที่จะนำเสนอข่าวออกไป ต้องผ่านขั้นตอนดังกล่าวก่อน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบ ซึ่งในมุมมองการทำงานของนักข่าวพลเมืองนั้น ไม่ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนดังกล่าว เนื่องจาก ทำงานอย่างอิสระ และทำหน้าที่ต่างๆ ด้วยตัวเอง

5. สาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ หลายๆ เพจในสื่อสังคมออนไลน์ มีการนำเสนอข่าวภายใต้อิทธิพลทางการตลาด โดยมักนำเสนอข่าวที่สอดแทรกเนื้อหาที่เร้าอารมณ์ ทั้ง เนื้อหาข่าว และรูปภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนยอดไลค์ ยอดแชร์ ยอดผู้เข้าชม ตลอดจนเรตติ้ง ทำให้ผู้รับสารเกิดความนิยมและต่อ ยอดไปสู่ การมีรายได้โดยมีโฆษณาเข้ามาติดต่อ รวมไปถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งลักษณะดังกล่าว นำไปสู่ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่ละเลยในเรื่องของสิทธิมนุษยชน และผลกระทบของการนำเสนอที่มีต่อเด็ก

6. สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยมองว่าในการนำเสนอข่าว มีความปรารถนาดีในการกระจายข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่เป็นข่าว หรือประโยชน์ของสังคมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอ โดย เรื่องราวของเด็ก มักเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีคนให้ความสนใจ นักข่าวพลเมืองจึงอาจคิดว่า การกระทำดังกล่าว เป็นกระบอกเสียงอีกหนึ่งช่องทางหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในแนวคิดนี้ สามารถจำแนก เป็น 2 ลักษณะ คือ นำเสนอความจริงแต่ไม่คำนึงถึงผลกระทบ และ นำเสนอสิ่งที่ยังไม่ได้ตรวจสอบว่าจริง

7. สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร ปัจจุบันผู้รับสารมักสนใจที่จะเสพข่าวด้านลบมากกว่าข่าวด้านบวกหรือเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเรื่องของความก้าวร้าว รุนแรง เมื่อหลายๆสื่อ ทั้งสื่อหลักและสื่อทางเลือก นำเสนอมากขึ้นเรื่อยๆ จึงกลายเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา นำไปสู่การเพิกเฉย และสังคมยอมรับได้ในที่สุด นอกจากความเพิกเฉย และการยอมรับได้ของสังคมในการ

บริโภคข้าวที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมแล้ว ด้านความต้องการของผู้รับสาร ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลในทิศทางการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง จนทำให้การนำเสนอข่าว อาจมีการยืดหยุ่น ทั้งกระบวนการได้มาของข่าวและการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์

8. สาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ ว่า นักข่าวพลเมือง มีข้อจำกัดหลายๆด้าน เมื่อเทียบกับ นักข่าววิชาชีพ โดยที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การทำงานที่อิสระ ทำข่าวคนเดียว จึงทำได้แค่รายงานสถานการณ์แบบผิวเผิน ไม่ได้มีการตามต่อ หรือเจาะลึกประเด็น รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ก็มีเพียงแค่กล้อง 1 ตัว หรือ โทรศัพท์มือถือ ที่สามารถถ่ายแล้วเผยแพร่ผ่านทางสื่อออนไลน์ได้เลย ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย รวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าถึง ซึ่งจากข้อจำกัดที่กล่าวมานั้น นำไปสู่ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอออกไป ไม่มีมาตรฐานหรือคุณภาพเทียบเท่ากับนักข่าววิชาชีพ ในขณะเดียวกัน การได้มาของข่าว ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่นักข่าวพลเมืองยอมรับว่า บางครั้งไม่ได้ลงทำข่าวเอง มีสมาชิกในแฟนเพจส่งมาให้ และบางครั้งประเมินข่าวว่า ยังไม่มีผลกระทบมากพอที่จะลงไปทำข่าวเอง

5.1.1.2 ผลกระทบในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

ผู้วิจัยสามารถแบ่งแนวความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 แนวความคิดเห็น ดังนี้

1) ผลกระทบด้านบวก

ผลกระทบด้านบวก ในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง คือ เป็นสื่อใหม่และสื่อทางเลือกที่สำคัญที่จะช่วยรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และนำเสนอข่าวสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และมีพลังมหาศาลในการสร้างการเข้าถึงและการรับรู้

2) ผลกระทบด้านลบ

ผลกระทบด้านลบ ในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง คือ การนำเสนอข่าวเด็กนักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ นำไปสู่ผลกระทบในด้านลบ ทั้งต่อตัวเด็กเอง ผู้ปกครอง ตลอดจนสังคม ในด้านของจิตใจ และการดำรงชีวิตในระยะยาว รวมไปถึงตัวแอดมินเพจเอง ก็ทำให้ความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวลดน้อยลงไปด้วย

5.1.1.3 แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยสามารถแบ่งแนวความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1) การให้การศึกษ

การให้การศึกษเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ควรนำมาใช้เป็นแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าว ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการสื่อสาร มีหลักสูตรให้นักข่าวพลเมืองได้รับการอบรม มีการทำความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมกันสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีใบประกาศหรือใบรับรองว่านักข่าวพลเมืองเพจดังกล่าว เป็นเพจที่ผ่านการอบรม ก็จะส่งผลให้เพจที่เข้าร่วมมีความกระตือรือร้นในการผลิตข่าวที่มีคุณภาพ รวมทั้งผู้รับสารเองก็ได้เสพข่าวที่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมทั้งยังเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล

2) ผู้บริโภคต้องช่วยกันตรวจสอบ

ผู้บริโภคข้อมูลข่าวสาร หรือภาคประชาชน เป็นผู้กำกับการทำงานของสื่อทุกประเภทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคม ยิ่งไปกว่านั้น ต้องรู้เท่าทันสื่อ ต้องช่วยกันสอดส่องดูแล หากพบว่าการนำเสนอข่าวมีการละเมิด หรือไม่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมจรรยาบรรณ ก็ควรที่จะแนะนำ หรือตักเตือนไปยังแอดมินเพจทันที

5.2 แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ประเด็นปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง ที่มีพฤติกรรมละเมิดสิทธิและไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่เป็นประจำ คือ การเปิดเผยตัวตนของเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาข่าว รูปภาพ และเสียง

1) เนื้อหาข่าว

การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง เนื้อหาข่าว เป็นสิ่งที่อธิบายถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักการรายงานข่าว 5W+H ได้แก่ ใคร ทำอะไร เมื่อใด ที่ไหน ทำไม และอย่างไร โดยในส่วนของการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การเปิดเผยชื่อจริงและที่อยู่ของเด็ก และ การเปิดเผยชื่อจริงและที่อยู่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนหนึ่ง กลับเห็นว่า ในการนำเสนอส่วนเนื้อหา อาจนำเสนอชื่อจริง แต่ไม่ระบุนามสกุล ก็ไม่สามารถเชื่อมโยงไปยังตัวเด็กได้แล้ว รวมไปถึงการนำเสนอดังกล่าว ยังคงอรรถรสในการบริโภคข่าวไว้เช่นกัน

2) รูปภาพ

การนำเสนอรูปภาพในข่าวของนักข่าวพลเมือง นับว่า เป็นสิ่งที่มักจะเกิดความผิดพลาดอยู่เสมอ เนื่องจาก อาจเป็นขั้นตอนที่ซับซ้อน หลายขั้นตอนในการที่จะปกปิดตัวตน และต้องการความรวดเร็ว จึงมักจะละเลยในส่วนนี้ โดยการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การเปิดเผยใบหน้าของเด็ก และ การใบหน้าของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

3) เสียง

การเผยแพร่เสียง ของเด็ก ในข่าวที่นำเสนอโดยนักข่าวพลเมือง เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ควรระมัดระวัง เนื่องจาก เสียงก็สามารถนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กได้ว่า เป็นใคร เพราะเมื่อมาประกอบเข้ากับ องค์ประกอบของข่าวอื่นๆ ทั้งเนื้อหาและภาพข่าว ก็อาจทำให้รู้ว่า เด็กในข่าวเป็นใคร โดยการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การเปิดเผยใบหน้าของเด็ก และ การใบหน้าของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

4) การได้มาของข่าว

นอกเหนือจาก เนื้อหา รูปภาพ และเสียงแล้ว กระบวนการได้มาของข่าว ก็เป็นอีกประเด็นที่สำคัญ ที่ควรระมัดระวังในเรื่องของการขอความยินยอม และขออนุญาต เด็ก หรือผู้ปกครอง ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงคำถามในการสัมภาษณ์ก็เช่นกัน ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก เพราะอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจทั้งต่อตัวเด็กเอง รวมถึงผู้รับสารด้วยจาก

ผลการวิจัย โดยการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถจำแนกแนวทางจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปภาพ ด้านเสียง และด้านการได้มาของข่าว ดังต่อไปนี้

(ร่างข้อเสนอ) แนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมือง

เรื่อง การนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

เนื่องจาก การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ผ่านมา มีลักษณะการนำเสนอ เนื้อหา รูปภาพ เสียง และการได้มาของข่าว มีการละเมิดสิทธิ และมีการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม อันนำไปสู่ผลกระทบในวงกว้างและระยะยาว ต่อตัวเด็ก ครอบครัวและสังคม

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ดำเนินไปอย่างสอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

ด้านเนื้อหา

1. ในกรณีที่เป็นการขุดค้นพบ นำเสนอ ชื่อ-สกุล ของเด็กเป็นนามสมมุติ หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูลได้
2. นำเสนอที่อยู่ของเด็ก ให้กว้าง ไม่ลงรายละเอียด ที่สามารถรู้ได้ว่าเด็กเป็นใคร อาศัยอยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่
3. ไม่เปิดเผยตัวตนและข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจนโดยชื่อ ให้ใช้ป็นนามสมมุติ และ ที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ
4. พึงระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาที่รุนแรง ไม่อธิบายรายละเอียดแบบเจาะลึก ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ให้เกิดความอับอาย
5. นำเสนอเนื้อหา ข้อมูลให้ถูกต้อง ไม่เต้าข่าว

ด้านรูปภาพ

6. หากเป็นข่าวด้านลบ ห้ามเผยแพร่ภาพของ เด็ก โดยตรง หรือภาพที่ทำให้เกิดความอับอาย ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น ต้องใช้ภาพตัวแทน , ใช้มุมกล้อง หรือนำเสนอวิธีอื่น เช่น กราฟิกหรือ การ์ตูน เป็นต้น หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูล และภาพเด็กได้
7. หากเป็นข่าวด้านลบ ปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจน

ด้านเสียง

8. เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก พึงตัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง

ด้านการได้มาของข่าว

9. หลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก
10. ถามความสมัครใจของเด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจจากผู้ปกครอง

5.3 แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยที่ใช้แบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถามผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 30 ชุด มีเนื้อหาทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านการร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE และระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

5.3.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

1) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 26-30 ปี มากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-35 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ลำดับต่อมา อยู่ในช่วงอายุ 20-25 ปี และ 41 ปีขึ้นไป เท่ากันคือ จำนวนช่วงละ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

2) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ลำดับต่อมา อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และลำดับสุดท้าย อยู่ในระดับ ปวส. จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

3) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาขาวิชาเอก

ระดับปริญญาตรีจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาขาวิชาเอก ระดับปริญญาตรีในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 18 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ มากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาอยู่ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และอื่นๆ เช่น นิติศาสตร์/เกษตรศาสตร์/ก่อสร้าง เท่ากันคือ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และลำดับสุดท้าย อยู่ในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์/มัลติมีเดีย/เทคโนโลยีสารสนเทศ ,นิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์/สื่อสารมวลชน และการท่องเที่ยว/การจัดการ เท่ากัน คือ จำนวนสาขาวิชาละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

4) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ทำงานอยู่ในช่วง 1-5 ปี และ 6-10 ปี มากที่สุด จำนวนเท่ากันคือ ช่วงละ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาอยู่ในช่วง มากกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

5) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมือง

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมือง ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ทำงาน FACEBOOK FANPAGE นักข่าวพลเมือง อยู่ในช่วง 1-5 ปี มากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาอยู่ในช่วง 6-10 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33

6) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า ตำแหน่งที่ดูแลภายในเพจ มากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 รองลงมาอยู่ในตำแหน่งผู้แก้ไข จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และลำดับสุดท้ายตำแหน่งผู้ควบคุม และผู้ลงโฆษณา เท่ากันคือ จำนวนตำแหน่งละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

7) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า นักข่าวพลเมืองไม่เคยผ่านการอบรม มากที่สุด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเคยผ่านการอบรม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

5.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

1) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลด้านการถูกร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลด้านการร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า ไม่เคยได้รับ

การร้องเรียน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และได้รับการร้องเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

2) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า โดนร้องเรียนจากสมาชิก FANPAGE จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และองค์กรทางกฎหมาย, องค์กรวิชาชีพสื่อ และผู้คนใกล้ชิดของผู้ประสบเหตุ มีจำนวนเท่ากัน คือ องค์กรละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

5.3.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3) จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของ การยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาการยอมรับในแต่ละด้านพบว่า ด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดคือ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยถามความสมัครใจของเด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจจากผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย 4.57 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด และ หลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก มีค่าเฉลี่ย 4.53 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน

ลำดับต่อมา ด้านรูปภาพ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.48 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหากเป็นข่าวด้านลบ ห้ามเผยแพร่ภาพของเด็ก โดยตรง ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น โดยต้องเบลอนหน้าเด็ก ,ใช้ภาพตัวแทน ,ใช้มุกกล้อ หรือนำเสนอวิธีอื่น เช่น กราฟิกหรือ การ์ตูน เป็นต้น หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูล และภาพเด็กได้ มีค่าเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด

ลำดับถัดมา ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยรวม 4.26 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยโดยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนำเสนอเนื้อหา ข้อมูลให้ถูกต้อง ไม่เต้าข่าว มีค่าเฉลี่ย 4.47 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด นำเสนอ ชื่อ-สกุล ของเด็กเป็นนามสมมุติ ในกรณีที่เป็นข่าวด้านลบ หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ มีค่าเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับมากที่สุด ไม่เปิดเผยตัวตนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดย ชื่อ ให้ใช้เป็นนามสมมุติ และ ที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.24 อยู่ในระดับมากที่สุด ระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาที่รุนแรง ไม่อธิบายรายละเอียดแบบเจาะลึก ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ให้เกิดความอับอาย มีค่าเฉลี่ย 4.17 อยู่ในระดับมากที่สุด และ นำเสนอที่อยู่ของเด็ก ให้กว้าง ไม่ลงรายละเอียด ที่สามารถรู้ได้ว่าเด็กเป็นใคร อาศัยอยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่ มีค่าเฉลี่ย

4.03 อยู่ในระดับมาก และ หากเป็นข่าวด้านลบ ปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีค่าเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับมากที่สุด

ในขณะที่ ด้านเสียง มีค่าเฉลี่ยรวม 3.50 อยู่ในระดับมาก โดยเสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ต้องตัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง มีค่าเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับมาก

5.3.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

1) จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ในกลุ่มตัวอย่างนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ ไม่มีคำตอบ/ไม่เข้าใจคำถาม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ถัดมาคือ ยอมรับปานกลาง/นำไปใช้ได้บางข้อ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และสุดท้าย คือ ยอมรับน้อย/นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ให้ความเห็นว่า กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ มีประโยชน์ เพื่อจะได้นำไปพัฒนาสื่อต่อไป และทำให้เป็นสื่อมืออาชีพมากขึ้น รวมถึงแนวปฏิบัติจริยธรรมดังกล่าว เป็นสิ่งที่ดี เพราะสังคมออนไลน์สมัยนี้ไวมาก ควรให้ทุกคนได้รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งควรเป็นแนวทางในการนำเสนอข่าวของทุกๆสื่อที่ยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่มีอยู่

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นยอมรับปานกลาง/นำไปใช้ได้บางข้อ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ให้ความเห็นว่า กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ควรเสนอข่าวให้ถูกต้อง และครบถ้วน เป็นเรื่องของครอบครัวและอนาคตของครอบครัวส่งผลเสียต่อการอยู่อาศัยได้ และ ก็ต้องดูสถานการณ์ หลากๆอย่าง ประกอบด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับน้อย/นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ให้ความเห็นว่า กรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ในกรณีเสียงสัมภาษณ์ของเด็ก บางครั้งก็ไม่ต้องตัดแหล่งก็ได้ ปล่อยเสียงสัมภาษณ์เด็กไปเลย

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งได้เป็น 3 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง ซึ่งสามารถอภิปรายตามประเด็นดังกล่าว ดังนี้

ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก จากผลวิจัยพบว่า มีการละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งรูปภาพและเนื้อหาข่าว โดยนักข่าวพลเมืองมักจะไม่มีการเซ็นเซอร์ และปกปิดตัวตนของเด็กผู้เสียหาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติของทั้งนักข่าววิชาชีพและนักข่าวพลเมือง โดยแนวคิดเรื่องสิทธิเด็ก ขององค์การสหประชาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ได้ระบุไว้ว่า เด็ก มีสิทธิในการได้รับการคุ้มครอง คือ การได้รับการคุ้มครองจากการทารุณในทุกรูปแบบ เช่น การเลือกปฏิบัติ การล่วงละเมิด การถูกกลั่นแกล้ง การถูกทอดทิ้ง การกระทำทารุณ หรือการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น ซึ่งการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กนั้น มีอิสระในการทำข่าว มีอิสระในการถ่ายภาพ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ก่อนที่จะนำเสนอภาพเด็กหรือเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวกับเด็กนั้น ควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา

เช่นเดียวกับทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม Mcquail (2010 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2557) ที่อธิบายว่า ในการยอมรับและการปฏิบัติตามพันธกรณี สื่อควรจะปกครองตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและความเป็นสถาบันหลัก และสื่อควรหลีกเลี่ยงอะไรก็ตามที่จะชี้นำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง ความไร้ระเบียบของสังคม หรือการรุกรานชนกลุ่มน้อย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาจารย์ ประทุมมา (2554) เรื่อง ความคาดหวังของประชาชนในการปฏิรูปสื่อ พบว่าประชาชนมีความเห็นว่า 1) สื่อต้องไม่ก้าวก่ายสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนมากเกินไป 2) สื่อควรเคารพสิทธิส่วนบุคคลให้มากกว่านี้ 3) ไม่ยุ่งเรื่องส่วนตัวของคนอื่น และ 4) ไม่ไปก้าวก่ายสิทธิส่วนบุคคลมากเกินไป โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ควรปรับปรุงการละเมิดสิทธิ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Victoria Chioma Nwankwo (2011) เรื่อง บทบาทของสื่อในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน: การวิเคราะห์สารคดีของบีบีซีเรื่อง 'Chocolate: the bitter truth' ได้ข้อสรุปว่า สื่อมีบทบาทในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ซึ่งบทบาทนี้มีความสำคัญมากแต่บรรดาสื่อมวลชนและผู้รับสารกลับไม่ได้ให้ความสนใจกันมากนัก ดังนั้น สื่อเองจึงต้องเน้นย้ำและมีเทคนิคการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจจากผู้ชมรวมไปถึงให้ความสำคัญกับการรณรงค์โครงการสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริโภคคำนึงถึงเป็นอันดับต้นๆ และมักตั้งคำถามว่า เรื่องที่นักข่าวพลเมืองนำเสนอ นั้นจริงหรือไม่ จากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ในบางครั้งอาจมีการเฝ้าข่าว หรือ ชอบใส่ความคิดเห็นลงไป ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม และมักมีความเกินจริงกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นพื้นฐานของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม โดย Mcquail (2010 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2557, น.316) ได้อธิบายว่า สื่อต้องต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพในเรื่องความเป็นข่าวสาร ความจริง ความถูกต้อง ความเป็นวัตถุวิสัย และความสมดุล

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรรณี อมรวิพุธพนิช (2559) เรื่อง มโนทัศน์ จริยธรรมสื่อของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ ศึกษาหมโนทัศน์หรือแนวคิดจริยธรรมสื่อของนักข่าวพลเมือง ผู้ซึ่งกำลังมีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสื่อใหม่ของยุคสื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า นักข่าวพลเมืองให้ความสำคัญกับ แหล่งที่มาของข้อมูล และเรื่องของการละเมิดลิขสิทธิ์ และในขณะเดียวกันก็ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า นักข่าวพลเมืองทั้งหมดเห็นด้วยกับการสอดแทรกความคิดเห็น ในเนื้อหาข่าว

ปัญหาด้านความเป็นกลาง เมื่อพิจารณาการทำข่าวของนักข่าวพลเมือง ยังขาดปัญหาด้านความเป็นกลางของข้อมูล ซึ่งพบว่านักข่าวพลเมืองมีการนำเสนอไม่รอบด้าน เมื่อเปรียบเทียบการนำเสนอข่าวของนักข่าววิชาชีพ เนื่องจาก นักข่าวพลเมือง นำเสนอข่าวเพียงด้านเดียวเฉพาะสิ่งที่เห็นเพียงเท่านั้น ไม่ได้มีการสัมภาษณ์ หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อมาสนับสนุนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังกล่าว ผู้บริโภคก็จะรับแต่ข่าวที่นักข่าวพลเมืองได้นำเสนอออกไป และรับรู้เพียงข่าวที่ได้นำเสนอเพียงเท่านั้น สอดคล้องกับทฤษฎีปัทสถาน ซึ่ง สุกัญญา รัตนเดชาชัย (2549) อธิบายว่า ทฤษฎีนี้ ระบุถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ในเรื่องต่างๆ เช่น สื่อมวลชนให้ข้อเท็จจริง และกรองข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอข้อมูลข่าวสารและค่านิยมทางสังคม ตลอดจน จัดหาข่าวในทุกๆด้าน โดยทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเพื่อให้สื่อมีแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยมี หลัก 3 ประการ เพื่อให้การทำงานมีความเป็นกลางและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม โดยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร สื่อต้องมีอิสรภาพ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร รวมไปถึงสื่อต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ

สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สกุลศรี ศรีสารคาม (2554) เรื่อง จริยธรรมการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวของสื่อไทยในยุคดิจิทัล โดยผลวิจัยพบว่า หลักจริยธรรมที่ควรมีการทบทวนบทบาทในการปฏิบัติงานข่าวบนสื่อออนไลน์และสื่อสังคมได้แก่ ประเด็นเรื่องความถูกต้อง ความเป็นกลาง การรักษาสมดุล ความโปร่งใส จุดยืนเรื่องการแสดงออกทางความคิด บทบาทในการคัดกรองข่าวสาร และการประสานสังคมไม่สร้างความขัดแย้ง ซึ่งผู้วิจัย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า จริยธรรมพื้นฐานด้าน ความเป็นกลางและการได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภค ทั้งนี้

นักข่าวพลเมือง อาจจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน นำเสนอในหลากหลายมุมมอง และให้ความรู้ในหลายๆด้าน มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภคข่าว

5.2.2 สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งได้เป็น 8 สาเหตุ ได้แก่

- 1) สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ
- 2) สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้ตัวเอง
- 3) สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน
- 4) สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร
- 5) สาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ
- 6) สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- 7) สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร
- 8) สาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ

โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่เห็นได้ชัด คือ สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ และการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้นักข่าวพลเมืองเกิดปัญหาในการนำเสนอข่าว และพบว่านักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียนด้านนิเทศศาสตร์มาโดยตรง ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ถึงร้อยละ 60 และในจำนวนนั้น จบการศึกษาด้าน นิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์/สื่อสารมวลชน เพียง ร้อยละ 11.11 เท่านั้น ประกอบกับพบว่าในจำนวนดังกล่าว ไม่เคยผ่านการอบรมจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ สูงถึง ร้อยละ 73.33 ทำให้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการนำเสนอข่าวที่ถูกต้องและเหมาะสม เช่นเดียวกับ Mark Glaser (2006 อ้างถึงใน เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2553) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ คนธรรมดาที่ไม่เคยผ่านการอบรมเพื่อเป็นสื่อมืออาชีพ สามารถใช้เครื่องมือของเทคโนโลยีสมัยใหม่และการกระจายตัวไปทั่วโลกของอินเทอร์เน็ต ในการสร้าง ต่อยอด หรือตรวจสอบสื่อด้วยตนเอง หรือด้วยการร่วมมือกับคนอื่น อีกทั้ง ความต้องการของผู้รับสารและครอบงำทางการตลาด ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำหน้าที่นำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทนต์ ทองรินทร์ (2559) เรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งพบว่า สื่อมวลชนมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย การไม่ปฏิบัติตามหรือการละเมิดจริยธรรมของ

สื่อมวลชน พบว่ามีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน การขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อและผู้ปฏิบัติงาน การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล การดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้ ด้านสภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมตนเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวและเกรงใจกันเอง และสอดคล้องกับ(Wolelaw Eshetu (2012) ได้ศึกษาเรื่อง Journalistic Ethics in the Newsroom: The Case of the Amhara Mass Media Agency โดยมองว่า จริยธรรมทางหนังสือพิมพ์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักข่าวและนักหนังสือพิมพ์ ผู้สื่อข่าว จำเป็นต้องมี หากผู้สื่อข่าวไม่สามารถสร้างบทบาทนี้ได้ สังคมจะขาดความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ โดยผู้วิจัย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า หากสร้างแนวปฏิบัติที่เข้าใจตรงกัน และสร้างความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมือง จะสามารถลดปัญหาการนำเสนอข่าวที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมได้

5.2.3 ผลกระทบในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผลกระทบในการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเด็นต่างๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่ในด้านบวกนั้น มักไม่เป็นปัญหา เพราะล้วนแต่จะส่งเสริมเด็กในทางสร้างสรรค์ แต่ในทางกลับกัน เรากลับไม่ค่อยเห็นข่าวประเภทยี้บ่อยนัก เมื่อเทียบกับผลกระทบในด้านลบแล้ว เรามักจะเห็นการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง และมีการแชร์ต่อในส่วนของรูปภาพและเนื้อหาข่าว ทั้งนี้ อาจเกิดจากลักษณะของข่าว ที่ทำให้คนสนใจ โดย พรรณพิไล ปุกहुต (2553) ได้แบ่งตามระดับของข่าว ได้ 2 ประเภท คือ 1) ข่าวหนัก (hard news) คือ ข่าวที่มีเนื้อหาที่เป็นสาระ มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อสังคม ได้แก่ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ต่างประเทศและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และ 2) ข่าวเบา (soft news) คือ ข่าวที่เข้าใจง่าย เน้นให้ผู้รับสารเกิดความบันเทิง และเกิดอารมณ์คล้อยตาม เช่น ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และข่าวอาชญากรรม เป็นต้น และสอดคล้องกับ นิยดา พุทรวงศ์ (2534) จำแนกบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามลักษณะได้ 4 ด้าน คือ 1. บทบาททางด้านสังคม 2. บทบาททางการเมือง 3. บทบาททางด้านเศรษฐกิจ และ 4. บทบาททางการศึกษา ซึ่งบทบาทหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองในฐานะสื่อมวลชน ย่อมเกี่ยวข้องกับบริบททางด้านสังคม การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร อาจนำไปสู่ผลกระทบด้านต่างๆ ในสังคม และในขณะเดียวกัน ก็เป็นตัวกลางที่จะผลักดันการขับเคลื่อนทางสังคมในประเด็นที่สื่อกระแสหลักอาจเข้าไปไม่ถึงได้เช่นกัน

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์ (2559) ได้วิจัย เรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่า การละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3

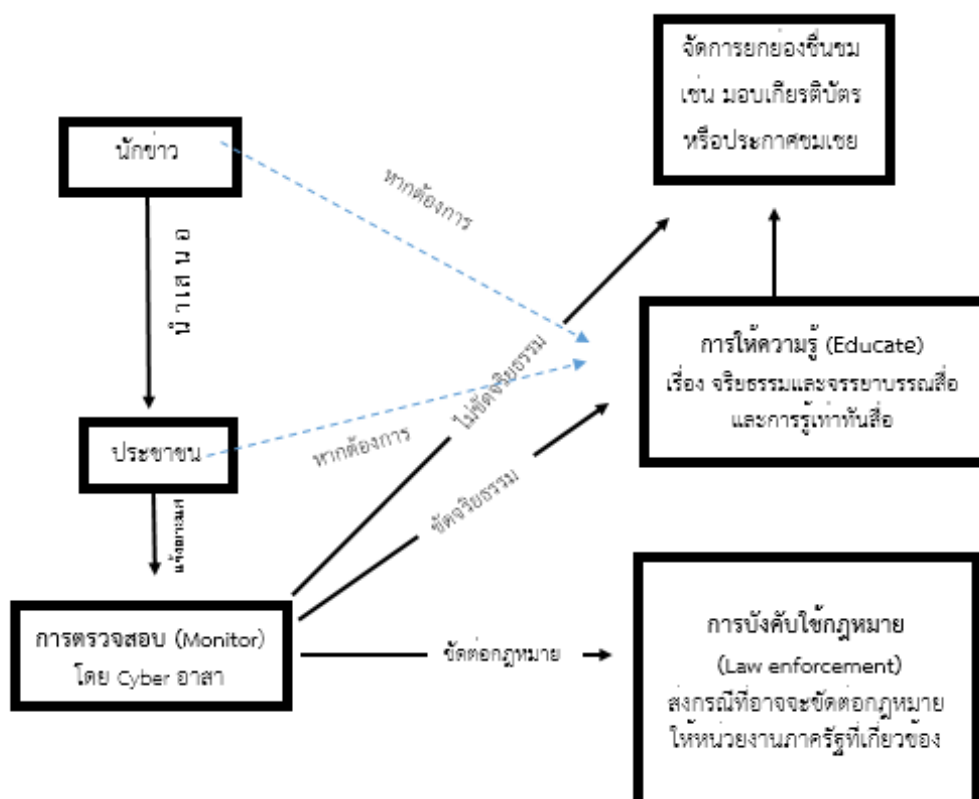
ส่วน คือ ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ และผลการวิจัยของ วิริยาภรณ์ ทองสุข (2559) เรื่อง การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเชิงคลิกเบทของเว็บไซต์ ที่พบว่า ด้านการศึกษาความคิดเห็นผู้อ่านข่าวเชิงคลิกเบทของเว็บไซต์ ตัวแทนกลุ่มวัยทำงานและตัวแทนกลุ่มนักศึกษา ให้ความคิดที่สอดคล้องกันว่า การนำเสนอข่าวเชิงคลิกเบทของเว็บไซต์มีลักษณะเป็นด้านลบ และถึงแม้ว่า ผู้อ่านจะรู้เท่าทันสื่อแต่แนวโน้มของการนำเสนอข่าวเชิงคลิกเบทจะยังอยู่ในโซเชียลมีเดีย เพราะผู้อ่านยังคงให้ความสนใจกับข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ผู้นำเสนอข่าวเชิงคลิกเบทก็มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ การนำเสนอเพื่อให้อ่านเกิดความรู้สึกแปลกใหม่

นอกจากนี้ด้วยความรวดเร็วของสื่อมวลชนทั้งเนื้อหาข่าวและภาพข่าวนั้นผลการวิจัยของ Minla Linn Shields (2014) ได้ศึกษา Ethics in Photojournalism: Authenticity and Sensitivity in Coverage of Tragic Events พบว่า ผู้คนส่วนใหญ่สนใจภาพที่ถ่ายจากเหตุการณ์จริงที่มีความถูกต้องและรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันภาพที่ถูกนำเสนอด้วยกราฟิก ไม่ค่อยได้รับการเลือก เพราะถือเป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่น่าสลดใจน้อยลง ตรงกันข้ามการแสดงความน่ากลัวที่แท้จริงของเหตุการณ์อาจเป็นการบงกชความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้น และพบว่ากฎระเบียบที่เคร่งครัดอาจใช้ไม่ได้ในบางกรณี และพบว่าความถูกต้องและความรวดเร็วของภาพถ่าย ก็เป็นคุณค่าที่สำคัญในบริบทของการนำเสนอข่าว

ถึงแม้ว่าผู้รับสารจะรู้เท่าทันผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ แต่ก็ยังคงมีการสนับสนุนบริโภคข่าวสารนั้นอยู่ ด้วยการ แคร่ต่อ โดยจะเห็นได้ว่า ข้อมูลจากนักข่าวพลเมืองอาจเป็นข่าวหนักอย่างที่ได้อธิบายไปข้างต้น ประกอบกับคุณค่าข่าว ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต จึงทำให้ผู้รับสารยังคงติดตามการนำเสนอข่าวของเพจนักข่าวพลเมืองอยู่ ถึงแม้จะส่งผลกระทบก็ตาม

5.2.4 แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากผลการวิจัยพบว่า ต้องป้องกันโดยการให้การศึกษา และ ผู้บริโภคต้องช่วยกันตรวจสอบ ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นแนวคิดกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีทั้งหมด 3 กระบวนการ คือ กระบวนการ “MEL” โดยย่อมาจาก การตรวจสอบ (Monitor) , การให้ความรู้ (Educate) และ การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) และยังสามารถสร้างแผนภูมิรูปภาพของกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 5.1 กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL

แผนภูมิรูปภาพของกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL นั้น สามารถอธิบายได้ ดังนี้ แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำเป็นต้องมีองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลอย่างชัดเจน เช่น กสทช. หรือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการตรวจสอบ อาจจะมีกองทุน สำหรับดูแลเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ มีหน่วยไซเบอร์อาสา ซึ่งอาจจะมาจากผู้สนใจ หรือนักศึกษาที่กำลังเรียนด้านสารสนเทศและสื่อสารมวลชน เป็นผู้ตรวจสอบเบื้องต้น ในขั้นตอนของการตรวจสอบ (Monitor) เพื่อสอดส่องหากรณีที่มีการนำเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่ขัดจริยธรรมและขัดต่อกฎหมาย หลังจากนั้นหากพบว่า การนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองขัดต่อจริยธรรม ต้องติดต่อเรียนเชิญ ให้เข้ารับการอบรม ตามขั้นตอนต่อมาคือ การให้ความรู้ (Educate) โดยในขั้นตอนนี้ มีการเสนอว่าควรจัดโดยสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการให้ความรู้ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งชี้แจงจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีใบรับรองหรือประกาศนียบัตร มอบให้แก่แฟนเพจ เฟซบุ๊ก ที่เข้าร่วมรับการอบรม เพื่อเป็นการเสริมพลังบวก ชื่นชม และให้ความสำคัญ รวมทั้งเป็นแบบอย่างให้เพจอื่นๆ ตระหนักถึงการนำเสนอ

ข่าวที่เหมาะสม และยังสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับสารในการบริโภคข้อมูลข่าวสารจากเพจที่ได้ผ่านการอบรม และสร้างความน่าเชื่อถือต่อตัวแฟนเพจ เฟซบุ๊ก นักข่าวพลเมืองอีกด้วย ทั้งนี้ เพจที่ไม่ได้ถูกตรวจสอบว่านำเสนอข่าวที่ไม่เหมาะสมหรือประชาชนที่สนใจ สามารถแจ้งความประสงค์เข้ารับการอบรมได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม หากมีการตรวจสอบว่านักข่าวพลเมือง ได้นำเสนอข่าวที่ขัดจอกฎหมาย ก็จะเข้าสู่กระบวนการ การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐต่อไป

จากแผนภูมิดังกล่าว จะสังเกตได้ว่า กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการ นำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL เป็นมาตรการเยียวยาที่ให้โอกาส เนื่องจากผลการวิจัยข้างต้นพบว่า สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ไม่เหมาะสมนั้น เนื่องมาจาก การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ ดังนั้น หากมีการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ไม่เหมาะสม ก็ควรที่จะสนับสนุน ส่งเสริม การให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อลดปัญหาต่างๆ ในการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง ตามผลของการวิจัย ที่ค้นพบ นั่นคือ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง นั่นเอง

หากมองในมุมของระบบจัดการของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่มีกระบวนการปิดเว็บไซต์ เมื่อมีผู้แจ้งเบาะแส โดยทางกระทรวงได้เปิดสายด่วน 1212 รับแจ้งเบาะแสเว็บไซต์ไม่เหมาะสม ตลอด 24 ชั่วโมง หรือ e-mail : 1212@mdes.go.th เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว อีกด้วย ซึ่งข้อมูลจาก กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2558) ระบุว่า กระทรวงไอซีทีได้ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ไม่เหมาะสมที่กระทำผิดกฎหมาย โดยดำเนินการทางกฎหมายเรื่องเว็บไซต์หมิ่นสถาบันและเว็บไซต์ลามกอนาจาร ประมาณ 3,900 ยูอาร์แอล และมีคำสั่งศาลอาญา (หมายเลขคดีดำ) ให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ประมาณ 3,400 ยูอาร์แอล คิดเป็นร้อยละ 87.32 ส่วนการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะกรณีการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาพร้อมกับส่วนราชการต่างๆ โดยยึดหลักยุทธศาสตร์ 4 ป. ได้แก่ ปราบปราม ป้องกัน ประชาสัมพันธ์ และประสานงาน

ความแตกต่างระหว่าง กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL กับ ระบบจัดการของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน คือ การให้ความรู้ (Educate) ซึ่งมองว่า เป็นกระบวนการเชิงบวก ที่ส่งผลดีและมีแนวโน้มที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง โดยปัจจุบัน ภาครัฐยังขาดมาตรการดังกล่าวอยู่ เพราะเมื่อมีการแจ้งเบาะแสเข้ามายังกระทรวง ก็จะมีการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง เมื่อเห็นสมควรว่าผิด ก็ลงโทษและดำเนินการตามกฎหมายทันที โดยข้ามขั้นตอนการให้ความรู้ไป

กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL สอดคล้องกับ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นการลงโทษเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพ ให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2559)

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (มูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน, 2557) เรื่องโครงการศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมจรรยาบรรณและการกำกับกิจการสื่อใหม่ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยีระบุว่า ควรมีกองโรงเรียนขั้นต้นที่บริหารโดยตัวองค์กรสื่อเอง โดยในทุกกรณีต้องแสดงคำวินิจฉัยในสื่อของตนเองหรือช่องทางที่สามารถสืบค้นได้ด้วย และมีการทบทวนมาตรฐานที่ได้จากการประมวลคำวินิจฉัยทุกๆปี เช่นเดียวกับ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์ (2559) ได้วิจัย เรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่า สำหรับแนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสนับสนุนการควบคุมกันเองโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม บางส่วนเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามสาขาวิชาชีพสื่อ เพราะธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ส่วนมาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ควรให้รัฐเป็นหน่วยงานหลักควบคุมกำกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และชุมชน ส่วนผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกันโดยผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการศึกษาและกลไกที่ชัดเจน จะสามารถช่วยให้นักข่าวพลเมือง และผู้รับสาร มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่มากยิ่งขึ้นและสามารถนำกลไกดังกล่าวมาต่อยอด และประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแลได้ ทั้งนี้ผู้บริโภคหรือผู้รับสารก็เช่นเดียวกัน หากพบว่า การนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองไม่เหมาะสมต้องรีบตักเตือนและแนะนำให้เร็วที่สุด ก่อนที่ข้อมูลข่าวสารจะถูกแพร่กระจายออกไปเป็นจำนวนมากและอาจสร้างปัญหาต่างๆ ขึ้นมาได้ภายหลัง

5.2.5 แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมยังคงให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาด้านการละเมิดสิทธิ เนื่องจาก ประเด็นเรื่องเด็ก เป็นเรื่องที่มีความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะเด็ก ยังไม่สามารถคุ้มครองหรือปกป้องตนเองได้ ในบางกรณีจึงต้องมีการขออนุญาตจากผู้ปกครองก่อนด้วยซ้ำ โดยจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าเพจนักข่าวพลเมืองเคยถูกร้องเรียน ร้อยละ 86.67 และแหล่งที่ร้องเรียนเข้ามามากที่สุด คือ สมาชิกแฟนเพจ ซึ่งหากมองในเรื่องผลกระทบจากการนำเสนอข่าวเด็ก นอกจากปัญหาที่เกิดกับเด็กแล้ว ยังอาจลุกลามไปยังผู้ที่

เกี่ยวข้อง และสังคม อีกด้วย แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม จึงครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน คือ เนื้อหาข่าว รูปภาพ เสียง และการได้มาของข่าว ซึ่งหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้สร้างเป็นแนวทางจริยธรรมยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับผิดชอบต่อสังคม โดยสอดคล้องกับ ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ Mcquail (2010 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2557) ได้ระบุ ไว้ว่า นักวารสารศาสตร์และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อควรจะรับผิดชอบต่อสังคม นายจ้าง และตลาด

ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ ผลการศึกษาเรื่อง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านมวลชนจัดทำโดย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้การสนับสนุนขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย พบว่า ร้อยละ 36 ของข่าวซึ่งรวมถึงเนื้อหาและภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 34 ของข่าวในโทรทัศน์ละเมิดสิทธิเด็ก (ชาติรี ใต้ฟ้าพูล และ ประไพพิศ มุฑิตาเจริญ, 2552 อ้างถึงใน มติชนออนไลน์, 2552) โดยจากผลวิจัยดังกล่าว ยังสามารถจำแนกประเภทของการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ละเมิดสิทธิเด็ก ได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การพาดหัวข่าวที่ดูรุนแรง 2) การใช้ภาษาหรือข้อความที่เร้าอารมณ์ให้สะเทือนใจ 3) ใช้ภาษาที่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือไม่เหมาะสม 4) การเปิดเผยชื่อเด็กหรือผู้เกี่ยวข้องและ 5) การเปิดเผยใบหน้าของเด็กหรือผู้เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ พรรณี อมรวิพุธพนิช (2559) เรื่อง มโนทัศน์ จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า จากการสำรวจตัวอย่างการใช้รูปภาพประกอบเนื้อหาในเว็บบล็อก พบการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไม่เจตนา

5.2.6 แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

จากการสำรวจระดับการยอมรับแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หากจำแนกเป็นการยอมรับแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆด้าน ยกเว้นด้าน เสียง ที่มีระดับการยอมรับแนวทางจริยธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ต้องดัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง โดยส่วนหนึ่ง มีการให้ความเห็นว่า หากเป็นวิดีโอภาพเคลื่อนไหวการให้สัมภาษณ์ของเด็ก เมื่อมีการเบลอหน้าแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมาดัดแปลงเสียงอีก และหากมองโดยภาพรวมของแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์แล้วนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ ถึงร้อยละ 80 สอดคล้องกับทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดย McQuail (1987 อ้างถึงใน กาญจนา แก้ว

เทพ, 2556) ระบุว่า พลเมืองทุกคนและชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม มีสิทธิที่จะเข้าถึงสื่อมวลชน และมีสิทธิที่จะใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง กลุ่ม องค์กรและชุมชน ควรจะเป็นเจ้าของสื่อได้เอง และการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ด้านคอมพิวเตอร์ที่จะสร้างประเด็นเรื่องเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวต่อไปในอนาคต การนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการรับ-ส่งข้อมูล ซึ่งปัจจุบันการนำเสนอข่าวก็ไม่ได้จำกัดแค่สื่อมวลชนเท่านั้น ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงไม่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงและรับ-ส่งข้อมูล ดังนั้น นักข่าวพลเมืองจึงมีการยอมรับยอมรับแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อที่จะนำไปเป็นแนวทางในการใช้สื่อต่อไป

โดยสอดคล้องกับ วัฒนา พัฒนพงศ์ และคณะ (2530) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สื่อมวลชนกับบทบาทด้านจริยธรรม โดยได้อธิบายไว้ว่า สื่อมวลชนส่วนใหญ่ยอมรับในข้อตกลงหรือหลักจริยธรรมที่ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมถึงเป็นเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินปัญหาต่างๆ เช่นเดียวกับ พรรณี อมรวิพุธพนิช (2559) ได้ทำงานวิจัย เรื่อง มโนทัศน์ จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นด้วยกับการจัดทำแนวปฏิบัติจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมือง โดยเสนอให้เป็นคู่มือจริยธรรมที่นักข่าวพลเมืองหรือประชาชนทั่วไปที่ต้องการนำเสนอข่าวสารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานจริง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้ แบ่งตามกลุ่ม ผู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ ดังนี้

1) ภาครัฐ

- จากผลการวิจัย พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีการรณรงค์ จัดอบรมให้ความรู้ เสริมพลังบวก ให้แก่ นักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ และผู้สนใจ รวมถึงสร้างความตระหนักให้ประชาชนให้เห็นความสำคัญและรู้เท่าทันสื่อ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอข่าวเด็กและข่าวประเภทอื่นทางสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

- จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิด กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEP ซึ่งหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถ

นำแผนภูมิกระบวนการดังกล่าว ประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวป้องกันและแก้ไขปัญหารวมทั้งเป็นต้นแบบในการพัฒนาแบบจำลองอื่นๆ ต่อไป

2) นักข่าวพลเมือง

- จากผลการวิจัยพบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อและการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบกับยังไม่มีการสร้างแนวทางจริยธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น นักข่าวพลเมืองสามารถนำแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตและนำเสนอข่าวเด็กและข่าวอื่นๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ รวมถึงแนวทางจริยธรรมดังกล่าว เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควรนำเสนอข่าวนั้นๆ ก่อให้เกิดความตระหนัก และมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

- จากผลการวิจัย พบว่า เกิดปัญหาจากการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมือง 3 ปัญหา คือ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง ดังนั้น ในการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง ควรตระหนักถึงปัญหาทั้ง 3 ประการ ที่จะเกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3) นักข่าววิชาชีพ

- ควรมีการผลักดันจากสมาคมนักข่าวออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองหรือต้องหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันโดยสร้างมาตรการเพื่อควบคุมการนำเสนอข่าวให้เป็นไปตามจริยธรรมและจรรยาบรรณอันตั้งตามหลักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

- นักข่าววิชาชีพ สามารถนำแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และเป็นต้นแบบที่ดีในการทำหน้าที่สื่อมวลชน

4) ประชาชน

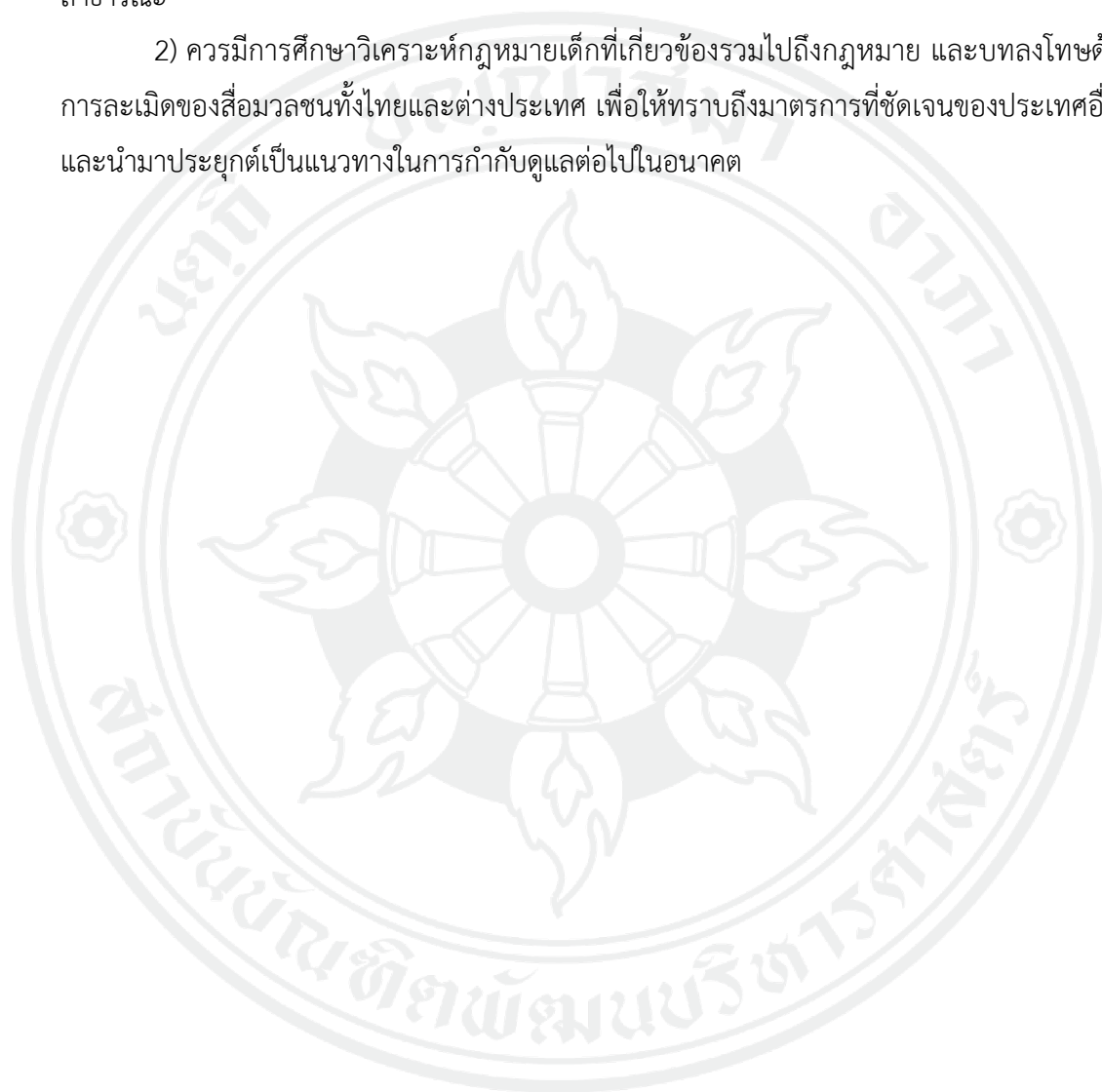
- ประชาชนทั่วไป ในฐานะผู้รับสาร และผู้ส่งสาร สามารถนำแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปประยุกต์ใช้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทต่างๆ ได้เช่นเดียวกัน รวมถึงเป็นการเรียนรู้ในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อ อีกด้วย

- ประชาชนในฐานะ ผู้บริโภคข่าว พบว่า มีบทบาทสำคัญ ในการช่วยพัฒนาและตรวจสอบการทำงานทั้งของนักข่าววิชาชีพและนักข่าวพลเมือง ดังนั้น หากพบการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถดักเตือนและชี้แนะให้เกิดการพัฒนา และนำเสนอข่าวอย่างเหมาะสมต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

1) การวิจัยชิ้นนี้ควรเพิ่มการศึกษาเปรียบเทียบการทำหน้าที่นำเสนอข่าวระหว่างบทบาทหน้าที่ของนักข่าวพลเมือง และนักข่าววิชาชีพ เพื่อให้เกิดขอบเขตผลการวิจัยนำเสนอข่าวประเด็นเด็กได้อย่างครอบคลุม ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดให้ข้อมูลได้ถูกวิเคราะห์นำไปประมวลผลให้เกิดประโยชน์สาธารณะ

2) ควรมีการศึกษาวិเคราะห์กฎหมายเด็กที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงกฎหมาย และบทลงโทษด้านการละเมิดของสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงมาตรการที่ชัดเจนของประเทศอื่นๆ และนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการกำกับดูแลต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- 9tana.com. (2559). เผยสถิติการใช้ Internet และ Social Media ล่าสุด (2016) : ประเทศไทยไม่น้อยหน้าชาติใดในโลก. สืบค้นจาก <http://www.9tana.com/node/thailand-social-stat-2016/>
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2558). ก.ไอซีที โชว์ผลงาน 6 เดือนขับเคลื่อนประเทศไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล. สืบค้นจาก <http://www.mdes.go.th/view/1/ข่าวกระทรวงฯ/1180/>
- กาญจนา แก้วเทพ. (2556). สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เครือข่ายพลเมืองเน็ต. (2553). คู่มือสื่อพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- จรรยา บุญมาก. (2552). นักข่าวพลเมือง ในมุมมองรุ่นใหม่. สืบค้นจาก <http://news.sanook.com/834430/>
- จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ. (2556). เทคนิคการใช้เสียงจัดรายการ. ใน ตำราอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ระดับกลาง. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญการพิมพ์.
- ชุตินันต์ เกิดวิบูลย์เวช. (2558). นวัตกรรมสื่อดิจิทัลใหม่สำหรับนิเทศศาสตร์. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิต้า, 2(2), 55–70.
- ณรงค์ ชื่นนรินทร์. (2549). คู่มือการสื่อข่าวบรรณาธิการข่าว. สืบค้นจาก <http://narongthai.com/ma444.html>
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2559). ทฤษฎีการลงโทษ. ใน แผนกิจกรรมการศึกษาชุดวิชา41716 กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช. สืบค้นจาก http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf
- เดลินิวส์. (2560). เตือน!เปิดภาพเหยื่อ-เด็กทำผิด ระวังผิดกม.มีโทษหนัก. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/regional/569172>
- ทรูปลูกปัญญา. (2559). เด็กหมายถึงอะไร. สืบค้นจาก <http://www.trueplookpanya.com/new/asktrueplookpanya/questiondetail/16209>
- ัญญา จันทรตรง. (2556). นักข่าวพลเมืองกับการใช้สื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนด้านสิทธิ มนุษยชนในสังคมไทย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ธิภัทรา เพ็งจันทร์. (2554). แรงจูงใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของwww.facebook.com. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นันทิ จิตสว่าง. (2556). วัตถุประสงค์ในการลงโทษ. สืบค้นจาก

<https://www.gotoknow.org/posts/454719>

นิตดา พุททวงศ์. (2534). จริยธรรมและกฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประชาไท. (2560). นักข่าวพลเมือง: “สิ่งที่เราพยายามจะต่อสู้ไม่ใช่แค่ความมั่นคงของรัฐ แต่เราต่อสู้กับความไม่แยแสของคนในสังคม” - “สื่อพลเมืองเราต้องทำการให้คนรู้ทัน รู้ธรรม และรู้ทำ. ประชาไท. สืบค้นจาก https://thaienews.blogspot.com/2017/11/blog-post_10.html

พรรณพิไล ปุกหุด. (2553). กรอบในการคัดเลือกข่าวของสถานีข่าวที่เอ็นเอ็น 24. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก

http://ezproxy.car.chula.ac.th:2074/bitstream/123456789/36188/1/panpilai_pu.pdf

พรรณิ อมรวิฑูพนิช. (2559). มโนทัศน์ จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ด. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, 10(2), 59–95.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. สืบค้นจาก http://dcy.go.th/webnew/uploadchild/yth/laws/law_th_20170910090508_1.pdf

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2550). พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550. สืบค้นจาก

http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu30.pdf

พิชญาพร ประคองใจ. (2558). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต วิจิตรบุญรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์:สื่อแห่งอนาคต. วารสารนักบริหาร, 31(4), 99–103.

พิรงรอง รามสูต รมณะนันท์และนิธิตา คณานิธินันท์. (2547). การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.

พิริยา เพชรแก้ว. (2552). ลักษณะการใช้ภาษาในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันตามหลักนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก

http://ezproxy.car.chula.ac.th:2074/bitstream/123456789/16900/1/Piriya_ph.pdf

มติชนออนไลน์. (2552). งานวิจัยมธ.แฉสื่อไทยเสนอข่าวไม่สนใจละเมิดสิทธิเด็ก ขอเพียงเรตติ้ง กระฉูดหวังมีจริยธรรมมากขึ้น. มติชนออนไลน์. สืบค้นจาก

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1258633756&grpId=01&catid=

มติชนออนไลน์. (2555). เมื่อ “กอละแมร์ พัชรศรี ” ผাগถึง เลือดใหม่ คุณสมบัติของนักข่าวที่ดี !!!

สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1348410015

- มติชนออนไลน์. (2560). เด็กไทยวันนี้!! นักวิชาการจู่ๆ แฉสถานการณ์เด็กไทยมีปัจจัยเสี่ยง 10 ด้าน ‘ความรุนแรง-แม่วัยใส-ยาเสพติด. สืบค้นจาก <http://www.matichon.co.th/news/418603>
- มนสิชา บุนนาค. (2556). การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สืบค้นจาก <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/150316.pdf>
- มานะ ตริรยาภิวัฒน์. (2552). Citizen Journalism วารสารศาสตร์พลเมือง (1). สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1256706647&grpId=no
- มีเดียไทยแลนด์. (2554). ความรู้เรื่องการเขียนข่าว (1) ความหมายของข่าว. สืบค้นจาก <http://mediathailand-presentation.blogspot.com/2017/01/1.html>
- มูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน. (2557). สำรวจภูมิทัศน์และอนาคตของการจัดการสื่อในยุคหลอมรวม ข้ามพรมแดน โครงการศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมจรรยาบรรณและการกำกับกิจการสื่อใหม่ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. สืบค้นจาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/590600000004.pdf>
- ยุรชัญ ชาติสุทธิชัย. (2553). พลังของสื่อพลเมือง. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Columnist/ViewNews.aspx?NewsID=9530000150068>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น.
- ฤทัยวรรณ โชคทวีพาณิชย์. (ม.ป.ท.). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข่าว. สืบค้นจาก <http://elearning.nsrui.ac.th/2550/>
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2554). การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อเชิงจริยธรรม ในการนำเสนอข่าวสารของผู้สื่อข่าว. วารสารนักบริหาร, 31(1), 166–174.
- วัฒนา พัฒนพงศ์ และคณะ. (2530). รายงานการวิจัยเรื่อง สื่อมวลชนกับบทบาทด้านจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วัลลภ ตังคณานุรักษ์. (ม.ป.ท.). เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การคุ้มครองเด็กในประเทศไทย.
- วิจิตร ภัทนิกร. (2553). ความมีคุณค่าของข่าว value of news. สืบค้นจาก http://region7.prd.go.th/ewt_news.php?nid=18
- วิยะดา ฐิติมีชัยมา. (2553). เครือข่ายสังคมออนไลน์: แนวโน้ม ปรัชญาการณ และจริยธรรม. วารสารนักบริหาร, 30(4), 150–156.
- วิริยาภรณ์ ทองสุข. (2559). การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเชิงคลิกเบทของเว็บไซต์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5707010400_4890_3781.pdf

- ศศิธร ยูวโกศล. (2545). การให้ความหมายข่าวในมุมมองผู้รับสาร. จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://ezproxy.car.chula.ac.th:2074/bitstream/123456789/981/3/Sasithon.pdf>
- ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์. (2559). จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน. นครปฐม: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2554). *สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2559). ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559. สืบค้นจาก <http://www.presscouncil.or.th/ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรม/>
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2560). แนวปฏิบัติ เรื่อง การเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น และภาพข่าว ผู้หญิงและเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ พ.ศ. 2560. สืบค้นจาก <http://www.presscouncil.or.th/เรื่อง-การเสนอข่าวและภาพ/>
- สภาวิชาชีพวิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2553). แนวปฏิบัติ เรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของ สื่อมวลชน พ.ศ. 2553. สืบค้นจาก http://www.newsbroadcastingcouncil.or.th/?page_id=292
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2559). *ไลน์..ข่าวนอก ลู่ คู่แข่ง สื่อเก่า-ใหม่*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม. (2557). คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. สืบค้นจาก <http://www.nbtc.go.th/Services/academe/ด้านกำกับดูแล/คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียง.aspx>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2556). แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการ สำหรับการให้บริการกระจายเสียง หรือโทรทัศน์ พ.ศ.2556. สืบค้นจาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/570500000001.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). สิทธิเด็กตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ. สืบค้นจาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1976
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). *สรุปผลที่สำคัญ สสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

- สิริชัย วงษ์สาริตศาสตร์. (2549). สื่อออนไลน์ช่องทางเลือกใหม่ของการรายงานข่าวของสื่อมวลชน ไทย. วารสารรามคำแหง, 23(1), 43–45.
- สุกัญญา รัตนเดชาชัย. (2549). การสื่อสารมวลชน แนวคิด ทฤษฎี และสถานการณ์ในประเทศไทย. ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกานดา วรพันธุ์พงศ์. (2554). จริยธรรมและกฎหมายสื่อมวลชน. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน(หน่วยที่ 9-15)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทธิชัย หยุ่น. (2551). ผิดจากนี้ไม่ใช่ “เรา.” สมุทรปราการ: บริษัท เกียวโต เนชั่น พรินติ้ง เซอร์วิส จำกัด.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2557). ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ระเบียงทอง.
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2554). คู่มือจริยธรรมสื่อสาธารณะ (ฉบับประชาชน). สืบค้นจาก http://milthailand.org/phocadownload/2011_Files/10_Oct/media/thai_pbs_ethic_as_of_03.10.11.pdf
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และ พงศ์ภัทร อนุมิตราชกิจ. (2554). ผลกระทบของสื่อต่อวิกฤติชาติ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 31(4), 69–84. สืบค้นจาก http://www.utcc.ac.th/public_content/files/001/31_4-5.pdf
- อาจารย์ ประทุมมา. (2554). ความคาดหวังของประชาชนในการปฏิรูปสื่อ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/659/1/arjaree_prat.pdf
- อาทิตย์ สุริยะวงศ์. (2554). สื่อใหม่อนุญาตให้คนธรรมดาสะสมต้นทุนทางสังคม. ใน *สื่อออนไลน์ born to be democracy*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทีคิวพี จำกัด.
- Allan, S. and Thorsen, E., E. (2009). *Citizen Journalism: Global Perspectives*. New York: Peter Lang.
- American Society of Newspaper Editors. (2017). American Society of Newspaper Editors. Retrieved from <http://asne.org/>
- International Federation of Journalists. (1986). IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists. Retrieved from <http://www.ifj.org/about-ifj/ifj-code-of-%0Aprinciples/%0A>
- Lasica, J. D. (2003). What is Participatory Journalism?’, *Online Journalism*. Retrieved from <http://www.ojr.org/ojr/workplace/1060217106.php>
- Lev Manovich. (2001). *The Language of New Media*. Retrieved from

- <http://faculty.georgetown.edu/irvinem/theory/Manovich-LangNewMedia-Excerpt.pdf>
- Madeleine Sorapure. (2003). Five Principles of New Media. Retrieved from <http://faculty.georgetown.edu/irvinem/theory/Manovich-LangNewMedia-excerpt.pdf>
- Manuel Velasquez, Claire Andre, Thomas Shanks, S.J., and M. J. M. (2015). What is Ethics?. Retrieved from <https://www.scu.edu/ethics/ethics-%0Aresources/ethical-decision-making/what-is-ethics/%0A>
- Mark Poster. (1995). The second media age.
- Media Entertainment & Arts Alliance. (2017). FAQs about the MEAA Journalist Code of Ethics. from <https://www.meaa.org/faqs-meaa-journalist-code-of-%0Aethics/%0A>
- Minla Linn Shields. (2014). *Ethics in Photojournalism: Authenticity and Sensitivity in Coverage of Tragic Events*. Georgia State University. Retrieved from https://scholarworks.gsu.edu/communication_theses/105/
- Peat, D. (2010). "Cellphone Cameras Making Everyone into a Walking Newsroom." Toronto Sun.
- The Ethical Journalism Network. (2015). The 5 Principles of Ethical Journalism. Retrieved from <http://ethicaljournalismnetwork.org/who-we-are/5-principles-of-%0AJournalism%0A>
- The Society of Professional Journalists. (2014). SPJ Code of Ethics. Retrieved from <https://www.spj.org/ethicscode.asp>
- Unicef. (2003). Reporting guidelines. Retrieved from https://www.unicef.org/media/media_tools_guidelines.html
- Unicef. (2015). CHILD PROTECTION CODE OF ETHICS FOR JOURNALISTS. Retrieved from <https://static1.squarespace.com/static/578fa636e6f2e19a286164e8/t/582b2d093e00bea08%0Adb95982/1479224740929/Journalism+Code+of+Ethics+++2015.pdf%0A>
- Victoria Chioma Nwankwo. (2011). *THE ROLE OF THE MEDIA IN PROMOTING HUMAN RIGHTS: An analysis of the BBC documentary, "Chocolate: the bitter truth."* University of Gothenburg, Roehampton University and Universitetet I Tromsø. Retrieved from <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/3500/thesis.pdf?sequence=1>

Wolelaw Eshetu. (2012). *Journalistic Ethics in the Newsroom: The Case of the Amhara Mass Media Agency*. Addis Ababa University. Retrieved from [http://etd.aau.edu.et/bitstream/123456789/7486/1/Wolelaw Eshetu .pdf](http://etd.aau.edu.et/bitstream/123456789/7486/1/Wolelaw%20Eshetu.pdf)

ภาคผนวก

1. แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2553

เนื่องด้วยในสถานการณ์ปัจจุบัน สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และเว็บไซต์ข่าวสารต่าง ๆ ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ทั้งในด้านการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น หรือการเผยแพร่การทำงานขององค์กรข่าว ซึ่งมีทั้งการใช้ประโยชน์ในระดับองค์กร ทั่วประเทศ และผสมผสานเป็นจำนวนมาก จึงควรมีแนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์

องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนจึงได้มอบหมายให้ชมรมนักข่าวสายเทคโนโลยีสารสนเทศ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เป็นผู้ประสานการยกร่างแนวปฏิบัติ โดยมีตัวแทนจากองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ได้แก่ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ชมรมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ ชมรมนักข่าวสายเทคโนโลยีสารสนเทศ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและเทคโนโลยีสารสนเทศ ร่วมกันยกร่างและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง จึงกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 1 ในแนวปฏิบัตินี้

‘สื่อสังคมออนไลน์’ (Social Media) หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter.com, facebook.com, youtube.com, weblog ต่าง ๆ

องค์กรสื่อมวลชน หมายถึง องค์กรสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และองค์กรสมาชิกสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ผู้ประกอบวิชาชีพข่าว ผู้ปฏิบัติงานข่าววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามธรรมนูญสภาวิชาชีพ ข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2552 และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนอื่นที่ยอมรับแนวปฏิบัตินี้

หมวด 2

แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชน

ข้อ 2 การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น พึงยึดมั่นกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยอย่างเคร่งครัด

ข้อ 3 การนำเสนอข่าวโดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ขององค์กรสื่อมวลชน ควรมีหลักในการอ้างอิงถึงองค์กรสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อองค์กรสื่อมวลชนที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
- (2) รายละเอียด สัญลักษณ์ หรือชื่อย่อ ที่แสดงถึงองค์กรสื่อมวลชน
- (3) มาตรการทางเทคนิคที่ยืนยันถึงสถานะและความมีตัวตนขององค์กรสื่อมวลชน รวมถึงการประกาศต่อสาธารณชนตามช่องทางที่องค์กรมีอยู่

ข้อ 4 การนำเสนอข้อมูลข่าวสารขององค์กรสื่อมวลชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ควรเป็นไปตามข้อบังคับจริยธรรม หลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติขององค์กรที่กำกับดูแลตามที่ระบุไว้ในหมวดหนึ่ง และต้องไม่เป็นการสร้างความเกลียดชังระหว่างคนในสังคม ไม่ยุยงให้เกิดความรุนแรงจนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและเสียหายรุนแรงขึ้นในชาติ

ข้อ 5 องค์กรสื่อมวลชนต้องให้ความเคารพและยอมรับข้อมูล ข่าวสาร หรือภาพ ที่ผลิตโดยบุคคลอื่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การคัดลอก เลียน ข้อความใด ๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ พึงได้รับการอนุญาตจากเจ้าของข้อความนั้น ๆ ตามแต่กรณี

กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรือรายงานข่าวในฐานะสื่อมวลชน ต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มาของข้อความและข่าวสารนั้นโดยรับรู้ถึงสิทธิ หรือลิขสิทธิ์ขององค์กรหรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลดังกล่าว

หมวด 3

แนวปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

ข้อ 6 การนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน อาจแบ่งได้ดังนี้

- (1) กรณีใช้ชื่อบัญชีผู้ใช้งาน (user account) ที่ระบุถึงต้นสังกัด ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติตามข้อบังคับ จริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะความถูกต้อง (accuracy) สมดุล (balance) และการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(2) กรณีใช้ชื่อบัญชีผู้ใช้งานที่ระบุถึงตัวตนอันอาจทำให้เข้าใจว่าเป็นผู้ ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ใช้งานพึงระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลข่าวและการแสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่การละเมิดจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเช่นเดียวกัน

ข้อ 7 การรายงานข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงแยก ‘ข่าว’ กับ ‘ความเห็น’ ออกจากกันอย่างชัดเจน พึงระวังการย่อความที่ทำให้ข้อความนั้นบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง และพึงระวังการเผยแพร่ข้อมูลข่าวซ้ำ

ข้อ 8 ในกรณีที่เป็นสาระสำคัญของการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร พึงตระหนักถึงมิติของเวลาในการนำเสนอข่าวนั้น ๆ ด้วย

ข้อ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงตระหนักว่าพื้นที่บนสื่อสังคมออนไลน์เป็น พื้นที่สาธารณะ ไม่ใช่พื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งข้อมูลที่มีการรายงานจะถูกบันทึกไว้และอาจมีผลทางกฎหมายได้

ข้อ 10 ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงระวังการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเด็กและสตรี ภาพอุจาดลามก อนาคต เสียดสี และรุนแรง

ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน พึงระมัดระวังกระบวนการหาข่าวหรือภาพจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน รอบด้าน และควรอ้างอิงแหล่งที่มาเมื่อนำเสนอ เว้นแต่สามารถตรวจสอบและอ้างอิงจากแหล่งข่าวได้โดยตรง

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะการรายงานสดผ่านอุปกรณ์ปลายทางต่าง ๆ (devices) หรือการสร้างข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์จากการประชุม ‘ปิด’ ต้องได้รับอนุญาตจากที่ประชุมก่อน

ข้อ 12 หากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเกิดความผิดพลาด จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือองค์กรอื่น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต้องดำเนินการแก้ไขข้อความที่มีปัญหาโดยทันที พร้อมทั้งแสดงถ้อยคำขอโทษต่อบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ ต้องให้ผู้ได้รับความเสียหายมีโอกาสชี้แจงข้อมูลข่าวสารในด้านของตนด้วย

2. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2559

โดยที่เจ้าของ ผู้ประกอบการ บรรณาธิการ และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย พร้อมใจกันสถาปนาสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติให้เป็นองค์กรทำหน้าที่กำกับดูแลกันเองในวิชาชีพหนังสือพิมพ์อย่างเป็นอิสระ เพื่อนำเสนอข่าวสารด้วยความรับผิดชอบบนพื้นฐานของจริยธรรม และสนับสนุนการใช้สื่อหนังสือพิมพ์เพื่อการรับรู้ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติจึงออกข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2541 มาบังคับใช้ แต่เนื่องจากประกาศใช้มานาน ไม่ทัน

ต่อการเปลี่ยนแปลง คณะกรรมการจึงมีมติให้ยกเลิกข้อบังคับดังกล่าว และให้ใช้ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2559 ดังต่อไปนี้แทน

หมวด 1

หมวดทั่วไป

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

ข่าว หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วย พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อข่าว

ภาพข่าว หมายถึง ภาพเหตุการณ์หรือภาพบุคคลที่สื่อสารเรื่องราว โดยมีหรือไม่มีคำบรรยายภาพรวมทั้งภาพอื่นใดที่นำลงในหนังสือพิมพ์

การแสดงความคิดเห็น หมายถึง บทบรรณาธิการ คอลัมน์ บทความ การ์ตูน หรือรูปแบบอื่นใดอันเป็นการติชม วิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะ

เนื้อหาทั่วไป หมายถึง สารคดี สารคดีเชิงข่าวหรือรายงานหรือสื่อบทวิเคราะห์ หรือข้อเขียนอื่นใดที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2540 ข้อ 3 ซึ่งรวมถึงสื่อดิจิทัลของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ด้วย

ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ หมายถึงผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3 ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อดิจิทัลของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ด้วย

ข้อ 4 หนังสือพิมพ์และผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติแห่งวิชาชีพ

หมวด 2 หลักจริยธรรมทั่วไป

ความถูกต้องและข้อเท็จจริง

ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องตรวจสอบและไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากข้อเท็จจริง

ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องละเว้นการเสนอข่าวด้วยความลำเอียงหรืออคติเป็นเหตุให้ข่าวนั้นบิดเบือนอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลในข่าวและความเข้าใจผิดในสังคม

ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่พาดหัวข่าวและความนำเกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

ประโยชน์สาธารณะ

ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น และเนื้อหาทั่วไป ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ

ข้อ 9 หนังสือพิมพ์พึงเสนอข่าว ภาพข่าว ความเห็น และเนื้อหาทั่วไป โดยตระหนักถึงความสำคัญและอรรถประโยชน์ของข่าวต่อสาธารณะ และไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อหรือเร้าอารมณ์ให้คนสนใจในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ความสมดุลและเป็นธรรม

ข้อ 10 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ข้อ 11 หนังสือพิมพ์ต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงเมื่อข่าวที่นำเสนอมีการพาดพิงอันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กร หรือได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแล้ว

ข้อ 12 หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมเมื่อบุคคลหรือองค์กรที่ถูกพาดพิงเห็นว่า การแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์นั้น ไม่ถูกต้องหรือผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง

การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีอัตลักษณ์แตกต่างในสังคม

ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถี่ถ้วน

ข้อ 15 หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ข้อ 16 หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังการเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น หรือเนื้อหาทั่วไป ต่อสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือมีความรุนแรง อันจะเป็นการสร้างหรือเพิ่มความหวาดระแวงที่มีอยู่แล้วในชุมชนหรือสังคม

ข้อ 17 หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังการเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น หรือเนื้อหาทั่วไป อันเป็นการไม่เคารพต่อเชื้อชาติ ศาสนา และชาติพันธุ์

ข้อ 18 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ไม่สุภาพ หรือภาษาที่สื่อความหมายเชิงเหยียดหยาม หรืออยู่ในข่ายประทุษวาจา หรือแสดงนัยเชิงลบ

หมวด 3 หลักกระบวนการทำงาน

การปกปิดและเคารพแหล่งข่าว

ข้อ 19 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ 20 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับเมื่อได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้ และต้องปกปิดนามปากกาหรือนามแฝงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไว้เป็นความลับ

ความรับผิดชอบในการแก้ข่าว

ข้อ 21 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยการลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดอันเกิดจากการเสนอข่าวโดยไม่ชักช้า หากข้อผิดพลาดนั้นส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลหรือองค์กร ให้ดำเนินการขออภัยพร้อมกันไปด้วย

การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

ข้อ 22 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

การละเว้นอำมสสินจ้างและประโยชน์ทับซ้อน

ข้อ 23 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องไม่เอาด่างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม

ข้อ 24 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องละเว้นการรับอำมสสินจ้างอันมีค่าหรือผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง รอบด้าน

ข้อ 25 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์พึงละเว้นการรับอภิสิทธิ์หรือตำแหน่งเพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน การได้มาซึ่งข้อมูลโดยไม่ละเมิด

ข้อ 26 หนังสือพิมพ์ต้องบอกที่มาของข้อความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากการขออนุญาตจากแหล่งข้อมูลนั้นแล้ว

ข้อ 27 หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์ในการได้มาซึ่งข่าวสาร

โฆษณาที่ไม่แอบแฝงและงมกาย

ข้อ 28 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าข้อความที่เป็นบทความซื้อพื้นที่คือประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

ข้อ 29 หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขตของศีลธรรมและวัฒนธรรม และพึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณะ

ข้อ 30 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้น เจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่ยังมลาย

3. จริยธรรมและแนวปฏิบัติของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส (ThaiPBS) เป็นสื่อสาธารณะ ที่ผลิตและเผยแพร่รายการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยไทยพีบีเอส เป็นสื่อที่ไม่มี การแทรกแซง เป็นสื่อเพื่อรักษาประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก โดย ได้มีคู่มือจริยธรรมสื่อสาธารณะ ฉบับประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งได้บัญญัติข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 โดยแบ่งเป็นจริยธรรมในด้านต่างๆ ดังนี้ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2554)

1. จริยธรรมด้านความถูกต้อง เทียงตรง

1. การนำเสนอข่าวหรือข่าวหรือข้อมูล ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้อง เทียงตรง โดยเลือกแหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ใช้ภาษาและเนื้อหา วิธีการหรือรูปแบบการนำเสนออย่างรอบคอบ ระมัดระวัง มีการตรวจสอบ ตรวจสอบ ก่อนนำเสนอ

2. การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ ต้องรายงานไปตามความจริง ไม่สอดแทรกความคิดเห็น หรือบิดเบือนข้อมูล ไม่คาดเดา ไม่ชี้นำ ไม่สร้างความเข้าใจผิด และไม่ทำให้ประชาชนตื่นตัวเกินเหตุ

3. การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ปัจจุบันต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น เนื้อหาข่าวกับการวิเคราะห์ตีความ เหตุผลที่แท้จริงหรือการกล่าวอ้างว่าเป็นเหตุผล

4. ผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวและรายการ ต้องเปิดเผย ตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์กับผู้ตกเป็นข่าว แหล่งข่าว ผู้ร่วมรายการ ผู้แสดงความเห็น รวมถึงผู้ชมผู้ฟังรายการ

2. จริยธรรมด้านความสมดุล เป็นธรรม

1. การรายงานข่าวหรือการผลิตรายการ โดยเฉพาะประเด็นสำคัญที่มีความขัดแย้งสูง ต้องนำเสนอข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน สมดุลและเป็นธรรม ในกรณีที่ไทยพีบีเอสหรือบุคลากรของไทยพีบีเอสตกเป็นข่าว นักข่าวหรือผู้นำเสนอรายการต้องรายงานหรือนำเสนออย่างซื่อตรง ถูกต้อง ไม่ลำเอียง

2. หากมีผู้ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์หรือร่วมรายการ ผู้ทำงานต้องเคารพสิทธิของบุคคลนั้น และจะต้องพิจารณาว่าควรแจ้งให้แก่ผู้ชมผู้ฟังได้รับทราบในรายการหรือไม่ แต่การปฏิเสธนั้นต้องไม่

เป็นสาเหตุที่ทำให้ทางไทยพีบีเอสต้องยับยั้งการเชิญบุคคลอื่นหรือคู่กรณีที่มีประเด็นขัดแย้งมา ออกอากาศหรือแสดงความคิดเห็น โดยผู้ให้สัมภาษณ์ต้องทำหน้าที่อย่างเป็นทางการ

3. จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพความรับผิดชอบต่อสาธารณะและการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

1. ผู้บริหารหรือพนักงานต้องเป็นอิสระจากรัฐบาล กลุ่มและพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มเคลื่อนไหวกดดันต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในความเป็นอิสระ และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

2. กองบรรณาธิการหรือคณะผู้รับผิดชอบในการผลิตรายการ ต้องสามารถคัดเลือกประเด็น กำหนดเนื้อหา วิธีการหรือรูปแบบการนำเสนอได้อย่างเป็นอิสระ โดยต้องอธิบายเหตุผลในการเลือก ข้อมูลนั้นๆ ได้อย่างสอดคล้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบต่อของไทยพีบีเอส ต่อสาธารณะ

3. กองบรรณาธิการหรือคณะผู้รับผิดชอบในการผลิตรายการ ต้องรักษาความเป็นอิสระในการทำงานโดยนี้ถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ชมผู้ฟัง และความเชื่อถือต่อไทยพีบีเอส และรายการของไทยพีบีเอสเป็นสำคัญ

4. ผู้บริหารด้านข่าวและรายการ พนักงาน และผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตและการเผยแพร่ รายการของไทยพีบีเอส ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ไทยพีบีเอสทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

5. ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความโหดร้ายทารุณ การกระตุ้นให้เกิดความแตกแยก เกลียดชังหรือการกระทำที่รุนแรง

6. ผู้บริหารด้านข่าวและรายการ พนักงานและผู้ปฏิบัติงาน ต้องไม่นำเสนอข่าว รายงานหรือรายการเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอย่างเปิดเผยหรือแอบแฝง หรือเพื่อได้เปรียบทางธุรกิจ การเมืองรวมทั้งไม่ใช้ข่าว รายงาน หรือรายการของไทยพีบีเอสเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง

7. ผู้ปฏิบัติงานต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพ ข้อความหรือตราสัญลักษณ์การค้า บริการเพื่อธุรกิจการค้า และการส่งเสริมการขาย

การนำเสนอชื่อ หรือตราสัญลักษณ์ของสินค้า อาจทำได้เมื่อมีความจำเป็นเพื่อตาราายงานข่าวหรือรายการ แต่ต้องปิดบังชื่อ ยี่ห้อ และสัญลักษณ์ เว้นแต่สินค้าหรือบริการนั้นเป็นข่าวหรือภาพ ชื่อ ตราสินค้า สัญลักษณ์ไม่ได้โดดเด่น ชัดเจน ไม่ส่อว่าตั้งใจนำเสนอ

8. พนักงานหรือผู้ได้รับมอบหมายให้คัดเลือกผู้ผลิตอิสระ ต้องทำหน้าที่ของตนอย่างซื่อสัตย์ ไม่มีประโยชน์แอบแฝง แต่คำนึงถึงคุณภาพรายการ ประโยชน์สาธารณะ การใช้จ่ายที่คุ้มค่า การตอบสนองพันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของไทยพีบีเอส

4. จริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

1. การปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน การผลิตรายการในทุกประเภทและรูปแบบ ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เสียดสีบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพราะความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สุขภาพ ฐานะของบุคคล รายได้ การศึกษา และความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

2. การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ การเลือกเพศ ต้องคำนึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ของประชาชน ความเหมาะสมกับค่านิยมของสังคม และเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

3. การนำเสนอเนื้อหาอาจละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือทำร้ายความรู้สึกของบุคคล รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวหรือพฤติกรรมของบุคคลสาธารณะ ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม หรือคนจำนวนมาก จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วว่า ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการรับรู้ข่าวสารนั้นๆ

4. การรายงานข่าวหรือเปิดเผยภาพผู้ที่มีความทุกข์ ผู้ประสบภัยจากหายนะ อยู่ในภาวะยากลำบาก ทุกข์ทรมาน และผู้ป่วย ต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมและระมัดระวัง

5. จริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่มีความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมาย หรือศีลธรรม อบายมุข และภาษาหยาบคาย

1. ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงการนำเสนอภาพ ภาษา ถ้อยคำ และน้ำเสียงที่เหมาะสม โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความรุนแรง เรื่องเพศ การเลือกเพศ หรือเพศสัมพันธ์และเรื่องที่เสียหายต่อครอบครัว หรือเรื่องที่มีความอ่อนไหวอื่นๆ

2. ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงการนำเสนอเนื้อหา ภาพ ภาษา ถ้อยคำ เสียง ที่อาจทำให้ผู้ชมผู้ฟังที่เป็นเด็กเข้าใจผิด หรือก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบ

3. ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่ออกอากาศหรือตีพิมพ์ภาพและข้อมูลที่อาจมีผลเสียต่อการพัฒนาการและการรับรู้ของเด็กและเยาวชน หรือความสัมพันธ์ของครอบครัว

4. ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่นำเสนอภาพเด็ก เยาวชน ที่ถูกทำร้าย ถูกทารุณ ถูกคุกคามทางเพศ ตกเป็นผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย รวมถึงไม่นำเสนอภาพ ข้อมูล ข้อความ สัญลักษณ์ที่จะสามารถบ่งบอกถึงเด็กและเยาวชนผู้ตกเป็นข่าวได้ เว้นแต่จะเข้าไปเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนคนนั้นเอง

5. การรายงานข่าวหรือการนำเสนอรายการใดๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ต้องคำนึงถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

6. ข้อบังคับเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทั้งหมดนี้ครอบคลุมทุกสื่อของไทยพีบีเอส

6. จริยธรรมด้านการปฏิบัติของผู้เคราะห์ร้าย หรือผู้ที่มีความเศร้าโศก

1. การรายงานข่าวภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ การปะทะ การสู้รบ การทำร้าย ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่กำลังทุกข์โศก ลำบาก ทรมาน และต้องนำเสนอเนื้อหาด้วยความระมัดระวัง การบรรยายภาพต้องสมเหตุสมผล โดยเฉพาะภาพที่สยดสยอง หดหู่ เศร้าใจหรือโกรธแค้น

2. การนำเสนอภาพการฆ่าบุคคล ภาพผู้เสียชีวิต หรือผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย กำลังมีความทุกข์ ต้องนำเสนออย่างระมัดระวัง และเคารพถึงศักดิ์ศรีของบุคคลนั้นและครอบครัว

7. จริยธรรมด้านการปกครองและปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม

1. ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงแหล่งข่าวหรือผู้ร่วมรายการที่เป็นเด็ก เยาวชนและบุคคลที่กำลังมีความทุกข์ หรือผู้ที่กำลังบกพร่องทางสมองเป็นพิเศษ เพราะพวกเขาอาจไม่ได้นึกถึงผลกระทบที่จะตามมาหลังจากการให้สัมภาษณ์หรือเข้าร่วมรายการ

2. การเสนอข่าว รายงาน หรือรายการที่มีการกล่าวบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใดๆ ต้องนึกเสมอว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาต้องมีสิทธิ์และโอกาสที่จะตอบโต้ข้อกล่าวหาในข่าว รายงาน หรือรายการเดียวกัน

3. การปกปิดแหล่งข่าวหรือการหาข้อมูลแบบลับๆ ต้องมีเหตุมีผลเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่หรือความปลอดภัยของแหล่งข่าว

4. ผู้ปฏิบัติต้องไม่จ่ายเงินให้กับแหล่งข่าว ไม่รับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อนำเสนอข่าว และไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อจริยธรรมวิชาชีพ

5. การแอบบันทึกเทปหรือหาหลักฐานแบบลับ สามารถทำได้แต่ควรใช้เป็นวิธีการสุดท้าย เพราะอาจมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข่าวหรือรายการของไทยพีบีเอส ยกเว้นแต่เป็นการทำข่าวแบบสืบสวนสอบสวน ที่ต้องมีการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งการบันทึกเทปอย่างเปิดเผยจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง

6. ก่อนออกอากาศเสียงพุดคุย หรือการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในทุกเรื่อง หากเป็นการบันทึกลับ จะต้องแจ้งขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์หรือเจ้าของเสียงก่อน

8. จริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาอาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณะและเหตุร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคม

1. การเสนอข่าวหรือการรายงานประเด็นอาชญากรรม หรือภัยสาธารณะ ต้องไม่ทำให้ประชาชนตกใจเกินกว่าเหตุ ไม่สร้างผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ยั่วยุให้เกิดการประกอบอาชญากรรม ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือก่อความไม่สงบ

2. ผู้ปฏิบัติงานต้องนึกถึงสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมด้วยการรายงานข่าวที่ไม่ทำให้อับอาย ไม่ทำให้เป็นตัวตลกหรือดูถูกซ้ำเติม

3. ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงสิทธิผู้ต้องสงสัย โดยไม่นำเสนอภาพและไม่ใช้ภาษา ที่มีลักษณะ ตัดสิน ผู้ต้องสงสัยที่ยังไม่มีลักษณะผ่านการตัดสินของศาล และไม่นำเสนอภาพผู้ต้องหาพร้อมของ กลางหรือการทำแผนประกอบการรับสารภาพ ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมผู้ฟังตัดสินว่าผู้ต้องหาคนนั้น เป็น ผู้กระทำความผิดจริง

4. ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงการนำเสนอภาพหรือข่าวที่เกี่ยวกับการทำร้ายตนเอง การ พยายามฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตายในรายการทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือแต่งขึ้น

9. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาการเมืองและนโยบายสาธารณะ

1. การนำเสนอหรือรายงานข่าวเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายสาธารณะ ความขัดแย้งทาง การเมือง ต้องรายงานข้อเท็จจริง ไม่เอนเอียง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

2. ผู้สื่อข่าว ผู้รายงาน หรือผู้นำเสนอรายการ ต้องไม่แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในรายการ และต้องระมัดระวังการทำหน้าที่ ไม่ให้ตนเองถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

10. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์ความขัดแย้ง การชุมนุม การประท้วง การจลาจล การ ปะทะ การปราบปรามที่รุนแรง การก่อการร้ายและภาวะสงคราม

1. ในสภาวะที่สังคมเกิดความขัดแย้ง เป็นหน้าที่ของไทยพีบีเอสต้องนำเสนอข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นที่หลากหลาย ครบถ้วน ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด เพื่อให้สังคมมีทางออกสำหรับความ ขัดแย้ง

2. นักข่าวและผู้รายงานข่าว ต้องคำนึงว่าบุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม และแสดง ความ คิดเห็นอย่างสงบโดยไม่มีอาวุธ

3. การรายงานข่าวชุมนุม ประท้วง จลาจล ก่อการร้าย ต้องรายงานอย่างรวดเร็วทัน เหตุการณ์ ด้วยความถูกต้องเที่ยงตรง และรับผิดชอบต่อสังคม คำพูดที่ใช้ต้องไม่ปรุงแต่ง ไม่ใส่ อารมณ์ ไม่มีอคติ

4. การเสนอข่าวหรือรายงาน ต้องเลือกใช้คำเพื่อกล่าวถึงผู้ก่อเหตุอย่างถูกต้องและเหมาะสม ไม่เรียบบุคคลดังกล่าวว่า ผู้ก่อการร้าย จนกว่าจะมีการพิพากษาคดีของศาล ยกเว้นแต่เป็นการกล่าว ของแหล่งข่าว หรือผู้ให้ข้อมูลที่นักข่าวต้องอ้างถึงแหล่งข่าว

ในกรณีที่ผู้ก่อเหตุมีชื่อเฉพาะกลุ่ม ให้เรียกเฉพาะชื่อนั้น ไม่ควรใช้ชื่อกลุ่มแบบเหมารวมที่ อาจส่งผลต่อชื่อเสียงและความรู้สึกของผู้ที่ถูกเหมารวม

5. รายงานเหตุการณ์การปะทะ การปราบปรามหรือภาวะสงคราม ตามความเป็นจริง ไม่ ปิดบังความโหดร้ายทารุณที่เกิดขึ้น แต่ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเหยื่อ และต้อง พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนนำเสนอภาพที่สยดสยองหรือสะเทือนใจ

6. ในสถานการณ์ที่มีการข่มขู่ คุกคาม หรือจับตัวประกัน ผู้ปฏิบัติงานควรรับฟังคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายความมั่นคง ก่อนออกอากาศภาพหรือข้อความ ที่อาจทำให้สถานการณ์รุนแรงมากยิ่งขึ้น

แต่การปฏิบัติตามคำขอร้องของเจ้าหน้าที่และฝ่ายความมั่นคงที่ไม่ให้รายงานข้อมูล หรือตีพิมพ์ภาพบางภาพ รวมทั้งการขอร้องให้ออกอากาศข้อมูลบางอย่าง จะทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุผล แต่หากรู้ว่าภาพหรือข้อความนั้นเป็นเท็จจะต้องไม่ออกอากาศภาพหรือข้อความนั้นโดยเด็ดขาด

11. จริยธรรมในการรายงานเหตุการณ์หายหน้า อุบัติเหตุขนาดใหญ่ ภัยธรรมชาติ ภาวะฉุกเฉิน

1. การรายงานหายหน้าและภาวะฉุกเฉิน เช่นภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ ที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ต้องใส่ใจกับแหล่งที่มา ความถูกต้องของข้อมูลนำเสนออย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยเฉพาะจำนวนผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต และความเสียหาย

2. เมื่อเกิดเหตุหายหน้า และภาวะฉุกเฉิน ต้องรับรายงานเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ แต่ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนรายงานเสมอ

3. การทำงานในภาวะเช่นนี้ ไม่ใช่เพียงรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ แต่ต้องช่วยส่งสัญญาณเตือน หรือขอความช่วยเหลือ เพื่อลดความสูญเสีย ความเสียหาย แต่ต้องระมัดระวังในความถูกต้องเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง และรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

12. จริยธรรมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุการณ์ข่มขู่ หรือคุกคาม การจับตัวประกัน การลักพาตัว การจี้เครื่องบิน หรือยานพาหนะอื่น

1. การออกอากาศคำเตือน คำข่มขู่ คุกคาม ต้องหารือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานความมั่นคงและผ่านการตัดสินใจจากผู้บริหารระดับสูงของไทยพีบีเอส

2. การเสนอข่าวหรือการรายงานเหตุการณ์ข่มขู่ คุกคาม การจับตัวประกัน การลักพาตัว จี้เครื่องบิน หรือยานพาหนะอื่น ต้องคิดถึงความปลอดภัยของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และสวัสดิภาพของสาธารณะ รวมถึงต้องระมัดระวังไม่ให้กลายเป็นเครื่องมือหรือช่องทางสื่อสารของผู้ก่อเหตุ หากผู้ปฏิบัติงาน ใจเกินเหตุ ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าว ข้างต้น จนทำให้ไทยพีบีเอส เสียหายหรือลดความน่าเชื่อถือ พนักงานจะถูกลงโทษทางวินัย อาจได้รับโทษตั้งแต่การภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง พนักงานให้ออกหรือไล่ออก ถ้าเป็นผู้ผลิตอิสระอาจถูกลดผลตอบแทนหรือเลิกจ้างได้

4.แนวปฏิบัติการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ ของ กสทช.

การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่มีความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อบายมุขและภาษาหยาบคาย

1. ผู้ประกอบวิชาชีพต้องใช้วิจารณญาณในการนำเสนอภาพ ภาษา ถ้อยคำ และนำเสนอเสียงให้เหมาะสม โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความรุนแรง เรื่องเพศ เพศวิถี หรือเพศสัมพันธ์ และเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อสถาบันครอบครัวหรือเรื่องที่มีความอ่อนไหวอื่นๆ
2. ผู้ประกอบวิชาชีพต้องคำนึงถึงการนำเสนอเนื้อหา ภาษา ภาพ เสียง ที่อาจทำให้ผู้ชมผู้ฟังที่เป็นเด็กและเยาวชนเข้าใจผิด หรือก่อให้เกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ
3. ผู้ประกอบวิชาชีพต้องไม่ออกอากาศหรือตีพิมพ์ภาพและข้อมูลนี้อาจมีผลเสียต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน หรือความสัมพันธ์ของครอบครัว
4. ผู้ประกอบวิชาชีพต้องไม่นำเสนอภาพเด็ก เยาวชน ที่ถูกทำร้าย ถูกทารุณ ถูกคุกคามทางเพศ ตกเป็นผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย รวมถึงไม่นำเสนอภาพ ข้อมูล ข้อความ สัญลักษณ์ ที่จะสามารถบ่งบอกถึงเด็กและเยาวชนผู้ตกเป็นข่าวได้ เว้นแต่จะเข้าไปเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนคนนั้นเอง
5. การรายงานข่าวหรือการนำเสนอข่าวใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ต้องคำนึงถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน
6. ผู้ประกอบวิชาชีพต้องคำนึงถึงแหล่งข่าวหรือผู้ร่วมรายการที่เป็นเด็ก เยาวชน หรือบุคคลที่กำลังมีความทุกข์หรือผู้ที่มีความบกพร่องทางสมองเป็นพิเศษ เพราะพวกเขาอาจไม่ได้นึกถึงผลกระทบที่จะตามมาหลังจากการให้สัมภาษณ์หรือเข้าร่วมรายการ
7. ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อาชญากรรม การกระทำชำเรา การค้าแรงงานเด็ก ต้องไม่เปิดเผยชื่อ อัตลักษณ์ หรือข้อมูลแวดล้อมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก หรือนำเด็กมา
การปกป้องเด็กและเยาวชนจากการนำเสนอเหตุร้ายแรงที่กระทบกระเทือนจิตใจ
8. ไม่ออกอากาศหรือตีพิมพ์ภาพและข้อมูล ที่อาจจะมีผลเสียต่อพัฒนาการด้านศีลธรรมด้านกายภาพ และด้านสติปัญญา ของเด็กเยาวชนหรือมีผลเสียต่อสถาบันครอบครัว
9. กรณีภาพข่าวที่มีความรุนแรง เช่น ข่าวอุบัติเหตุร้ายแรง ภาพข่าวอาชญากรรม ภัยพิบัติธรรมชาติ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ สงคราม ควรคำนึงถึงระดับความรุนแรงของภาพและช่วงเวลาที่น่าเสนอหลีกเลี่ยงการนำเสนอช่วงเวลาของรายการเด็ก ยกเว้นประกาศหรือเตือนภัยฉุกเฉิน
10. หลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพข่าวที่รุนแรง หรืออาจกระทบกระเทือนจิตใจเด็กและเยาวชนในช่วงรายการข่าวหัวค่ำ เพราะเด็กและเยาวชนอาจกำลังนั่งรับชมพร้อมกับผู้ใหญ่ได้

11. ต้องระมัดระวัง การนำเสนอเนื้อหาภาพ เสียง ที่อาจชักจูงผู้ชมผู้ฟังที่เป็นเด็กและเยาวชน ไปในทางที่ผิด เช่น การเสนอรายการที่มีเนื้อหาความรุนแรง การยั่วยวนทางเพศ กิจกรรมเสียงภัยต่อร่างกายที่เด็กเยาวชนอาจลอกเลียนแบบ

12. ต้องประกาศเตือนหรือแสดงข้อความ (label) เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟังพิจารณาว่าเนื้อหาของรายการเหมาะสมกับตนเองหรือเด็กเยาวชนในบ้านของตนหรือไม่

13. ต้องระมัดระวังการใช้ภาษา ถ้อยคำ และน้ำเสียงให้เหมาะสม โดยเฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรง เรื่องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ การนำเสนออย่างเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งความต่างของสภาพร่างกาย เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น หรือฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เรื่องที่มีผลเสียหายต่อสถาบันครอบครัว และเรื่องที่มีความอ่อนไหวอื่นๆ

14. ต้องระมัดระวังการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการตีสุรา สูบบุหรี่ การเสพยา พฤติกรรมอันธพาล ที่ต้องไม่สื่อไปในทางสนับสนุนให้เห็นว่าเป็นเรื่องโก้เก๋ ทั้งต้องไม่มีรายละเอียดหรือชักนำให้เกิดการลอกเลียนแบบ

การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรม

15. ต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนกับหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย

16. ต้องคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและการแสดงออกของความคิดเห็น ความต้องการทักษะ ความสามารถ จินตนาการ ฯลฯ ของเด็กและเยาวชน

17. กำหนดเวลาออกอากาศรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว แยกจากรายการเฉพาะผู้ใหญ่ หมั่นตรวจสอบ ดูแลความเหมาะสมของเนื้อหารายการ ในช่วงเวลาสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับเพศ การเลือกเพศ เพศสัมพันธ์ ภาษาหยาบคาย เนื้อหาที่เสนอความรุนแรงและเนื้อหาที่แสดงอคติหรือปฏิบัติต่อกลุ่มคนใดในสังคมอย่างไม่เหมาะสม

18. คำนึงว่าเด็กและเยาวชนมีความอ่อนไหว และด้อยประสบการณ์ โดยปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาและการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม เช่น เนื้อหารายการที่มีความรุนแรง ด้วยการประกาศเตือนหรือแสดงข้อความเพื่อให้ผู้ชมผู้ฟังพิจารณาว่าเหมาะสมกับตนเองหรือเด็กและเยาวชนในครอบครัวหรือไม่

19. การเชิญเด็กและเยาวชนมาร่วมในการบันทึกเทปหรือออกอากาศสด ต้องแจ้งเหตุผลเนื้อหาและรูปแบบรายการอย่างชัดเจนต่อเยาวชนที่มีอายุมากกว่า 18 ปี แต่สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ปฏิบัติงานต้องแจ้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อยินยอมให้เด็กและเยาวชนมาให้สัมภาษณ์หรือร่วมรายการ

20. ในการผลิตรายการต้องไม่ทำให้เด็กและเยาวชนที่ร่วมรายการ มีความกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล ไม่ควรตั้งคำถามที่ยากจนเกินไป หรือเป็นคำถามที่ซับซ้อน ยิ่งเด็กและเยาวชนมีอายุน้อยเท่าไร ผู้ปฏิบัติงานต้องระมัดระวังมากเท่านั้น

21. การให้เด็กและเยาวชนมาสัมภาษณ์หรือร่วมรายการ ต้องไม่เสนอเงินหรือสิ่งของเป็นการตอบแทน ยกเว้นการดูแลค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าใช้จ่ายการเดินทาง ค่าอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

22. การชักชวนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในรายการ เช่น การส่งข้อความสั้นทางโทรศัพท์ (sms) ต้องแจ้งค่าใช้จ่ายในการโทรศัพท์ และควรแนะนำให้เด็กขออนุญาตพ่อแม่ผู้ปกครองก่อน

23. ควรให้รายละเอียดหรือผลกระทบที่อาจตามมาหลังจากที่ได้ร่วมรายการไปแล้วกับเด็กและเยาวชนที่ร่วมรายการ

24. ในรายการที่เป็นกรณีศึกษาหรือปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมที่ซับซ้อน ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กหรือนักจิตวิทยาเด็กมาให้คำปรึกษาด้วย และอาจต้องเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ร่วมรายการมารับรู้ระหว่างการผลิตหรือการออกอากาศสด เพราะเด็กและเยาวชนอาจไม่ได้ใส่ใจถึงผลในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น

25. บางครั้งเด็กและเยาวชนที่ร่วมรายการบางคน อาจพูดถึงข่าวลือหรือกล่าวอ้างโดยไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบการผลิตรายการต้องพยายามสร้างความสมดุลระหว่างการแสดงออกและความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

การถ่ายทำและสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนในรายการข่าว/รายการทั่วไป

26. ขออนุญาตพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน ตั้งแต่ก่อนการถ่ายทำและสัมภาษณ์ ไปจนถึงขั้นตอนออกอากาศ กรณีที่มีการเปลี่ยนใจภายหลังและขอให้ยกเลิกการนำเสนอข่าว ต้องเคารพสิทธิโดยไม่นำข่าวนั้นออกอากาศ

27. แจ้งเหตุผล ประเด็นเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอข่าวอย่างละเอียด ชัดเจน ต่อเด็กหรือเยาวชน และพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล

28. ประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่างๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นหลังจากข่าวออกอากาศไปแล้วให้เด็กหรือเยาวชนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลทราบอย่างละเอียด กรณีที่ประเมินแล้วว่า ถ้าเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือเยาวชนในข่าวไปแล้วอาจมีผลกระทบตามสังคมตามมา แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะยินยอมด้วยความสมัครใจก็ไม่ควรเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือเยาวชนนั้น

29. ในกรณีการนำเสนอข่าวเด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ควรใช้คำเรียกเด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิด ตามขั้นตอนการดำเนินคดี ดังนี้

ขั้นตอน 1 ก่อนแจ้งความดำเนินคดี คำเรียกที่ใช้คือ “เด็ก/เยาวชนผู้ต้องสงสัย”

ขั้นตอน 2 หลังแจ้งข้อกล่าวหาระหว่างสอบสวนและพิจารณาคดี คำเรียกที่ใช้คือ “เด็ก/เยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด”

ขั้นตอน 3 หลังศาลตัดสินว่ามีความผิดจริง คำเรียกที่ใช้คือ “เด็ก/เยาวชนที่กระทำความผิด”

30. ไม่เสนอสิ่งตอบแทน ทั้งที่เป็นเงินหรือสิ่งของให้กับเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำข่าวไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

31. ไม่ทำให้เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในภาวะกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล

32. ไม่ตั้งคำถามซับซ้อนหรือล่อหลอกเพื่อให้ได้คำตอบ

33. กรณีการนำเสนอข่าวเรื่องเพศศึกษาสำหรับเด็กหรือเยาวชน ต้องไม่นำเสนอภาพจริงและภาพเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงอวัยวะเพศและการมีเพศสัมพันธ์
การเสนอข่าวและภาพข่าวเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ

34. ต้องไม่ลงเปิดเผยชื่อ ชื่อสกุลหรือตำบลที่อยู่ของผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ รวมทั้ง ชื่อ ชื่อสกุลและตำบลที่อยู่ของญาติของผู้เสียหาย ไม่ว่ากรณีใดๆ หรือสิ่งที่ทำให้รู้หรือสามารถรู้ได้ว่าผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศเป็นใคร

35. ในกรณีที่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เสียชีวิตซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

36. การพาดหัวข่าวในรายการข่าว หรือการโปรยข่าวหรือการนำเสนอรายละเอียดของเนื้อหาข่าวผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งในเรื่องการใช้ภาษาและการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและไม่ตกย้ำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทัศนคติ เรื่องเพศ อันเนื่องมาจากการละเมิดทางเพศนั้น

37. ต้องไม่เปิดเผยภาพข่าวของผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศไม่ว่ากรณีใดๆ และไม่ว่าผู้ที่ถูกละเมิดทางเพศนั้นจะเสียชีวิตหรือไม่ก็ตาม

38. ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนที่ถูกละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตอาจเผยแพร่ภาพหน้าตรงของผู้เสียชีวิตขณะมีชีวิตได้ ทั้งนี้ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

39. ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

การสืบข่าว รายงานข่าวเด็กและเยาวชนจากการจัดแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

40. ในกรณีที่มีการจัดแถลงข่าวที่มีเด็กอยู่ในคดีความ อาชญากรรม เพศ ยาเสพติด หรือ ความรุนแรงอื่นๆ และผู้สื่อข่าวไปสืบข่าวจากสถานที่แถลงข่าว และค้นพบว่า มีการนำเอาตัวเด็กมา เกี่ยวข้องปรากฏในพื้นที่ของการแถลงข่าว ให้หลีกเลี่ยงการถ่ายบันทึกภาพเด็กและเยาวชนนั้น เพราะ กฎหมาย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้ กำหนดให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเอาไว้ ไม่อนุญาตให้บันทึกภาพหน้า หรืออวัยวะส่วนใดที่ ทำให้ทราบถึงชื่อ อัตลักษณ์ที่สามารถระบุตัวบุคคลได้

41. ไม่บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียง หรือเผยแพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่า กระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเปิดเผยข้อมูลซึ่งอยู่ในกระบวนการสอบสวนของพนักงาน สอบสวน พนักงานอัยการหรือในทางพิจารณาคดีของศาล ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อ สกุลของเด็กและเยาวชนนั้น หรือเปิดเผยข้อมูล ประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้นโดยเด็ดขาด

5. จรรยาบรรณในการคุ้มครองเด็กสำหรับผู้สื่อข่าวขององค์การสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ

หลักเกณฑ์ทางจริยธรรมสำหรับการรายงานข่าวเด็ก มีดังนี้

1. การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของเด็ก

1) ในฐานะนักข่าว ต้องการเข้าใจบริบทที่ต้องเขียนเรื่องราว ตัวอย่างเช่น ต้องเข้าใจ ธรรมชาติของเด็ก กฎหมายและระดับความแปรปรวนของเด็ก

2) เคารพความสามารถและศักยภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน การเผยแพร่เรื่องราว ของเด็ก ต้องเป็นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์และความต้องการทางจิตวิทยาของพวกเขาด้วย

3) ทำความเข้าใจว่าการสอบถามข้อมูลในชีวิตส่วนตัวของเด็กจะต้องทำเพื่อประโยชน์สูงสุด ของเด็ก

4) หลีกเลี่ยงการรายงานเกี่ยวกับกรณีการล่วงละเมิดเด็กที่มีภาพสถานที่หรือข้อมูลที่เป็น ความลับของเด็กที่จะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของเด็กหรือสร้างภาพทางลบในจิตใจของเด็กหรือสังคม

5) หลีกเลี่ยงข้อความที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงเมื่อรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก ผู้สื่อข่าวไม่ควร เผยแพร่เรื่องที่โจมตี หรือส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของเด็ก ๆ ในสังคม และหลีกเลี่ยงคำที่รุนแรงที่ไม่ ควรใช้กับเด็ก

6) หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติและการตีตราเมื่อรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก ตัวอย่างเช่น การใช้ เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ความพิการหรือสถานะสุขภาพของเด็ก ๆ

7) ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการนำข้อมูลมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก

8) สนับสนุนการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและศักดิ์ศรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. การมีส่วนร่วมและการยินยอม

- 1) มีส่วนร่วมในกระบวนการสืบสวนเด็กในการจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก
- 2) ขอความเห็นชอบจากบิดามารดาผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เหมาะสมในครอบครัว ก่อนที่จะรายงานหรือสัมภาษณ์เด็ก
- 3) ให้เด็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีผลต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็ก ๆ มีส่วนร่วมสามารถแบ่งปันความคิดเห็นของตนได้
- 4) ต้องขออนุญาตให้ผู้ปกครองยินยอมก่อนก่อนทุกครั้ง ที่จะมีการเผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับเด็ก
- 5) ผู้สื่อข่าวต้องเคารพการเพิกถอนการยินยอมของเด็ก ในการสัมภาษณ์รายงานและตีพิมพ์
- 6) ผู้สื่อข่าวต้องไม่รับเรื่องสินบนหรือการจูงใจในรูปแบบใด ๆ เพื่อเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการดีหรือไม่ดีก็ตาม
- 7) ผู้สื่อข่าวต้องไม่สร้างเรื่องราวใหม่ในเรื่องการเล่าเรื่องของเด็ก ในลักษณะที่จะบิดเบือนความคิดและละเมิดสิทธิของเด็ก

3. ความรับผิดชอบของนักข่าวต่อสังคมเพื่อผลประโยชน์ของเด็ก

- 1) ส่งเสริมสิทธิและการคุ้มครองเด็กในสื่อสิ่งพิมพ์
- 2) ส่งเสริมและรายงานความสำเร็จที่ดีของเด็ก ๆ ผู้สื่อข่าวต้องให้ความสำคัญกับการรายงานกิจกรรมของเด็กที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กคนอื่น ๆ ในสังคมบรรลุผลเช่นเดียวกัน เรื่องราวดังกล่าวต้องรวมถึงบันทึกความสำเร็จของเด็กในห้องเรียนการฝึกงานหรือทักษะวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศคณิตศาสตร์ ฯลฯ
- 3) แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายงานข่าวเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ๆ
- 4) รายงานผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งการกระทำหรือการไม่ปฏิบัติ หากไม่รายงาน จะส่งผลกระทบต่อหรือเสี่ยงต่อการเกิดชีวิตของเด็ก
- 5) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อและเอื้ออำนวยต่อสิทธิและความคุ้มครองของเด็ก
- 6) ส่งเสริมนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก เช่นพระราชบัญญัติเด็ก 560 นโยบายความยุติธรรมเด็กและเยาวชน และนโยบายสวัสดิการเด็กและครอบครัวและโครงการแทรกแซงทางสังคม
- 7) รมณ์ตระวังในการสร้างความมั่นใจว่าสังคมมีบทบาทในการปกป้องสิทธิเด็กโดยแสดงให้เห็นว่าสังคมสามารถรับผิดชอบต่อเด็กได้อย่างไร

8) ส่งเสริมความเข้าใจและอำนวยความสะดวกในการยอมรับความหลากหลายในส่วนที่เกี่ยวกับเด็ก เด็กต้องได้รับอนุญาตจากสังคมเพื่อโต้ตอบกับเด็กคนอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางเชื้อชาติและควรแบ่งปันค่านิยมทางวัฒนธรรมในหมู่เด็ก

9) ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กและความต้องการของเด็ก ๆ สื่อต้องเป็นศูนย์กลางข้อมูลเพื่อส่งเสริมสิทธิและความรับผิดชอบของสังคม

4. การจัดวางภาพวิดีโอและข้อความในการรายงานข่าว

1) รูปภาพวิดีโอและข้อความของเด็กในสิ่งตีพิมพ์ใด ๆ จะต้องเป็นไปตามมาตรฐานสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กตาม UNCRC และ Children's Act 560

2) รูปภาพวิดีโอและข้อความที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กต้องเป็นภาพที่แสดงถึงบุคลิกที่ดีและเข้มแข็งของเด็ก

3) ภาพวิดีโอและข้อความเกี่ยวกับเด็กต้องส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีของพวกเขาตลอดเวลา

4) หลีกเลี่ยงรูปภาพวิดีโอและข้อความที่อาจทำให้ กระตุ้นความรู้สึกหรือเลือกปฏิบัติต่อเด็ก

5) ใช้ภาพวิดีโอข้อความและกรณีศึกษาด้วยความเข้าใจการมีส่วนร่วมและการอนุญาตจากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง

6) หลีกเลี่ยงการระบุตัวตนและการรับรู้ของเด็กที่ได้รับผลกระทบในภาพวิดีโอและเสียงในรายงานต่างๆ

7) ต้องใช้ภาพมุกกล้องที่เหมาะสมเพื่อปกป้องตัวตนและศักดิ์ศรีของเด็ก ๆ เมื่อต้องมีภาพหรือวิดีโอเพื่อเล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

8) ภาพและวิดีโอของเด็ก ๆ ต้องไม่แสดงออกในลักษณะที่จะทำให้พวกเขาดูเป็นผู้ใหญ่ได้

**แบบสอบถาม ความคิดเห็นแนวจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็ก
ของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์**

เรียน แอดมินเพจ

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่าน ต่อแนวจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ระดับปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดช่วยแบบสอบถาม ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย และเก็บข้อมูลส่วนตัวเป็นความลับ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะภาพรวมเท่านั้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเทียนทิพย์ เดียวกี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

1.ท่านเป็นนักข่าวสังกัดสื่อหลักหรือไม่

1. ใช่ (ปิดแบบสอบถาม) 2. ไม่ใช่

2.ท่านเป็นแอดมิน FACEBOOK FANPAGE

3.อายุ

1. 15-20 ปี 2. 21-25 ปี 3. 26-30 ปี
 4. 31-35 ปี 5. 36-40 ปี 6. 41-50 ปี
 7. 51 ปี ขึ้นไป

4.ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. ปริญญาตรี สาขา.....
 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5.ประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด

1. 1-5 ปี 2. 6-10 ปี 3. มากกว่า 10 ปี

6.ประสบการณ์ในการนำเสนอข่าวผ่าน FACEBOOK FANPAGE นี้

1. 1-5 ปี 2. 6-10 ปี 3. มากกว่า 10 ปี

7.ตำแหน่งที่คุณแลภายในเพจ

1. ผู้ดูแล 2. ผู้แก้ไข 3. ผู้ควบคุม
 4. ผู้ลงโฆษณา 5. ผู้วิเคราะห์ 6. ผู้มีส่วนร่วม

ถ่ายทอดสด

8.ท่านเคยผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์หรือไม่

1. เคย 2. ไม่เคย

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการร้องเรียน FACEBOOK FANPAGE

การนำเสนอข่าวของท่านผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของท่านเคยได้รับการถูกร้องเรียนจากแหล่ง
ต่อไปนี้ หรือไม่

ผู้รับสาร / องค์กร	เคย	ไม่เคย
1.สมาชิกFANPAGE		
2.องค์กรทางกฎหมาย		
3.องค์กรวิชาชีพสื่อ		
4.อื่นๆ (โปรดระบุ)		

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

แนวปฏิบัติ	กรณีตัวอย่าง	ระดับการยอมรับในการปฏิบัติตาม					โปรครระบุเหตุผล
		5	4	3	2	1	
ด้านเนื้อหา							
1. นำเสนอ ชื่อ-สกุลของเด็กเป็นนามสมมุติในกรณีที่เป็นข่าวด้านลบ หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูลได้	เด็กชายเอ (นามสมมุติ) เด็กหญิงบี (นามสมมุติ)						
2. นำเสนอที่อยู่ของเด็กให้กว้าง ไม่ลงรายละเอียดที่สามารถรู้ได้ว่าเด็กเป็นใคร อาศัยอยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่	เกิดเหตุทะเลาะวิวาทในโรงเรียนเอกชนชื่อดังแห่งหนึ่ง ในจังหวัดสกลนคร						
3. ไม่เปิดเผยตัวตนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดย ชื่อ ให้ใช้ เป็นนามสมมุติ และ ที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ	มารดาของเด็กชายเอ (นามสมมุติ) ได้เข้าแจ้งความดำเนินคดี กรณีล่วงละเมิดทางเพศ						
5. นำเสนอเนื้อหา ข้อมูลให้ถูกต้อง ไม่เต้าข่าว	น้องปัท เด็กกตัญญู ช่วยพ่อแม่สร้างรายได้						

แนวปฏิบัติ	กรณีตัวอย่าง	ระดับการยอมรับ ในการปฏิบัติตาม					โปรตรระบุ เหตุผล
		5	4	3	2	1	
ด้านรูปภาพ							
6. หากเป็นข่าวด้านลบ ห้ามเผยแพร่ภาพของเด็ก โดยตรง ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น โดยต้องเบลอหน้าเด็ก , ใช้ภาพตัวแทน , ใช้มุกกล้อง หรือนำเสนอวิธีอื่น เช่น กราฟิก หรือการ์ตูน เป็นต้น หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูล และภาพเด็กได้	หากเป็นข่าวด้านลบ ต้องเบลอหน้าเด็กที่เป็นผู้เสียหาย จากเหตุการณ์นั้นๆ หากเป็นข่าวในเชิงสร้างสรรค์ ข่าวเด็กทำดี กตัญญู สามารถเปิดเผยใบหน้าของเด็กได้						
7. หากเป็นข่าวด้านลบ ปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก	ถ่ายภาพ ด้าน หลัง ผู้ปกครองของเด็กขณะให้สัมภาษณ์ คดีลูกสาววัย 10 ขวบ ถูกนำชายล้วงละเมิดทางเพศ						
ด้านเสียง							
8. เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ต้องตัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง	ใช้ effect เข้าช่วยในกรณีที่ต้องปกปิดเสียงสัมภาษณ์เด็ก เช่น คดีอาชญากรรม						

แนวปฏิบัติ	กรณีตัวอย่าง	ระดับการยอมรับ ในการปฏิบัติตาม					โปรดระบุ เหตุผล
		5	4	3	2	1	
ด้านการได้มาของข่าว							
9. หลีกเลียงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก	ไม่ถามเด็กว่า รู้สึกอย่างไร ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น						
10. ถามความสมัครใจของเด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจจากผู้ปกครอง	ถามเด็กหรือผู้ปกครอง ก่อนทุกครั้ง ว่าเต็มใจให้สัมภาษณ์หรือไม่						

ข้อเสนอแนะในการนำแนวปฏิบัติไปประกาศใช้ (โปรดระบุรายละเอียด เช่น ยอมรับ มาก/น้อย เพราะอะไร และการนำไปใช้ จะมีข้อดี หรือข้อพึงระวังอย่างไร ทั้งนี้ ท่านสามารถแยกอภิปรายประเด็น หรือ ในภาพรวมได้)

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล เทียนทิพย์ เดียวกัน
ประวัติการศึกษา ปี 2554 - 2557
 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
 สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรนิเทศศาสตร์
ประสบการณ์การทำงาน บริษัท ธานีชย จำกัด
 ตำแหน่ง Web Content

